
جامع آیات واحادیث
موضوعی نماز
جلد ۲

بسم الله الرحمن الرحیم

جامع آیات و احادیث موضوعی نماز (۱-۲)

نویسنده:

عباس عزیزی

ناشر چاپی:

نبوغ

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

جامع آیات و احادیث موضوعی نماز ، جلد دوم

مشخصات کتاب

سرشناسه : عزیزی عباس ۱۳۴۲ - عنوان و نام پدیدآور : جامع آیات و احادیث موضوعی "بخش فروع دین / مولف عباس عزیزی اراکی

مشخصات نشر : قم نبوغ ۵۷۳۱

مشخصات ظاهری : ۲ ج

شابک : ۹۰۰۰ ریال (ج. ۱) ؛ ۱۰۰۰۰ ریال (ج. ۱، چاپ سوم) ؛ ۱۶۰۰۰ ریال (ج. ۱، چاپ پنجم ؛ ۱۵۰۰۰ریال (ج. ۲، چاپ اول)

وضعیت فهرست نویسی : برون سپاری

یادداشت : ج. ۱ چاپ دوم: پاییز ۱۳۷۵).

یادداشت : ج. ۱ (چاپ سوم: زمستان ۱۳۷۵).

یادداشت : ج. ۱ (چاپ پنجم: ۱۳۷۹).

یادداشت : ج. ۲ (چاپ اول: زمستان ۱۳۷۵).

یادداشت : کتابنامه .

مندرجات : ج ۱. جامع آیات و احادیث نماز مشتمل بر ۱۵۰ آیه و ۲۰۰۰ حدیث - ج ۲. جامع آیات و احادیث نماز مشتمل بر ۲۰۰ آیه و ۲۰۰۰ حدیث .

موضوع : احادیث شیعه -- قرن ۱۴

موضوع : نماز -- احادیث

رده بندی کنگره : BP۱۳۶/۹ /ع ۴ج ۲ ۱۳۷۵

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۲۱۲

شماره کتابشناسی ملی : م ۷۶-۲۳۵

سخن ناشر

نماز در قاموس معارف اسلام ، مفهوم وسیع و اسرار عمیق و آثار فراوانی دارد وآیات و احادیث زیادی را به خود اختصاص داده است .

نماز ، ریسمان اتصالی است که هستی و وجود موجودیت آدمی را به ملکوت پیوند داده و مانند این رشته پرارزش و منبع فیض ، برنامه ای برای ایجاد ارتباط بین بشر و حق مطلق نمی توان یافت .

نماز ، پناه بی پناهان ، سنگر دردمندان ، گلستان روح افزای عاشقان ، چراغ پرفروغ نیمه شب مشتاقان ، صفای دل مستان و سیر و سلوک

آگاهان است .

نماز ، زنده کننده جان ، صفابخش حیات جاودان ، روشنی راه رهروان ، تکیه گاه سالکان ، راز و نیاز عارفان ، سرمایه مستمندان دوای درد بی درمان ، شعله دل های بیداران ، مایه شادی سحرخیزان است .

نماز ، دنیا و برزخ و قیامت انسان را بیمه می کند و در همه صحنه ها پاسدار جان و روح آدمی است .

الحمدالله جلد اول این مجموعه مورد استفاده محققین ، و دانشمندان به ویژه روحانیون معظم قرار گرفت و استقبال زیادی از این کتاب ارزشمند شد و خداوند سبحان را شکر می کنیم که به این مؤ سسه چاپ جلد دوم این کتاب را مرحمت فرمود امید است بتوانیم جلدهای دیگر را که در موضوعات مختلف است به چاپ برسانیم .

در خاتمه از طرف این مؤ سسه و دانشمندان و محققین و مبلغین دین از تلاش شبانه روزی استاد بزرگوار حجه الاسلام عباس عزیزی تشکر می کنیم و از خداوند منان عمر طولانی برای ایشان خواستاریم ، ان شاء الله آن جناب بتوانند موضوعات دیگر این مجموع را به رشته تحریر آورده ، تا به دست شیفتگان راه حق برسد .

لازم به ذکر است که از طرف همین مؤ سسه فصلهای جلد اول و دوم کتاب حاضر ، به صور جداگانه همراه به توضیحات بیشتر و به سبکی آسان ، برای نوجوانان و جوانان عزیز به چاپ خواهد رسید .

مؤ سسه فرهنگی انتشارات نبوغ .

مقدمه

ان الذین یتلون کتاب الله و اقاموا الصلوه کسانی که کتاب خدا را تلاوت می کنند و نماز به پای

می دارند . فاطر / ۲۶

سپاس خداونـدی را که طبیف نفوس و زنـده کننـده جان ها ، و دانای رازهای درونی دل ها و شـفا بخش آنها است خداوندی که بندگان پاک و مخلص خویش را به راه راست ، هدایت و راهنمایی فرمود .

و صـلوات و سـلام بر صراط استوار و تجلی گاه کامل خداوند ، یعنی محمد (ص) مؤ ید به قرآن که وی را برای شفای دردها و بیمـاری های انسان ها در طول زمان طبیبی دوم قرار داده است و همچنین تا شب و روز باقی انـد بر خانـدان پاک و فرزنـدان وی که سـتارگان تابنـاک آسـمان امـامت ، و معصوم از هر کژی و نـاراستی انـد و همه طبیبان ارواح انسان ها و داعیان خلق به سوی دارالسلام می باشد ، درود باد .

کتابی که در دسترس شـما قرار می گیرد ، جلد ، دوم (جامع آیات و احادیث موضوعی نماز)است که حاصل سـعی مستمر این بنـده می باشـد شـیوه این کتاب مثل جلـد اول است و جلد اول شامل چهارده فصل و جلد دوم شامل بیست و یک فصل اسـت امکان دارد در جلد اول و دوم احادیثی تکراری باشد ، و آن هم به خاطر تکمیل شدن فصل ها می باشد .

از خداوندی که همه امور به دست نیرومند اوست ، عاجزانه خواستارم که توفیق اتمام سایر مجلدات را به این بنده ناچیز ارزانی فرماید .

از دوست دانشمندم ، حجه السلام و المسلمین سید حسین اسلامی - دامت برکاته - که در امر ویراستاری این مجموعه یاری ام نمودند صمیمانه سپاسگزارم واز خداوند

بزرگ برای ایشان پاداش نیکو مساءلت دارم .

عباس عزیزی اراکی حوزه علمیه قم تابستان ۱۳۵۷ .

فصل پانزدهم تعقیبات نماز

آیات

۱ - تعقیب نماز

فاذا قضیتم الصلوه فاذکروا الله قیاما و قعودا وعلی جنوبکم فاذا اطماءننتم فاقیموا الصلوه ان الصلوه کانت علی المؤ منین کتابا موقوتا

و هنگامی که نماز را به پایان رسانیدید ، خدا را یاد کنید در حال ایستادن و نشستن و به هنگامی که به پهلو خوابیده اید ، و هر گاه آرامش یافتید (و حالت خوف زایل گشت) نماز را به (صورت معمول) انجام دهید ، زیرا نماز وظیفه ثابت و معینی برای مؤ منان است . (سوره نساء ، آیه ۱۰۳)

۲ - اجابت از طرف خداوند

ادعونی استجب لی ان الذین یستکبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین

مرابخوانید که شما رااجابت خواهم کرد ، آنان که از پرستش من سرباز می زنند ، بزودی در حالی که خوار باشند وارد دوزخ خواهند شد .

(سوره مؤ من آیه ۶۰)

۳ - هنگام زیان دعا می کند

و اذا مس الانسان ضر دعا ربه منیبا

هنگامی که انسان را ارزیابی رسد ، پروردگار خود را می خواند و به سوی او باز می گردد . (سوره زمر ، آیه ۸)

۴ - پاسخ دعا

واذا ساءلک عبادی من عنی فانی قریب اجیب دعوه الداع اذا دعان فلیستجیبوا ولیؤ منوا بی لعلهم یرشدون

و هنگامی که بندگان من از تو درباره من سوال می کنند(بگو) من نزدیکم ! دعای دعاکننده را ، به هنگامی که مرا می خواند ، پاسخ می گویم ! پس باید دعوت مرا بپذیرند و به من ایمان آورند ، باشد که راه یابند(و به مقصد برسند) .

(سوره بقره ، آیه ۱۸۶)

۵ – دعا برای بیماران

امن یجیب المضطر اذا دعاه و یکشف السوء

آیا جز او کسی هست که دعای بیچاره و درمانده را اجابت نماید و عذاب را برطرف سازد . (سوره نمل ، آیه ۶۱)

۶ – دعا در پنهانی

ادعو ربکم تضرعا و خفیه انه لایحب المعتدین

خدا را به تضرع و زاری و در پنهانی بخوانید (و بر خلق ستم روا مدارید) که خداوند ستمکاران را دوست ندارد . (سوره اعراف ، آیه ۵۵) .

احادیث

۷ – تاءثیر دعا

قال رسول الله – صلی الله علیه و آله –

التعقیب بعد صلوه الفجر ابلغ فی طلب الرزق

دعای پس از نماز صبح برای جلب رزق مؤ ثرتر است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، س ۳۲۶ ، مستدرك الوسایل ، ج ۱ ، ص ۳۳۶)

۸ – صلوات بر محمد (ص) و اهل بیتش

قال الصادق – علیه السلام –

کل دعاء یدعی الله – عزوجل – به محجوب عن السماء حتی یصلی علی محمد و آل محمد

هر دعایی که خدا با آن خوانده شود ، پوشیده است ، بالا نمی رود و به هدف اجابت نمی رسد مگر این که صلوات بر محمد و آل محمد (ع) همراه باآن باشد (اصول کافی ، – ج ۲ ، ص ۴۹۳)

۹ – فضیلت تسبیح حضرت فاطمه (س)

قال الصادق – علیه السلام –

تسبیح فاطمه الزهراء – علیهاالسلام – فی کل یوم فی دبر کل صلاه احب الی من صلاه الف رکعه فی کل یوم

تسبیح حضرت زهرا (س) در هر روز در تعقیب هر فریضه نزد من محبوب تر است از به جا آوردن هزار رکعت نماز در هر روز (ثواب الاعمال ، ص ۱۶۶)

۱۰ - نماز و دعا

قال الصادق - علیه السلام -

ان الله - عزوجل - فرض علیکم الصلوات الخمس فی افضل الساعات فعلیکم بالدعاء فی ادبار الصلوات

همانا خداوند نمازهای پنجگانه را در بهترین ساعتها بر شما واجب کرد ، بنابراین بعد از نمازها دعا کنید(بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۲۰)

۱۱ - دعای بعد از نماز

قال الصادق - علیه السلام -

من صلی صلوه و عقب الی اخری فهو ضیف الله و حق علی الله ان یکرم ضیفه

هر که نماز فریضه کند و بعد از آن تعقیب بخواند تا نماز دیگر (یعنی به خواندن دعاهایی که بعد از نماز باید خواند و قرائت قرآن و غیره مشغول گردد تا وقت نماز دیگر) پس آن بنده مهمان خدا می باشد و حق است بر خدای - عزوجل - اینکه اکرام کند مهمان خود را . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ص ۳۲۲) .

۱۲ - وقت استجابت دعا

قال الصادق - علیه السلام -

یستجاب الدعاء فی اربعه مواطن فی الوتر و بعد الفجر و بعد الظهر و بعدالمغرب

دعا در چهار وقت به اجابت می رسد ۱ - در نماز وتر ۲ - پس از نماز صبح ۳ - بعد از نماز ظهر ۴ - پس از مغرب (بحارالانوار ، ۸۵، ص ۳۲۴ روضه المتقین ، ج ۱۲ ص ۳۸) .

۱۳ - نماز واجابت دعا

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -

من ادی فریضه فله عندالله دعوه مستجابه

هرکس نماز واجبی را به جای آورد یک دعای مستحب نزد خدا خواهد داشت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۳۲۱) .

۱۴ – دعای نمازگزار

قال رسول الله – صلی الله علیه و آله –

ثلاـثه مواطن لاـترد فیهـا دعوه عبـد رجـل یکون فی بریه حیث لاـیراه احـد الاـالله فیقوم فیصـلی و رجـل یکون معه فئه فیقر عنه اصحابه فیثبت و رجل یقوم من آخر اللیل

سه مورد است که دعای کسی در آن رد نمی شود یکی آن مردی که در بیابان باشد و کسـی جز خدا او را نمی بیند برخیزید و نماز گزارد . دیگر آن مردی که با گروهی در جنگ باشـد و یاران وی بگریزنـد و او اسـتوار ماند . سوم آن که مرد در آخر شب برای عبادت برخیزد . (کنزالعمال ، ج ۲ – ص ۱۰۲ ، ص ۳۳۳۶)

۱۵ – فضیلت والای دعای متصل به نماز

قال علی – علیه السلام –

من جلس فی مصـلاه ثانیـا رجلیه یـذکر الله – تبـارک الله و تعـالی – وکـل الله – عزوجل – به ملکا یقول ازدد شـرفا تکتب لک الحسنات و تمحی عنک السیئات و تبنی لک الدرجات حتی ینصرف

کسـی که درجایگاه نمازش بنشیند ، و به ذکر خدای تعالی و به تعقیبات بپردازد خداوند فرشته ای را بر او ماءمور و موکل می گردانـد که به وی می گویـد ای نمازگزاری که مشغول به دعا هستی ، به شـرف و کرامت و فضـیلت خود بیفزا (یعنی بیشتر و زیادتر دعا کن) که از برای تو حسـنات ثبت می گردد و سـیئات و بدیهایت محو و نابود می شود و درجات برای تو افزون می گردد و این گفتگو ادامه دارد تا وقتی که او از دعا و تعقیباتش فارغ شود (دعائم الاسلام ، ج ۱ ص ۱۶۵) .

۱۶– امام کاظم (ع) مشغول تعقیب نماز

موسـی بن جعفر – علیه السـلام – انه یصـلی الفجر فیعقب الی ان تطلع الشـمس ثم یسـجد سـجده ، فلاـیزال ساجـدا حـتی تزول الشمس و قد و کل من یترصد اوقات الصلاه فاذا اخبره و ثب یصیل من غیر تجدید وضوء

امام موسـی کاظم (ع) وقتی نماز صبح را به جا می آورد تا طلوع آفتاب مشـغول تعقیب و ذکر خدا می شد و سالهایی که در زندان بود ، غالبا پس از نماز سـر به سـجده می گذاشت و تا نزدیک ظهر به دعا و ذکر حمد مشـغول بود و چون فرا می رسـد برمی خاست و بدون (نیاز به) تجدید وضو به نماز می ایستاد . (بحارالانوار

، ج ۴۸ ص ۱۰۷)

۱۷ – کمال نماز با صلوات

قال الصادق – علیه السلام –

ان من تما الصلوه اعطاء الزکوه (الفطره) کما ان الصلاه علی النبی – صلی الله علیه و آله – من تمام الصلاه

همانا پرداخت زکات فطره (در آخر ماه رمضان) مایه تمامیت روزه است چنان که صلوات بر محمد (و آل او) باعث تمامیت نماز است (یعنی نماز با صلوات و روزه بازکات فطره کامل می شود) . (وسائل الشیعه ، ج ۶ و ص ۲۲۱)

۱۸ – دعا کلید رحمت و روشنایی

قال علی – علیه السلام –

الدعاء مفتاح الرحمه و مصباح الظلمه

دعا کلید رحمت الهی و روشنایی بخش تاریکی هاست (میزان الحکمه ، ج ۳ ص ۲۴۵) .

۱۹ – استجابت دعا

قال رسول الله – صلی الله علیه و آله –

ان الله یستجبی من عبده اذا صلی فی جماعه ثم ساءله حاجه ان ینصرف حتی یقضیها

وقتی بنده نمازش را به جماعت بخواند وحاجتی از خدا بخواهد ، خداوند او را حاجت روا خواهد کرد ، زیرا شرم دارد خواسته او را برنیاورد . (بحارالانوار ، ج ۸۸ ص ۴)

۲۰ – استجابت دعا

قال رسول الله – صلی الله علیه و آله –

ادعوا الله و انتم موقنون بالاجابه و اعلموا ان الله تعالی لایستجب دعاء من قلب غافل لاه

بایقین به استجابت دعای خویش ، خداوند را بخوانید و بدانید که پروردگار – تبارك و تعالی – دعایی را که از دل غافل و بی توجه برآید ، مستجاب نخواهد کرد(الاذکار ، ص ۳۵۶) .

۲۱ – طلب حاجت بعد از نماز

قال الصادق – علیه السلام –

ان الله – عزوجل – فرض علیکم الصلوات فی احب الاوقات الیه فاسئلوا الله حوائجکم عقیب فرائضکم

به درستی که خداونـد نمازهای واجب را در محبوبترین اوقات واجب کرد ، پس حاجات خود را بعـد از نمازهایتان بخواهیـد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ص ۳۲۴)

۲۲ – دعا ، نردبان ترقی

قال رسول الله – صلی الله علیه و آله –

کاءنه قداستغنی غنی خذوا صلاته فاضربوا بها وجهه

بنـده مران بنگریـد که نمـاز به جـای آورد ، ولی درخواست حـاجت نکرد و گویـا از من بی نیـاز است نمـازش رابرگردانیـد و برچهره اش بکوبید(بحارالانوار ، ج ۸۲ ص ۳۲۵)

۲۳ – تسبیح تربت

قال الصادق – علیه السلام –

السـجود علی طین قبر الحسین – علیه السلام – ینورالی الارض السابعه و من کان معه سبحه من طین قبر الحسین – علیه السلام – کتب مسبحا و ان لم یسبح بها

سجـده بر تربت قبر حسـین (ع) تا زمین هفتم را نور باران می کند ، و کسـی که تسبیحی از خاک مرقد حسـین علیه السـلام با خود داشـته باشـد ، تسبیـح گوی حق محسوب می شود ، گرچه با آن تسبیـح نگوید . (من لایحضـره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۶۸ و سائل الشیعه ج ۳ ص ۶۰۸)

۲۴ – دعا بعد ازنماز

قال الباقر – علیه السلام –

فاذا فرغت من الصلاه المکتوبه فانصب الی ربک فی الدعاء او ارعب الیه فی المساءله

هرگاه از نماز واجب فارغ شدی ، به دعا به سوی پروردگارت بپرداز و رغبت کن به سوی پروردگارت به سوال و درخواست . (مجمع البیان ، ج ۱۰ ص ۵۰۹)

۲۵ – استجابت دعا در چهار موقع

قال رسول الله – صلی الله علیه و آله –

تفتح ابواب السماء و یستجاب الدعاء فی اربعه مواطن عندالتقاء الصفوف فی سبیل الله وعند نزول الغیث وعند اقامه الصلاه وعند رؤ یه الکعبه

چهار موقع درهای آسمان را بگشایند و دعاها رامستجاب کنند

۱ - هنگام تلاقی صفوف مبارزان در راه خدا

۲ - هنگام نزول باران

۳ - هنگام نماز

۴ - هنگام دیدار کعبه (نهج الفصاحه ، ص ۱۱۶۸)

۲۶ - بهترین ساعات برای استجابت دعا

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -

و ارفعوا الیه ایدیکم بالدعاء فی اوقات صلاتکم فانها افضل الساعات ینظرالله - عزوجل - فیها بالرحمه الی عباده و یجیبهم اذا ناجوه و یلبیهم اذا نادوه و یستجب لهم اذا دعوه

و در اوقات نمازهایتان دستهای خود را به دعا به سوی خدا بردارید ، زیرا آن اوقات بهترین ساعات است و خداوند به سوی بندگانش با نظر رحمت نگاه می کند وهنگامی که با او مناجات کنند جواب می دهد زمانی که او را بخوانند ، لبیک می گوید و وقتی که به درگاه او دعا کنند ، اجابت می فرماید . (بحارالانوار ، ج ۹۶، ص ۳۵۶)

۲۷ - دعا بعد از نماز واجب

قال الصادق - علیه السلام -

الدعاء بعد الفریضه افضل من الصلوه تنفلا

دعای بعد از نماز واجب ، از به جا آوردن نماز نافله برتر است . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ص ۹۶۲)

۲۸ - علت تاءخیر اجابت دعا

قال علی - علیه السلام -

لایقنطنک تاءخیر اجابه الدعاء فان العطیه علی قدر النیه و ربما تاءخرت الاجابه لیکون ذلک الاعظم لاجر السائل ، و اجزل لعطاء النائل

نبایـد به تاءخیر افتادن اجابت دعا تو را ناامیـد کند ، زیرا عطا وبخشـش خداوند به قدر نیت بنده است و چه بسا که اجابت دعا طول کشد تا پاداش دعاکننده بزرگتر و عطای بخشنده نیز بیشتر گردد(غررالحکم ، ص ۲۳۸) .

۲۹ – آثار تسبیح فاطمه زهرا (س)

قال الصادق – علیه السلام –

من سبح تسبیح فاطمه الزهراء – علیها السلام – قبل ان یثنی رجلیه من صلاه الفریضه غفر الله له ، ولیبداء بالتکبیر

هرکس بعـد از نمـاز واجب و قبـل از اینکه پـای راست را از بالای پای چپ بردارد ، تسبیـح فاطمه زهرا (س) رابه جا آورد ، تمام گناهان او آمرزیده می شود ، و دراین تسبیح از (الله اکبر)آغاز کند . (تهذیب الاحکام ، ج ۲ ، ص ۱۰۶)

۳۰ – امتیاز دعا بعد از نماز

قال الصادق – علیه السلام –

الدعا بعد الفریضه ایاک ان تدعه ، فان فضله بعد الفریضه کفضل الفریضه علی النافله

مبـادا دعای بعـد از فریضه را ترک کنی ، زیرا فضـیلت و امتیاز دعای بعـد از فریضه همچون برتری فریضه و نماز واجب برنافله است . (بحارالانوار ، ۸۵، ص ۳۲۵)

۳۱ – مدام در خانه خدا زدن

قال رسول الله – صلی الله علیه و آله –

ان المصلی لیقرع باب الملک و انه من یدم قرع الباب یوشک ان یفتح له

به درستی که نمازگزار در خانه خداوند را میزند و کسی که پیوسته دری را بکوبد ، عاقبت آن درب به روی او باز خواهد شد . (نهج الفصاحه ، ص ۸۲۷)

۳۲ – تعلیم تسبیح فاطمه زهرا (س)

قال الباقر – علیه السلام –

ما عبـدالله بشـی ء من التحمید افضل من تسبیح فاطمه و لوکان شـی ء افضل من لنحله رسول الله – صـلی الله علیه و آله – فاطمه علیها السلام

خداوند به چیزی برتر از تسبیح فاطمه (ع) حمد و ستایش نشد واگر چیزی برتر از آن بود ، هرآینه رسول خدا صلی الله علیه و آله آن را به فاطمه زهرا (س) می بخشید (می آموخت) . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ص ۱۰۲۴) .

۳۳ - سپر مؤ من

قال علی - علیه السلام -

الدعاء ترس المؤ من

دعا سپر مؤ من است . (میزان الحکمه ، ج ۳ ص ۲۴۷)

۳۴ - مغز عبادت

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -

الدعاء مخ العباده

دعا مغز عبادت است . (میزان الحکمه ، ج ۳، ص ۲۴۷)

۳۵ - دعا و اجابت الهی

قال علی - علیه السلام -

من دعا الله اجابه

هر که خدا را بخواند ، خداوند او را پاسخ گوید . (غررالحکم ، ص ۲۹۵)

۳۶ - دعا برای دیگران

قال الصادق - علیه السلام -

من قدم اربعین رجلا من اخوانه فدعا لهم ثم دعا لنفسه استجیب له فیهم و فی نفسه

هرکس برای چهل تن از برادران (دینی) خود دعاکند و سپس برای خود دعا کند ، خدا ، دعای او را در حق آنان و او مستجاب کند . (المواعظ العددیه ، ص ۲۷۴) .

۳۷ - قساوت قلب مانع اجابت دعا

قال الصادق - علیه السلام -

ان الله - عزوجل - لایستجیب دعاء بظهر قلب قاس

همانا خدای تعالی دعایی را که از دل سخت و با قساوت برخاسته شود ، اجابت نمی کند . (بحارالانوار ، ج ۹۳ ، ص ۳۰۵ ،

میزان الحکمه ، ج ۳ ، ص ۲۵۷) .

۳۸ – دعا مخزن اجابت

الدعاء کهف الاجابه کما ان السحاب کهف المطر

دعا خزانه و گنجینه اجابت است ، چنان که ابر مخزن باران است . (بحارالانوار ، ج ۹۳ ، ص ۲۹۵) .

۳۹ – دفع بلا به وسیله دعا

قال علی – علیه السلام –

و ادفعوا امواج البلاء بالدعاء

موج بلاها را به وسیله دعا از خود دفع کنید . (بحارالانوار ، ج ۹۳ ، ص ۳۰۱)

۴۰ – دعا و درمان

قال الصادق – علیه السلام –

علیک بالدعاء فان فیه شفاء من کل داء

برتو باد به دعا ، زیرا دعا درمان هر دردی است . (میزان الحکمه ، ج ۳ ص ۲۴۸)

۴۱ – شروط استجابت دعا

للدعاء شروط اربعه الاول احضار النیه ، الثانی ، اخلاص السریره الثالث معرفه المسئول ، الرابع ، الانصاف فی المساءله

برای دعا چهار شرط است

۱ – حضور قلب

۲ – اخلاق باطن

۳ – شناخت و معرفت خدا

۴ – رعایت انصاف در سوال (المواعظ العددیه ، ص ۱۲۶)

۴۲ – دعا در حال دل شکستن

قال الصادق – علیه السلام –

اذ رق احدکم فلیدع فان القلب لایرق حتی یخلص

وقتی دل شما شکست دعا کنید ، زیرا دل تا خالص نگردد نمی شکند . (بحارالانوار ، ج ۹۳ ، ص ۳۴۵)

۴۳ – بلند نمودن دستها هنگام دعا

روی ان رسول الله – صلی الله علیه و آله –

کان اذا مد یدیه فی الدعاء لم یرد هما حتی یمسح بهما وجهه

روایت شده که رسول خدا صلی الله علیه و آله هنگام دعا دستهایش را بلند می کرد وپس از دعا به صورت خود می کشید . (المواعظ العددیه ، باب ۱۰ ، فصل ۸)

۴۴ – لقمه حرام مانع استجابت دعا

قال رسول الله – صلی الله علیه و آله –

من اکل لمقه حرام لم تقبل له صلوه اربعین لیله و لم یستجب له دعوه اربعین صباحا

کسیکه لقمه حرام بخورد ، نماز چهل شب او قبول نمی شود ، ودعای چهل روز او به اجابت نمی رسد(دارالسلام ، نوری ، ج ۴ ص ۲۱۳)

۴۵ – نحوه گفتن تسبیح فاطمه زهرا (س)

قال الصادق – علیه السلام –

فی تسبیح فاطمه – علیها السلام – تبداء بالتکبیر اربعا و ثلاثین ، ثم التحمید ثلاثا و ثلاثین ثم التسبیح ثلاثا و ثلاثین

در تسبیح فاطمه (س) باتکبیر (الله اکبر) شروع کرده و سی و چهار مرتبه بگوی ، پس از آن سی و سه بار تحمید (الحمدلله) و سپس سی و سه مرتبه تسبیح (سبحان الله) . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ص ۱۰۲۵ ج ۲ ، فروع کافی ، کتاب الصلاه ، ص ۳۴۲) .

۴۶– تعقیبات نماز صبح

قال الصادق – علیه السلام –

الجلوس بعد صلاه الغداه فی التعقیب و الدعاء حتی تطلع الشمس ابلغ فی طلب الرزق من الضرب فی الارض

هر کس بعـد از نمـاز صـبح برای تعقیب و دعا تا طلوع خورشـید بنشـیند ، بهتر از در نوردیـدن زمین ، روزی راجلب می کنـد . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۱۰ ۳۵) .

۴۷ – درخواست نامشروع در دعا

قال الصادق – علیه السلام –

یا صاحب الدعاء ! لا تسئل ما لایکون و لایحل

ای دعاکننـده ! چیزی را که نشـدنی و حرام است از خداونـد درخواست مکن (چون به اجابت نمی رسـد) (عـده الـداعی ، ص ۱۴۰)

۴۸ – دوری شیطان با گفتن تسبیح فاطمه (س)

قال الباقر – علیه السلام –

من سـبح تسبیـح فـاطمه – علیهاالسـلام – ثم اسـتغفر غفر له ، و هی مائه باللسان و الف فی المیزان ، ویطرد الشـیطان ، و یرضـی الرحمان

هر کس که تسبیح حضـرت فاطمه (س) را به جای آورد و پس از آن استغفار کند مورد مغفرت قرار می گیرد و آن تسبیح به زبـان ، صـد مرتبه است و در میزان (اعمـال) هزار خواهـد بود و شـیطان را دور کرده و خـدای رحمـان را خشـنود می نمایـد . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۱۰۲۳ ، ح ۳)

۴۹ – تسبیح بعد از نماز واجب

قال الصادق – علیه السلام –

من سبح تسبیح فاطمه – علیهاالسلام – فی دبر المکتوبه من قبل ان یبسط رجلیه اوجب الله له الجنه

هرکس تسبیـح فـاطمه (س) را در نمـاز واجب و قبـل از اینکه از حـالت جلوس تشـهد و سـلام خـارج شود به جا آورد ، خـدا بهشت را بر او واجب کند . (فلاح السائل ، ص ۱۶۵) .

۵۰ – مداومت برگفتن تسبیح

قال رسول الله – صلی الله علیه و آله –

یافاطمه ! اعطیک ما هو خیر لک من خادم و من الدنیا بما فیها ، تکبرین الله بعد کل صـلاه اربعا و ثلاثین تکبیره ، وتحمدین الله ثلاثا و ثلاثین تحمیـده ، و تسبحین الله ثلاثا و ثلاثین تسبیحه ، ثم تخمین ذلک بلااله الا الله ، وذلک خیر لک من الذین اردت

و من الدنيا و ما فيها فلزمت – صلوات الله عليها – هذاالتسبيح بعد كل صلاه ، و نسب اليها

ای فـاطمه ! به تو چیزی را عطـا کنم که از خـدمتکار و دنیـا با آنچه در آن است بهتر باشـد بعـد از نماز سـی و چهار مرتبه (الله اکبر)سـی و سه مرتبه (الحمـدلله)و سـی و سه مرتبه (سـبحان الله)بگو و پس از آن را به (لااله الاالله)ختم کن این کار برای تو بهتر است از آنچه می خواهی و از دنیا وآنچه در آن است پس حضـرت زهرا (س) پس از هر نماز به این تسبیح مداومت کرد و منسوب به او گردید . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۳۶) .

۵۱ – تسبیح هنگام خواب

قال الصادق – علیه السلام –

من باب علی تسبیح فاطمه – علیهاالسلام – کان من الذاکرین الله کثیرا و الذاکرات

هر کس شب را با تسبیـح فاطمه (س) سپری کنـد (و هنگام خواب تسبیح گوید) از مردان و زنانی باشد که خدا را زیاد یاد می کنند . (سفینه البحار ، ج ۱ ص ۵۹۳) .

۵۲ – آمین گفتن

قال الصادق – علیه السلام –

الداعی و المؤ من شریکان

دعا کننده و آمین گوینده دراجر و استجابت دعای شان شریک هستند (یکسانند) . (المواعظ العددیه ، ج ۳۴۲) .

۵۳ – تاءثیر تسبیح فاطمه زهرا (س)

قال الصادق – علیه السلام –

من سبح الله فی دبر الفریضه تسبیح فاطمه الزهراء – علیهاالسلام – مائه مره و اتبعها بلااله الاالله غفر الله له

هر کس بعـد از نماز واجب با تسبیح حضـرت فاطمه زهرا (س) صدبار به تسبیح خدای متعال بپردازد و به دنبال آن (لااله الاالله)بگوید ، خداوند او رامشمول مغفرت خود می کند . (فروع کافی ، ج ۳ ، کتاب الصلاه ، باب دعا ، نماز ۷۰ – ص ۳۴۲) .

۵۴ – نجات از شقاوت با گفتن تسبیح فاطمه (س)

قال الصادق – علیه السلام –

یا اباهارون ! انا ناءمر صبیاننا بتسبیح فاطمه – علیهاالسلام – کما ناءمرهم بالصلاه ، فالزمه ، فانه لم یلزمه عبد فشقی

ای اباهارون ! ما بچه های خود را همان طور که به نماز امر می کنیم ، به تسبیح حضرت فاطمه (س) نیز امر می کنیم تو نیز بر آن مداومت کن ، زیرا بنده شقی (و بدبخت معنوی) بدان پای بند نمی شود . (فروع کافی ، کتاب الصلاه ص ۳۴۳، ح ۱۳) .

۵۵ - گفتن تسبیح قبل از خواب

قال الصادق - علیه السلام -

تسبیح فاطمه الزهراء ، علیهاالسلام - اذا اخذت مضجعک ، فکبر الله اربعا وثلاثین ، واحمده ثلاثا و ثلاثین ، وسبحه ثلاثا و ثلاثین ، وتقراء آیه الکرسی و المعوذتین و عشر آیات من اول الصافات و عشرا من آخرها

(یکی از جاهایی که) تسبیح حضرت فاطمه زهرا (س) (گفتن آن وارد است) هنگامی است که به خوابگاه خود رفتی ، سی و چهار بار (الله اکبر)بگو و سی و سه بار (الحمدالله)و سی و سه بار (سبحان الله)و آیه الکرسی ومعوذتین را (قل اعوذ برب الفلق ، و قل اعوذبرب الناس) و ده آیه از اول سوره صافات و ده آیه از آخر آن را بخوان . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۵۳۶)

۵۶ - موالات تسبیح فاطمه زهرا (س)

قال محمدبن جعفر

انه کان یسبح فاطمه - صلی الله علیها - فیصله ولا یقطعه

امام صادق علیه السلام تسبیح حضرت فاطمه زهرا (س) را متصلا انجام می داد و آن را قطع نمی کرد . (فروع کافی ، ج ۳ ، کتاب الصلاه باب دعا ، نماز ۱۲۰ ، ص ۳۴۵) .

۵۷ - آثار تعقیب نماز صبح

ما استنزل الرزق بشی ء مثل التعقیب فیمابین طلوع الفجر الی طلوع الشمس

چیزی رزق آفرین تر از تعقیب بین نماز صبح وطلوع آفتاب نیست . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ص ۱۰۳۶) .

۵۸ - تسبیح حضرت فاطمه (س)

قال الصادق - علیه السلام -

من سبح تسبیح فاطمه - علیها السلام - قبل ان یثنی رجله من صلوه الفریضه غفرله

کسی که در نمازهای فریضه ، پس از سلام نماز و قبل از حرکت از مصلی ، خداوند را به تسبیح فاطمه زهرا - سیده النساء العالمین - تسبیح کند آمرزیده می شود . (دعائم الاسلام ، ج ۱ ص ۱۶۸)

فصل شانزدهم نماز معصومین (ع)

آیات

۱ – نماز ، اولین فرمان به موسی (ع)

اننی اناالله لااله الا انا فاعبدنی و اقم الصلوه لذکری

من الله هستم و معبودی جز من نیست ، مرا پرستش کن و نماز را برای یاد من به پادار . (سوره طه ، آیه ۱۴) .

۲ – اسحاق و یعقوب (ع) و نماز

و وهبنا له اسحق و یعقوب نافله وکلا جعلنا صالحین وجعلناهم ائمه یهدون بامرنا واوحینا الیهم فعل الخیرات و اقام الصلوه و ایتاء الزکوه و کانوا لنا عابدین

ما به ابراهیم اسحاق و فرزند زاده اش یعقوب را عطا کردیم و همه را صالح و شایسته و لایق مقام نبوت قرار دادیم ، و آنان را به پیشوایی خلق برگزیدیم تا مردم را هدایت کنند ، و هر کار نیکو را از انواع عبادات و خیرات مخصوصا اقامه نماز و ادای زکات رابه آنان وحی کردیم و ایشان برای مابندگان سر به فرمان بودند . (سوره انبیاء ، آیات ۷۲، و ۷۳) .

۳ – نماز حضرت زکریا (ع)

هو قائم یصلی فی المحراب

حضرت زکریا (ع) در محراب ایستاده مشغول نماز بود . (سوره آل عمران ، آیه ۳۸) .

۴ – حضرت شعیب (ع) و نماز

قالو یا شعیب اصوتک تاءمرک ان نترک ما یعبد اباؤ نا او ان نفعل فی اموالنا مانشاء انک لانت الحلیم الرشید

گفتند ای شعیب ! آیا نمازت تو را دستور می دهد که ما آنچه را پدرانمان می پرستیدند ، ترک گوییم و آنچه رامی خواهیم در اموالمان انجام ندهیم ؟ تو مرد بردبار و رشیدی هستی . (سوره هود ، آیه ۸۷)

۵ – نماز در آیین حضرت عیسی (ع)

واوصانی بالصلوه والزکوه ما دمت حیا

عیسی گفت خداوند به من سفارش کرده تا زنده ام نماز و زکات را به پای دارم . (سوره مریم ، آیه ۳۱) .

۶ – پیامبر اسلام (ص) ونماز

فسبح بحمد ربک و کن من الساجدین ، و اعبد ربک حتی یاءتیک الیقین

و به ستایش پروردگارت تسبیح کند (و از نمازگزاران باش) و دایم به پرستش وعبادت خدای خود مشغول باش تا لحظه مرگ تو فرا رسد . (سوره حجر ، آیات ۹۸ - ۹۹)

۷ - دعوت رسول الله صلی الله علیه و آله به نماز شب

و من اللیل فتهجد به نافله لک عسی ان یبعثک ربک مقاما محمودا

پاسی از شب را از خواب برخیز و قرآن (و نماز) بخوان . این یک وظیفه اضافی برای توست تا پروردگارت تو رابه مقامی در خور ستایش برانگیزد . (سوره اسراء ، آیه ۷۹)

۸ - زکات دادن در حال نماز

انما ولیکم الله و رسوله و الذین آمنوا الذین یقیمون الصلوه و یؤ تون الزکوه و هم راکعون

سرپرست و ولی شما خدا ورسول او است و مؤ منانی که نماز به پاداشته و در حال رکوع به بی نوایان زکات می دهند . (سوره مائده ، آیه ۵۵) .

احادیث

۹ - نماز حضرت ابراهیم (ع)

فی عده الداعی

روی ان ابراهیم - علیه السلام - کان یسمع تاءوهه علی حد میل حتی مدحه الله بقوله ان ابراهیم لحلیم اواه منیب وکان فی صلوته یسمع له ازیر کازیر المرجل و کذلک یسمع من صدر سیدنا رسول الله - صلی الله علیه و آله - مثل ذلک و کانت فاطمه - علیهاالسلام - تنهج فی الصلوه من خیفه الله .

روایت شده که صدای آه و زاری ابراهیم (ع) از فاصله یک میلی (چهارهزار ذراع) شنیده می شد ، تا آن حد که خداوند وی را به این کلام ستود و فرمود (همانا ابراهیم ، بردبار ، بسیار آه کشنده و انابه کننده به سوی خدا بود)در نماز صدایی مانند صدای دیگ شنیده می شد و فاطمه (س) در نماز از خوف خدا از حای عدی خارج می گردید وفس وی به شماره می افتاد . (مستدرک الوسائل ، کتاب الصلوه ، باب ۲ ، حدیث ۱۵) .

۱۰ - خشوع پیامبر خدا (ص) در نماز

کان النبی -صلی الله علیه وآله - اذا قام الی الصلوه یغیر وجهه خوفا من الله .

رسول خدا -صلی الله علیه وآله - هرگاه که به نماز می ایستاد ، صورت مبارکش خوف از خداوند متعال دگرگون می شد . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۴۸) .

۱۱ – نماز اول وقت پیامبر (ص)

عن عـائشه قـال كان رسول الله –صـلی الله علیه وآله – یحـدثنا ونحـدثه فاذا حضـرت الصـلوه فكانه لم یعرفنا و لم نعرفه اشـتغالا بعظمه الله .

پیامبر خدا (ص) با ما سـخن می گفت و ما با وی سخن می گفتیم ، چون هنگام نماز فرا می رسید ، پیامبر خدا (ص) به سبب توجه به عظمت حق تعالی ، چنان می نمود كه گویی ما را نشناخته و ما او را می شناسیم . (محجه البیضاء ، ج ۱ ص ۳۵۰)

۱۲ – رسول خدا –صلی الله علیه وآله – و ذكر قنوت

قال الصادق – علیه السلام –

وكان رسول الله –صلی الله علیه وآله – یستغفر الله فی الوتر سبعین مره و یقول هذا مقام العائذ بک من النار سبع مرات

رسول خـدا (ص) در قنوت نمـاز وتر هفتاد بار (اسـتغفرالله)وهفت بار هـذا ماقم العائـذ بک من النار)(یعنی این جایگاه كسـی است كه از آتش به تو پناه آورده است) می گفت . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۰) .

۱۳ – خضوع رسول خدا (ص) در نماز

روی ان النبی –صلی الله علیه وآله – كان اذا قام الی الصلاه كانه ثوب ملقی

پیامبر اسـلام (ص) هروقت به نماز می پرداخت (چنان بی حركت بود كه) گویا جامه ای پهن شده بر روی زمین بود . (میزان الحكمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۱ ، بحار ، ج ۸۴ ص ۲۴۸) .

۱۴ – علاقه شدید پیامبر (ص) به نماز

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

انا لااشبع من الصلاه

من هرگز از نماز سیر نمی شوم . (میزان الحكمه ج ۵ ، ص ۳۶۷ ، امالی صدوق ، ج ۲ ص ۱۴۱) .

۱۵ – نماز ، نور چشم پیامبر (ص)

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان الله جعل قره عینی فی الصلاه وحببهاالی

همانا خداوند روشنی چشم مرا در نماز قرار داد و نماز را محبوب من نمود .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۶۷ ، امالی شیخ صدوق ، ج ۲ ، ص ۱۴۱) .

۱۶– سجده پیامبر (ص) بعد از خواب

قال الباقر – علیه السلام –

ما استیقظ رسول الله –صلی الله علیه وآله – من نوم الا خرالله ساجدا هرگاه پیامبر خدا (ص) از خواب برمی خاست ، برای خدا سجده می کرد . (مکارم الاخلاق ، ص ۳۹) .

۱۷ – جاذبه نماز

قال علی – علیه السلام –

کان رسول الله –صلی الله علیه وآله – لایؤ ثر علی الصلوه عشاه ولاغیره و کان اذا دخل وقتها کانه لایعرف اهلا ولا جمیعا

رسول خدا –صلی الله علیه وآله – نه شام و نه چیز دیگری را بر نماز مقدم نمی داشت و چون وقت نماز فرا می رسید ، دیگر نه خانواده می شناخت ونه دوست . (سنن نبوی ، ص ۱۴) .

۱۸ – گریه پیامبر (ص) در نماز

قال السجاد – علیه السلام –

کان یبکی حتی یبتل مصلاه خشیه من الله – عزوجل – من غیر جرم

رسول خدا –صلی الله علیه وآله – با این که بی گناه بود اما از خوف خداوند چنان در نماز می گریست که جانمازش خیس می شد . (سنن النبی ، ص ۳۲)

۱۹ – شیوه نماز رسول خدا (ص)

انه کان یرفع بصره الی السماء فی صلاته ، فلما نزلت هذه الایه طاءطاء راءسه و رمی ببصره الی الارض

رسول خدا –صلی الله علیه وآله – در نماز چشمانش را به آسمان می دوخت و چون آیه (فی صلوتهم خاشعون)نازل شد ، سر خود را به زیر افکند و سجده گاه خود را می نگریست . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۲۸) .

۲۰ – رسول خدا (ص) همراه با مؤ دن

قال الباقر – علیه السلام –

کان رسول الله –صلی الله علیه وآله – اذا سمع المؤ ذن یوذن قال مثل مایقوله فی کل شی ء

زمانی که رسول خدا –صلی الله علیه وآله – صدای اذان مؤ ذن را می شنید ، گفته های او را تکرار می کرد . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ص ۴۵۴)

۲۱– عاطفه رسول خدا (ص) در حال نماز

قال الباقر – علیه السلام –

کان رسول الله –صلی الله علیه وآله – یسمع صوت الصبی یبکی و هو فی الصلوه فیخفف الصلوه فتصیر الیه امه

هرگاه رسول خدا (ص) درنماز ، صدای گریه کودکی را می شنید ، نماز خود را سبک تر می خواند تا مادر آن کودک (که در نماز جماعت بود) بچه اش را آرام کند . (سنن النبی ، ص ۲۷۳) .

۲۲ – قال علی – علیه السلام –

ان رسول الله –صلی الله علیه وآله – کان اذا دخل المسجد قال اللهم افتح لی ابواب رحمتک

رسول خدا –صلی الله علیه وآله – در هنگام ورود به مسجد می فرمود خداوندا ! درهای رحمت خویش را بر من بگشا . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ و ص ۳۸۹) .

۲۳ – فرمان نماز برای رسول خدا (ص)

قال علی – علیه السلام –

و کان رسول الله –صلی الله علیه وآله – نصبا بالصلاه بعدالتبشیر له بالجنه لقول الله سبحانه واءمر اهلک بالصلاه واصطبر علیها فکان یاءمر بها اهله ویصبر علیها نفسه

پیامبر (ص) پس از آن که مژده بهشت را دریافت ، خود را برای نماز به رنج می افکند واین به دلیل فرمان خداوند سبحان بود که می فرمود کسان خویش را به خواندن نماز فرمان ده و خود برانجام آن پایدار باش)پس آن حضرت خاندان خود را به نماز فرمان می داد و خود با شکیبایی در انجام آن می کوشید . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۰) .

۲۴ – نماز بازگشت از سفر

وقدکان رسول الله –صلی الله علیه وآله – اذا قدم دخل المسجد اولا و صلی رکعتین ثم دخل البیت

چون رسول خدا (ص) از سفرمراجعت می نمود ، ابتدا به مسجد می رفت و دو رکعت نماز می خواند سپس به خانه تشریف می برد . (محجه البیضاء ، ج ۴ ، ص ۷۶) .

۲۵ – نماز هنگام سفر

قال علی – علیه السلام –

کان النبی –صلی الله علیه وآله – اذا قدم من سفر یصلی رکعتین

پیامبر اسلام (ص) هنگام بازگشت از سفر دو رکعت نماز می خواند . (کنزالعمال ، حدیث ۱۷۶۴۷ ، میزان الحکمه ، ج ۹ص ۴۷۴) .

۲۶ – نماز رسول خدا (ص) در هر منزل

عن النبی –صلی الله علیه وآله –

انه لم یرتحل من منزل الا صلی فیه رکعتین و قال حتی یشهد علی بالصلوه

رسول خدا (ص) از منزلی کوچ نمی کردند ، مگرآن که در آن دو رکعت نماز می خواند و می فرمود تا این محل روز قیامت برنماز خواندن من گواهی دهد . (مستدرک الوسایل ، ج ۸ ص ۲۴۵)

۲۷ – نماز پیامبر (ص) درجنگ احزاب

ان النی –صلی الله علیه وآله – صلی یوم الاحزاب ایمائا

پیغمبر (ص) در جنگ احزاب با اشاره نماز خواند . (تفسیر نمونه ، ج ۲ ، ص ۱۴۸)

۲۸ – یادآویر پیامبر (ص) برای نماز

عن انس

ان رسول الله –صلی الله علیه وآله – کان یاءتی بیت فاطمه ستته اشهر ، اذا خرج الی صلاه الفجر یقول یا اهل البیت ! الصلاه الصلاه یا اهل البیت ! انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس و یطهرکم تطهیرا

انس بن مالک می گوید پیامبر اکرم (ص) در مدت شش ماه همه روز بعد از نماز صبح در کنار خانه فاطمه (س) ندا در می داد ای صاحب خانه ! نماز ، نماز (وقت نماز فرا رسید) و ای اهل بیت ! همانا خداوند خواسته است تا شما را از پلیدی های شرک و گناه و رذایل اخلاقی پاک نگاه دارد . (تفسیر سیوطی ، ج ۵ ، ص ۱۹۸) .

۲۹ – بی هوش شدن رسول خدا (ص)

فانظر الی عرشی ، قال رسول الله –صلی الله علیه وآله – فنظرت الی عظمه ذهبت لها نفسی و غشی علی فالهمت ان قلت سبحان ربی العظیم و بحمده لعظم ما راءیت فلما قلت ذلک تجلی الغشی ء عنی حتی قلتها سبعا الهم ذلک ، فرجعت الی نفسی کما کانت

به عرش من بنگر ، رسول الله (ص) فرمود پس به آن چنان عظمتی نگریستم که بی هوش شدم آن گاه به من الهام شد و به جهت عظمت آنچه که دیدم ، گفتم ، منزه است پروردگار بزرگ من وسپاس او راست چون این را بگفتم ، از حالت غشوه به درآمدم و با الهامی که به من می شد ، هفت بار آن ذکر راگفتم وکاملا به حالت طبیعی خود بازگشتم . . . (علل الشرایع ، ج ۲ ، ص ۳۱۲) .

۳۰ - برای نماز خود را به مشقت می انداخت

قال علی - علیه السلام -

کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - نصبا بالصلاه بعدالتشبیرله بالجنه لقول الله سبحانه واءمر اهلک بالصلاه واصطبر علیها فکان یاءمر اهله و یصبر علیها نفسه

پس از آن که رسول خدا (ص) مژده بهشت را دریافت برای نماز ، خود را به رنج و مشقت می افکند چراکه خداوند سبحان فرموده بود کسان خویش را به خواندن نماز فرمان ده ، و خود بر آن پایداری ورز . از این رو ، حضرتش خاندان خود را به نماز امر می کرد و خود با شکیبایی در انجام آن می کوشید . (نهج البلاغه خطبه ۱۹۹) .

۳۱ - پناه رسول خدا -صلی الله علیه وآله - به نماز

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

کانوا (یعنی الانبیاء) یفزعون اذا فزعوا الی الصلاه

پیامبران خدا چنان بودند که چون دچار نگرانی می شدند ، به نماز پناه می بردند . (تفسیر درالمنثور ، ج ۱ ، ص ۶۷)

۳۲ - سیره رسول خدا (ص) در نماز عید

کان النبی -صلی الله علیه وآله - یخرج یوم الفطر والاضحی رافعا صوته بالتکبیر

سیره پیامبر گرامی اسلام (ص) این بود که با صدای بلند تکبیر می گفت و به نماز عید فطر و قربان می رفت . (بحار الانوار ، ج ۹۱، ص ۱۱۸)

۳۳ - نماز امیرالمؤ منین (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

و کان علی - علیه السلام - اذا قام الی الصلوه فقال وجهت وجهی للذی فطرالسموات والارض ، تغیر لونه حتی یعرف ذلک فی وجهه

وقتی علی (ع) به نماز می ایستاد و آیه شریفه (رو می آورم با تمام وجودم به کسی که آسمانها وزمین را آفرید)را می خواند ، رنگ و چهره مبارك او متغیر می شد ، به طوری که تغییر حالت و دگرگونی از صورت مبارکش به خوبی مشاهده می گشت . (میزان الحکمه ، ج ۵ ص ۳۸۱) .

۳۴ - نماز خانه حضرت علی (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

کان لعلی - علیه السلام - بیت لیس فیه شی ء الافراش وسیف و مصحف و کان یصلی فیه

علی (ع) در خانه خود اتاقی داشت که در آن ، غیر از فرش و شمشیر و قرآن چیز دیگری نبود و او در آن اتاق نماز می خواند . (سفینه البحار ، ج ۱ ، ص ۴۷۰) .

۳۵ - اضطراب علی (ع) در حال نماز

و کان علی - علیه السلام - اذا حضر وقت الصلوه یتململ و یتزلزل فیقال له مالك یا امیرالمؤ منین ؟ فیقول جاء وقت امانه عرضها الله علی المسوات و الارض و الجبال فابین ان یحملنها و اشفقن منها

چون وقت نماز فرا می رسید ، علی (ع) به خود می پیچید و می لرزید ، به او می گفتند ای امیرالمؤ منین ! تو را چه شده است ؟ می فرمود وقت ادای امانتی شده است که خداوند آن را بر آسمانها و زمین و کوهها عرضه کرده وآنها از قبول آن ابا کردند واز آن بیمناك شدند . (محجه البیضاء ، ج ۱ ص ۳۷۸) .

۳۶ - هزار رکعت نماز در پایان عمر علی (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

ان علیا فی آخر عمره یصلی فی کل یوم و لیله الف رکعه

علی (ع) در آخر عمر خویش ، شبانه روز هزار رکعت نماز می گزارد . (بحارالانوار ، ج ۴۱ ، ص ۲۴)

۳۷ - در آوردن تیر از پای علی (ع) در حال نماز

ینسب الی مولانا امیرالمؤ منین - علیه السلام - انه وقع رجله نصل فلم ، یکن من اخراجه فقالت فاطمه - علیها السلام - اخرجوه فی حال صلاته فانه لایحس بما یجری علیه حینئذ فاخرج و هو - علیه السلام - فی صلاته

در مورد حضرت (ع) آمده است که در یکی ازجنگها تیری به پای آن حضرت فرو رفته بود و بیرون آوردن آن ممکن نمی شد ، فاطمه (س) فرمود آن را در حال نماز از پایش بیرون آورید ، زیرا در آن حال ، آنچه رابراو می گذرد احساس نمی کند . براساس سفارش فاطمه (س) هنگامی که امام مشغول نماز بود ، تیر را از پایش بیرون می کشیدند . (محجه البیضاء ، ج

۱ ص ۳۹۷) .

۳۸ – عبادت علی (ع)

قال علی – علیه السلام –

الهی هذعه صلاتی صلبتها لالحاجه منک الیها ، ولارغبه منک فیها ، الا تعظیما و طاعه و اجابه لک الی ما امرتنی به الهی ان کان فیها خلل او نقص من رکوعها او سجودها ، لاتؤ اخذنی و تفضل علی بالقبول و الغفران

بارخدایا ! این نماز را که در پیشگاه تو به جای آوردم ، نه به جهت نیازی است که تو به آن داری و نه به خاطر میل و رغبتی است که در آن داری ، بلکه برای بزرگداشت و پذیرش فرمان تو است که مرا به انجام آن فرمان داده ای خدای من ! اگر در نماز من عیبی است و یا رکوع و سجود آن ناقص است مرا بازخواست مکن و با پذیرش و آمرزش خود بر من تفضل

و عنایت فرما(که من درهمه حال به تومحتاجم) (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۸) .

۳۹ - نمازگزار واقعی

اهدی الی الرسول الله -صلی الله علیه وآله - ناقتان عظیمتان فجعل احدیهما لمن یصلی رکعتین لایهم فیهما بشی ء من امر الدنیا ، و لم یحجبه احد سوی علی - علیه السلام - فاعطاه کلتیهما

دو شتر بزرگ به رسول خدا -صلی الله علیه وآله - هدیه دادند آن حضرت فرمود کسی که دو رکعت نماز به جای آورد و به چیزی از امور دنیا نیندیشد یکی از شتران را به او می دهم کسی به پیامبر اسلام (ص) پاسخ مثبت نداد تنها علی (ع) توانست چنین نمازی بگزارد و رسول خدا -صلی الله علیه وآله - هر دو شتر را به او دادند . (بحارالانوار ، ج ۴۱ ص ۱۸)

۴۰ - نماز پیامبر (ص)

عن علی - علیه السلام -

انه کان اذا دخل الصلاه کان کانه بناء ثابت او عمود قائم لایتحرک و کان ربما رکع او سجد فیقع الطیر علیه ، و لم یطق احد ان یحکی صلاه رسول الله -صلی الله علیه وآله - الاعلی بن ابی طالب و علی بن الحسین - علیهماالسلام زمانی که رسول خدا -صلی الله علیه وآله - نماز را شروع می کرد گویی بنایی ثابت و عمودی قائم و بی حرکت است و چه بسا در حال رکوع و سجود پرنده بر پیکر او می نشست و کسی جز علی بن ابیطالب (ع) و علی بن الحسین زین العابدین (ع) نمی توانست همانند رسول خدا -صلی الله علیه وآله - نمازگزارد . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ص ۲۶۵ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۲) .

۴۱ - علی (ع) و نماز در نخلستان

قال الباقر - علیه السلام -

کما کان یفعل امیرالمؤ منین - علیه السلام - کان له خمسائه نخله و کان یصلی عند کل نخله رکعتین

امیرالمؤ منین (ع) پانصد نخل داشت و در زیر هر نخلی دو رکعت نماز به جا می آورد .

۴۲ - علی (ع) و نماز شب در عملیات

قال علی - علیه السلام -

ما ترکت صلاه اللیل منذ سمعت قول النبی -صلی الله علیه وآله - صلاه اللیل نور ، فقال ابن الکواء و لیله الهریر ؟ قال و لیله الهریر

از روزی که رسول خدا (ص) فرمود (نماز شب نور است)نماز شب را ترک نکردم ابن کواء از حضرت پرسید حتی در لیله الهریر (شب عملیات جنگ صفین) امام فرمود حتی در آن شب . (بحارالانوار ، ج ۴۱ ، ص ۱۷) .

۴۳ – علی (ع) و تلاوت آیه در حال نماز .

کان علی – علیه السلام – اذا قام الی الصلاه فقال وجهت وجهی للذی فطرالسموات و الارض تغیر لونه حتی یعرف ذلک فی وجهه

امام علی – علیه السلام – هنگامی که به نماز می ایستاد و آیه (همانا روی می آورم به سوی کسی که آسمانها و زمین را آفرید)می خواند ، رنگ آن حضرت چنان تغییر می کرد که از چهره او کاملا نمایان بود . (فلاح السائل ، حدیث ۱۰۱) .

۴۴ – توجه علی (ع) به نماز در هنگام جنگ

کان علی یوما فی حرب صفین مشتغلا بالحرب والقتال ، و هو مع ذلک بین الصفین مراقب الشمس فقال له ابن عباس یا امیرالمؤ منین ماهذا لفعل ؟ قال انظرالی الزواجل حتی نصلی ، فقال له ابن عباس و هل هذا وقت صلاه ؟ ان عندنا لشغلا بالقتال عن الصلاه فقال علی ما نقاتلهم ؟ انما نقاتلهم علی الصلاه قال و لم یترک صلاد اللیل قط حتی لیله الهریر ؟

روزی در جنگ صفین حضرت علی (ع) در حالی که مشغول جنگ بود مرتب به خورشید نگه می کرد ابن عباس عرض کرد یا امیرالمومنی ! این چه کاری است که شما انجام می دهید ؟ حضرت فرمود نگاه می کنم تا موقع فرا رسیدن ظهر نماز را (در اول وقت)بخوانم ابن عباس گفت آیا حالا وقت نماز است ؟ ما مشغول جنگ هستیم حضرت فرمود مگر ما برای چه چیزی می جنگیم ؟ به درستی که ما برای نماز جنگ میکنیم ، ابن عباس گفت قطعا نماز شب علی (ع) حتی در لیله الهریر هم ترک نشد . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۲۳)

۴۵ – نماز و رفع ناراحتی

عن ابی عبدلله – علیه السلام – قال

کان علی – علیه السلام – اذا هاله شی ء فزع الی الصلاه ثم تلی هذه الایه واستعینوا بالصبر و الصلاه

هنگامی که برای امیرالمؤ منین (ع) مشکلی پیش می آمد ، به نماز پناه می برد(و ناراحتی خویش را از طریق نماز جبران می کرد) و آیه از شکیبایی ونماز یاری جویید ، را تلاوت می کرد . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۶۳) .

۴۶ - علی (ع) و نماز از جهت خشوع

قال علی - علیه السلام -

امنت بالله ولو ضربت عنقی فاذا رکعت فقل اللهم لک رکعت ولک خشعت ولک اسلمت و بک امنت و علیک توکلت وانت ربی خشع لک وجهی وسمعی و بصری و شعری و بشری و لحمی و دمی و مخی و عصبی و عظامی اقلت الارض من لله رب العالمین

ایمان آورده ام به خداوند ، اگر چه گردنم زده شود هنگام رکوع بگو بار پروردگارا ! برای تو رکوع می کنم و برای تو است خشوع من و برای تو است اسلام من و به تو ایمان دارم و بر تو توکل می نمایم ، و توپروردگار منی که خاشع است برای تو صورت وگوش و چشم و مو پوست و گوشت وخون و مغز اعصاب واستخوانم و آنچه از من است در روی زمین ، همه از خداوند است که پروردگار عالمیان است . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ص ۳۱۱ ، حدیث ۹۲۷) .

۴۷ - حضرت علی (ع) نماز شب

قال علی - علیه السلام -

ما ترکت صلاه اللیل منذ سمعت قول النبی -صلی الله علیه وآله - صلاه اللیل نور فقال ابن الکواء ! و لیله الهریر ؟ قال ولا لیله الهریر حضرت علی (ع) فرمود از روزی که شنیدم پیامبر اسلام (ص) فرمود (نماز شب نور)هیچگاه آن را ترک نکردم ابن کواء از حضرت پرسید حتی در لیله الهریر (شب عملیات جنگ صفین) امام علی (ع) فرمود حتی در لیله الهریر . (بحارالانوار ج ۴۰ ، ص ۱۷) .

۴۸ - ماءموریت اهل بیت (ع)

عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

کان علی - علیه السلام - یقول انا اهل البیت امرنا ان نطعم الطعام ، و نؤ دی فی النائبه و نصلی اذا نام الناس .

از امام باقر (ع) نقل شده که فرمود علی (ع) می فرمود ما اهل بیت ماءمور شده ایم (به گرسنگان) غذا ذهیم و در مصیبتها صبور باشیم و آن گاه که مردم خفته اند نماز بخوانیم . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵۴) .

۴۹ - ارزش نماز جمعه نزد علی (ع)

عن وهب بن جعفر قال

ان علیا - علیه السلام - کان یقول لان ادع شهود حضور الاضحی عشر مرات احب الی من ان ادع شهود حضور الجمعه مره واحده من غیر عله وهب بن جعفر گوید علی (ع) می فرمود اگر ده سال حضور در نماز عید قربان راترک نمایم ، بهتر است

از این که یک بار بدون علت در نماز جمعه حاضر نشوم (بحارالانوار ، ج ۱۰۴ ، ص ۳۱۶) .

۵۰ – رکوع طولانی

عن ابی عبدالله – علیه السلام –

کان علی یرکع فیسل عرقه حیت یطافی عرقه من طول قیامه

امیرالمؤ منین (ع) رکوع نماز را آن قـدر طولانی می کرد که عرق از ساق پای وی جاری و زیر قـدمهای مبارکش تر می شد . (بحار الانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۰) .

۵۱– اولین نمازگزار

قال علی – علیه السلام –

اللهم انی اول من اناب و سمع و اجاب ، لم یسبقنی الا رسول الله –صلی الله علیه وآله – بالصلوه

بارخـدایا ! من نخستین کسـی هسـتم که به حق رسـیده و آن را شـنید و پـذیرفت هیچ کس بر نماز بر من پیشـی نگرفت ، مگر رسول خدا (ص) (نهج البلاغه ، خطبه ۱۳۱) .

۵۲ – علی (ع) و رزوی هزار رکعت نماز

قال الصادق – علیه السلام –

ان علیا فی آخر عمره یصلی فی کل یوم ولیله الف رکعه

امیرالمؤ منین علی (ع) در پایان عمر خود ، شبانه روز هزار رکعت نماز به جای می آورد . (بحارالانوار ، ج ۴۱، ص ۲۴) .

۵۳ – استعانت از نماز برای جنگ

قال علی – علیه السلام –

الا انکم ملاقوا العدو غدا ان شاء الله ، فاطیلوا الیله القیام و اکثروا تلاوه القرآن و اسئلوا الله الصبر و النصر

(درنبرد معروف صـفین و پیش از آغـاز جنگ ، امیرالمؤ منین ، (ع) به دلیر مردان همراه خود خطاب کرد و فرمود) شـما – ان شاء الله – فردا با دشـمن درگیر خواهید شد پس امشب را بیشتر به نماز مشغول باشید و قرآن را بسیار تلاوت کنید واز خداوند صبر و نصرت استقامت و پیروزی) بخواهید . (بحارالانوار ، ج ۳۵، ص ۱۰۰) .

۵۴ – برپایی نماز به وجود علی (ع)

فی الحدیث

بعلی قامت الصلوه

به (وجود مبارک) علی نماز برپا شد . (اسرارالعبادات ، وحقیقه الصلوه ص ۲۳) .

۵۵ – خشوع فاطمه (س)

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اما انتی فاطمه فانها سیده نساءالعالمین من الاولین و الاخرین ، الی ان قال منی قامت فی محرابها بین یدی بها – جل جلاله – زهر نورها لملئکه کما یزهر نور الکواکب لاهل الارض و یقول الله – عز و جل – لملئکته یا ملائکتی ! انظروا الی امتی فاطمه سیده امائی ، قائمه بین یدی ترتعد فرائضها من خیفتی و قد اقبلت بقلبها علی عبادتی اشهدکم انی قد امنت شیعتها من النار

و اما دخترم فاطمه (س) . . . سرور زنان عالم از اولین وآخرینشان می باشد ، تا اینکه فرمود هرگاه او در محرابش در برابر پروردگار خویش به نماز می ایستد ، نورش برای فرشتگان آسمان آن چنان می درخشد که مانند ستارگان برای اهل زمین می درخشد آن گاه خداوند – عزوجل – به فرشتگانش می فرماید ای فرشتگانم ! به کنیزم و سرور کنیزم فاطمه (س) بنگرید که در برابرم ایستاده است و از ترس من ، بدنش می لرزد و با تمام وجودش به عبادتم برخاسته است من شما را گواه می گیرم که شیعیانش را از دوزخ در امان دارم . (بحارالانوار ، ج ۴۳ ، ص ۱۷۲) .

۵۶ – فاطمه (س) در محراب عبادت

عن حسن بن علی – علیه السلام –

راءیت امی فاطمه – علیه السلام – قامت فی محرابها لیله جمعتها فلم تزل راکعه ساجده حتی اتضح عمود الصبح ، و سمعتها تدعو للمؤ منین و المؤ منات و تسمیهم و تکثر الدعا لهم ولاتدعوا لنفسها بشی ء .

در شب جمعه ای مادرم فاطمه (س) را دیدم که

در محراب عبادت خویش ایستاده و تا سپیده صبح در رکوع و سجود بود و می شنیدم که برای مؤ منین و مؤ منات دعا می نمود و نام آنها را می برد و برای آن ها بسیار دعا می کرد ، ولی برای خود هیچ دعایی نمی نمود (دنباله حدیث این چنین است گفتم ای مادر ! چرا همان طور که برای دیگران دعا می کنی ، برای خود دعا نمی نمایی حضرت فاطمه (س) فرمود فرزندم اول همسایه ، سپس اهل خانه) (علل الشرایع ، ج ۱ ، ص ۱۷۳) .

۵۷ - نورافشانی فاطمه (س) هنگام نماز

عن ابن عماره عن ابیه قال

ساءلت اباعبدالله - علیه السلام - عن فاطمه - علیها السلام - لم سمیت زهراء ؟ فقال لانها کانت اذا قامت فی محرابها زهر نورها لاهل السماء کما یزهر نور الکواکب لاهل الارض .

ابن عماره از پدرش نقل می کند که گفت از امام صادق (ع) پرسیدم چرا فاطمه (س) زهرا نامیده شد فرمود برای آن که وقتی فاطمه (س) در محراب عبادت (به نماز می ایستاد همان گونه که نورستارگان برای اهل زمین می درخشد نور چهره اش برای افلاکیان می درخشید . (بحارالانوار ، ج ۴۳ ص ۱۲) .

۵۸ - خوف حضرت فاطمه (س) در نماز

فی الحدیث

کانت فاطمه - علیها السلام - تنهج فی الصلاه فی خیفه الله تعالی

فاطمه زهرا (س) در حال نماز از شدت نفسش به شماره می افتاد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۵۸ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۲) .

۵۹ - عبادت حضرت فاطمه (س)

عن حسین بن علی - علیه السلام -

ما کان فی الدنیا اعبد من فاطمه - علیها السلام - کانت تقوم حیت تتورم قدماها

در دنیا کسی عابدتر از حضرت فاطمه (س) نبود آن قدر به عبادت می ایستاد تا پاهایش ورم می کرد . (بحارالانوار ، ج ۴۳ ، ص ۶۱) .

۶۰ - رسول خدا (ص) و هل بیت (ع)

کا رسول الله -صلی الله علیه وآله - یاءتی باب فاطمه وعلی - علیهماالسلام - تسعه اشهر وقت کل صلوه ، فیقول الصلوه یرحمکم الله انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت و یطهرکم تطهیرا

رسول خدا (ص) نه ماه پیوسته هنگام نماز به منزل فاطمه (س) و علی (ع) می رفت و می فرمود نماز را (به پا دارید) خدایتان رحمت کند خداوند می خواهد شما را از هر پلیدی دور سازد . (بحارالانوار ، ج ۱۶ ص ۲۰۳) .

۶۱ - زهره زهرا

عن ابان بن تغلب قال

قلت لابی عبدالله - علیه السلام - یابن رسول الله ١ لم سمیت الزهراء زهراء ؟ لانها تزهر لامیرالمؤ منین - علیه السلام - فی النهار ثلاث مرت بالنور ، کان یزهر نور وجهها صلاه الغداه و الناس فی فراشهم فیدخل بیاض ذلک النور الی حجراتهم بالمدینه فتبیض حیطانهم فیعجبون من ذلک فیاءتون النبی - علیه السلام - فیساءلونه عمار اءوا ، فیرسلهم الی منزل فاطمه - علیها السلام - فیاءتون منزلها فیرونها قاعده فی محرابها تصلی و النور یسطع من محرابها من وجهها فیعلمون ان الذی اءوه کان من نور فاطمه فاذا انتصف النهار و ترتبت للصلاه زهر نور وجهها - علیه السلام - بالصفره فتدخل الصفره فی حجرات الناس فتصفر ثیابهم والوانهم فیاءتون النبی -صلی الله علیه وآله - فیساءلونه عمار اءوا فیرسلهم الی منزل فاطمه - علیها السلام - فیرونها قائمه فی محرابها و قد زهر نور وجهها - صلوات الله علیها و علی ابیها و بعلها و بنیها - بالصفره ، فیعلمون ان الذی راءوا کان من نور وجهها ،

فاذا کان آخر النهار و غربت الشمس احمر وجه فاطمه ، فاءشرق وجهها بالحمره فرحا و شکرالله - عزوجل - فکان تدخل حمره وجهها حجرات القوم و تحمر حیطانهم فیعجبون من ذلک و یاءتون النبی -صلی الله علیه وآله - و یساءلونه عن ذلک فیرسلهم الی منزل فاطمه - علیها السلام - فیرونها جالسه تسبح الله و تمجده و نور وجهها یزهر بالحمره

ابان بن تغلب می گوید به امام صادق (ع) عرض کردم یابن رسول الله ! چرا حضرت فاطمه زهرا (س) (زهراء)نامیده شدند ؟ حضرت فرمود به این دلیل که روزی سه بار برای امیرالمؤ منین (ع) نورافشانی می کرد (۱) وقت نماز صبح و در حالی که مردم خواب بودند ، جمالش نور افشانی کرده و سفیدی نورش به خانه های مردم مدینه می تابید و دیوارها سپید می گشت و آنان تعجب کرده خدمت پیامبر اکرم (ص) می رسید و درباره آنچه دیده می پرسیدند حضرتش ایشان را روانه منزل فاطمه (س) می کرد و آنها به منزل حضرتش آمده و می دیدند که حضرت در محراب عبادتش نسشته است و نماز می گذارد و نور جمالش از محراب ساطع است آنگاه می دانستند که آن نور ، نور حضرت فاطمه زهرا (س) بوده است (۲) هنگام نیمه روز که آن حضرت برای نماز آماده می شد جمالش نور زردی می افشاند و در خانه ای مردم می تابید و لباس ها و رنگشان زرد می شد آنها خدمت پیامبر اکرم (ص) رسیده و از آنچه که دیده بودند ، سؤ ال می کردند

حضـرتش آنها را به منزل فاطمه (س) روانه می کرد و آنان می دیدند که حضـرت در محراب عبادتش ایستاده و ازچهره او - صلوات و رحمت خداونـد بر او و پـدر بزرگوار و شوهر و پسـرانش باد - نور زردی می درخشـد آنگاه درمی یافتنـد که آنچه دیده بودند ، از نور جمالش بوده است (۳) هنگام آخر روز که آفتاب غروب می کرد صورت حضرت فاطمه (س) سرخ شده و جمالش از شادی و به جهت شکر خداوند - عزوجل - به سـرخی می درخشـید و نور جمالش به خانه های مردم می تابید و دیوارها سرخ می شد آنان خدمت پیامبر اکرم (ص) رسیده و از آنچه که دیده بودند ، سؤ ال می کردند حضرتش باز آنان را روانه منزل فاطمه (س) می کرد آنان به منزل فاطمه (س) می رفتند می دیدند که حضـرتش نشسـته ، مشـغول تسبیح و تمجید الهی است و از جمالش نور سـرخی می درخشـد آنگاه آنان درمی یافتند که آنچه دیده بودند ، از نور جمال فاطمه (س) بوده است . (بحارالانوار ، ج ۴۳ ، ص ۱۱) .

۶۲ - خشوع امام حسن مجتبی (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

ان الحسن بن علی - علیه السـلام - کان اذا قام فی صـلاته ترتعـد فرائصه بین یـدی ربه - عزوجل - و کان اذا ذکر الجنه و النار اضطرب اضطراب السلیم

هنگامی که امام حسـین مجتبی (ع) به نماز می ایستاد ، تن مبارکش می لرزید و هرگاه که یاد بهشت و جهنم می نمود ، چون مار گزیده به خود می پیچید

. (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۵۸ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ص ۳۸۲) .

۶۳ - اضطراب امام مجتبی (ع) در وقت نماز

کان الحسن بن علی - علیه السلام - اذا توضاء تغیر لونه و ارتعدت مفاصله فقیل له فی ذلک فقال حق لمن وقف بین یدی ذی العرش ان یصفر لونه و ترتعد مفاصله

امام حسن مجتبی - علیه السلام - هنگامی که وضو می ساخت و آماده نماز می شد ، رنگش دگرگون گشته و بندبند وجودش می لرزید ، از آن حضرت علت این حالت را پرسیدند ، فرمود سزاوار است کسی که در پیشگاه خداوند عرش می ایستد ، رنگش پریده و بندبند اعضای او بلرزد . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۳ ، بحارالانوار ، ج ۸۰ ص ۳۴۶) .

۶۴ - پوشش امام مجتبی (ع)

کان الحسن بن علی - علیه السلام - اذا قام الی الصلوه لبس اجود ثیابه

امام حسن مجتبی (ع) هنگام نماز بهترین جامه اش را می پوشید (وسایل الشیعه ، ج ۳، ص ۳۳۱) .

۶۵ - امام حسین (ع) و فرمان اذن به فرزندش

عند صلاه الظهر فامر الحسین ابنه فاذن ، و اقام ، و قام الحسین فصلی

هنگام ظهر فرا رسید ، (دو سپاه آماده شدند که به امامت امام حسین - علیه السلام - نماز جماعت را بخوانند) امام حسین (ع) به پسرش (امام زین العابدین و یاحضرت علی اکبر - علیهماالسلام - فرمود اذان و اقامه بگو وی اذان و اقامه گفت و سپس نماز خواندند . (بحارالانوار ، ج ۴۴، ص ۳۱۴)

۶۶- نماز ظهر عاشورا

قال الحسین - علیه السلام -

ذکرت الصلوه جعلک الله من المصلین الذکرین

(در ظهر عاشورا هنگامی که ابوثمامه صیداوی وقت نماز رابه امام حسین (ع) تذکر داد ، امام در حق او بهترین دعا را کرد و فرمود) نماز را به یادآوردی ، خداوند تو را از نمازگزاران یادآور قرار دهد . (مقتل الحسین ، مقرم ، ص ۲۹۴) .

۶۷ - امام حسین (ع) و نماز

قال الحسین - علیه السلام - لاخیه العباس

ان استطعت ان تصرفهم عنا هذا الیوم فافعل ، لعنا نصلی الی ربنا هذه اللیه فانه یعلم انی احب الصلوه و تلاوه القرآن

عصر نهم ماه محرم امام حسین (ع) به برادرش عباس فرمود اگر بتوانی لشکر دشمن را از جنگ منصرف کنی ، چنین کن تا مگر امشب به درگاه پروردگارمان نماز بخوانیم ، زیرا او می داند که من نماز و تلاوت قرآن را دوست دارم . (لهوف ، ص ۱۲) .

۶۸ - سفارش امام حسین (ع) به خواهرش زینب

قال الحسین - علیه السلام - حین الوداع مع اخته زینب - علیها السلام - یا زینب ! لا تنسی فی نافله اللیل

امام حسین (ع) هنگام وداع (در روز عاشورا) به زینب کبری (س) فرمود ای زینب ! در نماز شب مرا فراموش مکن . (زینب کبری ، للنفدی ، ص ۵۰) .

۶۹ - خضوع امام سجاد (ع)

عن ابی عبدالله - علیه السلام -

کان علی بن الحسین - علیه السلام - اذا قام الی الصلوه تغیر لونه ، فاذا سجد لک یرفع راءسه حتی یرفض عرقا

هنگامی که علی بن الحسین (ع) به نماز می ایستاد ، رنگش دگرگون می شد و چون به سجده می رفت ، تا چهره مبارکش به عرق نمی نشست سر از سجده برنمی داشت . (فروع کافی ، ج ۳ ص ۳۰ ، بحار ، ج ۴۶ ، ص ۶۴) .

۷۰ - خشوع امام سجاد (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

کان (السجاد) - علیه السلام - اذا حضرت الصلاه اقشعر جلده و اصفر لونه و ارتعد کالسعفه

چون وقت نماز فرا می رسید بدن امام زین العابدین (ع) می لرزید و رنگ چهره اش زرد می شد و مانند شاخه نخل خرما و مرتعش می شد . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۷) .

۷۱ - وضوی امام سجاد (ع)

و کان علی بن الحسین - علیه السلام - اذا حضر الوضوء اصفر لونه

امام سجاد (ع) هنگامی که برای وضو گرفتن آماده می شد رخسارش زرد می گشت . (محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۷۸) .

۷۲ - عبادت امام سجاد (ع)

عن ابی جعفر - علیه السلام -

كان على ابن الحسين - عليه السلام - يصلى فى اليوم و اليله الف ركعه

على بن الحسين (ع) در شبانه روز هزار ركعت نماز مى خواند . (جامع الاحاديث الشيعه ، ج ١ ص ۴١١) .

٧٣- نماز امام سجاد (ع) هميشه نماز وداع بود

قال الباقر - عليه السلام -

كان على بن الحسين - عليه السلام - اذا قام فى صلاته غشى لونه لون آخر و كان قيامه فى صلاته قيام العبد الذليل بين يدى الملك الجليل كانت اعضاؤ ه ترتعد من خشيه الله و كان يصلى صلاه مودع يرى ان لا يصلى بعدها ابدا

وقتى امام زين العابدين (ع) به نماز مى ايستاد ، رنگ صورتش تغيير مى كرد و همانند بنده ذليل ، در برابر خدا مى ايستاد ، و از ترس مى لرزيد و نمازش هميشه نماز وداع بود ؛ آن چنان كه گويى بعد از آن نمازى نخواهد خواند . (بحارالانوار ، ج ٨۴ ، ص ٢۵٠) .

٧۴ - سفارش به حضور قلب از امام سجاد (ع)

روينا عن على بن الحسين - عليه السلام -

انه صلى فسقط الرداء عن منكبيه فتركه حتى فرغ من صلاته ، فقال له بعض اصحابه يابن رسول الله ! سقط رداؤ ك عن منكبيك فتركته و مضيت فى صلاتك ؟ فقال ويحك ! تدرى بين يدى من كنت ؟ شغلنى والله ذلك عن هذا اتعلم انه لايقبل من صلاه العبد الا ما اقبل عليه ؟ فقال له يابن رسول الله ! هلكنا اذا ، قال كلا ان الله يتم ذلك بانوافل

درباره امام سجاد (ع) نوشته اند در حالى كه مشغول نماز بود عبا از شانه مبارك ايشان افتاد ، ولى حضرت توجهى نكرد ، وقتى از نماز فارغ شد يكى از اصحاب عرض كرد عباى شما از شانه تان افتاد و شما بدون توجه نماز خود را دنبال كرديد ، آن حضرت فرمود واى بر تو ! مى دانى در برابر چه كسى ايستاده

بودم ؟ چنین فکری مرا از توجه به عبا منصرف ساخته بود آیا نمی دانی از نماز بنده آن مقداری قبول می شود که باحضور قلب باشد ؟ آن شخص عرض کرد یابن رسول الله ! بنابراین ما به هلاکت می رسیم ، آن حضرت فرمود نه خدا به وسیله نمازهای مستحبی شما ، کاستی نمازهای واجب را برطرف می کند . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۶۵) .

۷۵ - سیصد بار (العفو)در قنوت نماز

قال الصادق - علیه السلام -

و کان علی بن الحسین سید العابدین - علیه السلام - یقول العفو العفو ثلاثماءه فی الوتر فی السحر

امام سجاد (ع) در (قنوت) نماز وتر در وقت سحر سیصد بار می گفت العفو ، العفو ، (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۰) .

۷۶ - علت خشوع امام سجاد (ع)

ابان بن تغلب قال قلت لابی عبدالله - علیه السلام -

انی اریت علی بن الحسین - علیه السلام - اذا قام فی الصلوه غشی لونه لون آخر ، فقال والله ان علی بن الحسین کان یعرف الذی یقوم بین یدیه ابان بن تغلب می گوید به امام صادق (ع) عرض کردم علی بن الحسین - علیه السلام - را دیدم که در حال نماز رنگ به رنگ می شد فرمود آری او معبودی را که در برابرش ایستاده بود کاملا می شناخت . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۳۶) .

۷۷ - امام سجاد (ع) و استغاثه

عن زین العابدین - علیه السلام -

ولست اتوسل الیک بفضل نافله من کثیر ما اغفلت من وظائف فروضک و تعدیت عن مقامات حدودک

خدایا ! من با این همه غفلت از واجبات و تعدی از مرزها و حریم شکستن ها چگونه به وسیله نافله و مستحبات به سوی تو راه یابم . (صحیفه سجادیه ، دعای بعد از نماز شب) .

۷۸ - مثل نماز امام سجاد (ع)

عن ابی عبدالله - علیه السلام - کان ابی - علیه السلام - یقول

کان علی بن الحسین - علیه السلام - اذا قام فی صلاته کان کانه ساق شجره لایتحرک منه الا ما حرکت الریح منه

امام سجاد - علیه السلام - وقتی به نماز می ایستاد چنان بود ، که گویا تنه درختی است که جز آنچه باد شاخه آن راحرکت می دهد ، حرکتی از خود ندارد . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۲۸) .

۷۹ - کثرت نماز امام سجاد (ع)

قال الباقر - علیه السلام -

کان علی بن الحسین - علیه السلام - یصلی فی الیوم و الیله الف رکعه و کانت الریح تمیله بمنزله السنبله و کانت له خمسماءه نخله فکان یصلی عند کل نخله رکعتین و کان اذا قام فی صلاته غشی له منه لون آخر ، و کان قیامه فی صلاته قیام بعدالعبد الذلیل بین یدی المکل الجلیل ، اکن اعضاؤ ه ترتعد من خشیه الله ، و کان یصلی صلاه مودع یری انه لا یصلی بعدها ابدا

علی بن السحین (ع) در هر شبانه روز هزار رکعت نماز می گزارد ، و باد ، آن حضرت را چون خوشه ، که با وزش باد به حرکت درآید) حرکت می داد . آن بزرگوار دارای پانصد نخل خرما بود و نزد هر درخت خرما دو رکعت نماز می گزارد چون به نماز می ایستاد ، رنگش دگرگون می گشت و چون بنده ای خوار ، در برابر پادشاهی بزرگوار می ایستاد و اعضای بدنش از ترش خدا می لرزید و چون کسی که خداحافظی می کند نماز می خواند ، گویا

این آخرین نماز او است و بعد از این دیگر موفق به خواندن نماز نمی شود . (بحارالانوار ، ج ۴۶ ، ص ۸۰) .

۸۰ - تکرار جمله (مالک یوم الدین)

ان مولانا زین العالبدین - علیه السلام - کان اذا قال (مالک یوم الدین) یکررها فی قراءته حتی کان یظن من یراءه انه قد اشرف علی مماته

امام سجاد (ع) وقتی در نماز به آیه (مالک یوم الدین) می رسید ، آن قدر آن راتکرار می کرد (و در اثر تکرارت دستخوش چنان حالتی می شد) که بیننده خیا می کردکه او در آستانه جان دادن است . (بحار الانوار ، ج ۸۴ ص ۲۴۷) .

۸۱ - امام سجاد (ع) و اثر سجده گاه

قال ابوحازم

ما راءیت هاشمیا افضل من علی بن الحسین - علیه السلام - کان یصلی فی الیوم و الیله الف رکعه حتی خرج بجبهته آثار سجوده مثل کرکره البعیر

هیچ یک از بنی هاشم را ندیدم که از علی بن الحسین - علیه السلام - برتر باشد ، او در شب و روز هزار رکعت نماز می خواند تا در مواضع سجده اش مانند سینه شتر ساییدگی به وجود آمد . (اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۱۱۳) .

۸۲ - اهل بیت پیامبر (ص) و نماز

قال الهادی - علیه السلام -

و اقمتم الصلاه ، و اتیتم الزکوه ، و امرتم بالمعروف ، و نهیتم عن المنکر و جاهدتم فی الله حق جهاده ، حتی اعلنتم ، دعوته ، و بینتم فرائضه و اقمتم حدوده ، و نشرتم شرایع احکامه ، و سننتم ، سنته و صرتم فی ذلک منه الی الرضا

شما اهل بیت بیت ، نماز را به پا داشتید ، و زکات پراختید ، امر به معروف و نیکی ونهی از منکر و زشتی ها نمودید ؛ و در احیای دین و فرایض اوقیام فرمودید و آنگونه که حقش است ، در راه خداوند جهاد ، کردید ، تا آن جا که دعوت حضرت حق و دین او راآشکار ساختید و فرایض الهی را تبیین و شتریح کرده و اقامه حدود دین خدا رانموده وشریعت و احکام الهی را تفسیر و منتشر کردید ، و سنت های الهی را پایدار ساختید و بدین وسیله ، خدا را از خود خشنود ساختید . (بحارالانوار ، ج ۱۰۲ ، ص ۱۲۹) .

۸۳ - آثار عبادت در چهره امام سجاد (ع)

عن الزهی قال

دخلت مع علی بن الحسین - علیه السلام - علی عبدالمکل بن مروان - قال فاستعظم عبدالملک ما رای من اثر السجود بین

عینی علی بن الحسین - علیه السلام - فقال یا ابا محمد ! لقد بین عیلک الاجتهاد ، و لقد سبق لک من الله الحسنی ، و انت بضعه من رسول الله -صلی الله علیه وآله - قریب النسب ، و کیدالسبب ، و انک لذو فضل عظیم علی اهل بیتک و ذوی عصرک ، و لقد اوتیک من الفضل و

العلم و الـدين و الورع مـا لم يؤ ت احـد مثلك ولاقبلك الا من مضـى من سـلفك و اقبل يثنى عليه و يطريه ، قال فقال على بن الحسـين – عليهما السلام – كلما ذكرته و وصفته فضل الله سبحانه و تاءييده و توفيقه ؛ فاين شكره على ما انعم يا اميرالمؤ منين ؟ كان رسول الله –صـلى الله عليه وآله – يقف فى الصـلوه حتى ترم قـدماه ، و يظماء فى الصـيام حتى يعصب فوه فقيل له يا رسول الله ! الم يغفر الله لك ما تقدم من ذنبك و ما تاءخر ؟ فيقول –صلى الله عليه وآله – افلا اكون عبدا شكورا الحمدلله على ما اولى و ابلى وله الحمـد فى الاخره و الاولى ، والله ، لو تقطعت اعضائى و سالت مقتلاى على صدرى ان اقوم لله – جل جلاله – بشـكر عشـر العشـر من نعمه واحـده من جميع نعمه التى لايحصـيها العادون و لايبلغ حـد نعمه منها على جميع حمد الحامدين ، لاوالله ، اويرانى الله لا- يشـغلنى شـى ء عن شـكره و ذكره فى ليـل ولانهار و لاسـر ولاعلانيه و لو لا ان لاهلى على حقا و لسائر الناس من خاصـهم و عـامهم على حقوقا لايعنى الاالقيام بها حسب الوسع و الطاقه حتى اءديها اليهم ، لرميت بطرفى الى السـماء و بقلبى الله الله ، ثم لم اردهما ، حتى يقضى الله على نفسى و هو خير الحاكمين ، وبكى – عليه السلام – و بكى عبدالملك

زهرى مى گويد همراه على بن الحسين (ع) بر عبدالملك بن مروان وارد شديم چون عبدالملك اثر سجده را بر پيشانى آن

حضـرت دید ، شگفت زده گفت ای ابومحمد ! آثار کوشش در عبادت بر تو آشکار است در حالی که از پیش خداوند ، خیر و نیکویی برایت مقرر و مقـدر کرده است تو پـاره تن پیـامبر خـدا -صـلی الله علیه وآله - هسـتی و نسـبت تو (به او) نزدیـک و پیوندت محکم است تو در میان افراد خانواده و مردم زمانه ات فضیلت و برتری عظیمی داری و فضل و دانش و دین و تقوایی که تو داری ، کسـی جز خاندانت بدان نرسـیده است او آن حضـرت را بسـیار سـتود آن گاه علی بن الحسـین (ع) فرمود شکر آنچه درباره فضل و تاءیید و توفیق خدای سـبحان (نسـبت به ما) گفتی ، چگونه توان به جای آورد ای امیرمؤ منان ؟ رسول الله (ص) به نماز می ایسـتاد تا پاهایش متورم می شد و در اثر روزه دهانش از تشـنگی خشک می شد ، به آن حضرت گفتند ای رسول خدا ! مگر خدا گناهان گذشته وآینده تو را نیامرزیده است ؟ فرمود آیا نباید خدای را بر آنچه انعام فرموده و ما را بدان آزمود سپاسـگزا باشم ؟ به خدا قسم اگر اعضای بدنم پاره پاره شود و چشـمانم از حدقه بر سینه ام فرو غلطند ، نمی توان شکر یک صـدم نعمتی از نعمتهای خـدا را - که شـمارندگان شـمارش آن نتوانند کرد - و حمد همه حامدان ، حق ، یکی ازآنها را ادا نتواند کرد ، به جای آوردم ، به خدا سوگند ! نمی توانم ، جز آن که خدا مرا چنان بیند که در شب

و روز و خلوت و آشکار چیزی مرا از شکر و ذکر او باز نمی دارد و اگر نبود که خانواده ام بر من حق دارند و دیگران را نیز بر من حقوقی است که ناگزیر باید در حد توان خویش آن حقوق را ادا کنم ، همانا چشم به آسمان می دوختم و دل خود را به سوی خداوند متوجه می ساختم و دیده و دل برنمی گرفتم تا خداوند جانم رابگیرد و اوست بهترین حکم کنندگان آن گاه حضرت امام زین العابدین (ع) به گریه افتاد و عبدالملک (نیز) گریست . (بحارالانوار ، ج ۴۶ ، ص ۵۷) .

۸۴ - دعای امام سجاد (ع) در مورد نماز

قال علی بن الحسین - علیه السلام - فی دعائه

اللهم صل علی محمد و اله وفقنا فیه علی مواقیت الصلوات الخمس ، بحدودها التی حددت ، و فروضها التی فرضت ، و وطائفها ، التی وظفت و اوقفها التی وقت ، و انزلنا فیها منزله المصیبین لمنازلها الحافظین لارکانها ، المؤ دین ، لها فی اوقاتها علی ما سنه عبدک و رسولک - صلواتک علیه و اله - فی رکوعها و سجودها و جمیع فواضلها علی اتم الطهور و اسبغه و ابین الخشوع وابلغه

پروردگارا ! به روان مقدس محمد و آل محمد (ص) درود فرست و ما را یاری کن تا نماز پنج گانه خویش را در وقت فاضل وشریفی که مقرر داشته ای بگذاریم ، و وظایف خویش به حد کفاف و کمال دا کنیم ، و در سایه طاعت و عبادت از مردمی شمرده شویم که راه حق شناخته اند ، و سعادت خویش را دریافته اند و

ارکان و جوانب آن را نگاه می دارند و آن را در اوقات خود به همان طریقی که بنده و فرستاده تو - که درودهایت بر او و بر آل او باد - رکوع وسجود ، و قیام و قعود مقرر ساخت و با منتهای خشوع و حضور قلب و کامل ترین طهارت به درگاه تو برپای ایستاده اند . (صحیفه سجادیه ، دعای ۴۴) .

۸۵ - عبادت امام سجاد (ع)

قال الباقر - علیه السلام -

و لقد دخل ابوجعفر ابنه علیه فاذا هو قد بلغ من العباده ما لم یبلغه احد فراه و قد اصفر لونه من الشهر ، و رمضت عنیاه من البکاء و دبرت جبهته و انخرم انفه من السجود و قد رمت و ساقاه و قدماه من القیام فی الصلاه

۸۶ - حضور قلبی امام باقر (ع)

قال جابر جعفی

و لقد صلی ابوجعفر - علیه السلام - ذات یوم فوقع علی راءسه شی ء فلم ینزعه من راءسه حتی قام الیه جعفر - علیه السلام - فنزعه من راءسه

روزی امام باقر (ع) در حالی که مشغول نماز بودند ، چیزی بر سرشان افتاد حضرت به جهت تعظیم خداوند و حضور قلبی که در نماز داشت ، بدون اعتنا ، به نماز خویش ادامه دادند تا این که امام صادق (ع) آمد و آن چیز را از سر پدرش برداشت . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۵۳) .

۸۷ - امام باقر (ع) و لباس خشن برای نماز

قال الصادق - علیه السلام -

کان لابی ثوبان خشنان یلی فیهما صلاته

پدرم دو لباس خشن داشت که در آنها نماز می خواند . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۳۳۱) .

۸۸ - لباس داری تصویر

عن الصادق - علیه السلام - قال

انه کره ان یصلی و علیه ثوب فیه تماثیل

از امام صادق (ع) روایت شده است که آن حضرت کراهت داشت از این که با لباسی که در آن تصویری هست نماز بخواند . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۴۱۷) .

۸۹ – سجده امام صادق (ع)

عن حفص بن عیاث قال

راءیت اباعبدالله – علیه السلام – فی سجوده خمسمائه تسبیحه

شخصی می گوید دیدم امام صادق (ع) در یک سجده ، پانصد باز ذکر (سبحان الله)را تکرار کرد . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۹۷۹) .

۹۰– ولایت و نماز

عن الی عبدالله – علیه السلام – قال

امرالناس بمعرفتنا و الرد و التسلیم لنا ، ثم قال و ان صاموا و صلوا و شهدوا ان لااله اله الله ، و جعلوا فی انفسهم ان لا یردوا الینا کانوا بذلک مشرکین

مردم ماءمورند تا ما را بشناسند و به سوی ما بازگردند وتسلیم ما باشند و در صورتی که روزه بدارند ، نماز بخوانند و به یگانگی خداوند اقرار نمایند ، ولی در خط ما عمل نکرده و از ما پیروی نکنند ، در شمار مشرکین خواهند بود . (اصول کافی ج ۴ ، ص ۱۲۴) .

۹۱– خشوع امام باقر – علیه السلام – و امام صادق – علیه السلام –

کانوا ابوجعفر و ابوعبدالله – علیهماالسلام – اذا قام الی الصلاه تغیرت الوانهما حمره و مره و صفره کاءنما یناجیان شی ء یریانه

وقتی که امام باقر و امام صادق – علیهماالسلام – به نماز می ایستاد ، رنگ صورتشان گاهی قرمز و گاهی زرد می شد و مثل این که دوبزرگوار با کشی که با چشم او را می بینند مناجات می کردند . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۸) .

۹۲ – سجده امام صادق (ع) بر تربت امام حسین (ع)

کان الصادق – علیه السلام – لایسجد الا علی تربه الحسین – علیه السلام – تذللا لله و استکانه الیه

امام صادق (ع) جز بر تربت حسین – علیه السلام – بر خاک دیگری سجده نمی کرد ، و این کار آن حضرت از سر خشوع وخضوع برای خداوند بود .

وسائل الشیعه ج ۳ ، ص ۶۰۸) .

۹۳ – بی هوش در حال نماز

نقل عن الصادق – علیه السلام –

انه کان ذات یوم فی الصلاه فخر مغشیا علیه فسئل عن ذلک قال ما زلت اکررها حتی سمعت من قائلها

از امام صادق - علیه السلام - حکایت شده است که روزی در نماز بود ، بیفتاد ، و از هوش برفت از او سبب این حالت را پرسیدند ، فرمود پیوسته آن (آیه) راتکرار می کردم تا آن که آن را از گوینده اش شنیدم . (محجه البیضاء ، ج ۱ ص ۳۵۲) .

۹۴ - امام کاظم (ع) و نماز

قال عن ابی الحسن الاول - علیه السلام -

کان اذااستوی من الرکوع فی اخر رکعته من الواقال اللهم انک قلت فی کتابک المنزل کانوا قلیلا من اللیل ما یهجعون و بالاسحارهم یستغفرون طال والله هجوعی و قل قیامی و هذاالسحر و انا استغفرک لذنوبی استغفار من لایملک لنفسه ضرا و لانفعا و لاموتا و لاحیوه و لانشورا ثم یخر ساجدا

امام کاظم (ع) وقتی سر از رکوع نماز وتر برداشته و می ایستاد ، چنین می گفت خدایا تو در وصف متقین فرموده ای (کمی از شب را می خوابیدند و در سحرها استغفار می نمودند)به خدا سوگند خواب من طولانی وشب خیزی من اندک است حال این سحر است و من به استغفار از گناهانم برخاسته ام استغفار کسی که نه مالک سود و زیان خود می باشد و نه مرگ و حیات و نشورش را در اختیار خود دارد ، سپس به سجده می افتاد . (علل الشرایع ، ج ۲ ص ۵۳) .

۹۵ - امام کاظم (ع) و تعقیبات نماز

موسی بن جعفر - علیه السلام - انه یصلی الفجر فیعقب الی ان تطلع الشمس ثم یسجد سجده ، فلایزال ساجدا حتی تزول الشمس و قد وکل من یترصد اوقات الصلاه فاذا اخبره وثب یصلی من غیر تجدید وضوء

وقتی نماز صبح را به جا می آورد مشغول تعقیب و ذکر خداوند می شد تا طلوع آفتاب برمی آمد آنگاه سر به سجده می گذاشت و تا نزدیک ظهر به دعا و ذکر و حمد مشغول بود چون ظهر فرا می رسید برمی خاست و بدون تجدید وضو به نماز می ایستاد . (بحارالانوار ، ج ۴۸

ص ۱۰۷) .

۹۶ – امام کاظم (ع) و نماز شب

موسی بن جعفر – علیه السلام – یصلی فی جوف اللیل حتی یطلع الفجر

حضرت موسی بن جعفر (ع) از نیمه شب تا اذان صبح به نمازهای مستحبی مشغول بود . (بحارالانوار ، ج ۴۸ ص ۱۰۷) .

۹۷ – سجده امام کاظم – علیه السلام –

موسی بن جعفر – علیه السلام – یضع عشره سنه کل یوم سجده بعد ابیاض الشمس الی وقت الزوال

امام کاظم (ع) به مدت ده سال ، هر روز از دمیدن خوشید تا ظهر سر بر سجده داشت . (بحارالانوار ، ج ۴۸ ، ص ۱۰۷) .

۹۸ – نماز امام رضا – علیه السلام – در اول وقت

عن ابراهیم بن موسی القزاز قال

خرج الرضا – علیه السلام – یستقبل بعض الطالبیین و جاء وقت الصلوه فمال الی قصر هناک فنزل تحت صخره فقال اذن فقلت منتظر یلحق بنا اصحابنا فقال ، غفران الله لک لا تؤ خرن صلوه عن اول وقتها الی آخر وقتها من غیر عله ، علیک ابدا باول الوقت فاذنت وصلینا

قزاز می گوید امام رضا (ع) به استقبال بعضی از طالبیین از شهر خارج شد وقت نماز فرا رسید ، امام با یاران خود به سوی قصری که در آن حوالی بود رفت و در کنار سنگ بزرگی فرود آمد و دستور داد اذان بگویند راوی می گوید عرض کردم منتظر ملحق شدن بعضی از یاران هستیم که بیایند حضرت فرمود خدا تو را بیامرزد ! بدون عذر نماز را از اول وقت به تاءخیر نینداز بر تو باد همیشه نماز رادر اول وقت آن به جای آوری اذان بگو تا نماز بخوانیم . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۱۸۵) .

۹۹ – هدیه امام رضا (ع) به دعبل

عن اسمعیل بن علی اخی دعبل

عن االرضا – علیه السلام – انه خلع علی دعبل قمیصا من خز و قال له احتفظ بهذا القمیص فقد ، صلیت فیه الف لیله کل لیله الف رکعه و ختمت القرآن فیه الف ختمه

امام رضا – علیه السلام – به دعبل ، قبایی از خز خلعت داد و فرمود این قبا را نگهدار که در آن هزار شب و در هر شب هزار رکعت نماز خوانده ام و در آن هزار بار قرآن را ختم کرده ام .

۱۰۰ – لباس نماز امام رضا (ع)

قال الرضا – علیه السلام –

احتفظ بهذا القمیص فقد صلیت فیه الف لیله کل لیله الف رکعه و ختمت فیه القرآن الف ختمه

در حفظ این پیراهن بکوش ، چراکه من با این پیراهن (که در تنم بود) هزار شب و در هر شب آن هزار رکعت نماز خوانده ام و هزار بار قرآن را ختم نموده ام . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۳۱۰) .

۱۰۱ – نماز امام رضا (ع) در زندان

عن عبدالسلام بن صالح الهروی قال

جئت الی باب الدار التی حبس فیها الرضا – علیه السلام – بسرخس و قد قید و استاذنت علیه السبحان ، فقال لاسبیل ، لک علیه قلت ولم ؟ قال لانه ربما صلی فی یومه و لیلته الف رکعه

در سرخس به در خانه ای که امام رضا (ع) در آن زندانی بود آمدم و از زندانبان خواستم اجازه دهد به حضور آن حضرت برسم ، گفت ممکن نیست گفتم چرا ؟ گفت زیرا او در شبانه روز هزار رکعت نماز می خواند .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۳۰۷ اصول وافی ، ج ۲ ص ۱۱۳)

۱۰۲ – نماز امام زمان (ع)

عن ابی جعفر – علیه السلام –

یظهر الهمدی بمکه عند العشاء معه رایه رسول الله –صلی الله علیه وآله – و قمیصه و سیفه و علامات و نور و بیان ، فاذا صلی العشاء نادی باءعلی صوته یقول اذکرکم ایهاالناس و مقامکم بین یدی ربکم فقد اتخذ الحجر و بعث الانبیاء و انزل الکتاب امرکم ان لاتشرکوا به شیئا و ان تحافظوا علی طاعته و طاعه رسوله –صلی الله علیه وآله – و ان تحیوا ما احیا القرآن و تمیتوا ما امات و تکونوا اعوانا علیه و اله – و وزراء علی التقوی فان الدنیا قد دنا فناؤ ها و زوالها و اذنت بانصرام فانی ادعوکم الی الله و رسوله و العمل بکتابه و اماته الباطل و احیاء سنته فیظهر فی ثلاثماءه رجل و ثلاث عشره عدد اهل بدر

مهدی موعود (عج) هنگام نماز عشا در مکه در حالی که پرچم رسول الله (ص) در دست وپیراهن او

را بر تن و شمشیر وی را با خود دارد ، ظهور می کند و با او نشانه ها ونورانیت و بیان ویژه ای است پس هنگامی که نماز عشا پایان یافت ، با صدای بلند این چنین خطبه می خواند ای مردم ! شما را به ایستادنتان در پیشگاه خدا یادآوری می کنم ؛ خدایی که حجرالاسود را برگزید ، پیامبر را مبعوث و قرآن را نازل کرد و به شما فرمان داد که هرگز شرک نورزید و پیوسته در اطاعت از خدا و رسولش بکوشید و آنچه راکه (قرآن مورد توجه قرار داده و) زنده نگاه داشته (توجه داشته) و زنده نگاه دارید و آنچه را که قرآن میرانده بمیرانیده و یار و یاور هدایت آوران و وزیر تقوا پیشگان باشید فنا و فرسودگی جهان نزدیک است و من شما را به خدا ، رسول ، عمل به قرآن ، از بین بردن باطل و زنده نگاه داشتن ، سنت (حق) دعوت می کنم ، امام باقر (ع) افزود پس از آن با ۳۱۳ تن به تعداد مردان بدر ظهور (قیام) می کند . (روضه کافی ، ج ۲ ص ۱۴۵) .

۱۰۳ - اقتدای حضرت عیسی (ع) به امام زمان (عج)

قال السدی

یجتمع المهدی - علیه السلام - و عیسی بن مریم - علیه السلام - فیجی ء وقت الصلوه فیقول المهدی لعیسی تقدم ، فیقول عیسی انت اولی بالصلوه فیصلی عیسی ورائه ماءموما

در حدیث آمده است پس از ظهور امام زمان (عج) عیسین بن مریم (ع) در کنار امام حاضر می شود و امام به او می فرماید جماعت را امام باش

! ولی او می گوید تو به این امر سزاوارتری ، و خود به عنوان ماءموم پشت سر امام مهدی (عج) به نماز می ایستد . (متخب الاثر ، ص ۴۷۹ ، تذکره الخواص ، ص ۳۷۷) .

فصل هفدهم نماز در خانواده

آیات

۱ - نماز و هجرت

ربنا انی اسکنت من ذریتی بواد غیر ذی زرع عند بیتك المحرم ربنا لیقموا الصلوه

پروردگارا من بعضی فرزندانم را در سرزمین بی آب و علفی در کنار خانه ای که حرم تو است ساکن ساختم تا نماز را برپا دارند . (سوره ابراهیم ، آیه ۳۷) .

۲ - وظایف والدین در آموزش نماز

واءمر اهلك بالصلوه و اصطبر علیها

اهل خود را به خواندن نماز امر کن و بر ادای آن شکیبا باش (سوره طه آیه ۱۳۲) .

۳ - دعوت خانواده به نماز

و کان یاءمر اهله بالصلوه و الزکوه و کان عند ربه مرضیا . او همواره خانواده خود را به نماز و زکات دعوت می کرد وهمواره مورد رضایت پروردگارش بود . (سوره مریم ، آیه ۵۵) .

۴ - پند لقمان به پسرش

یا بنی اقم الصلوه واءمر بالمعروف و انه عن المنکر و اصبر علی ما اصابک ان ذلک من عزم الامور

پسرم ! نماز را برپا دار ، و امر به معروف و نهی از منکر کن و در برابر مصائبی که به تو می رسد با استقامت و شکیبا باش که این از کارهای مهم واساسی است . (سوره لقمان آیه ۱۷) .

۵ - دعای ابراهیم (ع) برای اقامه نماز

رب اجعلنی مقیم الصلوه و من ذریتی ربنا و تقبل دعاء

پروردگارا مرا از برپا کنندگان نماز قرار ده واز فرزندان من نیز چنین کن ، پروردگار دعاء (ما را) بپذیر) (سوره ابراهیم ، آیه ۴۰) .

۶ – ضایع کنندگان نماز

فخلف من بعدهم خلف اضاعوا الصلوه و اتبعوا الشهوات فسوف یلقون غیا

اما بعد از آنها فرزندان ناشایسته ای روی کار آمدند که نماز را ضایع کردند و پیروی از شهوات نمودند و به زودی (کیفر و مجازات) گمراهی خود را خواهند دید . (سوره مریم آیه ۵۹) .

احادیث

۱ – زمان نماز خواندن کودکان

قال علی – علیه السلام –

علموا صبیانکم الصلاه وخدوهم بها اذا بلغوا ثمانی سنین

نماز را به فرزندان خویش تعلیم دهید ، و چون به هشت سالگی رسیدند ، آنان را وادار به خواندن این فریضه الهی نمایند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۲) .

۲ – اجبار فرزندان به خواندن نماز

قال الباقر – علیه السلام –

انا ناءمر صبیننا بالصلاه اذا کانوا بنی خمس سنین فمروا صبیانکم بالصلاه اذا کانوا بنی سبع سنین

فرزندان ما وقتی پنج ساله می شوند ، امر می کنیم که نماز بخوانند ، پس شما هم هنگامی که فرزندانتان به هفت سالگی رسیدند ، آنها را نماز خواندن امر کنید .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ص ۱۲) .

۳ – ارتباط کودکان با نماز

عن معاویه بن وهب قال

ساءلت اباعبدالله – علیه السلام – فی کم یؤ خذ الصبی بالصلاه ؟ فقال فیما بین سبع سنین و ست سنین

معاویه بن وهب گوید از امام صادق (ع) پرسیدم کودک را باید از چه سنی وادار به خواندن نماز کرد ؟ حضرت فرمودند بین شش تا هفت سالگی . (وسائل الشیعه ج ۳ ص ۱۲) .

۴ – کودکان از کی نماز بخوانند ؟

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

مروا صبیانکم بالصلوه اذا بلغوا سبع سنین و اضربوهم علی ترکها اذا بلغوا تسعا

فرزنـدان هفت سـاله تان را به نماز وادار کنیـد و نه سالگان را اگر ترک نماز نمودنـد تاءدیب کنیـد . (سـفینه البحار ، ج ۲ ص ۲۵) .

۵ – درس عبادت برای جوانان

قال الصادق – علیه السلام –

اجتهد فی العباده و انا شاب فقال لی ابی یا بنی دون ما اراک تصنع فان الله – عزوجل – اذا احب عبدا رضی منه بالیسیر

من جوان بودم ، و در عبـادت کوشـش بسـیار می کردم ، پـدرم ، به من فرمود کمـتر از این مقـدار عبـادت که از تو می بینم به جای آور زیرا وقتی خداوند بنده ای را دوست دارد با عبادت کم از او راضی می شود . (بحارالانوار ، ج ۴۷ ، ص ۵۵) .

۶ – سفارش امام صادق (ع) به فرزندش

قال الصادق – علیه السلام –

یابنی ! انه لاینال شفاعتنا من استخف بالصلوه

ای فرزندم هرکس نماز را سبک بشمارد به شفاعت ما دست نخواهد یافت . (وسائل الشیعه ج ۳ ، ص ۱۶) .

۷ – آموزش نماز به فرزندان

قال علی – علیه السلام –

علموا صبیانکم الصلاه

نماز را به فرزندانتان بیاموزید . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ص ۴۶) .

۸ – سفارش علی (ع) به فرزندش

قال علی – علیه السلام –

اوصیک یا بنی بالصلاه عند وقتها

فرزندم ! تو را به نماز در اول وقت سفارش می کنم . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ص ۱۴) .

۹ – عمر جوانی در حال عبادت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان الله یحب اشاب الذی ینفی شبابه فی طاعه الله

خداوند جوانی را که عمر خود را در عبادت خدا به سر می برد ، دوست دارد . (کنزالعمال ، ج ۴۳۰۶۰) .

۱۰ – صرف جوانی در عبادت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

یا اباذر ما من شاب ترک الذنیا و افنی شبابه فی طاعه الله الا اعطاه الله اجر اثنین وسبعین صدیقا

ای ابوذر ! هیچ جوانی ترک دنیا و لذایذ دنیا آن را نمی کند و جوانی خویش را در اطاعت و عبادت پروردگار بزرگ صرف نمی نماید ، مگر آن که خداوند اجر و پاداش هفتاد و دو صدیق به او اعطاء می فرماید . (مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۶) .

۱۱ – لطف الهی بر عبادات جوان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

سبعه یظلهم الله فی ظله یوم لاظل الاظله الامام العادل و شاب نشاء فی عباده الله

خداونـد هفت گروه را در سایه رحمت خود جای می دهد ، روزی که سایه ای جز سایه او نیست اول زمامداران دادگر و دوم جوانی که در عبادت خداوند پرورش یافته باشند . (نهج الفصاحه ، حدیث ۱۷۳۲) .

۱۲ – اذان نوجوان

قال الصادق – علیه السلام –

لاباءس ان یوذن الغلام الذی لم یحتلم

اذان نوجوان نابالغ اشکالی ندارد . (برای اذان نماز کفایت میکند) .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۱۶۱ ، وسایل الشیعه ، ج ۴ ص ۶۶۱) .

۱۳ – مباهات خداوند بر جوان عابد

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله –

ان الله تعالی یباهی بالشباب العابد الملئکه یقول انظروا الی عبدی ! ترک شهوته من اجلی

خداوند به وجود جوان اهل عبادت بر فرشتگان مباهات می کند و می فرماید بنده مرا ببینید ! به خاطر من چگونه از لذت جسمانی خویش گذشته است . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۹)

۱۴ – نمازو نجات جوانان

روی ان فتی من الانصار کان یصلی الصلاه مع رسول الله ویرتکب الفواحش فوصف ذلک لرسول الله –صلی الله علیه وآله – فقال ان صلاته تنهاه یوما ما ، فلم ، یلبث ان تاب

۱۵ – زمان وجوب نماز برای فرزندان

قال علی – علیه السلام –

یجب الصلوه علی الصبی اذا عقل

نماز بر کودک زمانی که عقلش رسید لازم است . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۴۳) .

۱۶ – آشنایی کودکان با اذان

سلیمان الجعفری قال سمعته بقول – علیه السلام –

اذن فی بیتک فانه یطرد الشیطان و یستحب من اجل الصبیان

سلیمان جعفری می گوید از امام (ع) شنیدم که فرمود در خانه خود اذان بگوی تا شیطان از آنجا بگریزد ، و مستحب است ، زیرا کودکان به آن ذکر آشنا می شوند .

(الکافی ، ج ۳ ، ص ۳۱۱) .

۱۷ – حضور کودکان در صفوف نماز جماعت

عن جابر عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

ساءلته عن الصبیان اذا صفوا فی الصلوه المکتوبه قال لاتؤ خروهم عن الصلاه فرقوا بینهم

جابر می گوید از امام باقر – علیه السلام – در مورد کودکانی که در نماز جماعت شرکت می کنند سؤ ال کردم ، امام باقر ، (ع) فرمودند آنان را از صفهای جلو به قسمت عقب صف نماز جماعت نفرستید ، بلکه آنان را (در میان بزرگسالان) پراکنده سازید .

(تهذیب الاحکام ، شیخ طوسی ، ج ۲ ص ۳۸۰) .

۱۸ – نوزاد در پناه اذان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

و من ولد له مولود فلیؤ ذن فی اذنه الیمنی ، و لیقم ، فی الیسری ، فان ، ذلک عصمه من الشیطان

هرکس که نوزادی به او داده شد ، در گوش راستش اذان و در گوش چپش اقامه بگوید ، زیرا این کار نوزاد را از شر شیطان حفظ می کند . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۶۲) .

۱۹ – یاد دادن وضو و نماز

قال الصادق – علیه السلام –

فاذا تعلم الوضوء و الصلاه غفرالله لوالدیه

چون فرزندی وضو و نماز را یاد گیرد ، خداوند (به پاداش آن) پدر و مادر او را می آمرزد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۳) .

۲۰ – همراهی طفل برای نماز

قال الصادق – علیه السلام –

کان علی – علیه السلام – قد جعل بیتا فی داره لیس بالصغیر ولا بالکبیر لصلاته و کان اذا کان اللیل ذهب معه بصبی لا یبیت معه فیصلی فیه

امیرالمؤ منین (ع) در خانه خود اتاق متوسطی برای نماز خود اختصاص داده بود شبها برای نماز خواندن فطل کوچکی را نمی خوابید با خود به آن اتاق برده و نماز می خواند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۵۵) .

۲۱– تمرین نماز در سن شش سالگی

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

مرو صبیانکم بالصلوه اذا کانو ابناء ست سنین و اضربوهم اذا کانوا ابناء سبع سنین و فرقوا بینهم فی المضاجع کانوا ابناء عشر سنین

فرزندان خود را در سن شش سالگی به نماز وادار کنید ، و در هفت سالگی آنا را (در صورت نخواندن) تنبیه کنید ، ودر سن ده سالگی رختخواب آنان را جدا کنید . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۱۷۱) .

۲۲ - تاءخیر عذاب به خاطر علاقه جوانان به نماز

قال علی - علیه السلام -

ان الله - عزوجل - لیهم بعذاب اهل الارض جمیعا حتی لایتحاشی منهم احدا اذا عملوا بالمعاصی و اجترحوا السیئات فاذا الی الشیب ناقلی اقدامهم الی الصلوه و الولدان یتعلمون القرآن رحمهم الله فاخر ذلک عنهم

آنگاه که اهل زمین در گناه و بدیها غوطه ور می شوند خداوند متعال قصد می کند تمامی آنان را بدون استثناء دچار عذاب نماید ، ولی با توجه به پیرمردان ریش سفیدی که برای نماز (به سوی مسجد) گام برمی دارند و نیز نونهالانی که در حال یادگرفتن قرآن هستند ، به تمامی اهل زمین رحم نموده و عذاب آنان را به تاءخیر می اندازد . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۰ ، باب ۳ ، روایت ۱۲) .

۲۳ - سخت نگرفتن نماز برای فرزندان

عن جعفر بن محمد عن ابیه - علیهما السلام - قال

کان علی بن الحسین - علیهماالسلام - یاءمر الصبیان ان یصلوا المغرب و العشاء جمیعا و الظهر جمیعا فیقال له (لهم) یصلون الصلوه فی غیر وقتها فیقول هو خیر من ان یناموا عنها

امام زین العابدین (ع) به فرزندان خویش امر می کرد که نماز مغرب و عشاء را با هم بخوانند و ظهر وعصر را با هم بخوانند خدمت امام عرض شد که فرزندان نماز را در غیر وقتش می خوانند امام فرمود این کار برای فرزندان بهتر است از این که بخوابند و نماز نخوانند . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۳۶۴) .

۲۴ - ترک نماز باعث تعجب

عن الحسن بن قارون انه قال

ساءلت الرضا - علیه السلام - او سئل و انا اسمع عن الرجل یجبر ولده و هو لایصلی الیوم و الومین فقال و کم اتی علی الغلام ؟ فقلت ثمانی سنین ، فقال سبحان الله ! یترک الصلاه قال قلت یصیبه الوجع قال یصلی علی نحو ما یقدر

حسن بن قارون می گوید من از امام رضا (ع) سؤ ال کردم یا یک نفر دیگر سؤ ال کرد و من گوش می دادم که مردی فرزندش را به نماز مجبور می کرد ، ولی فرزندش یک یا دو روز نماز نمی خواند ، حضرت فرمودند چند سال از سن آن پسر بچه می گذرد ؟ گفتم هشت سال ، امام با تعجب فرمودند (سبحان الله) (در این سن) نماز را ترک می کند ؟ عرض کردم نماز برای او سخت و رنج آور است ، امام

(ع) فرمود به اندازه توانش نماز به جا آورد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ص ۱۳) .

۲۵ - آموختن وضو به فرزند

قال الصادق - علیه السلام -

حتی یتم له تسع سنین ، فاذا تمت له علم الوضو وضرب علیه وامر بالصلوه و ضرب علیها ، فاذا ، تعلم ، الوضوء و الصلاه غفرالله لوالدیه

وقتی (فرزندتان) به سن نه سالگی برسد ، پس وقتی که نه سالش تمام شد ، وضو را به او یاد بدهید واگر کوتاهی کرد او را ادب کنید ، و او را امر به نماز کنید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید پس زمانیکه فرزند وضو و نماز را یاد گرفتید ، خدا پدر و مادرش را می آمرزد . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۳) .

۲۶ - خواستن نماز از فرزند

قال الرضا - علیه السلام -

یؤ خذ الغلام بالصلاه و هوابن سبع سنین

چون پسر به هفت سالگی رسید ، او را به خواندن نماز وادار کنید . (وسائل الشیعه ، ج ۲۰ ص ۲۲۹) .

۲۷ - نماز متاءهل

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

رکعتان من المتاءهل خیر من اثنتین و ثمانین رکعه من العزب

دو رکعت نماز کسی که همسر دارد ، بهتر از هشتاد و دو رکعت نماز انسان مجرد است . (نهج الفصاحه ، ص ۳۵۰) .

۲۸ - بیدار کردن اهل خانواده

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

رحم الله رجلا قام من اللیل فصلی و ایقظ امراءته فصلت ، فان ابت نضح فی وجهها الماء ، رحم الله امراءه قامت من اللیل فصلت و ایقظت زوجها ، فان ابی نضحت فی وجهه الماء

خدا رحمت کند ، مردی را که شب از خواب برخیزد و نماز شب بخواند و همسرش را نیز براین عمل تشویق نماید ، و اگر بیدار نشد (با اجازه قبلی او) به صورت وی آب بپاشد و او را بیدار کند و همچنین خدا بیامرزد زنی که در شب برخیزد و نماز شب بخواند وشوهرش را نیز بدین عمل وادار کند و اگر از جای برنخواست (با اذن قبلی او) آب به صورتش بپاشد ، تا او را

بیدار کند . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۱۸) .

۲۹ – سن وجوب نماز برای پسر

عن علی بن جعفر عن اخیه موسی – علیه السلام – قال

ساءلته عن الغلام متی یجب علیه الصوم و الصلاه ؟ قال اذا راهق الحلم و عرف الصلوه والصوم

علی بن جعفر از برادرش امام موسی کاظم (ع) پرسید چه زمانی نماز و روزه برای پسر بچه واجب است ؟ حضرت فرمود وقتی به مرز تکلیف رسید ، و نماز و روزه را شناخت . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۲) .

۳۰ – بلند خواندن قرائت نماز شب

عن علی بن اسباط انه ساءل اباعبدالله – علیه السلام – عن رجل یقوم فی آخر اللیل یرفع صوته بالقرائه قال ینبغی للرجل اذا صلی باللیل ان یسمع اهله لکی یقوم النائم و یتحرک المتحرک

علی بن اسباط از امام صادق – علیه السلام – در مورد مردی که آخر شب برمی خیزد و صدایش را در قرائت بلند می کند پرسید امام (ع) فرمود شایسته است که انسان وقتی نماز شب می خواند ، صدایش را به خانواده اش برساند ، تا آن کس که خواب رفته بیدار شود وآن کس می خواهد حرکت کند (برخیزد) حرکت کند . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۰۹) .

۳۱ – سه گروه از وجوب نماز جمعه معافند

قال علی – علیه السلام –

الجمعه واجبه علی کل مؤ من الاالصبی ، و المراءه والعبد والمریض

نماز جمعه بر هر فرد مؤ من واجب است ، مگر بر کودک ، زن ، بنده و مریض ، (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۰) .

۳۲ – تشویق خانواده برای نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اطرفوا اهالیکم فی کل یوم جمعه بشی ء من الفاکهه ، حتی یفرحوا بالجمعه

روز جمعه برای خانواده خود میوه تازه بخرید ، تا برای آمدن نماز خرسند گردند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ص ۶۱) .

۳۳ – تشویق فرزندان برای نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اشتروا لصبیانکم اللحم و ذکروهم یوم الجمعه

با سیاستهای تشویقی ، اهمیت و روز جمعه را به فرزندانتان یادآوری کنید . (مستدرک الوسایل ، ج ۶ ، ص ۹۹) .

۳۴ – درک نماز جمعه

قال الباقر – علیه السلام –

الجمعه واجبه علی من ان صلی الغداه فی اهله ادرک الجمعه ، وکان رسول الله –صلی الله علیه وآله –انما یصلی العصر فی وقت الظهر فی سائر الایام کی اذا قضوا للصلوه مع رسول الله –صلی الله علیه وآله –رجعوا الی رجالهم قبل اللیل و ذلک سنه الی یوم القیامه .

نماز جمعه بر هر کس که نماز صبح را پیش خانواده خود خوانده و جمعه را درک کند ، واجب است پیامبر در روزهای دیگر ، نماز عصر را هم وقت ظهر می خواند تا وقتی با پیامبر نماز را به جا آوردند بتوانند قبل از شب به مناطق خود بروند و این تا روز قیامت سنت است . (تهذیب ، ج ۳ ، ص ۲۴۰) .

۳۵ – تمرین رکوع و سجده برای فرزندان

قال الباقر – علیه السلام –

فاذا اتم له ست سنین علم الرکوع و السجود حتی یتم له سبع سنین فاذا تم له سبع سنین قیل له اغسل وجهک و کفیک ، فاذا غسلهما قیل له صل هنگامی که فرزندان شما شش ساله شدند ، رکوع و سجده (صحیح) را به آن ها بیاموزید و در هفت سالگی به طفل بگویید دست و رویت را بشوی و نماز بگذار . (بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۳۲)

۳۶ – سفارش پدر بر نماز

عن حسن بن علی – علیه السلام –

رحم الله امرء وعظ نفسه و وعظ اخاه و اهل بیته فقال یا اهلاه صلواتکم صلواتکم زکوتکم زکوتکم مسکینکم مسکینکم ، جیرانکم جیرانکم لعل الله تعالی یرحمه فیجمع له اهله یوم القیامه ، فان الله تعالی اثنی علی نبی من انبیائه فقال و کان یاءمر اهله بالصلوه و الزکوه و کان عند ربه مرضیا

رحمت خداوند بر مردی که اهل خانه اش را موعظه کند و بگوید (ای اهل خانه ! نماز شما نماز شما ، زکات شما ، زکات شما ، بیچارگان شما ، بیچارگان شما ، همسایه های شما ، همسایه های شما ، (که حق آنها را رعایت کند) شاید خداوند عنایت کند بر او و جمع گرداند برای او و اهلش را در قیامت همانا خداوند یکی از انبیا را چنین ستایش نمود . (او خانواده خود را به نماز و زکات امر می کرد ، روی همین اصل مورد رضای خداوند قرار داشت) . (مجموعه ورام ، ج ۲ ص ۲۱۲) .

۳۷ – جوان اهل نماز شب

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ذات یوم لاءبلیس کم اصدقاؤ کم من امتی یا ابلیس ؟ قال الامیر الجائر و الغنی المتکبر والذی لایبالی من این یکتسب و فیما ینفقه و العالم الذی صدق الامیر علی جوره ، و التاجر الخائن ، والمحتکر ، و الزانی و اکل الربا ، و البخیل ، والذی لایبالی من این یجمع المال ، و قال النبی –صلی الله علیه وآله –کم اعداءک من امتی ؟ قال سته عشر نفرا انت یا محمد انی ابغضل و العالم العامل بالعلم و حامل القرآن

اذا عمـل بمـا فیه و المؤ ذن لله خمسه اوقات محب الفقراء و المساکین والیتامی ، و ذوقلب رحیم ، والمتواضع للحق و شاب نشاء فی طاعه الله الـذی یصـلی باللیل والناس بیام ، والذی یمسک نفسه عن الحرام ، و الذی ینصح فی الله (وفی راویه یدعو للاخوان ولیس فی قلبه شـی ء) و الذی ابدا یکون علی الوضوء ، وحسن الخلق ، و المصدق بما ضمن الله له ، و المحصنات المستورات و المستعد للموت و صاحب السخاء

پیامبر اسـلام (ص) از ابلیس پرسـید در میان امت من دوستان تو چه کسانی هستند ؟ ابلیس پاسخ داد فرمانروای ظالم ، متکبر ، آن کس که که باکی نـدارد که از چه راهی مال به دست آورد و در چه راهی مصـرف کنـد دانشـمندی که بدکاری حاکم را تاءییـد کند ، تاجر خائن ، محتکر ، زناکار ، رباخوار ، بخیل ، و کسـی که باکی ندارد که چگونه اموالش جمع وانباشـته اسـت سپس پیامبر (ص) فرمود چنـد نفر در میان امت من دشـمنان تو هسـتند ؟ پاسخ داد شانزده کس که اولشان تویی یا رسول الله ! دانشـمندی که به علمش عامل است اهل قرآن که به آن عمل کند ، مؤ ذن اذان پنجگانه ، کسی که دوستدار فقرا و مساکین و یتیمان است آدم رحیم و مهربان ، شـخص متواضع در برابر حق ، جوانی که اهل نماز شب باشد ، کسـی که خود را از ارتکاب به حرام باز می دارد ، کسی که به خاطر خداوند دیگران را نصیحت کند ، کسی که همشیه درحال وضو است

، و صاحب اخلاق خوب آدم ، تصـدیق کننـده به وعده های خا ، زنان پاکدامن و افرادی که خودشان را برای مرگ آماده می سازند ، و آدم سخاوتمند . (المواعظ العددیه ، ص ۲۲۶) .

۳۸ – رفع مشکلات خانواده به وسیله نماز

الرسول –صلی الله علیه وآله – اذا اصاب اهله خصاصه قوموا الی الصلوه و قال بهذا اءمر ربی

چون مشکلی به اهل خانواده می رسید (برای رفع آن) می فرمود برخیزید نماز(مستحبی) بخوانید بعد فرمود این دستور خدای من است . (قصارالجمل ، ج ۱ ، ص ۳۸۶) .

۳۹ – نمازگزاران برای دیگران حجت اند

فقال یااسـماعیل لاتنکر ذلک من اهل بیتک فان الله تبارک و تعالی جعل بکل بیت حجه یحتـج بهاعلی اهل بیته فی القیامه لهم الم تروا فلانا فیکم ، الم تروا هدیه فیکم ، الم تروا صلاته فیکم الم تروا دینه فهلا اقتدیتم به فیکون حجه علیهم فی القیامه

حضـرت فرمود ای اسماعیل این جریان را از خانواده ات تازه مپندار(یعنی اختصاص به خانواده شما ندارد ، خیلی ها گرفتارند) خدای تبارک وتعالی برای هر خاندانی حجتی قرار داده که به وسـیله آن شخص ، در روز قیامت بر سایر افراد خانواده احتجاج می کند ، به آنان گفته می شود آیا فلانی را در میان خود ندیدید ؟ آیا رستگاری اش را ندیدید ؟ آیا نمازش را ندیدید ؟ آیا دینـداری اش راندیدیـد ؟ پس چرا بر او اقتـداء نکردیـد ؟ بنـابراین ، آن مؤ من بر آن اشـخاص در روز قیامت ، حجت باشـد . (روضه کافی ، ج ۱ ص ۱۲۰) .

۴۰ – آشنایی کودک با فرایض دینی

قال الصادق – علیه السلام –

واذا بلغ الغلام ثلاث سـنین قل له سبع مرات لااله الاالله ثم یترک حتی یتم له ثلاث سنین و سبعه اشهر و عشرون یوما ثم یقال له قل (محمدرسول الله)سـبع مرات و یترک حتی یتم له اربع سـنین ثم یقال له قل سبع مرات (صلی الله علی محمد وآل محمد)ثم یترک حتی یاءتی له خمس سـنین ثم یقال له (ایهما یمینک و ایهما شـمالک ، فاذا عرف ذلک حول وجهه الی القبله و یقال له (اسجد)ثم یترک حتی یتم له ست سنین فیقال (صل و علم الرکوع و السجود)حتی یتم له سبع سنین فاذا

تمت له سبع سنين قیل له (اغسل وجهک و کفیک)فاذا غسلهما قیل له (صل)ثم یترک حتی یتم له تسع سنین فاذا تمت له علم الوضوء

هنگامی که کودک به سه سالگی رسید ، او را وادار کن تا هفت مرتبه (لااله الاالله)بگوید . بعد او را آزاد بگذار تا چهار سال او تمام شود آن گاه او را به گفتن هفت مرتبه (صلی الله علی محمد و آل محمد)وادار کن .

پس او را آزاد بگذار تا هنگامی کنه پنج سالش تمام شد ، آنگاه دست راست و چپش را به او یاد بده .

وقتی آن ها را شناخت ، او را به سمت قبله بنشان ، و به او بگو (سجده کن) .

سپس او را تا شش سالگی آزاد بگذار .

و بعد از آن به او نماز خواندن و رکوع وسجود را یاد بده .

هنگامی که هفت سالش تمام شد ، آنگاه به او بگو (دست و صورتت را بشوی)و هنگامی که شست ، به او بگو (نماز بخوان) .

و بعد او را تا تمام شدن نه سالگی آزاد بگذار و سپس به او وضو را یاد بده .

(وسائل الشیعه ، ج ۱۵ ، ص ۱۹۳ ، انوار نعمانیه ، سید نعمت الله جزایری ، ج ۲ ص ۱۹۳) .

۴۱ – نماز در دوران جوانی

قال الباقر – علیه السلام –

یا باغی العلم ! اصل قبل لاتقدر ، علی لیل ولانهار تصلی فیه

ای طالب علم ! نماز را به پادار ، قبل از آن که پیری وسستی فرا رسد ، که آن وقت قدرت نماز گزاردن

را نداری و برای تو میسر نیست (و شاید اشاره به پس از مرگ باشد) . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۷) .

۴۲ - نماز در تاریکی

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ماصلت امراءه صلوه احب الی الله من صلواتها فی اشد بیتها ظلمه

نمازی که زن در تاریکترین گوشه خانه خود به جا آورد ، از همه نمازهای او نزد خداوند محبوبتر است . (نهج الفصاحه ، م ۲۵۵۸ ، ص ۵۳۶) .

فصل هیجدهم انواع نماز

آیات

۱- نماز خوف

واذا کنت فیهم فاقمت لهم الصلوه فلتقم طائفه منهم معکم و لیاءخذوا اسلحتهم فاذا سجدوا فلیکونوا من ورائکم ولتاءت طائفه اخری لم یصلو فلیصلو معک ولیاءخذوا حذرهم و اسلحتهم ودالذین کفروا لوتغفلون عن السلحتکم و امتعتکم فیمیلون علیکم میله واحده ولا جناح علیکم ان کان بکم اذی من مطر او کنتم مرضی ان تضعوا اسلحتکم و خذوا حذرکم ان الله اعد للکافرین عذابا مهینا

و هنگامی که در میان آنها باشی و (در میدان جنگ) برای آنها نماز برپاکنی ، باید دسته ای از آنها با تو (به نماز) برخیزند ، و باید سلاحهای خود را با خود برگیرند و هنگامی که سجده کردند (و نماز را به پایان رسانیدند) باید به پشت سرشما(به میدان نبرد) بروند و آن دسته دیگری که نماز نخوانده اند (و مشغول پیکار بوده اند) بیایند و با تو نماز بخوانند و باید آنها وسایل دفاعی و سلاحهای خود را با خود (در حال نماز) حمل کنند (زیرا) کافران دوست دارند که شما از سلاحها و متاعهای خود غافل شوید و یک مرتبه به شما هجوم آورند و اگر از باران ناراحت هستید و یا بیمار(و مجروح) باشید مانعی ندارد که سلاحهای خود را بر زمین بگذارید ، ولی وسایل دفاعی (مانند زره و خود) را با

خود بردارید ، خداوند برای کافران عذاب خوار کننده ای فراهم ساخته است . (سوره نساء آیه ۱۰۲) .

۲- نماز مسافر

و اذا ضربتم فی الارض فلیس علیکم جناح ان تقصروا من الصلوه

و هنگامی که سفر کنید گناهی بر شما نیست که نماز را کوتاه کنید . (سوره نساء ، آیه ۱۰۱) .

احادیث

۳- پاداش نماز نشسته

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

صلوه القاعد علی النصف من صلوه القائم

پاداش نماز نشسته ، نصف نماز ایستاده است . (شهاب الاخبار ، ص ۸۷) .

۴- نماز سواره

قال عن فیض بن مطر

دخلت علی ابی جعفر و انا ارید ان اساله عن صلوه اللیل فی المحمل قال فابتد اءنی فقال کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - یصلی علی راحلته حیث توجهت به

خدمت حضرت باقر (ع) رسیدم تا درباه خواندن نماز شب در کجاوه سؤ ال کنم ، اما حضرت پیش از سؤ ال ، فرمود پیغمبر (ص) نماز (نافله) خود را بر شتر می گذاشت ، در حالی که شتر حرکت می کرد (اثبات الهداه ، ج ۵ ، ص ۳۰۶) .

۵- نماز مسافر

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

خیارکم الذین اذا سافروا قصروا و افطروا

بهترین شماکسانی هستند که چون سفر کردند ، نماز خویش را قصر می خوانند و روزه را افطار می نمایند . (ثواب الاعمال ، ص ۶۳) .

۶- پاداش نماز در مسجد جمکران

عن حسین بن مثله عن المهدی - علیه السلام - انه قال

من صلاها فکانما صلاها (هما) فی البیت العتیق

حسن بن مثله (جمکرانی) از حضرت مهدی (ع) نقل می کندکه فرمود هرکس دو رکعت نماز (نماز صاحب الزمان) را در این مکان (مسجد جمکران) بخواند ، مانند آن است که دو رکعت نماز در کعبه خوانده باشد . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ص ۴۴۵) .

۷- نماز شب مسافر

عن ابراهیم بن سیاسه قال

کتب بعض اهل بیتی الی ابی محمد - علیه السلام - فی صلاه المسافر اول اللیل صلاه اللیل فکتب - علیه السلام - فضل صلاه المسافر اول اللیل کفضل صلاه المقیم فی الحضر من اخر اللیل

یکی از بستگان من به امام عسگری - علیه السلام - نامه نوشت و درمورد نماز شب مسافر ، در اول شب سؤ ال کرد (ع) در پاسخ نوشت فضیلت نماز شب مسافر در اول شب مثل فضیلت نماز آخر شب غیر مسافر است . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۲۱۰) .

۸- نماز آیات .

قال عن ابی الدرداء

کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - اذا کانت لیله ریح کان مفزعه الی المسجد حتی یسکن و اذا حدث فی السماء حدث من کسوف شمس او قمر کان مفزعه الی الصلاه

رسم رسول خدا (ص) چنان بود که اگر شبی باد سهمگینی می وزید ، به مسجد پناه می برد ، تا آرام بگیرد و چون در آسمان کسوف و خسوفی اتفاق می افتاد به نماز پناه می برد . (تفسیر در المنثور ، ج ۱ ، ص ۶۷) .

۹- نماز بر اعدامی مسلمان

قال علی - علیه السلام -

وقد علمتم ان رسول الله -صلی الله علیه وآله - رجم الزانی المحصن ثم صلی علیه ، ثم ورثه اهله

می دانید که پیغمبر (ص) مرد زناکاری را سنگسار نمود ، پس از آن بر او نماز گزارد و ارثش را به کسانش داد . (نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۳۹۲) .

۱۰ - روز عید و شعار (الله اکبر)

كان النبی –صلی الله علیه وآله – یخرج یوم الفطر و الاضحی رافعا صوته بالتكبیر

پیامبر اسلام (ص) در حالی كه با صدای بلند تكبیر می گفت راهی نماز عید می شد . (بحارالانوار ، ج ۹۱، ص ۱۱۸) .

۱۱– چه روزی عید است ؟

و قال امیرالمؤ منین – علیه السلام – فی بعض الاعیاد

انما هو عید لمن قبل الله صیامه و شكر قیامه ، و كل یوم لایعصی الله فیه فهو عید

این (امروز) عید كسانی است كه خداوند روزه آنان را قبول كرده و پاداش نمازها و شب زنده داری آنان را داده باشد و هر روزی كه در آن معصیت خدا نشود ، آن روز ، عید است . (نهج البلاغه ، كلمات قصار ، ص ۴۲۸) .

۱۲– نماز برای میت

عن الصادق – علیه السلام – قال

ینبغی لاولیاء المیت منكم ان یؤ ذنوا اخوان المیت بموته ، فیشهدون جنازته و یصلون علیه و یستغفرون له ، فیكسب لهم الاجر و یكسب لمیته الاستغفار سزاوار است كه اولیای میت دیگران را از مرگش با خبر كنند تا آنان در تشیع جنازه او حاضر شوند و بر پیكرش نمازگزارند ، وبرای او طلب غفران كنند ودر این صورت برای آنان پاداش و برای میت آمرزش منظور می گردد . (میزان الحكمه ، ج ۹ص ۲۶۸) .

۱۳– عید و شب زنده داری

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من احیا لیله العید لم یمت قلبه یوم تموت القلوب

كسی كه شب عید را (با خودت) احیا بدارد ، روزی كه همه دلها می میرند دل او زنده خواهد بود . (وسائل الشیعه ج ۵ ، ص ۱۳۹) .

۱۴– روز عید و نماز جماعت

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من لم یشهد جماعه الناس یوم العید ، فلیغتسل و لیطیب بما وجد ولیصل وحده كما یصلی فی الجماعه

كسی كه نمی تواند روز عید در نماز و اجتماع مردم حضور یابد ، غسل كند وخود را به هر مقدار عطری كه در دسترس او است ، خوشبو ، نماید و نماز عید را همان گونه كه در جماعت می خوانند بخواند ، . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۱۱۵) .

۱۵- خطبه نماز عید

قال الرضا - علیه السلام -

انما جعلت الخطبه فی یوم الجمعه فی اول الصلاه وجعلت فی المعیدین بعد الصلاه ، لان الجمعه امر دائم ویکون فی الشهور و السنه کثیرا ، واذا کثر علی الناس ملوا و ترکوا و لم یقیموا علیها و تفرقوا عنه و العید انما هو فی السنه مرتین و هو اعظم من الجمعه و الزحام فیه اکثر و الناس فیه ارغب ، فان تفرق ، بعض الناس بقی ء عامتهم

به این دلیل خطبه نمازهای جمعه قبل از نماز و خطبه های عید پس از نماز ایراد می شود که نماز جمعه در طول ماه و سال زیاد تکرار می شود و به همین دلیل مردم از حضور در تمام مراسم و همه بخش های آن خسته می شوند و برای شنیدن خطبه ها نمی شینند ، اما نماز عید در طول سال دوبار برگزار می شود و ازدحام و حضور مردم نیز در آن بیشتر ، و مردم برای شرکت در آن مشتاق ترند و اگر تعدادی هم بعد از نماز متفرق شوند ، اکثریت آنان خواهند ماند

. (وسائل الشيعه ، ج ۵، ص ۱۱۲) .

۱۶- عبادت چهار شب

عن جعفر بن محمد عن ابيه عن على - عليه السلام - قال

كان يعجبه ان يفرغ نفسه اربع ليال من السنه ، اول ليله من رجب و ليله النحر و ليله الفطر و ليله النصف من شعبان

امام صادق - عليه السلام - از پدرش حكايت نموده است كه اميرالمؤ منين (ع) شيفته آن بودكه در چهار شب از سال ، فارغ البال به عبادت بپردازد ، شب اول رجب و شب هاى عيد فطر و قربان و شب نيمه شعبان .

(وسائل الشيعه ، ج ۵، ج ۱۳۹) .

فصل نوزدهم اهميت نمازهاى مستحبى

آيه

۱ - مداومت كردن در نماز

الذين هم على صلاتهم دائمون

آنها كه نمازها را پيوسته به جا مى آورند(۱) (سوره معارج ، آيه ۲۳) .

احاديث

۲ - تكميل نماز واجب با نماز مستحبى

قال الباقر - عليه السلام -

ان العبد ليرفع له من صلاته نصفها و ثلثها و ربعها و خمسها فما يرفع له الا ما قبل عليها بقلبه و انما امروا بالنوافل ليتم لهم مانقصوا من الفريضه

نمازى كه بنده به جا مى آورد ، گاهى نصف و گاهى يك سوم و گاهى چهارم و گاهى يك پنجم آن بالا برده مى شود ، زيرا بالا برده نمى شود مگر آن نمازى كه با توجه و حضور قلب باشد ، مردم ماءمور به انجام نمازهاى مستحب شده اند تا نقص نمازهاى واجب آنان توسط مستحباب جبران شود . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۲۸) .

۳ - نماز و ترازوى اعمال

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

الصلوه ميزان فمن اوفى استوفى

نماز ترازوى (اعمال) است هر كسى بيشتر به جا آورد بيشتر بهره مى برد . (فروع كافى ، ج ۳، ص ۲۶۷) .

۴ – اهميت نماز مستحبى

حديث قدسى

ما تقرب العبد الى بشى ء افضل مما افترضت عليه ، و ان العبد ليتقرب الى بالنوافل حتى احبه

بهترين چيزى كه بنده را به من نزديك نزديک مى كند ، فرايضى است كه بر او واجب گردانيده ام و بنده با به جاى آوردن نافله به قدرى به من نزديک مى شود كه او را دوست دارم . (اصول كافى ، ج ۱ ، ص ۳۵۲) .

۵ – نماز و رفع حاجت

قال الصادق – عليه السلام –

اذا اردت حاجه فصل ركعتين وصل على محمد و آل محمد وسل تعطه هنگام حاجت ، دو ركعت نماز بخوان و بر پيغمبر و آل او درود فرست و حاجتت را بخواه كه به تو داده مى شود . (فروع كافى ، ج ۳ ، ص ۴۷۹) .

۶ – انجام نماز پيش از واجب

قال رسول الله –صلى الله عليه وآله –

يا اباذر ! ايما رجل تطوع فى كل يوم و ليله اثنتى عشره ركعه سوى المكتوبه كان له حقا واجبا بيت فى الجنه

اى ابوذر ! هر مردى كه در شبانه روز – غير از نمازهاى واجب – دوازده ركعت نماز بگزارد خداوند خانه اى در بهشت به او خواهد داد . (مكارم الاخلاق ، ص ۴۶۱) .

قال الحسن بن على – عليه السلام –

اذا اضرت النوافل بالفريضه فارفضوها

هرگاه نمازهاى مستحبى به نمازهاى واجب ضرر رسانيد ، آنها را ترک كنيد . (تحف العقول ، ص ۲۶۷) .

۷ – تاءثير نماز مستحبى

قال موسى بن جعفر – عليه السلام –

صلوه نمازهای مستحبی هر مؤ منی را به خداوند متعال نزدیک می نماید . (تحف العقول ، ص ۲۹۷) .

۸ – اکتفا به واجبات

عن الحسن العسکری – علیه السلام –

ان القلوب اقبالا و ادبارا فاذا اقبلت فاحملوها علی النوافل و اذا ادبرت فاقصروها علی الفرائض

به درستی که قلب گـاهی آمـاده وگاهی خسـته است ، زمانی که قلب شـما آمادگی داشت و با نشاط و سـرحال بود ، آن را به انجام نوافل وادارید ، و زمانی که خسته بود ، به واجبات اکتفا کنید . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۷) .

۹ – شیعه علی و کثرت نماز

قال الباقر – علیه السلام –

انما شیعه علی کثیره صلاتهم کثیره تلاوتهم للقرآن

شیعیان و پیروان خط علی زیاد نماز می گزارند ، و زیاد تلاوت قرآن می کنند . (صفات الشیعه ، ص ۴۳۶) .

۱۰ – پرهیز از سستی در نماز

قال الصادق – علیه السلام –

ایاکم و الکسل و ان ربکم رحیم یشکر القلیل ان الرجل لیصلی الرکعتین تطوعا یرید بهما وجه الله فیدخله الله بهما الجنه

ازسـستی دوری کنیـد ، زیرا پروردگار شـما مهربان است و انـدك را می پذیرد هرآینه مرد دو رکعت نماز مسـتحبی برای خدا می خواند و خداوند به سـبب این دو رکعت ، او را وارد بهشت می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۰ ، اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۶۱) .

۱۱ – آمادگی برای نماز مستحبی

قال الصادق – علیه السلام – ان القلب یحیی و یموت فاذا حی فادبه بالتطوع ، و اذا مات فاقصره علی الفرائض

همانـا ، قلب انسـان می میرد و زنـده می شود ، پس وقتی که قلب زنـده (و با نشاط) است او را به اعمال (نماز) مسـتحبی وادار کن و زمانیکه قلب مرده است ، به واجبات اکتفا کن . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۱۷۷) .

۱۲ – نماز و رفع مشکلات

عن الصادق – علیه السلام – قال

ما یمنع احدکم اذا دخل علیه غم من غموم الدنیا ان یتوضاء ثم یدخل المسجد فیرکع رکعتین ، یدعواالله فیهما اما سمعت الله یقول و استعینوا بالصبر و الصلاه

وقتی در اثر فشار زندگی و حوادث روزگار مشکلاتی برای کسی پیش آمد ، وضو بگیرد و به مسجد برود و دو رکعت نماز به جای آورد ، و خدا را بخواند . آیا شنیده ای که خداوند می فرماید از شکیبایی و نماز یاری جویید . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۶۳) .

۱۳ – نماز واجب و مستحب ، پنجاه و یک رکعت

قال علی – علیه السلام –

قال الله تعالی لنبیه –صلی الله علیه وآله –و کانت الامم السالفه لقد فرضت علیهم خمسین صلوه فی خمسین وقتا ، وهی من الاصار التی کانت علیهم فرفعتها عن امتک وجعلتها خمسا فی خمسه اوقات و هی احد و خمسون رکعه ، و جعلت لهم اجر خمسین صلوه

از امیرالمؤ منین (ع) روایت شده ، که خداوند به رسولش فرمود این برای پیشینیان پنجاه نماز در وقت واجب کرده بودم و این یکی از مشکلاتی بود که امم سابقه داشتند ولی این بار رااز دوش تو برداشتم ، و به جای آن ، پنج نماز ، در پنج وقت برای شما قرار دادم که این پنج نماز در پنج نوبت (مجموعا واجب و مستحب آن) پنجاه و یک رکعت است وثواب پنجاه نماز را دارد . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۴۰) .

۱۴ – تقرب به سوی خدا

قال عیسی – علیه السلام –

یقول الله تعالی بالفرائض ینجومنی عبدی و بالنوافل یتقرب الی عبدی خداوند می فرماید بنده من با ادای فرایض از (کیفر) من نجات می یابد ، و با به جا آوردن نوافل به من تقرب پیدا می کند . (محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۹۸) .

۱۵ – آثار زیاد نماز خواندن

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اکثرکم ازواجا فی الجنه اکثرهم صلوه فی الدنیاء

کسانی که در دنیا زیاد نماز می خوانند ، در بهشت همسران زیاد خواهند داشت . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۱۷۵) .

۱۶ – سبب قبولی نافله

قال الباقر – علیه السلام –

واذا لم يؤ د الرجل الفريضه لم تقبل منه النافله

اگر کسی نماز واجب به جا نیاورد ، نافله او مقبول نیست . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۲۰) .

۱۷ – علت ضرورت نماز نافله

قال الباقر – علیه السلام –

انما جعلت النافله لیتم بها ما افسده من الفریضه

همانا (نماز) نافله را به این جهت قرار دادند که کاستی های نماز واجب را جبران کند . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۲۰) .

۱۸ – قبولی نافله با انجام فریضه

قال الباقر – علیه السلام –

انما تقبل النافله بعد قبول الفریضه

به درستی که نماز نافله زمانی مورد قبول است که (نماز) فریضه مورد قبول واقع شود . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۲۰) .

۱۹ – گرسنه و نماز

قال الصادق – علیه السلام –

من جاع فلیتوضاء و یصلی رکعتین ثم یقول یا رب انی جائع فاطعمنی فانه یطعم من ساعته

هرکه گرسنه شود ، وضو بگیرد و دو رکعت نماز بخواند ، سپس بگوید پروردگارا ! من گرسنه ام به من غذا عطا فرما (بداند که) بلافاصله به او طعام داده می شود .

۲۰ – ثمره زیاد خواندن نماز

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

مادمت فی الصلاه فانک تقرع باب الملک الجبار ، و من یکثر قرع باب الملک یفتح له

مادامی که تو در نمازهستی ، درب خانه پادشاه توانا را می کوبی ، هر کس که در کوبیدن درب خانه پادشاه پافشاری کند ، آن درب روی او باز می شود . (بحارالانوار ، ج ۷۷، ص ۸۰) .

۲۱ – امام سجاد – علیه السلام – و استغاثه

عن زين العابدين – عليه السلام –

و لست اتوسل اليک بفضل نافله من کثير ما اغفلت من وظائف فروضک و تعديت عن مقامات حدودک

خدايا ! من با اين همه غفلت از واجبات و تعدی از مرزها و حريم شکستن ها ، چگونه به وسيله نافله و مستحبات به سوی تو راه يابم . (صحيفه سجاديه ، دعای بعد از نماز شب) .

۲۲ – نماز و طلب حاجت

قال الصادق – عليه السلام –

ان الله – عزوجل – فرض عليكم الصلوات فی احب الاوقات اليه ، فاسئلوا الله حوائجكم عقيب فرائضكم

به درستی که خداوند نمازهای واجب را در محبوب ترين اوقات واجب کرد ، پس بعد از نمازهايتان حاجات خود را از خدا بخواهيد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۲۴) .

۲۳ – برطرف شدن ناراحتی با نماز

عن ابی عبدالله – عليه السلام – قال

کان علی – عليه السلام – اذا هاله شی ء فزع الی الصلاه ، ثم تلی هذه الايه واستعينوا بالصبر و الصلاه

وقتی برای اميرالمؤ منين (ع) مشکلی پيش می آمد ، به نماز پناه می برد (ناراحتی خود را با خواندن نماز جبران می کرد) آيه (از شکيبايی و نماز ياری جوييد)راتلاوت می کرد . (وسائل الشيعه ، ج ۵ ، ص ۲۶۳) .

۲۴ – ارجحيت نماز واجب

قال علی – عليه السلام –

لاقربه بالنوافل اذا اضرت بالفرائض

اگر نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر برساند ، موجب قرب به خداوند نخواهد شد . (الحياه ، ج ۱ ، ص ۳۱۸) .

۲۵ – نماز مستحب در خلوت

قال رسول الله –صلی الله عليه وآله –

صلاه الرجل تطوعا حيث لايراه الناس تعدل صلاته علی اعين الناس خمسا و عشرين

نماز مستحبی که در مکانی دور از دید مردم خوانده شود ، از نظر ثواب و ارزش معنوی معادل با بیست و پنج نماز است که در معرض دید مردم به جا آورده شود . (نهج الفصاحه ، حدیث ۱۸۴۷) .

۲۶ – فضیلت نماز مستحبی

عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

انه لیتقرب الی بالنافله حتی احبه فاذا احببته کنت سمعه الذی یسمع به و بصره الذی یبصر به و لسانه الذی ینطق به ویده التی یبطش بها

به درستی که بنده من با نمازهای نافله به من تقرب جوید تا آن که او را دوست بدارم پس چون او را دوست بدارم ، گوش او شوم که با آن بشنود و چشم او بشوم که با آن ببیند و زبان او گردم که با آن سخن گوید و دست او شوم که با آن (به خشم و تندی) بگیرد . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۳۵۲) .

۲۷ – رفع مشکلات به وسیله نماز

فی الحدیث

الرسول –صلی الله علیه وآله –اذا اصاب اهله خصاصه قوموا الی الصلوه و قال بهذا اءمر ربی

هنگامی که مشکلی برای اهل خانواده پیش می آمد ، (برای رفع آن) رسول خدا (ص) می فرمود برخیزید نماز(مستحبی) بخوانید و بعد فرمود این دستور خدای من است . (قصار الجمل ، ج ۱ ص ۳۸۶) .

۲۸ – تقرب با نماز مستحبی

قال الصادق – علیه السلام –

مایتقرب الی عبد من عبادی بشیء احب الی مما افترضت علیه ، و انه یتقرب الی بالنافله حتی احبه فاذا احببته کنت اذا سمعه الذی یسمع به و بصره الذی یبصر و لسانه الذی ینطق به و یده التی یبطش بها ان دعانی احببته و ان ساءلنی اعطته .

بنده ای از بندگان من به من نزدیک نمی شود به چیزی (عملی) که نزد من محبوب تر باشد از آنچه براو واجب کرده ام و همانا بنده به وسیله نافله به من نزدیک می شود تاآن جا که او را دوست بدارم چون دوستش داشتم ، گوش او هستم که بدان می شنود و چشمش که بدان می بیند و زبانش که با آن سخن می گوید و دستش که باآن می گیرد ، اگر مرا بخواند ، جوابش می دهم و چنانچه از من (چیزی) بخواهد ، عطایش خواهم نمود .

(اصول کافی ، ج ۴ ص ۵۳ ، حدیث ۷) .

۲۹ – علت قرار دادن نافله

قال الصادق – علیه السلام –

انما جعلت النافله لیتم بها ما یفسد من الفریضه

نافله برای این قرار داده شده است تا به وسیله آن ، کاستی های نماز واجب جبران گردد . (علل الشرایع ، ج ۲ ، ص ۳۲۹ ، وسائل الشیعه ، ج ۳ ص ۵۴) .

فصل بیستم فضایل و آثار نماز شب

آیات

۱ – وصف شب زنده داران (دانایان)

امن هو قانت اناء اللیل ساجدا و قائما یحذر الاخره و یرجوا رحمه ربه .

آیا کسی که خاضع است (به خدا) در ساعتهای شب در حال سجده و به پا خاسته ، از آخرت می ترسد و رحمت پروردگار خود را امید می برد . (سوره زمر ، آیه ۹) .

۲ – نماز شب از ویژگیهای (عبادالرحمن)

والذین یبتون لربهم سجدا و قیاما

کسانی که شب را برای پروردگارشان درحال سجده و قیام بیتوته می کنند . (سوره فرقان آیه ۶۴) .

۳ – قیام در دل شب

یا ایهاالمزمل ، قم اللیل

ای جامه خواب به خود پیچیده ، به هنگام شب برخیز . (سوره مزمل ، آیات ۱ و

۴ – اوقات نماز شب

ان ربک یعلم انک تقوم ادنی من ثلثی اللیل و نصفه و ثلثه و طائفه من الذین معک

پروردگار تو می داند که تو مقداری کمتر از دو ثلث شب را و کمتر از (مجموع) نصف و ثلث آن را به پا می خیزی و گروهی از کسانی که با تو هستند . (سوره مزمل ، آیه ۲۰) .

۵ – و من اللیل فسبحه و ادبار النجوم

و در شبانگاه برای او سجده کن و مقداری طولانی از شب او راتسبیح گوی . (سوره طور آیه ۴۹) .

۶ – تسبیح خدا در شب

و من اللیل فاسجد له و سبحه لیلا طویلا

و در شبانگاه برای او سجده کن و مقداری طولانی از شب او را تسبیح گوی (سوره دهر آیه ۲۶) .

۷– طلب استغفار هنگام سحر

الصابرین والصادقین و المنفقین و المستغفرین بالاسحار

آنها که (در برابر مشکلات و در مسیر اطاعت و ترک گناه) استقامت می ورزند راستگو هستند (در برابر خدا) خضوع ، و (در راه او) انفاق می کنند و در سحرگاهان استغفار می کنند . (سوره عمران آیه ۱۷) .

۸ – نماز شب نشانه بهشتیان

کانوا قلیلا من اللیل ما یهجعون ، و بالاسحار هم یستغفرون

(در وصف متقین فرماید) کمی از شب را می خوابیدند و در سحرها استغفار می نمودند . (سوره ذاریات ، آیات ۱۷ و ۱۸) .

۹ – تجدید قوا به وسیله نماز شب

ان ناشئه اللیل هی اشد وطاء و اقوم قیلا

همانا پدیده شب و به پا خاستن برای نماز شب ، پابرجاتر و نیزگفتارش استوارتر است . (سوره مزمل ، آیه ۶) .

۱۰ – برخاستن از بستر برای نماز شب

تتجافی جنوبهم عن المضاجع یدعون ربهم خوفا و طمعا و مما رزقنا هم ینفقون ، فلا تعلم نفس ما اخفی لهم من قره اعین جزاء بما کانوا یعملون

پهلوهایشان از بستر در دل شب دور می شود (و به پای می خیزید ، و روی به درگاه خدا می آورند) و پروردگار خویش را با بیم و امید می خوانند و از آنچه به آنان روزی داده ایم انفاق می کنند ، هیچ کس نمی داند چه پاداش های مهمی که مایه روشنی چشم ها است ، برای آنها نهفته شده این پاداش کارهایی است که انجام می دادند . (سوره سجده آیه ۱۵ ، ۱۶) .

احادیث

۱۱ – قلب نورانی

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان العبد اذا تخلی بسیده فی جوف اللیل المظلم و ناجاه اثبت الله النور فی قلبه

هنگامی که بنـده ای در دل شب تاریک با خدای خود خلوت کرده و با او مناجات کند ، خدا قلب او را نورانی خواهد ساخت . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۱۹) .

۱۲ - سفارش پیامبر (ص) به علی (ع)

عن رسول الله -صلی الله علیه وآله -

یاعلی و علیک بصلاه اللیل و علیک بصلاه اللیل و علیک بصلاه اللیل

پیامبر اکرم (ص) سه بار فرمود یا علی بر تو باد به خواندن نماز است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵۷) .

۱۳ - محبوبترین چیزها

عن النبی -صلی الله علیه وآله -

الرکعتان فی جوف اللیل احب الی من الدنیا و مافیها

دو رکعت نماز در دل شب نزد من ، از دنیا وآنچه که در آن است ، محبوبتر است . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۷۶) .

۱۴ - شرف مؤ من

قال الصادق - علیه السلام -

شرف المؤ من صلاته باللیل

شرف مومن به نماز شب او است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۱) .

۱۵ - رضوان خدا

عن الرضا - علیه السلام -

رضوان الله الصلوه باللیل

نماز شب ، رضوان (خشنودی) خدا را به همراه دارد . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ص ۴۱۲)

۱۶ - گناه باعث محرومیت از نماز شب

قال الصادق - علیه السلام -

ان الرجل یذنب فیحرم صلوه اللیل

هرآینه انسان مرتکب گناهی می شود و در نتیجه را ، از نماز شب محروم می گردد . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۲۲) .

۱۷ – فواید نماز

قال علی – علیه السلام –

قیام اللیل مصحه للبدن و تمسک باخلاق و رضی رب العالمین

برخاستن برای نماز شب موجب تندرستی و پایبندی به اخلاق پیغمبران است وخدا را خشنود می کند . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۲۱) .

۱۸ – سبب محرومیت از نماز شب

قال الباقر – علیه السلام –

جاء الرجل الی امیرالمؤ منین – علیه السلام – فقال یاامیرالمؤ منین انی قد حرمت الصلوه باللیل فقال امیرالمؤ منین انت رجل قد قیدتک ذنوبک

مردی نزد امیرالمؤ منین (ع) آمد و گفت من از نماز شب محروم شده ام ، امام علی (ع) فرمود گناهانت تو را گرفتار نموده است . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۱۲۷) .

۱۹ – نتیجه نماز شب ابراهیم (ع)

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ما اتخذ الله ابراهیم خلیلا – علیه السلام – الا لاءطعامه الطعام و صلوته باللیل و الناس نیام

خداوند ابراهیم (ع) را به مقام خلیلی خود برنگزید ، مگر به دو چیز اول این که مردم را اطعام می کرد و دیگر این که هنگامی که مردم در خواب بودند ، نماز می خواند . (بحارالانوار ، ج ۷۴ ص ۲۸۲ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ص ۴۱۷) .

۲۰– زینت آخرت

قال الصادق – علیه السلام –

ان الثمانی رکعات یصلیها العبد اخر اللیل زینه الاخره

هشت رکعت نمازی که بنده در آخر شب می خواند ، زینت آخرت است . (بحارالانوار تج ۸۳ ، ص ۱۲۶) .

۲۱ – سلامتی بدن

قال علی – علیه السلام –

قیام اللیل مصحه للبدن

بیداری شب ، مایه سلامتی بدن است . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۴۴) .

۲۲ – قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من کثرت صلاته باللیل حسن وجهه بالنهار

هر که بسیار نماز شب بخواند ، روز چهره او زیبا ونوارنی است . (نهج الفصاحه ، ص ۵۸۰) .

۲۳ – دروغ و محرومیت از نماز شب

قال الصادق – علیه السلام –

ان الرجل لیکذب الکذبه فیحرم بها عن صلوه اللیل

چه بسا مردی با گفتن دروغی ، از فیض نماز محروم می شود . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۴۶) .

۲۴ – نماز شب ، موجب درمان بیماری ها

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

علیکم بصلاه اللیل فانها سنه نبیکم و داءب الصالحین قبلکم و مطرده الداء عن اجسادکم

نماز شب را به پا دارید ، زیرا نماز شب سنتی است از پیامبرتان رسول الله (ص) و رسم صالحان و پاکانی است که قبل از شما بودند نماز شب موجب طرد و دفع بلا و دردها و بیماری ها از بدن شما می باشد . (تفسیر صافی ، ص ۲۶۵ ، ثواب الاعمال ، ص ۹۶) .

۲۵ – اهمیت نماز شب (نماز وتر) .

قال ابوجعفر – علیه السلام –

من کان یؤ من بالله والیوم الاخر فلا یبیتن الا بوتر

هرکس به خدا و روز جزا ایمان دارد ، نباید شب را به صبح برساند مگر این که نماز وتر را به جا آورد . (بحارالانوار ، ج ۸۷،

ص ۱۴۵) .

۲۶ – دعا برای مؤ منین

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قدم اربعین رجلا من اخوانه فدعا لهم ثم دعا لنفسه ، استجیب له فیهم و فی نفسه

امام صادق (ع) فرمود کسی که در قنوت نماز وتر برای چهل مؤ من وسپس برای خود دعا کند ، خداوند دعاهای وی را مستجاب گرداند . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، باب ۴۵) .

۲۷ – سفارش جبرئیل

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

مازال جبرئیل یوصینی بقیام اللیل حتی ظننت ان اخیار امتی لن یناموا من اللیل الا قلیلا

جبرئیل (ع) همچنان مرا به قیام شب و نماز در آن سفارش می نمود که من گمان کردم خوبان و برگزیدگان امت من شب را نمی خوابند ، مگر اندکی . (بحارالانوار ، ج ۷۶ ، ص ۳۳۳) .

۲۸ – رحمت خدا بر زوجین

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذا ایقظ الرجل اهله من اللیل توضیا و صلیا کتبا من الذاکرین الله کثیرا و الذاکرات

هرگاه مردی همسر خویش را در نیمه های شب بیدار کند و با هم وضو بسازند و به نماز بایستند ، آنان از ذاکرانی ، که خداوند – تبارک و تعالی – بسیار یاد می کنند ، محسوب می گردند . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۱۸) .

۲۹ – ریزش گناهان

قال الصادق – علیه السلام –

صلاه المؤ من باللیل تذهب بما عمل من ذنب بالنهار

نماز شب گناهانی را که مؤ من در روز مرتکب شده است ، از بین می برد . (ثواب الاعمال ، ص ۱۰۰) .

۳۰ – قضای نماز شب

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان الله یباهی بالعبد یقضی صلوه اللیل بالنهار یقول ملائکتی عبدی یقضی ما لم افترضه علیه الشهدوا انی قد غفرت له

همانا خداونـد مباهات می کنـد به بنـده ای که نماز شب را در روز قضا کنـد و می فرمایـد ای فرشـتگان من ! بنده من قضا می کند چیزی را که من براو واجب نکرده ام گواه باشید که من او را آمرزیدم . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۲۰۲) .

۳۱ – تاءثیرات نماز شب

قال الصادق – علیه السلام –

صلوه اللیل تبیض الوجه و صلوه اللیل تطیب الریح و صلوه اللیل تجلب الرزق

نماز شب چهره را سفید ، بوی را خوش و روزی را جلب می کند(گسترش می دهد) . (علل الشرایع ، ص ۳۶۳، میزان الحکمه ، ج ، ص ۴۲۱) .

۳۲ – ضمانت روزی

قال الصادق – علیه السلام –

کذب من زغم انه یصلی صلاه اللیل و هو یجوع ان صلاه اللیل تضمن رزق النهار

دروغ گفت کسی که بگویـد نمـاز شب می خوانـد و گرسـنگی می کشـد ، زیرا نمـاز شب روزی روز را ضـمانت می کنـد . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۵) .

۳۳ – نماز شب ، چراغ قبر

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

صلوه اللیل سراج لصاحبها ، فی ظلمه القبر

نماز شب چراغی است در تاریکی قبر . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۶۱) .

۳۴ – علت زیبایی

سئل علی بن الحسین – علیه السلام –

ما بال المجتهدین باللیل من احسن الناس وجها ؟ قال لاءنهم خلوا بالله فکساهم الله من نوره

از امـام زین العابـدین (ع) سؤ ال کردنـد چرا صورت اهـل نماز شب از طراوت و زیبایی ویژه ای برخوردار است ؟ آنحضـرت پاسـخ داد از این جهت که آنـان بـا خداونـد خویش خلوت کرده انـد و خداونـد نیز آنـان را بـانور خود پوشانـده است . (علل الشرایع ، ص ۳۶۶ ، بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵۹) .

۳۵ - آثار نماز شب

عن الصادق - علیه السلام -

صلاه اللیل تحسن الوجه و تحسن الخلق ، و تطیب الریح ، و تدر الرزق و تقضی الدین ، و تذهب بالهم و تجلوا البصر

نمازشب باعث زیبایی سیما ونیکویی اخلاق و خوشـبویی بدن و فراوانی رزق و مایه ادای قرض ها و از بین رفتن و تقویت نور چشم است . (ثواب الاعمال ، ص ۷۰) .

۳۶ - نماز شب و بهشت

عن النبی -صلی الله علیه وآله -

قـال ان فی الجنه غرفـا یری ظاهرهـا من باطنهـا و باطنهـا من ظاهرها یسـکنها من امتی من اطاب الکلام ، و اطعم الطعام ، و افش السلام و ادام الصیام ، و صلی باللیل و الناس نیام

پیـامبر اکرم (ص) فرمود در بهشت غرفه هایی است که داخل آن از بیرون وبیرون آن از درون نمایان است و در آن افرادی از امت من اسکان می یابند که سخن شایسته بر زبان می آورند و به اطعام طعام می پردازند و سلام را در میان مردم گسترش می دهند و همیشه روزه دارند و شب هنگام که همگان در خوابند ، به نماز برمی خیزند . (نورالثقلین ، ج ۳ ص ۲۶۳) .

۳۷ - عن النبی -صلی الله علیه وآله -

اذا قام العبد من لذید مضجعه و النعاس فی عینیه لیرضی ربه - جل و عز - بصلاه لیله ، باهی الله به ملائکته فقال اما ترون عبدی هذا ، قد قام من لذیذ مضجعه الی صلاه لم افرضها علیه ، اشهدوا انی قد غفرت له

هنگامی که انسان از بستر مطبوع خویش برمی خیزد و در حالی که چشـمانش خواب آلوده است با نماز شب ، پروردگار خود را خشـنود نمیـد ، خداونـد به وجود او بر فرشـتگان می بالد و می فرماید آیا بنده مرا نمی بینید که از خواب خوش برخاسـته تا نمازی که من بر او واجب نکردم به جای آورد ؟ گواه باشید که او را بخشودم . (بحارالانوار ، ج ۷ ، ص ۱۵۶) .

۳۸ - نورانیت منزل

عن الصادق - علیه السلام -

ان البیوت التی یصلی فیها باللیل بتلاوه القرآن تضی ء لاهل المساء کما تضی ء نجوم السماء لاهل الارض

خانه ای که در آن نماز شب خوانده می شود و تلاوت قرآن می گردد ، برای افلاکیان آن گونه می درخشد که ستارگان برای زمینیان می درخشد . (ثواب الاعمال ، ص ۷۰) .

۳۹ – نماز شب ، نشان عشق و محبت

حدیث قدسی

كذب من زعم انه يحبنى فاذا جنه الليل نام عنى اليس كل محب يحب خلوه حبيبه

دروغ می گوید آن کس که مدعی محبت من است ولی وقتی شب فرا می رسد می خوابد . مگر نه اینکه هر عاشقی ، خلوت بامعشوق را دوست دارد ؟ (بحار الانوار ، ج ۱۳ ، ص ۳۲۹) .

۴۰ – اهمیت ندادن به نماز شب

عن النبی –صلی الله علیه وآله –

یاعلی ! علیک بصلاه اللیل و من استخف بصلاه اللیل فلیس منا .

یا علی ! بر تو باد به خواندن نماز شب و از ما نیست کسی که به نماز شب اهمیت ندهد و آن را سبک بشمارد . (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۲۸۰) .

۴۱ – بهترین نماز مستحبی

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

افضل الصلاه بعد الصلوه المكتوبه الصلاه فی جوف اللیل

برترین نماز بعد از نماز واجب ، نماز خواندن در دل شب است . (کنز العمال ، ج ۷، ص ۲۱۳۹۷) .

۴۲ – شیعه و نماز شب

قال الصادق – علیه السلام –

لیس من شیعتنا من لم یصل صلاه اللیل

از شیعیان ما نیست کسی که نماز شب را به جای نیاورد . (بحارالانوار ج ۸۷، ص ۱۶۲) .

۴۳ – از ما نیست

قال الصادق - علیه السلام -

لیس منا من لم یصل صلاه اللیل

از ما نیست ، کسی که نماز شب را به جای نیاورد . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۷۴) .

۴۴ - محروم از قیام

قال الصادق - علیه السلام -

یا سلیمان ! لاتدع قیام اللیل فان المغبون من حرم قیام اللیل

ای سلیمان ! از شب زنده داری غافل مباش که مغبون آن کسی است که از قیام شب محروم شود . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۶) .

۴۵ - روح نماز شب بخوان

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ورجل قام من اللیل فصلی وحده فسجد و نام هو ساجد فیقول تعالی انظروا الی عبدی روحه عندی و جسده ساجد

(پروردگار مباهات می کند) بر مردی که شبانه بلند شو و به تنهایی نماز بخواند و سجده کند و در حال سجده به خواب رود خدا می فرماید بنگرید به بنده من که روح او پیش من و تنش در سجده است . (بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۸۶) .

۴۶ - شریف ترین امت

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اشراف امتی حمله القرآن و اصحاب اللیل

بزرگان امت من حاملان قرآن و یاران شب هستند . (بحارالانوار ج ۸۷ ، ص ۱۳۸ .

۴۷ - بهره از فصل زمستان ، و نماز شب

قال الصادق - علیه السلام -

الشتاء ربیع المؤ من یطول فیه لیله فیستعین به علی قیامه و یقصر فیه نهاره فیستعین به علی صیامه

زمستان (بهار)مؤ من است که از درازای شب برای نماز شب و از کوتاهی روز برای روزه کمک می گیرد (خوشا به حال

کسی که از شبهای بلند زمستانی بهره می گیرند وبرای آخرت خویش ره توشه ای فراهم می کنن و دست تهی وارد محشر نمی شوند .) (بحارالانوار ، ج ۸۹، ص ۱۵۲) .

۴۸ – نورانیت دل

عن النبی –صلی الله علیه وآله –

قال یا علی ! خمسه تنور القلب کثره قرائه قل هو الله احد و قله الکلام و مجالسه العلماء والصلاه فی اللیل و المشی ء الی المساجد

یا علی ! پنج چیز دل را نورانی می کند کثرت تلاوت سوره (قل هو الله احد)کم گویی ، مجالست با علما ، نماز شب و گام برداشتن به سوی مسجد . (المواعظ العددیه ، ص ۲۵۸) .

۴۹ – شب زنده داری

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من ختم له بقیام اللیل ثم مات لفه الجنه

کسی که عمرش به شب زنده داری به پایان برسد ، بهشت پاداش او است . (وسائل الشیعه ج ۵، ص ۲۷۴)

۵۰– یک رکعت نماز در شب

عن رسول الله –صلی الله علیه وآله –

علیکم بصلاه اللیل ولو رکعه واحده ، فان الصلاه اللیل منهاه عن الاثم و تطفی ء غضب الرب – تبارک و تعالی – و تدفع عن اهلها حرالنار ، یوم القیامه

بر شما باد به نماز شب ، اگر چه یک رکعت باشد ، زیرا نماز شب انسان را از گناه باز می دارد و خشم پروردگار را خاموش کرده وصاحبش را از آتش قیامت دراما ن می دارد . (کنزالعمال ، ج ۷، حدیث ۲۱۴۳۱) .

۵۱– زینت آخرت

قال الصادق – علیه السلام –

ان الله – عزوجل – قال المال و البنوان زینه الحیاه الدنیا ، و ان الثمان رکعات التی یصلیها العبد اخراللیل زینه الاخره

خداوند متعال ثروت و فرزندان را زینت دنیا دانسته است هشت رکعت نماز که انسان در آخر شب می خواند ، زینت آخرت است . (بحارالانوار ج ۸۳، ص ۱۲۶ ثواب الاعمال ، ص ۶۹) .

۵۲ – دستاورد نماز شب

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

صلاه اللیل مرضاه الرب ، و حب الملائکه و سنه لانبیاء و نور المعرفه واصل الایمان و راحه الابدان ، و کراهه الشیطان و سلاح علی الاعداء و اجابه للدعاء و قبول الاعمال وبرکه فی الرزق ، و شفیع بین صاحبها و بین ملك الموت و سراج فی قبره و فراش تحت جنبه و جواب مع منکر و نکیر و مونس و زائر فی قبره الی یوم القیامه

نماز شب مایه خشنودی پروردگار و دوستی فرشتگان و روش پیامبران و نور معرفت و ریشه ایمان و موجب آرامش بدن و نفرت شیطان و سلاحی در مقابل دشمنان و باعث مستجاب شدن دعا و پذیرش اعمال و برکت روزی است نماز شب بین نمازگزاران و ملك الموت واسطه می شود و چراغ قبر و فرش زیر او در قبر و پاسخ نکیر و منکر و مونس انسان در قبر و زیارت کننده او در قبر تا روز قیامت خواهد بود . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۶۲) .

۵۳ – بهترین شما

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

خیرکم من اطاب الکلام و اطعم الطعام و صلی باللیل و الناس نیام

بهترین شما کسی است که سخن زیبا بگوید و طعام بدهد و هنگامی که مردم در خوابند نماز شب بخواند . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۴۲) .

۵۴ – نماز شب بدون اثر

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

رب صائم لیس له من صیامه الا الجوع و رب قائم لیس له من قیامه الا السهر

چه بسا روزه داری که از روزه خویش جز گرسنگی ثمری نبرد و نماز شب گزاری که از نماز خود جز بی خوابی سودی نگیرد . (نهج الفصاحه ، ص ۳۴۵ ، حدیث ۱۷۳۲) .

۵۵ – خشنودی خدا .

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ثلاثه یضحک الله الیهم الرجل اذا قام باللیل یصلی و القوم اذا صفوا فی قتال العدو و القوم ، اذا صفوا فی الصلاه

خداوند از سه گروه خشنود است

۱ – کسی که نماز شب می خواند

۲ – دسته ای که در برابر دشمن (درراه خدا) صف آرایی کرده اند .

۳ – جمعی که نماز جماعت تشکیل می دهند . (ثواب الاعمال ، ص ۹۶) .

۵۶ – درهای خیر و سعادت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لمعاذ بن جبل فی غزوه تبوك و ان شئت انباءنک بابواب الخیر ؟ قال قلت اجل یا رسول الله قال الصوم جنه و الصدقه تکفر الخطیئه و قیام الرجل فی جوف اللیل یبتغی وجه الله ، ثم قرء هذه الایه تتجافی جنوبهم عن المضاجع

رسول خدا (ص) در جنگ تبوک به معاذبن جبل فرمود آیا می خواهی که درهای خیر و سعادت را به تو معرفی کنم ؟ گفت آری ای رسول خدا ! پیامبر –صلی الله علیه وآله –فرمود

۱ – روزه که سپر (ازآتش) است .

۲ – صدقه که گناه را جبران می کند

۳ – بیداری انسان در دل شب که برای خدا باشد .

سپس این آیه را خواند تتجافی جنوبهم عن المضاجع (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۲۳) .

۵۷ – خوابیدن به نیت نماز شب

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ما من عبد یحدث نفسه بقیام ساعه من اللیل فینام عنها الا کان نومه صدقه تصدق الله بها علیه و کتب له اجر ما نوی

کسی که به نیت بیدار شدن برای نماز شب بخوابد ، ولی خواب بماند ، خواب او عطیه ای است الهی و خداوند متعال به او پاداش نماز شب را عطا می کند . (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۴۲۳ کنزالعمال ، حدیث ۲۱۴۷۵) .

۵۸ – برکت نماز شب

قال الرضا – علیه السلام –

علیکم بصلاه اللیل فما من عبد یقوم اخر اللیل فیصلی ثمان رکعات و رکعتی الشفع و رکعه الوتر و استغفر الله فی قنوته سبعین مره ، الا اجیر من عذاب القبر و من عذاب النار و مذله فی عمره ، و وسع علیه فی معیشته

بر شما باد به نماز شب ، زیرا هر بنده ای که در آخر شب بیدار شود و هشت رکعت نماز شب ، و دو رکعت نماز شفع ، و یک رکعت نماز وتر بخواند و در قنوت آن ، هفتاد بار استغفار کند خداوند اورا از عذاب قبر و آتش در امان دارد وعمر او را طولانی کرده و به زندگی اوگشایش خواهد داد . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۶۱) .

۵۹ – نماز شب و عبودیت

سئل عن العبوديه قال – عليه السلام –

العبوديه خمسه اشياء خلوالبطن ، و قرائه القران ، وقيام الليل و التضرع عند الصبح ، والبكاء من خشيه الله

از امام (ع) سوال شد عبودیت چیست ؟ امام پاسخ داد عبودیت در پنج چیز است

۱ – خالی بودن شکم ؛

۲ – قرائت قرآن ؛

۳ – نماز شب ؛

۴ – تضرع در پیشگاه خدا در صبحگاهان ؛

۵ – گریه و زاری از خوف خدا . (المواعظ العدديه ، ص ۱۵۹) .

۶۰ – درجات نماز شب

قال رسول الله –صلى الله عليه وآله –

من رزق صلاه الليل من عبد او امه ؛ قام لله – عزوجل – مخلصا فتوضاء وضوء سابغا وصلى الله – عزوجل – بنيه صادقه وقلب سليم و بدن خاشع و عين داعمه ، جعل الله – تبارك و تعالى – خلفه تسعه صفوف من الملائكه فى كل صف ما لا يحصى عددهم الا الله تعالى احد طرفى كل صف فى المشرق و الاخر بالمغرب قال فاذا فرغ كتب له بعددهم درجات

هرگاه بنده ای موفق به نماز شب شود وبرای خدا بیدار شود و وضوی کامل بگیرد و با نیت خالص و قلب سلیم و بدن خاشع وچشم گریان برای خدا نماز بخواند ، خداوند نه صف از فرشتگان را پشت سر او می گمارد که جز خدا کسی نمی تواند آنها را شمارش کند ، زیرا یک طرف هر صف در مشرق و طرف دیگر آن در مغرب است هنگامی که او نماز را تمام کند ، خدا به تعداد آن فرشتگان برای او درجه و ثواب می نویسد . (بحارالانوار

، ج ۸۷، ص ۱۳۷)

۶۱ – نماز مستحبی در خلوت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

صلاه التطوع حیث لایراه من الناس احد ، مثل خمس و عشرین یراه الناس

نماز مستحبی در خلوت و دور از چشم دیگران ، برابر است با بیست و پنج نماز درجایی که مردم او را می بینند . (کنزالعمال ، ج ۷ ، حدیث ۲۱۳۴۶) .

۶۲ – بیداری شب مایه قرب الهی

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان قیام اللیل قربه الی الله

بیداری شب انسان را به خدا نزدیک می کند . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۲۲) .

۶۳ – نماز شب سبب ورود به بهشت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

افشوا السلام ، وصلوا الارحام ، و اطعموا الطعام ، و صلوا باللیل ، و الناس نیام ، تدخلوا الجنه بسلام

(باسلام کرن) سلام را میان مردم شایع کنید صله رحم به جای آورید اطعام کنید و در شب که همگان درخوابند به نماز برخیزید تا به سلامتی داخل بهشت گردید . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۵۹) .

۶۴ – چشم گریان در قیامت

قال الصادق – علیه السلام –

کل عین باکیه یوم القیامه الا ثلاثه عین غضت عن محارم الله و عین سهرت فی طاعه الله ، و عین بکت فی جوف اللیل من خشیه الله

در قیامت همه چشم ها گریان است مگر سه چشم

۱ – چشمی که از (دین و نظر به) آنچه خداوند حرام کره بر هم نهاده شود ؛

۲ – چشمی که در شب جهت عبادت بیدار بماند .

۳ – چشمی که در دل شب از خوف خدا بگرید . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۴۸۲) .

۶۵ – نماز شب در مسافرت

قال الباقر – علیه السلام –

صل صلاه اللیل الوتر فی محمل

نماز شب و نماز وتر راحتی در کجاوه بخوان . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۹۶) .

۶۶ – نماز شب سنت پیامبر و صالحان

قال الصادق – علیه السلام –

علیکم بصلاه اللیل سنه نبیکم و داءب الصالحین

بر شما باد به خواندن نماز شب ، زیرا این عمل سنت پیامبر و سیره صالحان است .

(بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۲۳) .

۶۷ – بیدار کردن اهل خانواده

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

رحم الله رجلا قام من اللیل فصلی و ایقظ امراءته فصلت فان ابت نضح فی وجهها الماء ، رحم الله امراءه قامت من اللیل فصلت وایقظت زوجها فان ابی نضحت فی وجهه الماء

خداوند رحمت کند مردی را که شب از خواب برخیزد ونماز شب بخواند وهمسرش را نیز برای نماز شب بیدار کند و چنانچه بیدار نشد(بااجازه قبلی او) به صورت وی آب بپاشد (و او رابیدار کند) همچنین خدا بیامرزد زنی راکه در شب برخیزد و نماز شب بخواند و شوهرش را نیز برای نماز شب بیدار کند و اگر از جای برنخاست (با اذن قبلی او) آب به صورتش بپاشد (تا او را بیدار کند) (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۱۸) .

۶۸ – نماز شب و سلامتی بدن

فی الحدیث

الصوم و السفر و صلاه اللیل و امرارالید فی موضع السجود و المسح بها الوجه و مانالته من البدن و البدئه بخنصر الید الیسری فی

تقلیم الاظفار والختم بخنصر الیمنی .

روزه و مسافرت و نماز شب و دست کشیدن برپیشانی و مسح صورت و شروع در گرفتن ناخن ازانگشت کوچک دست چپ و ختم آن به انگشت کوچك دست راست از عوامل تندرستی به حساب می آیند . (سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۸۰) .

۶۹ - تفسیر آیه نماز شب

قال الرضا - علیه السلام -

فی ذیل آیه و سبحه لیلا طویلا فان صلاه اللیل

در ذیل آیه (مقداری طولانی از شب او را تسبیح گوی)حضرت می فرماید به درستی نماز شب (منظور) است . (نورالثقلین ، ج ۵ ، ص ۴۴۹) .

۷۰ - ذکر قنوت در نماز وتر

قال الصادق - علیه السلام -

وکان رسول الله -صلی الله علیه وآله -یستغفر الله فی الوتر سبعین مره و یقول هذا مقام العائذ بک من النار سبع مرات

رسول خدا -صلی الله علیه وآله -در قنوت نماز وتر هفتاد بار (استغفرالله) می گفت و هفت بار ذکر (این جایگاه کسی است که از آتش به تو خدا پناه آورده است)می گفت . (وسائل الشیعه ج ۴ ، ص ۶۱۰) .

۷۱ - کم شدن روزی

قال موسی بن جعفر - علیه السلام -

فاذا حرم صلاه اللیل حرم بها الرزق

زمانی از خواندن نماز شب محروم شد ، رزق و روزی حلال او کاسته می شود . (قصارالجمل ، ج ۱ ، ص ۳۹۲ ، بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۶) .

۷۲ - تفسیر آیه نماز شب

قال الصادق - علیه السلام -

ان ناشئه اللیل قال هی القیام فی آخر اللیل

امام در تفسیر آیه (همانا پدیده شب و به پا خاستن برای نماز شب)منظور قیام برای نماز شب در آخر است . (نورالثقلین ج ۵ ،

ص ۴۴۹)

۷۳ – استجابت دعا در نماز وتر

قال الصادق – علیه السلام –

یستجاب الدعاء فی اربعه مواطن فی الوتر و بعد الفجر و بعد الظهر و بعدالمغرب

دعا در چهار وقت به اجابت می رسد

۱ – در نماز وتر ؛

۲ – بعد از فجر صادق

۳ – بعد از ظهر ؛

۴ – بعد از مغرب (اصول کافی ، ج ۴ ، ص ۲۲۶) .

۷۴ – ذکر (العفو)در قنوت نماز وتر

قال الصادق – علیه السلام –

و کان علی بن الحسین سید العابدین – علیه السلام – یقول العفو العفو ثلاثماءه مره فی الوتر فی السحر

امام زین العابدین – علیه السلام – در قنوت نمز وتر در وقت سحر سیصد بار (العفو)می گفت . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۰) .

۷۵ – پاداش عظیم

قال الصادق – علیه السلام –

ما من عمل حسن یعمله العبد الا و له ثواب فی القران الا صلاه اللیل فان الله لم یبین ثوابها لعظیم خطره عنده فقال تتجا فی جنوبهم عن المضاجع یدعون ربهم خوفا و طمعا ومما رزقناهم ینفقون فلا تعلم نفس ما اخفی لهم من قره اعین جزاء بما کانوا یعملون

هیچ کار خوبی نیست که انسان انجام دهد جز این که برای آن در قرآن پاداشی بیان شده است مگر نماز شب که (به دلیل عظمت آن) خداوند پاداش آن را مشخص نکرد ، بلکه فرموده است پهلو از بستر خواب حرکت می دهد (در دل شب) با بیم و امید خدای خود را می خوانند و از آن چه که روزی آنها کردیم انفاق می کنند . هیچ کس نمی داند که پاداش نیکوکاری

اش چه نعمت و لـذتهای بی نهایت که روشـنی بخش دیده است و در عالم غیب برای او ذخیره شده است . (بحارالانوار ج ۸ ، ص ۱۲۶) .

۷۶ – طول دادن قنوت نماز وتر

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اطولکم قنوتا فی الوتر اطولکم راحه یوم القیامه فی الموقف

هرقدر قنوت شما در نماز وتر طولانی تر باشد ، آسایش شما در موقف قیامت بیشتر است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۸۷) .

۷۷ – بلند خواندن قرائت نماز شب

عن علی بن اسـباط انه سـاءل اباعبـدالله – علیه السـلام – عن رجـل یقوم فی اخر اللیـل یرفع صوته بـالقرائه قال ینبغی للرجال اذا صلی باللیل ان یسمع اهله لکی یقوم النائم و یتحرک المتحرک

علی بن اسباط از امام صادق (ع) در مورد مردی که آخر شب برمی خیزد و صدایش را به قرائت بلند می کند ، پرسید امام (ع) فرمود شایسته است که انسان وقتی نماز شب می خواند ، صدایش را به خانواده اش برساند تا آن که خواب رفته ، بیدار شود ، و آنکس که می خواهد حرکت کند حرکت کند . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۰۹) .

۷۸ – کیفیت قنوت نماز وتر

قال الصادق – علیه السلام –

استغفر الله ربی و اتوب الیه فی الوتر سبعین مره تنصب یدک الیسری و تعد بالیمنی الاستغفار

در قنوت نمـاز ، وتر ، هفتـاد بـار اسـتغفار بگوییـد ، برای این کـار دست چپ را مقابـل صورت قرار دهیـد ، و با دست راسـت استغفار را بشمارید . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۸۷) .

۷۹ – دعای بعد از نماز شب

قال الباقر – علیه السلام –

اذا انصـرفت من الوتر فقل سبحان ربی الملک القدوس العزیز الحکیم ثلاث مرات ، ثم تقول یا حی یا قیوم یا بر یا رحیم یا غنی یا کریم ، ارزقنی من التجاره اعظمها فضلا و اوسعها رزقا و خیرها لی عاقبه فانه لاخیر فیما لا عاقبه له

امـام بـاقر (ع) فرمود پس از اتمـام نمـاز شب سه مرتبه بگو سـبحان ربی الملـک القـدوس العزیز الحکیم وسـپس بگو یـاحی یا قیومساءله من لا یحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۳۱۳) .

۸۰ – گناه روز مانع نماز شب می شود

فی الحدیث

جاء رجل الی سلمان الفارسی و قال یا اباعبدالله ! این لا اءقوی علی الصلاه باللیل فقال لاتعصی الله النهار وجاء رجل الی امیر المؤ منین – علیه السلام – فقال یاامیرالمؤ منین ، ! انی قد حرمت الصلاه باللیل فقال له امیرالمومنین – علیه السلام – انت رجل قد قیدتک ذنوبک

در حدیث آمده که شخصی به سلمان فارسی گفت ای اباعبدالله ! من که توانایی خواندن نماز شب را در شب ندارم سلمان پاسخ داد در روز گناه نکن (تا به خواندن نماز شب توفیق یابی)و نیز در خبر است که مردی به امیرالمؤ منین (ع) عرض کرد از خواندن نماز شب محروم مانده ام . امام پاسخ داد تو اسیر بند گناهان خود هستی . (تفسیر نورالثقلین ، ج ۳، ص ۳۸۳) .

۸۱ – نماز شب در لیله الهریر

قال علی – علیه السلام –

ماترکت صلاه اللیل منذ سمعت قول النبی –صلی الله علیه وآله – صلاه اللیل النور ، فقال ابن الکواء ولیله الهریر ؟ ولالیله الهریر

علی (ع) فرمود از روزی که شنیدم پیامبر اسلام (ص) فرمود که نماز شب نور است هیچگاه آن را ترک نکردم ابن کواء گفت حتی در لیله الهریر(شب عملیات جنگ صفین)امام فرمود حتی در آن شب (بحار الانوار ، ج ۴۰ ، ص ۱۷) .

۸۲ – روشنی در نماز شب

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

صلاه اللیل نور

نماز شب نور است . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۳۴) .

۸۳ – نماز شب مسافر

عن ابراهیم بن سیابه قال

کتب بعض اهل بیتی الی ابی محمد – علیه السلام – فی صلاه المسافر اول اللیل صلاه فکتب – علیه السلام – فضل صلاه المسافراول اللیل کفضل صلاه المقیم فی الحضر من اخر اللیل

کسی از خانواده من به امام عسگری (ع) نامه نوشت و از نماز شب که مسافر در اول شب می خواند ، سوال کرد امام (ع) در پاسخ نوشت فضیلت نماز شب مسافر در اول شب ، مانند فضیلت آن در آخر شب برای غیر مسافر است . (بحارالانوار ، ج ۷۸ ،

ص ۲۱۰) .

۸۴ – سرور مؤ من

اوصی رسول الله –صلی الله علیه وآله – – علیا – علیه السلام – فقال له

یا علی ! ثلاث فرحات للمؤ من فی الدنیاء لقاء الاخوان ، و الافطار من الصیام ، و التهجد من آخر اللیل

رسول خدا –صلی الله علیه وآله – به علی (ع) وصیت نمود ای علی ! در این دنیا سه چیز برای مؤ من سرور آفرین است

۱ – دیدار برادران دینی ؛

۲ – افطار روزه دار در پایان روزه ؛

۳ – عبادت در ساعات آخر شب ؛ (اعلام الدین فی صفات دیلمی ، ص ۱۳۳ ، بحارالانوار ، ج ۷۴ ، ص ۳۵۲) .

۸۵ – مایه افتخار مؤ من

قال الصادق – علیه السلام –

ثلاثه هن فخر المؤ من وزینه فی الدنیا و الاخره الصلاه فی اخر اللیل و یاءسه مما فی ایدی ، الناس ، و ولایه الامام من ال محمد –صلی الله علیه وآله –

سه چیز مایه افتخار مومن و زینت اودر دنیا و آخرت است

۱ – نماز در آخر شب ؛

۲ – دل کندن از آنچه دردست مردم است ؛

۳ – پذیرش ولایت امام از اهل بیت پیامبر (ص) (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۰) .

۸۶ – اوصاف شب زنده داران

قال علی – علیه السلام –

و انی لمن قوم لاتاءخذهم فی الله لومه لائم سیماهم سیماء الصدیقین و کلامهم کلام الابرار ، عمار اللیل و منارالنهار ، متمسکون بحبل القرآن ، یحبون سنن الله و سنن رسوله ، لایستکبرون ولایعلمون و لایغلون و لایفسدون قلوبهم فی الجنان و اءجسادهم فی العمل

من از کسانی هستم که در راه خداوند از هیچ ملامتی نمی ترسد از کسانی که سیمایشان سیمای صدیقان و سخنانشان سخنان نیکان است شب زنده دارانند و روشنی بخش روز . به دامن قرآن تمسک جسته اند و سنتهای خدا و رسولش را احیا می کنند نه تکبر می ورزند و نه علو و برتری پیشه می سازند نه خیانت می کنند و نه فساد به راه می اندازند ، قلبهاشان در بهشت و پیکرهاشان در انجام وظیفه و عمل . (مکارم الاخلاق ، ص ۳۲۲) .

۸۷ – نماز شب ، سرگرمی مؤ من

قال الباقر – علیه السلام –

لهوالمؤ من فی ثلاثه اشیاء ، التمتع بالنساء ، و مفاهکه الاخوان ، و الصلوه باللیل ؛

سر گرمی و انس مؤ من در سه چیز است

۱ – بهره مندی از زنان

۲ – حضور در بزمساءله مشروع) برادران

۳ – نماز در نیمه شب ؛ (سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۵۱۹) .

۸۸ – بی بهره از نماز شب

قال علی – علیه السلام –

و کم من قائم لیس له من قیامه الا السهر و العناء حبذا الاکیاس

چه بسا شب زنده داری که از عبادت شبانه خود ، جز رنج و بی خوابی بهره ای نبرد خوشا خواب عارفان زیرک . (نهج البلاغه ، ج ۱۴۵) .

۸۹ – وقت انجام نماز شب

عن حسین بن علی بن بلال ، قال ، – علیه السلام –

کتبت الیه فی وقت صلاه اللیل فکتب – علیه السلام – عندزوال اللیل و هو نصفه افضل فان فات فی اوله و اخره جائز

حسین بن علی بن بلال می گوید به امام نوشتم که وقت خواندن نماز شب در چه موقع است ؟ امام در پاسخ نوشت نیمه شب بهتر است ، و اگر در این فرصت نخواندی ، اول شب یا آخر شب هم می توانی بخوانی . (التهذیب ، ج ۲ ص ۱۱۸) .

۹۰ – نماز شب در هنگام نبرد

قال امیرالمؤ منین - علیه السلام -

الا انکم ملاقوا العدو غدا - ان شاءالله - فاطیلوا ، اللیله القیام ، و اکثروا تلاوه القرآن ، و اسئلوا الله الصبر والنصر

در جنگ صفین به همراهان خود فرمود شما فردا با دشمن نبرد خواهید کرد ، لذا امشب را بیشتر در نماز باشید ، (نماز شب بخوانید) و فراوان قرآن بخوانید و از خداوند صبر و نصرت بخواهید . (بحارالانوار ، ج ۱۰۰ ، ص ۳۵) .

۹۱ - اثرات دنیایی و آخرت نماز شب و تجهد

قال علی - علیه السلام -

و سیق الذین اتقوا ربهم الی الجنه زمرا قد امن العذاب ، و انقطع العتاب و زخرحوا عن النار ، و اطماءنت ، و رضوا المثوی و القرار ، الذین کانت اعمالهم فی الدنیا زاکیه و اعینهم باکیه ، و کان لیلهم فی دنیاهم نهارا تخشعا و استغفارا و کان نهارهم لیلا توحشا و انقطاعا ، فجعل الله لهم الجنه مابا والجزاء ثوابا و کانوا حق بها و اهلها فی ملک دائم و نعیم قائم

پرهیزکاران دسته دسته به سوی بهشت هدایت می شوند از عذاب آسوده اند و از سرزنش ایمن و از آتش دورند و بهشت برای آنان آرامش یافته (تا در مکان های امن بیا بیاسایند) و آنان از این قرارگاه خشنود می باشند اینان کسانی هستند که در این جهان ، کردارشان پاک وچشمشانشان گریان و شب هایشان در دنیا در فروتنی (در نماز شب) و استغفار روز و روزهایشان از بیم گناه شب بوده است از این رو خداوند بهشت را جای بازگشت و پاداش (کردار) آنان گردانیده و به بهشت و اهل بهشت سزاوارتردند ، در

جاودانگی و نعمت پایدار . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۰ ، الدلیل ، ج ۲ ص ۱۰۰۰) .

۹۲ - سفارش امام حسین (ع) به خواهرش زینب

قال الحسین - علیه السلام - حین الوداع مع اخته زینب - علیها السلام -

یازینب ! لاتنسینی فی نافله اللیل

امام حسین - علیه السلام - هنگام وداع در روز عاشورا به زینب کبری (ع) فرمود ای زینب ! در نماز شب مرا فراموش مکن . (زینب کبری ، للنقدی ، ص ۵۰) .

۹۳ - نماز شب یاران محمد (ص)

قال علی - علیه السلام -

لقد راءیت اصحاب محمد -صلی الله علیه وآله - فما اری یشبههم منکم لقد کانوا یصبحون شعثا و قدباتوا سجدا و قیاما یراوحون بین جباههم و خذودهم و یقفون علی مثل الجمر من ذکر معادهم کان بین اعینهم رکب المعزی من طول سجودهم اذا ذکر الله هملت اعینهم حتی تبل جیوبهم و مادوا کما یمید الشجر یوم الریح العاصف خوفا من العقاب و رجاء للثواب

من اصحاب محمد (ص) را دیده ام و کسی از شما را نمی بینم که شبیه آنان بوده باشد اصحاب محمد (ص) شب را در حال سجده و قیام بودند و با چهره ژولیده و غبارآلوده شب را به صبح می رساندند ، زیرا پیشانی ها و صورتهای خویش را به طور متناوب برزمین می نهادند . آن رشد یافتگان با یادآوری بازگشت خویش ، چنان می شدند که گویی برگدازه آتش ایستاده اند . از طول سجود میان چشمانشان مانند زانوی بز برآمده بود . چشمانشان چنان گریان بود که گریبان هایشان خیس می شد و به جهت ترس از کیفر و امید پاداش مانند درختی در تندباد می لرزیدند .

(نهج البلاغه خطبه ۹۷) .

۹۴ - نماز شب ، شعار پرهیزکاران

قال علی - علیه السلام -

سهر اللیل شعارالمتقین و شیمه المشتاقین

شب زنده داری شعار پرهیزکاران و روش مشتاقان است . (غرر الحکم ، ص ۱۹۲) .

۹۵ - تاءثیر شب زنده داری

قال علی - علیه السلام -

فاتقوا الله عبادالله تقیه ذی لب ، شغل التفکر قلبه ، و انصب الخوف بدنه ، و اسهر التهجد غرار نومه ، و اظماء الرجاء هواجریومه ، و ظلف الزهد شهواته ، و اوجف الذکر بلسانه ، و قدم الخوف لامانه

ای بندگان خدا ! از خدا بترسید همانند ترسیدن خردمندی که اندیشه قیامت او را به خود مشغول کرده و ترس از خدا جسمش را رنجور ساخته و شب زنده داری (برای عبادت) خواب اندك او را گرفته وامید به حق ، او را در نیم روز تشنه نگاه داشته و بی توجهی به دنیا خواهش های نفس را از او دور کرد پیوسته ذکر خدا بر زبانش جاری است و ترس (از خدا) را برای امنیت (روز رستاخیر بر همه چیز) مقدم داشته است . (نهج البلاغه ، خطبه ۸۲) .

۹۶ - آداب نماز شب و شب زنده داران

قال علی - علیه السلام -

اما اللیل فصافون اقدامهم ، تالین لاجزاء القرآن یرتلونها ترتیلا ، یرحزنون به انفسهم و یستثیرون به دواء دائهم فاذا مروا بایه فیها تشویق رکنوا الیها طمعا و تطلعت نفسوهم الیها شوقا و ظنوا انها نصب اعینهم ، و اذا مروا بایه فیها تخویف اصغوا الیها مسامع قلوبهم و ظنوا انها زفیر جهنم و شهیقها فی اصول اذانهم فهم حانون علی اوساطهم مفترشون لجباههم و اکفهم و رکبهم و اطراف اقدامهم یطلبون الی الله فی فکاك رقابهم و امالنهار فحلماء علماء ابرار اتقیاء

(پرهیزکاران) به هنگام شب برپا می خیزند و آیات قرآن را با دقت و تاءمل می خوانند و با خواندن و اندیشیدن در آن خود را

محزون می سازند و می کوشند که با آن می کوشند که با آن ، درد خود را درمان کنند هرگاه به آیه ای برسند که شوق انگیز و امید آفرین ، باشد به آن طمع ورزند و مشتاقانه به آن نگرند ؛ گویی پاداشی که آن آیه بازگو می کند در برابر دیدگان آنهاست و چون به آیه ای برسند که در آن ترس و بیم است ، گوش دل خویش را می گشایند که گویی فریاد و فغان اهل دوزخ در کنار گوش آنهاست ، قامت خود را در مقابل حق خم می کنند و پیشانی و کف دست و زانوان و سر انگشتان را بر زمین می نهند و از خداوند بزرگ آزادی خویش (را از آتش دوزخ) درخواست می کنند و به هنگام روز ، شکیبا و دانا و نیکوکار و پرهیزکار می باشند . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۳ ، الدلیل ، ج ۲ ، ص ۹۹۷) .

۹۷ - شب زنده داری

قال علی - علیه السلام -

نعم عون العباده السهر

شب زنده داری برای عبادت کمک خوبی است . (منتخب الغرر ، ص ۴۹)

۹۸ - نور دائم از بیداری شب

قال عیسی - علیه السلام -

طوبی للذین یتهجدون من اللیل اولئک الذین یرثون النور الدائم من اجل انهم قاموا فی ظلمه اللیل

خوشا به حال کسانی که شب را بیدار می مانند ایناننـد که نور دائم را به پاداش شب زنـده داری به ارث می برنـد . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۳۴) .

۹۹ - مسواک برای نماز شب

قال الصادق - علیه السلام -

اذا قمت باللیل فاستک فان الملک تاءتیک فیضع فاه علی فیک ، فلیس من حرف تتلوه و تنطق به الا صعد به الی السماء فلیکن فوک طیب الریح

شبانگاه که برای نماز بلند می شوی مسواک بزن ، چرا که فرشته نزد تو می آید و دهانش را بر دهانت می گذارد و هر حرفی از قرآن و نماز و دعا می خوانی ، به آسمان می برد از این رو باید که دهانت خوشبو باشد . (وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۳۵۷ ، بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۰۷) .

۱۰۰- عبادت در شب بهار اولیا

قال علی - علیه السلام -

سهر اللیل فی طاعه الله ربیع الاولیاء و روضه السعداء

شب در طاعت و عبادت خدا بیدار ماندن ، بهار اولیا و بوستان نیک بختان است . (غرر الحکم ، ص ۱۹۲) .

۱۰۱ - صاحبان عقل

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

خیارکم اولواالنهی . قیل یا رسول الله من الواالنهی ؟ فقال المتهجدون باللیل والناس نیام

بهترین شما خردمندان هستند ، عرض کردند اینان کیانند ؟ فرمود عبادت کنندگان در شب ، آنگاه که مردم در خوابند . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۵۸) .

۱۰۲ - آفات زیاد خوابیدن در شب

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله - قالت ام سلیمان بن داود

یا بنی ! ایاک و کثره النوم باللیل ، فان کثره النوم باللیل تدع الرجل فقیرا یوم القیامه

مادر سلیمان بن داود (ع) به سلیمان می گفت فرزندم ! از زیاد خوابیدن در شب بپرهیز ، زیرا زیاد خوابیدن در شب ، باعث فقر در روز قیامت می شود . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۵۲ ، امالی الصدوق ، ص ۱۴۰)

۱۰۳ - ندای خروس در سحرگاه

قال لقمان حکیم - علیه السلام -

ان اخر اللیل فی التهجد احب الی من اوله لان الله یقول و بالاسحارهم یستغفرون

آخر شب برای تهجد (نماز شب) نزد من محبوبتر است از آغاز آن ، زیرا خدا می فرماید پرهیزکاران در سحرگاهان استغفار می کنند . (تفسیر نمونه ، ج ۲۲ ، ص ۳۲۲) .

۱۰۴ - فایده شب زنده داری

و اوحی الله الی موسی - علیه السلام -

قم فی ظلمه اللیل اجعل قبرک روضه من ریاض الجنان

به موسی (ع) وحی شد در ظلمت شب (برای خواندن نماز شب) بلند شو (پاداش آن) قبرت را باغی از باغهای بهشت می سازم . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۵۵) .

۱۰۵ – خاصیت شب و رسیدن به لقاء

قال الحسن العسکری – علیه السلام –

ان الوصل الی الله – عزوجل – سفر لایدرک الابامتطاء اللیل

به درستی که رسیدن به خداوند – عزوجل – سفری است که جز با مرکب شب ، پیمودن راه و نیل به مقصد ممکن نیست . (بحارالانوار ، ج ۷۸ ، ص ۳۸۰) .

۱۰۶

قال الصادق – علیه السلام –

کانوا قلیلا من اللیل ما یهجعون (۲) کانوا اقل اللیالی تفوتهم لایقومون فیها

امام صادق (ع) در تفسیر آیه (کمی از شب رامی خوابیدند)فرمود کمتر شبی بر آنها می گذشت که بیدار نشوند و عبادت نکنند . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۷۹ ، تفسیر نمونه ، ج ۲۲ ، ص ۳۳۷) .

۱۰۷ – محبوب ترین نماز

قال الصادق – علیه السلام –

احب صلاه اللیل الیهم اخر اللیل

محبوبترین نماز شب در نظر آنان (متقین) نماز آخر شب است . (التهذیب ، ج ۲ ، ص ۶) .

۱۰۸ – استفاده از تاریکی شب برای بیداردلان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان الله – جل جلاله – اوحی الی الدنیا ان اتعبی من خدمک و اخدمی من رفضک و ان العبد اذا تخلی بسیده فی جوف اللیل المظلم و ناجاه اثبت الله النور فی قلبه فاذا قال یارب ! ناداه الجلیل – جل جلاله – لبیک عبدی ! سلنی اعطک و توکل علی اکفک ثم یقول – جل جلاله – لملائکه ملائکتی ! انظروا الی عبدی فقد تخلی فی جوف هذا الیل المظلم و البطالون لاهون و الغافلون نیام اشهدوا انی قد غفرت له

خداوند – جل جلاله – به دنیا وحی کرد هرکه در خدمت تو باشد ، او را به رنج وتعب بینداز و هر کس تو را رها کند ، در خدمت وی باش ، هرگاه بنده در دل شب تار ، با آقای خویش خلوت نموده و با او به راز و نیاز بپردازد ، خداوند دلش را نورانی سازد و چون بگوید ای رب من ! ای رب من ! خداوند – جل جلاله – گوید لبیک ای بنده من ! بخواه از من تا عطایت

کنم ، به من توکل نمای تا بسنده ات باشم سپس خداوند به فرشتگان خود فرماید ای فرشتگان من ! بنده ام را بنگرید در دل این شب تیره با من خلوت کرده است در حالی که بطالت پیشگان به لهو و لعب مشغول هستند

و غفلت زدگان در بستر خواب آرمیده اند . اینک گواه باشید که من به طور حتم او را آمرزیدمساءله (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۳۷ ، به نقل از امالی صدوق) .

۱۰۹ - نزدیکترین ساعات انسان به خدا

قال عن ابن ابی یعفور عن ابی عبدالله - علیه السلام -

قلت له اخبرنی - جعلت فداک - ای ساعه یکون العبد اقرب الی الله ، و الله منه قریب ؟ قال اذا قام فی اخر اللیل و العیون هادئه فیمشی الی وضوئه حتی یتوضاء باسبع وضوء ، ثم یجی ء حیت یقوم فی مسجده فیوجه وجهه الی الله ویصف قدمیه و یرفع صوته ویکبر و افتتح الصلوه فقراء اجزانه و صلی رکعتین و قام لیعید صلوته ناداه مناد من عنان السماء عن یمین العرش ایها العبد المنادی ربه ! ان البر لینشر علی رسک من عنان السماء ، و الملائکه محیطه بک من لدن قدمیک الی عنان جعلت فداک یابن رسول الله ما الانفتال ؟ قال تقول بوجهک و جسدک هکذا ، ثم ولی وجهه و ذلک الانفتال

ابن ابی یعفور (راوی حدیث) می گوید به حضور امام صادق (ع) عرضه داشتم قربانت شوم ! بفرمایید چه زمانی انسان به خدا و خدا به او نزدیک است ؟ فرمود چون آخر شب برخیزد ، در حالی که چشم هایش در خواب هستند ، وضویی شاداب گرفته و در عبادتگاه خود بایستد و با حضور قلب و توجه به خدا ، تکبیر نماز گفته وقرائت را بخواند و دو رکعت نماز به جای آورد و آنگاه برای نماز دیگری برخیزد ، از سوی آسمان و از جانب

عرش این ندا برآید ای بنده ای که خدای خود را می خوانی ! الحال احسان و بر و خیر از جانب آسمان درحال فرود آمدن بر تو است و فرشتگان از کنار قدم هایت تا عنان آسمان گرد تو جمع شده اند و خداوند می فرماید ای بنده من ! اگر بدانی که در حال گفتگو و راز و نیازی ، انفتال از خود نشان نمی دهد . (راوی می گوید) گفتم ای فرزند رسول خدا ! قربانت شوم ، مقصود از انفتال چیست ؟ امام در حالی که صورت خود را به سمت پشت سر می چرخانید ، انفتال این است که صورت و بدنت را بر گردانی . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵۸) .

۱۱۰ - سفارش خداوند به حضرت موسی (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

کان فیماناجی الله - عزوجل - به موسی بن عمران - علیه السلام - ان قال له یابن عمران ! کذب من زعم انه یحبنی فاذا جنه اللیل نام عنی الیس کل محب یحب خلوه حبیبه ؟ ها انا ذایابن عمران مطلع علی احبائی اذا جهنم اللیل حولت ابصارهم فی قلوبهم و مثلت عقوبتی بین اعینهم یخاطبونی عن المشاهده و یکلمونی عن الحضور یابن عمران ! هب لی من قبلك الخشوع و من بدنك الخضوع و من عینیك الدموع فی ظلم ، وادعنی فانك تجدنی قریبا مجیبا .

خداوند حکیم به حضرت موسی (ع) فرمود ای پسر عمران ! دروغ می گوید آن کس که گمان کند مرا دوست دارد ، در حالی که که چون شب فرا می رسد از من چشم می پوشد و به خواب می رود

! آیـا نه چنین است که هر عاشـقی خلوت با معشوق را دوست دارد ؟ هان ای پسـرعمران ! این منم که بردوسـتانم مطلعم چون شب آنـان را فرا گیرد ، چشم دلشـان رادگرگـون می سـازم (که جز من چیزی نمی بیننـد) و عقـوبتم را در مقابـل دیـدگانشان مجسم می کنم (بـدان گونه)از راه شـهود و رویارویی با من به مخاطبه می پردازنـد و حضورا با من به گفتگو می نشـینند ، ای پسـر عمران ! در دل شبهای تار از دلت خشوع و از تنب خضوع و از چشمانت قطرات اشک نثار من بنما و مرا بخوان که مرا به خود نزدیک و اجابت کننده دعوتت خواهی یافت . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۳۹) .

۱۱۱ – عبادت در شب و استجابت دعا

عن النیشابوری قال

قلت لا بی عبـدالله – علیه السـلام – ان النـاس یروون عن النبی –صـلی الله علیه وآله – ان فی اللیل ساعه لایـدعو فیها عبـدمؤ من بـدعوه الاـ استجیب له قـال نعم قلت متی هی جعلت فـداک ؟ قـال مـا بین نصف اللیـل الی الثلث الباقی منه ، قلت اهی لیله من اللیالی معلومه او کل لیله ؟ قال بل کل لیله

به امـام صـادق (ع) عرض کردم مردم از پیامبر (ص) نقل می کننـد در شب ساعتی است که هیـچ بنـده مؤ منی در آن دعایی نمی کند مگر این که دعایش مستجاب شود فرمود بلی عرض کردم فدایت شوم آن چه زمانی است ؟ فرمود بین نصف شب تا ثلث باقی مانده از آن عرض کردم آیا آن شب معینی است از شب ها یا هر شب است ؟

فرمود هر شب است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۶۵) .

۱۱۲ - قصد نماز شب

عن زراره قال

قلت لابی جعفر - علیه السلام - اناء اللیل ساجدا و قائما یحذر الاخره و یرجوا رحمه ربه قل هل یستوی الذین یعلمون والذین لایعلمون ؟ . . . قال یعنی صلاه اللیل

از زراه نقل شده می گوید به ابوجعفر (ع) عرض کردم مراد از آیه (وقتهای شب سجده کنان به پا ایستادگان از آخرت می ترسد و رحمت پروردگارش را امید می دارد . بگو آیا آنان که می دانند و آنان که نمی دانند برابرند)چیست ؟ فرمود نماز شب است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۹۲) .

۱۱۳ - دینداری مؤ منان

قال الصادق - علیه السلام -

خبر طویل ذکر فیه الائمه و علامه الائمه فقال و دینهم الورع و العفه و الصدق و الصلاح والاجتهاد و اداء الامانه الی البر و الفاجر ، و طول السجود ، و قیام اللیل ، و اجتناب المحارم ، وانتظار الفرج بالصبر و حسن الصحبه و حسن الجوار

در خبری طولانی که در آن ذکر پیشوایان دینی و نشانه آنان آمده ، نقل شده که حضرت فرمود و دین آنها ، پرهیزکاری ، و عفت و راستی و صلاح و کوشش و ادای امانت به نیك و بد است و طول دادن سجده و عبادت شب و پرهیز کردن از حرام و با شکیبایی در انتظار فرج آل محمد (ص) بودن و نیکی مصاحبت و رفتار با همسایگان است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۳ ، اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۱۲۱) .

۱۱۴ - نماز سواره

قال عن فیض بن مطر

دخلت علی ابی جعفر و انا ارید ان اساءله عن صلوه اللیل فی المحمل قال فابتداءنی فقال کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - یصلی علی راحلته حیث توجهت به .

خدمت حضرت امام باقر (ع) وارد شده و می خواستم از خواندن نماز شب در کجاوه سوال کنم آن حضرت پیش از سوال من فرمود پیغمبر اکرم (ص) بر شتر خود که به هر سو درحرکت بود ، نماز می گذاشت . (اثبات الهداه ، ج ۵ ، ص ۳۰۶)

۱۱۵ - توجه مؤ من به نماز شب

عن علی - علیه السلام - قال

ان الله – جل جلاله – اذا راءى قريه اسرفوا فى المعاصى ، و فيها ثلاثه نفر من المؤ منين ، ناداهم –جل جلاله و تقدست اسماؤ ه – يااهل معصيتى ! لولا مافيكم من المؤ منين ، المتحابين بجلالى العامرين بصلاتهم ارضى و مساجدى ، المستغفرين بالاسحار خوفا منى ، لانزلت بكم عذابى ثم لاابالى .

از على بن ابى طالب (ع) نقل شده است كه فرمود چون خداوند – جل جلاله – ديد كه مردمى در گناهان زياده روى كردند و در ميان آنها ، سه نفر از مؤ منين است خداوند – عزوجل – ندا مى كند اين گناهكاران ! اگر در ميان شما نبودند كسانى كه براى من باهم دوستى مى كنند و با نماز خواندنشان زمين من و مسجدهاى مرا آباد مى كنند و شب ها در موقع سحر از ترس من از من آمرزش مى خواهند ، عذابم را به شما نازل مى كردم وهيچ درنگى نمى كردم . (بحارالانوار ، ج

۸۷، ص ۱۴۰) .

۱۱۶ - نماز شب باعث رفع گناهان

فی تفسیر علی بن ابراهیم

اقم الصلوه طرفی النهار و زلفا من اللیل ان الحسنات یذهبن السیئات فان صلاه المؤ من فی اللیل تذهب ماعملوا بالنهار من السیئات و الذنوب

در تفسیر علی بن ابراهیم در ذیل آیه (اقم الصلوه)این حدیث به چشم می خورد نماز شب گناهان وسیئاتی که در روز انجام گرفته است از بین می برد . (سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۲۵۳) .

۱۱۷ - نجات از وحشت قبر

قال الباقر - علیه السلام -

صل رکعتین فی سواد اللیل لوحشه القبور

برای نجات از وحشت قبر ، دو رکعت نماز در دل شب بخوان . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۶۰) .

۱۱۸ - امام کاظم (ع) و نماز شب

موسی بن جعفر - علیه السلام - یصلی فی جوف اللیل حتی یطلع الفجر

حضرت موسی بن جعفر (ع) تا اذان صبح ، مشعول نمازهای مستحبی بود . (بحارالانوار ، ج ۴۸، ص ۱۰۷) .

۱۱۹ - شرافت مرد در نماز شب

عن سهل بن سعد قال

جاء جبرئیل الی النبی -صلی الله علیه وآله - فقال یا محمد ! عش ما شئت فانک میت ، و احبب ماشئت فانک مفارقه ، و اعمل ما شئت فانک مجزی به و اعلم ان شرف الرجل قیامه باللیل ، و عزه استغناؤ ه عن الناس

از سهل بن سعد نقل شده است که می گوید جبرئیل به حضور پیامبر اسلام (ص) آمد و عرض کرد ای محمد ! هرقدر می خواهی زندگی کن ، اما خواهی مرد ، هرکس را خواستی دوست دار ، اما از اوجدا خواهی شد هر عملی خواستی انجام ده ، اما پاداش آن را خواهی دید . آگاه باش که شرافت مرد ، عبادت او در شب است و عزت وی در بی نیازی جستن از مردم است . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۳۶) .

۱۲۰ - ریزش گناهان

عن الصادق – علیه السلام – قال

ان الحسنات یذهبن السیئات قال صلاه اللیل تکفر ما کان من ذنوب النهار

از امام صادق – علیه السلام – نقل شده که در تفسیر آیه (همانا نیکی ها ، بدی ها را می زداید)فرمود نماز شب است و صاحبان خود را از گناهان روز پاک می کند . (تفسیر العیاشی ، ج ۲ ، ص ۱۶۴) .

۱۲۱ – منزلت نماز شب

عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

ثلاث درجات افشاء السلام ، و اطعام الطعام و الصلاه باللیل والناس نیام

از امام باقر (ع) نقل شده که فرمود سه چیز منزلت و مقام را می افزاید سلام دادن ، غذا دادن وشب نماز خواندن ، آن زمان که مردم در خوابند . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۴۱) .

۱۲۲ – مبغوض ترین مخلوقات

عن الصادق – علیه السلام – قال

ابغض الخلق الی الله جیفه باللیل و بطال فی النهار

از امام صادق (ع) نقل شده که فرمود دشمن ترین مخلوقات نزد پروردگار عالم کسی است که در شب مردار است و در روز بیکار است (تا صبح مانند مردار می افتد می خوابد و در روز وظایف دینی خود را انجام نمی دهد) (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۵۸) .

۱۲۳ – آثار نماز شب

عن رسوله –صلی الله علیه وآله – قال

صلاه اللیل ، مرضاه الرب ، وحب الملائکه و سنه الانبیاء ، ونور المعرفه و اصل الایمان ، وراحه الابدان و کراهیه الشیطان وبرکه فی الرزق ، سلاح علی الاعداء و اجابه للدعاه ، و قبول الاعمال ، و شفیع بین صاحبها و بین ملک الموت و سراج فی قبره و فراش تحت جنبه و جواب مع منکر و نکیر و مونس و زائر فی قبره الی یوم القیامه فاذا کان یوم القیامه کانت الصلاه ظلافوقه ، تاجا علی راءسه ، ولباسا علی بدنه و نورا یسعی بین یدیه ، و سترا بینه و بین النار و حجه للمؤ من بین یدی الله تعالی ، و ثقلا فی المیزان و جوازا علی الصراط و مفتاحا للجنه لان الصلاه تکبیر وتحمید وتسبیح و تمجید و تقدیس و تعظیم و قراءه و دعاء ، و ان افضل الاعمال الصلاه لوقتها .

از پیامبر اسلام (ص) نقل شده است که فرمود نماز شب موجب خشنودی پروردگار و دوستی فرشتگان و روش پیامبران ونور

شناختن وریشه ایمان ومایه راحتی بدن ها و ناخشنودی شیطان و اسلحه ای علیه دشمنان

و موجب قبولی دعا و پذیرفته شدن اعمال و زیادی روزی است میان نمازگزار و عزرائیل میانجی است و چراغ قبر صاحب خود خواهد بود و زیرانداز او است (کنایه از عدم جدایی نماز و نمازگزار است) و جواب نکیر و منکر است و تا روز قیامت در قبرش و مونس وهمدم او می باشد آنگاه که روز قیامت شد ، نماز در بالای سرش سایه خواهد افکند و برسرش تاج و بر بدنش لباس می باشد و نوری است که پیاپیش او می تابد و راه او را روشن می کند و میان او و آتش حایل شود و در برابر خداوند متعال برهان مؤ من و مایه سنگینی میزان است و برات عبور از صراط و کلید بهشت می باشد نماز ، تکبیر ، ستایش ، تنزیه ، به بزرگی ، و پاکی یاد کردن و تعظیم و خواندن قرآن و دعا است و برترین اعمال ، نماز خواندن در وقت آن است . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۶۱) .

۱۲۴ - تقوا و نماز شب

قال علی - علیه السلام -

عبادالله ان تقوی الله حمت اولیاء محارمه و الزمت قلوبهم مخافته حتی اسهرت لیالیهم

ای بندگان خدا پرهیزکاری دوستان خدا را از انجام کارهای حرام باز می دارد و ترس از خدا آنچنان در دل آنان جای می گیرد که شب ها را (برای نماز) بیدار می مانند . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۱۳) .

۱۲۵ - تسبیح در شب

عن جعفر بن محمد - علیه السلام - فی قول الله - عزوجل - و سبح بحمد ربک حین تقوم و من الیل فسبحه و ادبار النجوم (۳) قال امره ان یصلی باللیل

از امام صادق - علیه السلام - نقل شده است که در تفسیر سخن خداوند - عزوجل - که می فرماید (و تسبیح به سپاس پروردگار خودگوی ، گاهی که برمی خیزی و از شب تسبیح گویش تا سپیده دمان)چنین فرمود او را دستور داده تا در دل شب نماز بخواند .

(بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۵۹) .

۱۲۶ - نماز شب با شک

و قد سمع - علیه السلام - رجلا من الحروریه یتهجد و یقراء فقال نوم علی یقین خیر من صلاه علی شک

امام علی (ع) شنید که یکی از مردم حروریه (خوارجمهوری اسلامی ایران نماز شب به جا می آورد و قرآن می خواند . حضرت فرمود با یقین خوابیدن بهتر از نماز خواندن با شک است . (نهج البلاغه ، حکمت ۹۲) .

۱۲۷ - کسب هیبت و ابهت با نماز شب

روی ان علیا - علیه السلام -

اجتاز بقصاب و عنده لحم سمین ، فقال یاامیرالمؤ منین ! هذااللحم سمین ، اشرت منه ، فقال لیس الثمن حاضرا فقال انا اصبر یا امیر المؤ منین ! فقال له انا اصبر عن اللحم و ان الله سبحانه وضع خمسه فی خمسه العز فی الطاعه ، والذل فی المعصیه و الحکمه فی جوف البطن و الهیبه فی صلاه اللیل و الغنا فی القناعه

روایت شده است که امیرالمؤ منین (ع) از مقابل دکه قصابی می گذشت قصاب گفت ای امیرالمؤ منین ! گوشت چاق و خوب موجود است امام (ع) فرمود پول آن موجود نیست قصاب گفت من مهلت می دهم و صبر می کنم . امام علی (ع) پاسخ داد بر من نخوردن گوشت صبر می کنم (و افزود) خداوند متعال پنج چیز را در پنج چیز دیگر قرار داده است عزت را در بندگی ، ذلت را در معصیت ، حکمت را در کم خوردن و خالی بودن شکم ، هیبت و ابهت را در روی آوردن به نماز شب و ثروتمندی و بی نیازی را در قناعت . (ارشاد القلوب ، دیلمی ، باب القناعه)

۱۲۸ - نماز شب و رفع مشکلات

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ایهاالناس ، ما من عبد الا و هو یضرب علیه بحزائم معقوده فاذا ذهب ثلثا الیل و بقی ثلثه ، اتاه ملک فقال له قم فاذکرالله فقد دناالصبح قال فان هو تحرک و ذکر الله انحلت عنه عقده ، و ان هو قام فتوضاء ، و دخل فی الصلاه انحلت عنه العقد کلهن ، فیصبح حین یصبح قریر العین

ای مردم ! هیچ کس از شما نیست مگر این که مشکلات همچون کمربندی او را محاصره کرده است . پس زمانی که دو سوم از شب گذشت (و یک سوم آن باقی ماند) ملکی بر او وارد می شود و به او می گوید برخیز و ذکر خداوند بگوی که صبح نزدیک است اگر او حرکت کرد و ذکر خداوند گفت ، یک گره از گرفتاری هایش گشوده خواهد شد و اگر او برخاست و وضو گرفت و به نماز ایستاد ، تمامی گره های گرفتاری از او گشوده می شود و صبحگاهان شادمان و با روشنی چشم از خواب برمی خیزد . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۳) .

۱۲۹ – زینت دنیا و آخرت

عن الصادق – علیه السلام – قال

ثلاثه هن فخرالمؤ من ، وزینه فی الدنیا و الاخره الصلاه فی اخر اللیل و یاءسه مما فی ایدی الناس و ولایه الامام من ال محمد – علیهم السلام –

سه چیز مایه افتخار و برتری انسان مؤ من و زینت دنیا و آخرت او است نماز شب ، ماءیوس بودن از این و آن پذیرفتن ولایت امالی از آل محمد (ع) . (سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۳۲۶) .

۱۳۰ – معصیت و محرومیت از نماز شب

قال الصادق – علیه السلام –

ان الرجل یذنب الذنب فیحرم صلاه اللیل و ان العمل السیی ء اسرع فی صاحبه من السکین فی اللحم

شخصی که به عصیان روی می آورد ، از خواندن نماز شب محروم می شود ، زیرا اثر کار بد در انسان ، از اثر کارد تیز بر گوشت ، سریع تر است . (میزان الحکمه ، ج ۵، ح ۱۱۰۴۶۷) .

۱۳۱ – سفارش پیامبر (ص)

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

یابنی عبدالمطلب ! افشوا السلام ، و صلوا الارحام ، و تهجدوا و الناس نیام ، و اعطعموا الطعام ، و اطیعوا الکلام ، تدخلوا الجنه بسلام

ای فرزندان عبدالمطلب ! آشکارا سلام کنید و صله رحم انجام دهید و هنگامی که مردم در خواب هستند ، شب زنده داری کنید و به عبادت خداوند بپردازید و مردم را اطعام کنید و سخن خوب بگویید تا به سلامت وارد بهشت شوید . (محاسن برقی ، ج ۲ ، ص ۱۴۲) .

فصل بیست و یکم جایگاه و فسلفه نماز جمعه

آیات

۱ – نماز جمعه

یاایهاالذین امنوا اذا نودی للصلوه من یوم الجمعه فاسعوا الی ذکرالله و ذروا البیع ذلکم خیرلکم ان کنتم تعلمون

ای کسانی که ایمان آورده اید ! هرگاه شما را برای نماز و روز جمعه بخوانند فی الحال به ذکر خدا بشتابید و کسب و تجارت را رها کنید که این نمازجمعه از هر تجارت سودمندی اگر بدانید برای شما بهتر خواهد بود . (سوره جمعه ، آیه ۹) .

۲ – طلب روزی بعد از نماز جمعه

فاذا قضیت الصلوه فانتشروا فی الارض و ابتغوا من فضل الله و اذکروا الله کثیرا لعلکم تفلحون

و هنگامی که نماز پایان گرفت ، شما آزادید در زمین پراکنده شوید و از فضل الهی طلب کنید و خدا را بسیار یاد نمایید تا رستگار شوید . (سوره جمعه ، آیه ۱۰) .

خطبه نماز جمعه پیامبر –صلی الله علیه وآله –

واذا راو تجاره او لهوا انفضوا الیها و ترکوک قائما قل ما عند الله خیر من اللهو و من التجاره و الله خیرالرازقین

هنگامی که تجارت و سرگرمی و یالهوی را ببینند ، پراکنده خواهند شد وبه سوی آن می روند و تو را ایستاده به حال خود رها می کنند ، بگو آنچه نزد خدا است بهتر از لهو و تجارت است و خداوند بهترین روزی دهندگان است . (سوره جمعه ، آیه ۱۱) .

احادیث

الف) جایگاه جمعه و نماز جمعه از دیدگاه معصومین (ع)

۱ – نماز جمعه ، حج فقرا

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

الجمعه حج المساکین

نماز جمعه حج فقرا است . (کنزالعمال ج ۷ ، ص ۷۰۷ ، ح ۲۱۰۳۱) .

۲ – علت نامگذاری جمعه

قال الباقر – علیه السلام –

ان الله - عزوجل - جمع فیها خلقه لولایه محمد و وصیه فی المیثاق فسماه یوم الجمعه لجمعه فیه خلقه

خداوند در آن روز خلق خود را جهت گرفتن پیمان برای ولایت حضرت محمد (ص) و وصی اش علی (ع) جمع نمود و سپس به خاطر گرد آمدن مخلوقاتش در آن روز آن را جمعه نامگذاری کرد . (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۴۱۵ مستدرک الوسائل ، ج ۶ ص ۵۹) .

۳ - وجوب نماز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

رواح الجمعه واجب علی کل محتلم

برهر مکلف رفتن به نماز جمعه واجب است . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۲۵ ، ح ۲۱۱۱۹) .

۴ - بهترین روزها

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ان من افضل ایامکم یوم الجمعه

همانا از بهترین روزهای شما روز جمعه می باشد . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۰۸ ، ح ۲۱۰۳۷) .

۵ - انتخاب روز جمعه

قال ابوعبدالله - علیه السلام -

ان النار اختار من کل شی ء شیئا فاختار من الایام یوم الجمعه

خداوند از میان هر نوع از موجودات فردی ، را (به عنوان بهترین فرد) برگزیده و از میان روزها ، جمعه را انتخاب نمود . (کافی ، ج ۳ ص ۴۱۳) .

۶ - شنیدن اذان نماز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

الجمعه علی من سمع النداء

کسی که ندای اذان نماز جمعه را بشنود نماز جمعه بر او واجب است . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۲۳ ، ح ۲۱۱۰۰) .

۷ – بزرگداشت روز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اطرفوا اهالیکم فی کل یوم جمعه بشی ء من الفاکهه حتی یفرحوا بالجمعه

روز جمعه برای خانواده خود میوه تازه بخرید ، جمعه را گرامی دارند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۶۱) .

۸– اذان در روز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذا اذن المؤ ذن یوم الجمعه حرم العمل

چون مؤ ذن روز جمعه اذان گوید ، کار حرام گردد . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۲۳ ، ۱۲۱۱) .

۹ – امام جمعه و عمامه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان الله تعالی و ملائکته یصلون علی اصحاب العمائم یوم الجمعه

خداوند و ملائکه بردارندگان عمامه در روز جمعه درود می فرستد . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۳۵ ، ح ۲۱۱۶۶) .

۱۰ – نماز جمعه ، حج فقیران

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

حج فقراء امتی الجمعه

نماز جمعه حج فقیران امت من است . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۱۶ ، ح ۲۱۰۶۸) .

۱۱ – فضیلت ذکر در روز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

تسبیحه یوم الجمعه افضل من الف تسبیحه فی غیر یوم الجمعه

تسبیح و ذکر در روز جمعه ، بهتر از هزار تسبیح در غیر آن می باشد . (کنزالعمال ، ج ۷ ، حدیث ۲۱۰۵۷) .

۱۲ – فضیلت دو رکعت نماز در روز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

رکعتان فی یوم الجمعه افضل من الف رکعه فی غیر یوم الجمعه

دو رکعت نماز در روز جمعه ، بهتر از هزار رکعت نماز در غیر روز جمعه است . (کنزالعمال ، ج ۷ ، حدیث ۲۱۰۵۷) .

۱۳ – آفت مخالفت با نماز جمعه

قال علی – علیه السلام –

ثلاثه ان کنتم خالفتهم فیهن ائمتکم هلکتم جمعتکم و جهاد عدوکم و مناسککم

اگر در سه چیز با رهبران و پیشوایان خود مخالفت ورزید ، هلاک خواهید شد

۱ – نماز جمعه

۲ – جهاد با دشمن

۳ – مناسک حج (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۷) .

۱۴ – مصادف با روز حساب

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

یوم الجمعه فهو یوم یجمع الله فیه الاولین و الاخرین یوم الحساب

روز جمعه مصادف با روز حساب است که خداونـد در آن روز اولین و آخرین مخلوق خویش را گرد می آورد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۱) .

۱۵ – صدقه در روز جمعه

قال الباقر – علیه السلام –

ان الصدقه تضاعف فی یوم الجمعه

پاداش صدقه در روز جمعه دو برابر است . (مستدرک الوسائل ، ج ۷ ، ص ۱۸۷) .

۱۶ – ثواب اعمال خوب و بد

قال الباقر – علیه السلام –

الخیر و الشر یضاعف یوم الجمعه

پاداش کار خوب و کیفر اعمال بد در روز جمعه دوبرابر می گردد . (مستدرک الوسائل ج ۶ ، ص ۶۰) .

۱۷ – راه تشویق برای نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اشتروا لصبیانکم اللحم و ذکروهم یوم الجمعه

با سیاستهای تشویقی ، اهمیت روز جمعه را به فرزندانتان یادآوری کنید . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۹۹) .

۱۸ – جمعه بهترین روز

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

خیر یوم طلعت علیه الشمس یوم الجمعه

بهترین روزی که خورشید بر آن می تابد ، روز جمعه است . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۱۱ ح ۲۱۰۵۱) .

۱۹ – بهترین ایام

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

افضل الایام عند الله یوم الجمعه

بهترین روزها نزد خداوند ، روز جمعه است . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۰۷ ، ح ۲۱۰۳۳) .

۲۰ – حج تهیدستان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

الجمعه حج الفقراء

نماز جمعه ، حج تهیدستان است . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۰۷ ، ح ۲۱۰۳۲) .

۲۱ – روز شایسته

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذا کان یوم الجمعه نادت الطیر الطیر و الوحش الوحش و السباع السباع سلام علیکم هذا یوم صالح

چون روز جمعه شود ، پرنده پرنده را ، وحشی وحشی را ، و درنده درنده را ندا داده و می گوید سلام بر شما امروز روزی شایسته است . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ۶۵) .

۲۲ – جمعه ، عید مسلمان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان هذاالیوم جعله الله عیدا اللمسلمین

به درستی که خداوند این روز (جمعه) را برای مسلمانان عید قرار داده است . (کنزالعمال ، ج ۷ ، حدیث ۲۱۰۵۵) .

۲۳ – وجه تسمیه جمعه

قال الصادق – علیه السلام –

سمیت الجمعه جمعه لان الله جمع الخلق لولایه محمد –صلی الله علیه وآله – و اهل بیته

از این رو جمعه (جمعه)خوانده شد که خداوند آفریدگان را در آن روز برای ولایت پیامبر و دوستانش – صلوات الله علیهم – گرد آورد . (مستدرک الوسائل ج ۶ ، ص ۵۹) .

۲۴ – توجه فرشتگان به نماز گزاران در نماز جمعه

عن النبی –صلی الله علیه وآله –

اذا کان یوم الجمعه کان علی کل باب من ابواب المسجد ملئکه یکتبون الاول فالاول فاذا جلس الامام طوار الصحف و جاءوا یستمعون الذکر

چون در روز جمعه فرا رسد ، بر درب هر مسجدی ملائکه می نشینند و نام مردم را به ترتیب ورود اول و دوم و سوم می نویسند تا وقتی که امام جمعه در جایگاه خود قرار می گرفت پرونده ها را جمع می کند و به ذکر (خطبه ها) گوش فرا می دهند . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۱۲ ، مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۳۸) .

۲۵ – تکریم مؤ منان

قال الصادق – علیه السلام –

ان الله اکرم المؤ منین بالجمعه

همانا خداوند – تبارک و تعالی – مؤ منان را به وسیله نماز جمعه گرامی می داشت . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۵) .

۲۶ – فریضه نماز جمعه

قال الباقر – علیه السلام –

صلوه الجمعه فریضه و الاجتماع الیها الامام العادل فریضه

نماز جمعه و شرکت در آن و با حضور امام عادل ، واجب است . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۸)

۲۷ – چرا (جمعه)می نامند ؟

عن ابی حمزه بن عن جعفر – علیه السلام – قال له رجل

کیف سمیت الجمعه ؟ قال ان الله – عزوجل – جمع فیها خلقه لولایه محمد و وصیه فی المیثاق فسماه یوم الجمعه لجمعه فیه خلقه

بوحمزه می گوید مردی به امام صادق – علیه السلام – عرضه داشت (چگونه است که روز جمعه ، جمعه نامیده شد) ؟ فرمود خداوند – عزوجل – در روز جمعه ، خلق خویش را جهت گرفتن پیمان برای ولایت حضرت محمد (ص) و وصی اش علی – علیه السلام – جمع نمود و سپس به خاطر گرد آمدن مخلوقاتش در آن روز ، آن را جمعه نامگذاری کرد . (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۴۱۵) .

۲۸ – نماز جمعه واجب است

عن النبی –صلی الله علیه وآله – قال

ان الله کتب علیکم الجمعه فریضه واجبه الی یوم القیامه

همانا خداوند نماز جمعه را تا روز قیامت بر شما واجب کرد . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۶) .

۲۹ – جمعه و تعطیلی کارها

قال جعفر بن محمد عن ابیه – علیه السلام –

بینما رسول الله -صلی الله علیه وآله - قائما یخطب یوم الجمعه ، و کان سوقا یقال لها البطحاء ، و کانت بنوسلیم تجلب الیها السبی ، و الخیل و الغنم ، و کانت الانصار اذا تزجوا ضربوا ، بالکبر و المزمار ، و اذا سمعوا ذلک خرج الناس الیهم و ترکوا رسول الله قائما فعیرهم الله بذالک فانزل الله تعالی و اذا راءوا تجاره او لهوا انفضوا الیها و ترکوک قائما قل ما عندالله خیر من اللهو و من التجاره و الله خیرالرازقین

امام صادق (ع) از پدر بزگوارش نقل می کند هنگامی که رسول خدا (ص) ایستاده و خطبه می خواند ، در مدینه بازاری بود که به آن بازار بطحاء می گفتند وقبیله بنی سلمی روز جمعه به آن بازار برده ، اسب ، و گوسفند می آوردند ، و انصار برای تبلیغ (کالا) ساز و دهل می نواختند ، نمازگزاران چون آن صدا را شنیدند ، به سوی بنی سلیم شتافته و پیامبر را (در حال خطبه خواندن) رها نمودند ، خداوند به خاطر این کار ، آنان را سرزنش نمود و در این رابطه این آیه را نازل فرمود هنگامی که تجارت یا لهوی ، (صداهای یاد شده) را ببینند و بشنوند ، به سوی آن

رفته و تو را (در حال خطبه خوانـدن) ایسـتاده رها می نمایند بگو (آنچه نزد خداست بهتر از تجارت و لهو می باشد و خداوند بهترین روزی دهندگان است) . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۲۴) .

۳۰ – اهمیت نماز جمعه

قال رسول الله – –صلی الله علیه وآله –

ان الله سبحانه فرض علیکم الجمعه فی عامی هـذا ، فی شـهری هـذا ، فی ساعتی هذه ، فریضه مکتوبه ، فمن ترکها فی حیاتی و بعـد مماتی الی یوم القیامه ، جحودا لها و استخفافا بحقها فلا جمع الله شـمله ، و لا بارک الله فی امره الا لا حج له ، الا لا صدقه له ، الا لا برکه له ، الا ان یتوب ، فان تاب الله علیه ،

خداونـد نماز جمعه را بر شـما در همین سال و همین ماه و همین ساعت ، واجب کرد ، فریضه ای که ثبت شـده است هر کس در حال حیات و پس از مرگ من تا روز قیامت آن را از روی انکار و سبک شمردن حق آن ترک کند ، خدا هرگز کار او را سامان نداده و مبارک نگرداند . آگاه باشـید که برای او نماز ، حج صدقه ، و برکتی نیست مگر آن که توبه کند پس اگر توبه کرد ، خدا هم توبه اش را می پذیرد ، و (با رحمت به سوی او می نگرد) مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۰ . ۱۱) .

۳۱ – تاریخچه نماز جمعه

قال ابن عباس

ان اول جمعه جمعت فی الاسلام بعد جمعه فی مسجد رسول الله –صلی الله علیه وآله – بالمدینه لجمعه جمعت بجواثاء قریه من قری عبدالقیس

ابن عباس گوید پس ازجمعه ای که پیامبر (ص) در مدینه باز نماز جمعه برپا کرد ، ولین جمعه ای که در اسلام پایه نهاده شد ، در (جواثاء)(روستایی از روستاهای بحرین

و عثمان گفته است) از روستاهای عبدالقیس بود . (سنن ابی داود ، ج ۱ ، حدیث ۶۴۴/۱۰۶۸) .

۳۲ - علت نماز جمعه

قال من اصحاب امیرالمؤ منین - علیه السلام -

الواجب فی حکم الله و حکم الاسلام علی المسلمین بعد ما یموت امامهم اویقتل ضالاـ کان او مهتدیا ان لاـیعملوا عملاـ و لایقدموا یدا و لاـ رجلاـ قبل ان یختاروا لانفسهم اماما عفیفا عالما و رعا و عارفا بالقضاء و السنه یجبی فیئهم و یقیم حجهم و جمعهم و یجبی صدقاتهم

در حکم خدا و اسلام بر مسلمین واجب است که هرگاه پیشوایان بمیرد یا کشته شود - چه گمراه باشد چه هدایت یافته - پیش از هر کار برای خود رهبری پاکدامن و دانا و با تقوا و آگاه به قضاوت و دین انتخاب کنند تا مالیاتها را جمع کند و نماز جمعه ها را برپا کند و صدقات آنان را گرد آورد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۴) .

۳۳ - نماز جمعه در قرآن

عن زراره و محمد بن مسلم انهما سئلا اباجعفر - علیه السلام - عن قول الله تعالی

حافظوا علی الصلوات و الصلاه الوسطی قال صلوه الظهر و فیها فرض الله الجمعه ، وفیها الساعه التی لا یوافقها ، عبد مسلم فیساءل خیرا لااعطاه الله ایاه

زراره و محمد بن مسلم از حضرت باقر (ع) از تفسیر قول خداوند که نمازها و نماز وسطی را محافظت نمایید . سؤ ال نمودند ، فرمود نماز وسطی) نماز ظهر است و در ظهر (روز جمعه) خداوند نماز جمعه را واجب ساخته و در روز جمعه ساعتی است که بنده مسلمانی نیست که خیری را طلب نماید جز اینکه خداوند آن را به وی عنایت فرماید . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ،

ص ۹) .

۳۴– وجوب نماز دسته برداشته شد

قال الباقر – علیه السلام –

فرض الله علی النـاس من الجمعه الی الجمعه خمسـا وثلاـثین صـلوه ، منهـا صـلوه ، واحـده فرضـها ، فی جمـاعه و هی الجمعه و وضعها عن التسعه عن الصغیر و الکبیر و المجنون و المسافر و العبد و المریض و المراءه والاعمی و من کان علی راءس فرسخین ، و روی مکان المجنون الاعرج

خداوند از نماز جمعه تا جمعه ، سی و پنج نماز بر مردم واجب ساخته و یک نماز از آن ها را به جماعت واجب نموده که نماز جمعه می باشد ، و وجوب آن را از نه دسـته برداشـته است خردسال ، سالخورده ، دیوانه ، مسافر ، برده ، زن ، نابینا ، و هرکس در فاصـله دوفرسـنگی با نماز جمعه قرار دارد . (برخی به جای دیوانه ، لنگ را روایت کرده اند) . (مسـتدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۵) .

۳۵ – تشویق برای نماز جمعه

قال رزاره

حثنا ابوعبدالله – علیه السـلام – علی صلوه الجمعه حیت ظننت انه یرید ان ناءتیه فقلت له نفدوا علیک ؟ فقال – علیه السلام – لا انما عنیت عندکم

زراره می گویـد امام صادق (ع) ما را آنقـدر به نماز جمعه تشویق نمود که پنداشـتم منظور آن حضـرت این است که خـدمت ایشان برسیم (و نماز جمعه را به امامتشان برپا داریم) برداشت خودم را به آن حضرت عرض کردم ، فرمود خیر همانا مقصودم نمازی بود که خودتان دارید . (تهذیب ، ج ۳ ، ص ۲۳۹) .

۳۶ – مانع نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من کـان یؤ من بالله و الیوم الاخر فعلیه الجمعه یوم الجمعه الاعیل مریض او مسافر او امراءه او مملوک ، و من اسـتغنی عنها بلهو او تجاره استغنی الله عنه و الله غنی حمید

برهر کس که به خداوند و روز قیامت ایمان دارد در روز جمعه ، نماز جمعه بر او واجب می باشد ، جز بر بیمار یا مسافر یا زن ، یـا برده و هر کس از نمـاز جمعه به وسیله پرداختن به لهو یـا تجارت بی نیازی جویـد ، خداونـد هم از او بی نیازی جویـد(و عبادت او را نپذیرد) و خدا بی نیاز و ستوده است . (کنز العمال ، ج ۷ ص ۷۲۶ ، ح ۲۱۱۲۰) .

۳۷ – درک نماز جمعه

قال الباقر – علیه السلام –

الجمعه واجبه علی من ان صلی الغداه فی اهله ادرک الجمعه ، و کان رسول الله –صلی الله علیه وآله – انما یصلی العصر فی وقت الظهر فی سائر الایام کی اذا قضوا للصلوه مع رسول الله –صلی الله علیه وآله – رجعوا الی رحالهم قبل اللیل ، وذلک سنه الی یوم القیامه

نماز جمعه بر هر کس که نماز صبح را پیش خانواده خود خوانده و جمعه را درک کند واجب است . پیامبر در روزهای دیگر ، نماز عصر را هم وقت ظهر می خواند تا وقتی با پیامبر نماز را به جا آوردند بتوانند قبل از فرا رسیدن شب به خانه بروند و این تا روز قیامت سنت است . (تهذیب ، ج ۳ ، ص ۲۴۰) .

۳۸ – شرکت زندانیان در نماز جمعه

قال الصادق – علیه السلام –

ان علیا – علیه السلام – کان یخرج اهل السجون من الحبس فی دین او تهمه ، الی الجمعه فیشهدونها ، و یضمنهم الاولیاء حتی یردونهم

امام صادق (ع) از پدر بزرگوارش روایت می نماید روش علی (ع) چنین بود ، کسانی را که به واسطه بدهکاری یا تهمت محبوس بودند (روز جمعه) برای شرکت در نماز جمعه از زندان خارج می ساخت و آن ها به نماز حاضر می شدند ، و اولیائشان ضامن می شدند که آنان را به زندان بازگردانند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۲۷) .

کفایت نماز جمعه

قال علی – علیه السلام –

اذا شهدت المراه و العبد الجمعه اجزاءت عنهما من صلوه الظهر

چون زن و برده در نماز جمعه حاضر

شدند ، (نماز جمعه ،) به جای نماز ظهر آنها محسوب خواهد شد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۲۶) .

۳۹ - نماز جمعه ، نمازی حکومتی است

قال علی - علیه السلام -

العشیره اذا کان علیهم امیر یقیم الحدود علیهم فقد وجب علیهم الجمعه و التشویق

هرگاه طایفه ای امیری داشته باشند که حدود (الهی) را برایشان اجرا نماید ، اقامه نماز جمعه و رفتن به منی در ایام تشوق بر آنان واجب است . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۳) .

۴۰ - شیاطین در روز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا کان یوم الجمعه غدت الشیاطین برایاتها الی الاسواق فیرمون الناس بالترابیث او الربائث و یثبطونهم عن الجمعه

هرگاه روز جمعه فرا رسد ، شیطانها صبح زود با پرچمهایشان به بازارها می روند و به طرف مردم موانعی می افکنند و آنان را از آمدن به نماز جمعه باز می دارند . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۳۶ ، ح ۲۱۱۶۸) .

۴۱ - وجوب نماز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

خطب یوم الجمعه فقال . . . و اعلموا ان الله فرض علیکم الجمعه الی یوم القیامه

پیامبر در خطبه روز جمعه فرمود بدانید که خداوند نماز جمعه را تا روز قیامت بر شما واجب گردانیده است . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۰) .

۴۲ - خطبه جنگ و جمعه

قال هشام بن عمار

کان اذا خطب فی الحرب خطب علی قوس و اذا خطب فی الجمعه خطب علی عصا

رسول خدا -صلی الله علیه وآله - هرگاه در جنگ خطبه می خواند بر کمان تکیه می کرد و هرگاه در (نماز) جمعه خطبه می خواند ، بر عصا تکیه می داد . (سنن ابن ماجد ، ج ۱ حدیث ۱۹۹/۱۰۹۴)

۴۳ – مقام حرکت کننده به سوی نماز جمعه

عن انس قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذا راح منا سبعون رجلا الی الجمعه کانوا کسبعین موسی الذین و فدوا الی ربهم او افضل

انس بن مالك از پیامبر (ص) روایت می نمایـد که فرمود هنگامی که هفتاد نفر از ماروانه نماز جمعه شونـد ،ماننـد هفتاد نفر موسی (پیامبر) باشند که بریروردگارشان وارد گردیده باشند یا برتر از آنها . (کنزالعمال ، ج ۷ ص ۷۰۹، ح ۲۱۰۴۳) .

۴۴ – آداب نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لایقیمن احدکم اءخاه یوم الجمعه ثم یخالف الی مقعده فیقعده فیه ولکن یقول افسحوا

روز جمعه فردی از شـما برادر مؤ من را از جا بلنـد نکنـد تا در جای او بنشـیند ، بلکه بگویـد جا بگشایید . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۴۶، ح ۲۱۲۱۰) .

۴۵ – استجابت دعا

قال الصادق – علیه السلام –

الساعه التی یستجاب فیها الدعاء یوم الجمعه مابین فراغ الامام من الخطبه الی ان یستوی الناس فی الصفوف

سـاعتی که دعـا در آن مسـتجاب است روز جمعه و فاصـله میان پایان خطبه ، تا به صف ایسـتادن مردم می باشـد . (مسـتدرك الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۱) .

۴۶ – بی احترامی به نمازگزاران

عن عبدالله بن بسر و عن جابر

ان رجلا دخل المسجد یوم الجمعه و رسول الله –صلی الله علیه وآله – یخطب فجعل یتخطی رقاب الناس فقال اجلس فقد اذیت و انیت الناس

عبدالله بن بسـر و جابر گویند ، مردی روز جمعه وارد مسـجد شد ، در حالی که رسولخدا (ص) مشغول خواندن خطبه بود ، او مردم را لگـدمال می نمود(و از میـان صـفها برای پیـدا کردن جا حرکت می کرد) پیامبر (ص) فرمود بنشـین که مردم را اذیت نمودی . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۴۸، ح ۲۱۲۲۱) .

۴۷ – رها کردن تجارت

روی انه کـان بالمـدینه اذا اذن المؤ ذن یوم الجمعه نـادی منـاد حرم البیع حرم البیع ، لقوله ، – عزوجـل – یا ایها الـذین امنوا اذا نودی للصلاه من یوم الجمعه فاسعوا الی ذکرالله و ذروا البیع (۴) .

نقـل شـده که در مـدینه وضع چنین بود ، آنگاه که روز جمعه مؤ ذن اذان می گفت ، منادی بر اساس کلام خداونـد (ای آنان که ایمان آورده اید ! آنگاه که برای نماز از روز جمعه اذان گفته شد ، به سوی خدا بشـتابید ، و سوداگری را رها کنید)ندا در می داد خرید و فروش حرام شد ، خرید ، و فروش حرام شد . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۸۷) .

۴۸ – تقیه در جمعه

قال عن علی بن الحسین – علیه السلام –

انه کان یشهد الجمعه مع ائمه الجور تقیه ولایعتد بها و یصلی الظهر لنسفه

امـام سـجاد (ع) در نمـاز جمعه که به امـامت حاکمان جور برگزار می شـد ، از روی تقیه ، شـرکت می کرد ، ولی به آن اعتنا نمی کرد و نماز ظهر راخود می خواند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۰) .

۴۹ – اجتماع نماز جمعه وعیدهای فطر وقربان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

قد الجتمع فی یومکم هذا عیدان فمن شاء اجزااءه من الجمعه و انا مجمعون

در این روزتان (جمعه) دو عیـد باهم جمع شـده است ، پس هر کس بخواهـد نماز عیـد بخواند ، بی نیاز از جمعه است واما ما نماز جمعه را نیز به پا می کنیم . (سنن ابی داود ، ج ۱ ، حدیث ۶۴۷/۱۰۷۳) .

۵۰ – مسافرت قبل از نماز جمعه

عن علی بن موسی الرضا – علیه السلام – قال

ما یاءمر من سافر یوم الجمعه قبل الصلاه ان لایحفظه الله تعالی فی سفره ، و لایخلفه و لا یخلفه فی اهله ، ولا یرزقه من فضله

از امام رضا (ع) نقل شده که فرمود کسـی که روز جمعه پیش از نماز جمعه سفر کنید ، ایمن نیست از اینکه خداوند متعال او را در سـفرش حفظ نکنـد ، و او را در خانواده اش جانشـین نشود ، و او را از فضـلش روزی ندهـد . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۰۱) .

۵۱ – جمعه در نظر اهل بهشت و اهل جهنم

عن ابی بصیر عن احدهما علیهما السلام قال

اذا کان یوم الجمعه ، و اهل الجنه فی الجنه و اهل النار ، فی النار عرف اهل الجنه یوم الجمه و ذلک انهم یزاد فی نعیمهم و عرف اهل النار یوم الجمعه و ذلک ان کلهم یبطش بهم الزبانیه

از ابی بصیر نقل شده که امام باقر یا امام صادق – علیهماالسلام – فرمود آنگاه که روز جمعه ، شد و اهل بهشت در باشند و اهل جهنم در جهنم ، اهل بهشت روز جمعه را می شناسد که (در آن روز) نعمت آنان افزوده می شود ، و اهل آتش روز جمعه را می شناسند ، این از این جهت است که شعله آتش به آنها حمله می کند . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۸۳) .

۵۲ – اهمیت نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ثلث تعلم امتی ما لهم فیهن لضربوا علیهن بالسهام الاذان و الغدو الی الجمعه و الصف الاول

سه چیز است که اگر امت من فضیلت آنها را می دانستند ، برای (سبقت در) انجام آن به قرعه متوسل می شدند و آن عبارتند از

۱ – اذان گفتن

۲ – بیرون رفتن به سوی نماز جمعه

۳ – صف اول نماز جماعت (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۴۹۰ ، بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۱۹۷) .

۵۳ – مرگ در راه نماز جمعه

عن علی – علیه السلام – قال

ضمنت لسته علی الله الجنه منهم رجل خرج الی الجمعه فمات فله الجنه

از علی (ع) نقل شده که فرمود برای شش نفر بهشت را ضامن هستم که خداوند به آن ها عطا کند از آن ها مردی است که در راه رفتن به نماز جمعه بمیرد . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۱۱) .

۵۴ – به نماز جمعه بروید !

عن عبدالملک قال

قال لی ابوجعفر - علیه السلام - مثلک یهلک و لم یصل فریضه فرضها الله ، قال قلت کیف اصنع ؟ قال صلوا جماعه ، یعنی صلاه الجمعه

از عبدالملک نقل شده که گوید امام باقر (ع) به من فرمودند همچون تویی بمیرد و واجبی را که خداوند واجب کرده ، به جانیاورد ؟ گوید عرض کردم چه کنم ؟ فرمود نماز را با جماعت بخوانید ، یعنی نماز جمعه را به جا بیاورید . (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۱۲) .

۵۵ - ترس از عدم حضور در نماز جمعه

نهی علی - علیه السلام - ان یشرب الدواء یوم الخمیس مخافه ان یضعف من الجمعه

علی (ع) از خوردن دارو و در روز پنج شنبه نهی فرمود مبادا (به دلیل سستی) از حضور در نماز جمعه ناتوان شود . (بحارالانوار ، ج ۸۹، ص ۱۹۷) .

۵۶ - نماز جمعه و مسافرت

قال علی - علیه السلام -

و لاتسافر فی یوم جمعه حتی تشهد الصلاه الا فاصلا فی سبیل الله ، او فی امر تعذر به

پیش از حضور در نماز جمعه سفر مکن ، مگر اینکه کار واجبی (مانند جهاد) در راه خدا انجام دهی ، یا به سراغ کاری بروی که شرعا معذور باشی . (نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۰۷۰ ، ۱۰۶۹) .

۵۷ - اهمیت شب و روز جمعه

عن النبی -صلی الله علیه وآله - قال

ان لیله الجمعه و یوم الجمعه اربع و عشرون ساعه ، لله ، - عزوجل - فی کل ساعه ست ماءه الف عتیق من النار

از پیامبر (ص) نقل شده که فرمود همانا شب جمعه و روز جمعه ، بیست و چهار ساعت است که خداوند در هر ساعت ششصد هزار تن را از آتش آزاد می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۵۵) .

۵۸ - عن علی - علیه السلام - قال

لاتسافر فی الیوم الجمعه حتی تشهد الصلاه الا فاصلا فی سبیل الله او فی امر تعذر فیه

از علی (ع) نقل شده که فرمود در روز جمعه مسافرت نکن مگر در راه خدایا در امری که معذور هستی . (بحارالانوار ، ج ۸۹

، ص ۱۹۹) .

۵۹ – حق روز جمعه

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

ان للجمعه حقا واجبا فایاک ان تضیع او تقصر فی شی ء من عباده الله و التقرب الیه بالعمل الصالح ، و ترک المحارم کلها ، فان الله یضاعف فیه الحسنات ، و یمحوفیه السیئات و یرفع فیه الدرجات و یومه مثل لیلده فان السطعت ان تحییها بالدعاء و الصلاد فافعل ، فان الله یضاعف فیه الحسنات و یمحوفیه السیئات ، وان الله واسع کریم

از امام صادق (ع) نقل شده که فرمود برای جمعه حقی است واجب ، بترس از اینکه آن را ضایع کنی ، یا در چیزی از پرستش خدا ، ونزدیکی جستن به سوی او با عمل شایسته و ترک کردن همه حرامها کوتاهی کنی ، زیرا خداوند در آن نیکیها را می افزاید و گناهان را محو می سازد و در آن مقامها را بالا می برد و روز آن مانند شبش هست واگر توانستی آن را با دعا و نماز احیا کنی ، بکن زیرا خداوند در آن نیکی ها را می افزاید و گناهان را محو می کند ، همانا خداوند بسیار بخشنده و کریم است . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۷۵) .

۶۰ – افضل روزها

عن الصادق – علیه السلام – قال

ما طلعت الشمس بیوم افضل من یوم الجمعه ، و ان کلام الطیر فیه اذا لقی بعضها بعضا سلام سلام یوم صالح

از امام صادق (ع) نقل شده که فرمودن خورشید به روزی طلوع نکرد که از روز جمعه افضل باشد ، آنگاه که مرغان در آن روز به هم می رسند گویند ، سلام

، سلام ، روز مبارک است . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۷۳) .

۶۱ – نماز جمعه و زندانیان

عن الصادق – علیه السلام – قال

ان علی الامـام ان یخرج المحبسـین فی الـدین یوم الجمعه الی الجمعه و یوم العیـد الی العیـد و یرسـل معهم فاذا قضوا الصـلاه و العید ردهم الی السجن

از امام صادق (ع) نقل شـده که فرمود همانا برعهده امام است آنان را که زندانی هسـتند روز جمعه به نماز و روز عید به نماز عید بیرون آورد و ماءمورها را با آنان بفرسـتند ، آنگاه که نماز را خواندند آنها را به زندان برگرداننند . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۶) .

ب) ترک نماز جمعه

۶۲ – کار در وقت نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من استاءجر اجیرا فلا یحسبه عن الجمعه فیاءثم

هرکس کارگری را به کار گمارد ، او را از رفتن به نماز جمعه منع نکنـد ، که مرتکب گناه شـده است . (مسـتدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۷) .

۶۳ – ترک نماز جمعه

قال الصادق – علیه السلام –

من ترک ثلاث جمع متعمدا من غیر عله طبع الله علی قلبه

کسـی که سه مرتبه عمـدا وبـدون جهت نماز جمعه را ترک کند ، خداوند قلب او را مهر می زند . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۲۷) .

۶۴ – نتیجه ترک نماز جمعه

قال علی – علیه السلام –

من ترک الجمعه ثلاثا متتابعه لغیر عله کتب منافقا

هرکس که سه نوبت پیاپی نماز جمعه را بدون عذر ترک نمایدت در زمره منافقان به شمار می رود . (مستدرک الوسائل ، ج ۸، ص ۴۰۷ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۲۷) .

۶۵ – ترک جمعه بدون عذر

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من ترک الجمعه ثلاث مرات من غیر عله ولا مرض ولا عذر طبع الله علی قلبه

هر کس سه بار نماز جمعه را بدون آن که بیماری یا عذر دیگری داشته باشد ، ترک گوید ، خداوند بر قلبش مهر می زند . (کنزالعمال ، حدیث ۲۱۱۴۷) .

۶۶ – کفاره ترک جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من فاتته الجمعه بغیر عذر فلیتصدق بدرهم او نصف درهم اوصاع حنطه او نصف صاع

(قدامه بن وبره روایت کرده که) پیامبرگرامی (ص) فرمود هر کسی که سه نماز جمعه را بدون عذر از دست دهد ، باید یک درهم یا نیم درهم ، یک صاع یا نصف صاع گندم صدقه دهد . (کنزالعمال ، حدیث ۲۱۱۳۹) .

۶۷ – بی اعتنایی به نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من ترک ثلاث جمع تهاونا بها ، طبع الله علی قلبه

هر کسی که نماز جمعه را سه بار و از روی سهل انگایر و بی اعتنایی ترک کند ، خداوند بر قلب او مهر می زند . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۶ ، کنزالعمال ، حدیث ۲۱۱۳۳) .

۶۸ – مهر نفاق بر قلبها

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لینتهین اقوام عن ودعهم الجمعات او لیختمن الله علی قلوبهم ثم لیکونن من الغافلین

از ترک جمعه بپرهیزید که در غیر این صورت بر قلبهای شما مهر نفاق زده خواهد شد ، و در صف غافلان قرار خواهید گرفت . (کنزالعمال ، حدیث ۲۱۱۳۴) .

۶۹ – سبک شمردن نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لایزال العبد متهاونا بالجمعه حتی یغضب الله علیه

بنده ای که نماز جمعه را سبک بشمارد ، خداوند بر او خشم گیرد . (کنزالعمال ، حدیث ۲۱۱۵۵) .)

ج) آثار نماز جمعه

۷۰ – ثواب نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان لکم فی کل جمعه حجه و عمرد فالحجه الهجیره للجمعه و العمره انتظار العصر بعد الجمعه

هر روز جمعه برای شما ثواب یک حج و یک عمره است ، حج شما شتاب و مبادرت به نماز جمعه و عمره است ، حج شما شتاب و مبادرت به نماز جمعه و عمره شما انتظار اقامه نماز عصر پس از نماز جمعه است . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۳۷ ، حدیث ۲۱۱۷۳) .

۷۱ – تاءثیر نماز جمعه

قال الصادق – علیه السلام –

ما من قدم سعت الی الجمعه الا حرم الله جسدها علی النار

هرگامی که به سوی نماز جمعه برداشته شود ، خداوند آتش دوزخ را بر صاحب آن گام حرام می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳) .

۷۲ – آزادی از آتش

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان الله تعایل فی کل یوم جمعه ست ماءه الف عتیق یعقتهم من النار کلهم قداستو جبوا النار

همانـا خداونـد در هر روز جمعـه صـدهزارنفر را ، کـه تمـامی آن هـا مسـتحق جهنم می باشـند از آتش دوزخ آزاد می کنـد . (کنزالعمال ، حدیث ۳۱۰۳۴) .

۷۳ – اشتیاق مسافر به نماز جمعه

عن الصادق جعفر بن محمد عن ابیه علیهم السلام

ایما مسافر صلی الجمعه رغبه فیها وحبا لها اعطاه الله – عزوجل – اجر مائه جمعه للمقیم

هر مسافری که از روی اشتیاق نماز جمعه بخواند ، خدا به او اجر صد نماز جمعه مقیم را بدهد . (امالی شیخ صدوق ، ص ۱۱ ، وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۶) .

۷۴ – نماز جمعه کفاره گناهان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

الجمعه کفاره لمابینها و بین الجمعه التی قبلها ، و زیاده ثلاثه ایام

نماز جمعه کفاره گناهان میان این جمعه و جمعه قبل و سه روز پیش از آن می باشد . (کنزالعمال ، حدیث ۲۱۰۸۸) .

۷۵ – افزایش حسنات و محو گناه در روز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان یوم الجمعه سـیدالایام یضاعف الله فیه الحسـنات و یمحو فیه السیئات و یرفع فیه الدرجات و یستجیب فیه الدعوات و یکشف فیه الکربات و یقضی فیه الحوائج العظام

به درستی که روز جمعه سـرور روزها است ، وخداوند در آن روز حسـنات را مضاعف و گناهان را محو می کند و درجات را بالاـ برده و دعاها رامسـتجاب می نمایـد و گرفتاریها را برطرف و حاجات سـنگین را برآورده می سازد . (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۴۱۴) .

۷۶ – نماز جمعه سبب نزدیکی به خدا

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

یجلس الناس من الله یوم القیامه علی قدر رواحهم الی الجمعات الاول والثانی و الثالث

روز قیامت مردم نزدیک خداوند متعال به اندازه رفتن آنها به نماز جمعه می نشینند ، هرکس اول برود در مرتبه اول از نزدیک می نشیند سپس دوم و سوم ، یعنی از کرامت خداوند و سایر مهربانی های او . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۳۱) .

۷۷ – کفاره گناهان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

الجمعه الی الجمعه و الصلوات الخمس کفارات لما بینهن ما اجتنب الکبائر .

نماز جمعه تا نماز جمعه دیگر و نمازهای پنجگانه ، کفاره گناهان میان جمعه ها است تا وقتی که از گناهان کبیره دوری نماید . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۲۰ ، ح ۲۱۰۸۹) .

۷۸ – آسوده از سؤ ال در قبر

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ما من مسلم یموت یوم الجمعه او لیله الجمعه الا وقاه الله تعالی فتنه القبر

هر مسلمانی روز جمعه بمیرد ، خداوند او را از سؤ ال نکیر و منکر نگه می دارد . (کنزالعمال ج ۷ ، ص ۷۰۹ ، ح ۲۱۰۴۵) .

۷۹ – کفاره گناهان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

الغسل یوم الجمعه کفاره و المشی ء الی الجمعه کل قدم منها کعمل عشرین سنه فاذا فرغ من صلوه الجمعه اجیز بعمل ماءتی سنه

غسل روز جمعه کفاره گناه است ، و هر گامی که به سوی نمازجمعه برداشته می شود ، برابر عمل بیست سال است ، و چون از نماز جمعه فارغ شود به پاداش عبادت دویست سال نایل گردد . (کنزالعمال ، حدیث ۲۱۰۹) .

۸۰ – روز جمعه ملائکه بر درب مساجد

عن ابی سعید عن النبی –صلی الله علیه وآله –

اذا کان یوم الجمعه قعدت الملائکه علی ابواب المسجد فیکتبون من جاء من الناس علی قدر منازلهم ، فرجل قدم جزورا و رجل قدم بقره و رجل قدم شاه و رجل قدم دجاجه و رجل قدم عصفورا و رجل قدم بیضه فاذا اذن المؤ ذن و جلس الامام علی المنبر طووا الصحف و دخلوا المسجد یستمعون الذکر

چون روز جمعه فرا رسد ، ملائکه بر درب مساجد نشسته و نام هرکس از مردم را که به مسجد آید ، متناسب با موقعیت و منزلت اویادداشت نمایند . مردی ثوابش به اندازه ای باشد که گویا شتری در راه خدا داده و ثواب دیگری به قدر قربانی گاوی وثواب فردی به اندازه هدیه گوسفندی و ثواب مردی به قدر انفاق مرغی و ثواب دیگری برابر با دادن گنجشک و پاداش مرد دیگر به قدر بخشش تخم مرغ باشد ، و وقتی مؤ ذن اذان گوید و امام جمعه در جایگاه قرار گیرد ، دفاتر ثبت نام برچیده شود وفرشتگان برای شنیدن ذکر (خطبه یا . . .) داخل مسجد می

شوند . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۱۲ ، ح ۲۱۰۵۶)

۸۱ – کار و نماز جمعه

قال الصادق – علیه السلام –

من استاءجر اجیرا ثم حبسه عن الجمعه یبؤ باءثمه ، و ان کان هو لم یحبسه اشترکا فی الاجر

هرکس کارگری (در روز جمعه) به کار گمارد سپس او را از شرکت در نماز جمعه منع کند ، گناه او را بر عهده گرفته است و اگر وی را از شرکت در نماز جمعه باز ندارد (و کارگر در نماز شرکت کند) کارگر و کارفرما در ثواب آن نماز شریک هستند . (التهذیب ، ج ۲ ، ص ۱۷۵) .

۸۲ – شب معراج

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لما اسری بی الی السماء لیله المعراج راءیت تحت العرش سبعین الف مدینه ، کل مدینه کدنیاکم ، و ملائکه ناشری ، اجنحتهم ، یسبحون الله و یهللونه و یقولون اللهم اغفر للذین یحضرون صلوه الجمعه اللهم اغفر للذین یغتسلون یوم الجمعه

وقتی که شب معراج مرا به آسمان بردند ، زیر عرش خدا هفتاد هزار شهر را دیدم که هر شهری همانند دنیای شما بود . و فرشتگانی را دیدم که بالهایشان را گسترده بودند و خدا را تسبیح و تهلیل می کردند و می گفتند خدایا کسانی را که در نماز جمعه حاضر می شوند بیامرزد ، خدایا کسانی را که روز جمعه غسل می کنند ، رحمت کن . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۰ و ۱۱) .

۸۳ – نماز جمعه و هراس روز قیامت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ما من مؤ من مشی بقدمیه الی الجمعه الا خفف الله علیه اهوال یوم القیامه بعد ما یخطب الامام ، و هی ساعه یرحم الله فیها المؤ منین و المومنات

هر مؤ منی که پیاده به نماز جمعه برود ، خداوند (پس ازخطبه امام)هراس روز قیامت را برای او سبک سازد ، چرا که این ساعت همان ساعتی است که خداوند در آن ، مرد و زن مؤ من رامورد رحمت قرار می دهد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۱) .

۸۴ – کسانی که به نماز جمعه نمی روند

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لقد هممت انا مر رجلا یصلی بالناس ثم احرق علی رجال یتخلفون عن الجمعه بیوتهم

هر آینه دستور دهم مردی راکه برای مردم امامت نماز جمعه کند ، و مردم از شرکت در نماز جمعه سرباز زنند ، سزاوار و به جا است که خانه آنان را آتش زنم . (کنزالعمال ، حدیث ۲۱۱۳۱) .

۸۵ – نماز جمعه و بشخودگی گناهان

عن رسوله –صلی الله علیه وآله –

من اتی الجمعه ایمانا و احتسابا استاءلف العمل

هرکس از نظرایمان و طلب پاداش آخرت به نماز جمعه بیاید ، بندگی خدا را از سر گیرد (یعنی تمام گناهان گذشته او بخشوده می شود) . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳) .

۸۶– روز جمعه ملائکه بر درب مساجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

یبعث الملائکه یوم الجمعه الی ابواب المساجد یکتبون الاول فالاول فاذا صعد الامام علی المنبر طویت الصحف

فرشتگان روز جمعه فرستاده می شوند تا بر درب مساجد ایستاده و نام شرکت کنندگان در نماز جمعه را به ترتیب ورود به مسجد بنویسند و هنگامی که امام جمعه بر روی منبر (جایگاه خطبه) قرار گرفت ، دفاتر ثبت نام برچیده می شود . (کنزالعمال ، حدیث ۲۱۰۵۶) .

۸۷ – نفرین فرشتگان

عن النبی –صلی الله علیه وآله – قال

من سافر یوم الجمعه علیه ملکان ان لایصاحب فی سفره ، ولا تقضی له حاجه

هر کس که در روز جمعه مسافرت کند ، دو فرشته به وی نفرین می کنند در سفرش یاری نشود وبرای او حاجتی برآورده نگردد . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۱۴) .

۸۸ – در فضیلت روز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

یوم الجمعه سیدالایام و اعظم عندالله من یوم الاضحی و یوم الفطر

پیامبر خدا -صلی الله علیه وآله - فرمود روز جمعه آقای روزهاست و نزد خدا از روز عید قربان و روز عید فطر بزرگتر است (و این امر اهمیت نماز جمعه و بزرگی و ثواب آن را می رساند) . (بحارالانوار ، ج ۸۹، ص ۲۶۷) .

۸۹ - بخشودگی چهار گروه

عن رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اربعه یستاءنفون العمل المریض اذا برء و المشرک اذا اسلم ، و الحاج اذا فرغ و المنصرف من الجمعه

چهار نفر بندگی از سرگیرند (یعنی گناهان گذشته آنها بخشوده می شوند) بیمار آنگاه که خوب شود ، و مشرک آنگاه که اسلام آورد ، حج گزارنده آنگاه که فارغ شود ، و کسی که از نماز جمعه برگردد . (بحارالانوار ، ج ۸۹، ص ۱۹۷)

۹۰ - وضو برای نماز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من توضاء فاءحسن ثم اتی الجمعه فدنا و انصت و استمع غفر له مابینه و بین الجعه الاخری ، و زیاده ثلاثه ایام

هرکس وضو بگیرد و وضو را نیکو انجام دهد ، سپس به نماز جمعه بیاید و به خطبه ها گوش فرادهد ، گناهان وی در فاصله میان آن جمعه و جمعه دیگر و سه روز بیشتر از آن بخشیده شود . (سنن ابن ماجد ، ج ۱ حدیث ۱۹۶/۱۰۷۶) .

۹۱ - برتری جمعه های ماه رمضان

عن جابر قال ابوجعفر - علیه السلام -

ان لجمع شهر رمضان لفضلا علی جمع سائر الشهور کفضل رسول الله -صلی الله علیه وآله - علی سائر الرسل

امام باقر (ع) فرمود همانا برای جمعه های ماه رمضان بر جمعه های سایر ماهها برتری است مانند برتری پیامبر خدا (ص) بر سایر پیامبران (بحارالانوار ، ج ۸۹، ص ۸۳) .

۹۲ - پیشی گیرندگان به سوی بهشت

عن الصادق - علیه السلام - قال

فضل الله الجمعه غيرها من الايام ، و ان الجنان لتزخرف و تزين يوم الجمعه لمن اتاها ، و انكم لتتسابقون الى الجنه على قدر سبقكم الى الجمعه ، و ان ابواب السماء لتفتح لصعود اعمال العباد

از امام صادق (ع) نقل شده كه فرمودن خداوند متعال روز جمعه را بر ساير روزها برترى داده و بهشت ، روز جمعه براى آنان كه به آن مى آيند زينت داده مى شود ، و شما به اندازه پيشى گرفتنتان به سوى نماز به بهشت پيشى مى گيريد ، و در اين روز درهاى آسمان براى بالا رفتن علمهاى بندگان باز مى شود . (بحارالانوار ، ج ٨٩، ص ٢١٣) .

٩٣ - ثواب نماز جمعه براى نمازگزاران

عن عبدالله عباس قال

اذا كان يوم امر الله تعالى ان ينصب عندالبيت المعمور منبرا و تحتوشه الملائكه و يؤ ذن جبرئيل و يقدم ميكائيل و يصلون الملائكه خلفه فاذا فرغوا يقول جبرئيل الهى و هبت ثواب هذا الاذن لامه محمد -صلى الله عليه وآله - يقول ميكائيل و هبت ثواب هذه الامامه للاءئمه من امه محمد -صلى الله عليه وآله - و تقول الملائكه و هبنا ثواب هذعه الصلوه للمصلين من امه محمد -صلى الله عليه وآله - فيقول الله تعالى تجودون على و انا اولى بالجود و الكرم اشهدكم انى غفرت ذنوب امه محمد - صلى الله عليه وآله - فيفرقون الى الجمعه الاخرى

ابن عباس مى گويد هنگامى كه روز جمعه فرا رسد ، خداى تعالى امر فرمايد تا منبرى در بيت المعمور ، نصب شود و فرشتگان اطراف آن گرد آيند و جبرئيل

اذان گوید و میکائیل امامت کند و ملائکه پشت سر او نماز گزارند ، و چون فارغ شوند جبرئیل گوید خداوندا ثواب این اذان را بـه امت محمـد -صلی الله علیه وآله - هـدیه نمـودم ، و میکائیـل گویـد ثـواب این امـامت جمعه را به امامـان محمـد (ص) بخشیدم ، و فرشتگان گویند ثواب این نماز(جمعه) را به نمازگزاران امت محمد (ص) هدیه نمودیم ، و خداوند گوید شما بر خلق من جود وکرم نمودید و من به جود و کرم سزاوارترم ، شـمارا گواه می گیرم که گناهان امت محمد (ص) را بخشیدم ، آنگاه تا جمعه دیگر پراکنده می شوند . (مستدرك الوسائل ، ج ۶ ، ص ۶۱)

۹۴ - فضایل روز جمعه

عن رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ان یـوم الجمعه سـید الایـام ، یضـاعف الله فیه السـیئات و یرفع فیه الـدرجات و یسـتجیب فیه الـدعوات و یکشف فیه الکربـات و یقضـی فیه الحاجات العظام و هو یوم المزید ، لله فیه عتقاء و طلقاء من النار ، ما دعاالله فیه احد من الناس ، و عرف حقه و حرمته الا کان حتما علی الله ان یجعله نم عتقائه و طلقائه من النار ، و ان مات فی یومه ولیلته مات شـهیدا و بعث امنا و ما اسـتخف احد بحرمته و ضیع حقه الا کان حقا علی الله - عزوجل - ان یصلیه نار جهنم الا ان یتوب

از پیـامبر خـدا -صـلی الله علیه وآله - نقـل شـده که فرمود همانـا روز جمعه آقای روزهاست ، و خداونـد در آن نیکیها را زیاد گرداند ، گناهان را محو می نماید ،

مقامها را بالاـ می برد ، دعاها را قبول می کند ، غمها رابرطرف می سازد ، حاجتهای بزرگ را روا می سازد و آن روز ، روز افزون است و در آن روز خداوند مخلوقی را از آتش می کند در آن روز هر کسی از مردم خدا بخواند ، حق و حرمت آن روز را بشناسد ، و بر خداوند واجب است که او را از رها شدگان و آزادشدگان از آتش قرار دهد اگر در روز یا شب بمیرد ، شهید می میرد ، و ایمن برانگیخته می شود و اگر کسی آن روز را سبک بشمارد و حق آن را ضایع گرداند ، برخداوند عزوجل حق است که او را بر آتش جهنم داخل کند ، مگر اینکه توبه کند . (بحارالانوار ، ج ۸۹، ص ۲۷۴) .

۹۵ – فرشتگان و نماز جمعه

عن النبی –صلی الله علیه وآله – قال

اذا کان یوم الجمعه کان علی باب المسجد ملائکه یکتبون الاول فالاول فاذا جلس الامام طووا الصحف ، و جاؤ ا یستمعون الذکر

هنگامی که روز جمعه شد ، بر در مسجد فرشتگانی باشند که داخل شونده اول و دوم را به ترتیب می نویسند ، چون امام به خواندن خطبه شروع کرد ، کاغذها را می پیچند ، و می آیند به ذکر خداگوش فرا می دارند . (بحارالانوار ، ج ۸۹، ص ۱۲) .

۹۶ – نزول رحمت در روز جمعه

روی المعلی بن خنیس قال

سمعت اباعبدالله – علیه السلام – یقول من وافق منکم یوم الجمعه فلا یشغلن بشی ء غیر العباده فیه یغفر للعباد ، و تنزل علیهم الرحمه

معلی بن خنیس روایت کرده ، گفت از امام صادق (ع) شنیدم که می فرمود هر کس از شما روز جمعه را درک کند ، به چیزی جز عبادت نپردازد ، زیرا در آن روز آمرزیده می شود و بر آنان رحمت نازل می گردد . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۷۵) .

د) آداب و کیفیت نماز جمعه

۹۷ – خطبه جزء نماز است

قال الصادق – علیه السلام –

انما جعلت الجمعه رکعتین من اجل الخطبتین ، فهی صلاه حتی ینزل الامام

از این رو نماز جمعه دو رکعت است که دو خطبه قبل از نماز به جای دو رکعت است و آن دو خطبه جزء نماز است تا خطیب

فرود آید . (وسائل الشیعه ، ج ، ۵ ص ۱۵) .

۹۸ – محدوده نماز جمعه

عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

تجب الجمعه علی کل من کان منها علی فرسخین

نماز جمعه بر کسی که در دو فرسنگی آن قرار دارد ، واجب است . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۱۲) .

۹۹ – استثناء سه گروه از وجوب نماز جمعه

قال علی – علیه السلام –

الجمعه واجبه علی کل مؤ من الا الصبی و المراءه و العبد و المریض

نماز جمعه بر هر فرد مؤ من واجب است مگر بر کودک ، زن ، بنده و مریض (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۰) .

۱۰۰– وقت نماز جمعه

قال الصادق – علیه السلام –

اذا زالت الشمس یوم الجمعه فابداء بالمکتوبه

وقتی که زوال در روز جمعه حاصل شد ، نماز فریضه را شروع کن . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۴۲) .

۱۰۱ – شرط اجرای نماز جمعه در شهر

قال الصادق – علیه السلام –

لاجمعه الا فی مصر تقام فیه الحدود

نماز جمعه تنها در شهری که در آن حدود شرعی اجرا گردد ، اقامه می شود . (تهذیب ، ج ۳ ، ص ۲۳۸) .

۱۰۲ – اعمال قبل از شرکت در نماز جمعه

قال الباقر – علیه السلام –

لاـ تـدع الغسـل يوم الجمعه فـانه سـنه و ثم الطيب و البس صالـح ثيابـک وليکن فراغـک من الغسل قبل الزوال فاذا زالت فقم و عليک بالسکينه و الوقار

غسل روز جمعه را مکن ، که کاری مسـتحب است و عطر اسـتعمال کن و لباس شايسته خويش را بپوش و بايد پيش از ظهر از غسل فارغ گردی ، و چون ظهر شد (برای شـرکت در نماز جمعه) بلند شو و بر تو باد به رعايت آرامش و وقار . (اصول کافی ، ج ۳ ص ۴۱۷) .

۱۰۳ – آمادگی برای نماز جمعه از روز قبل

عن ابی جعفر – عليه السلام – قال

و الله لقد بلغنی ان اصحاب النبی –صلی الله عليه وآله – کانوا يتجهزون للجمعه يوم الخميس ، لانه يوم مضيق علی المسلمين

قسم به خداونـد ، که شـنيده ام که اصـحاب پيـامبر از روز پنجشـنبه خود را برای اقامه نماز جمعه آماده می کردنـد ، چون روز جمعه برای مسلمين محدود و فشرده بود . (وسائل الشيعه ، ج ۵ ، ص ۴۶) .

۱۰۴ – سکوت هنگام خطبه

قال الصادق – عليه السلام –

اذا خطب الايام يوم الجمعه فلا ينبغی لاحد ان يتکلم حتی يفرغ الامام من خطبته

هنگامی که امام در روز جمعه خطبه می خوانـد شايسـته نيست کسـی حرف بزنـد تا آنگاه که امام از خطبه فارغ شود . (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۴۲۱) .

۱۰۵ – استفاده از منبر در نماز جمعه

قال الصادق – عليه السلام –

کان رسول الله –صلی الله عليه وآله – اذا خرج الی الجمعه قعد علی المنبر حتی يفرغ المؤ ذنون

چون رسول خدا –صلی الله عليه وآله – به مصلای جمعه می رفت ، بر روی منبر می نشست تامؤ ذن از گفتن اذان فارغ گردد . (تهذيب ، ج ۳ ص ۲۴۴) .

۱۰۶ – نتيجه رعايت آداب نماز جمعه

قال النبی –صلی الله عليه وآله –

من اغتسل یوم الجمعه و مس من طیب امراءته ، ان کان لها و لبس من صالح ثیابه ثم لم یتخط رقاب الناس و لم یلغ عند الموعظه کان کفاره لما بینهما و من لغی و تخطی رقاب الناس کانت له له ظهرا

هرکس روز جمعه غسل نماید ، و از عصر همسرش به خود بزند و جامه مناسبی بپوشد و به هنگام عبور از صفهای نماز جمعه پای بر روی لباس و سر و دوش مردم نگذارد و هنگام خطبه خواندن امام سخن نگوید ، نماز جمعه او کفاره گناهان او در فاصله دو نماز جمعه می باشد ، ولی اگر در بین خطبه ها حرف بزند باید نماز ظهر بخواند . (بحارالانوار ، ج ۸۱، ص ۲۱۲) .

۱۰۷ - وجوب سکوت هنگام خطبه

قال الباقر - علیه السلام -

اذا قام الامام یخطب فقد وجب علی الناس الصمت

هنگامی که امامساءله روز جمعه) خطبه می خواند بر مردم واجب است که سکوت نمایند . (فروع کافی ، ج ۳، ص ۴۲۱) .

۱۰۸ - عدالت درامام جمعه

قال الصادق - علیه السلام -

لا جمعه الا مع امام عدل تقی

نماز جمعه به امامت عادل با تقوا اقامه می شود . (مستدرک الوسائل ، ج ۶، ص ۴۰) .

۱۰۹ - نظافت در نماز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من قلم اظافیره یوم الجمعه و اخذ من شاربه و استاک و افرغ علی راءسه من الماء حین یروح الی الجمعه شیعه سبعون الف ملک کلهم یستغفرون له و یشفعون له

هر کس ناخنها و شارب خود را در روز جمعه بگیرد ، و مسواک زند و چون آهنگ نماز جمعه کند بر سرش آب بریزد(غسل کند) هفتاد هزار فرشته او را بدرقه نمایند و جملگی برایش استغفار نموده و شفاعتش کنند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶، ص ۴۶) .

۱۱۰ - چگونه به نماز جمعه برویم

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من اغتسل یوم الجمعه واستاك و مس من طیب كان عنده و لبس من احسن ثیابه ثم خرج حتی اتی الی الجمعه و لم یتخط رقاب الناس ثم انصت الی الخطبه كان كفارد ما بینها و بین الجمعه التی قبلها و زیاده ثلاثه ایام ، لقوله تعالی من جاء بالحسنه فله عشر امثالها

هركس روز جمعه غسل كرده مسواك زند ، و از عطری كه دارد استعمال نماید و بهترین جامه اش را بپوشد ، سپس از خانه بیرون رود تا به مصلای جمعه برسد و (هنگام گذشتن از صف نمازگزاران) پا بر دوش آنها نگذارد و سپس به خطبه گوش فرا دهد ، این عمل او كفاره گناهانی است كه در فاصله میان آن جمعه تا جمعه پیشین و سه روز پس از آن از وی سرزده است ، زیرا خدای تعالی می فرماید هركس كاری نیك انجام دهد ده برابر پاداش دریافت می دارد . (مستدرك الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۳) .

۱۱۱ - آداب امام جمعه

قال الصادق - علیه السلام -

ینبغی للامام یوم الجمعه ان یتطیب و یلبس احسن ثیابه و یتعمم

سزاوار است برای امام جمعه روز جمعه ، عطر بزند ، و بهترین لباس را بپوشد ، و عمامه بر سر بگذارد . (مستدرك الوسائل ، ج ۶ ، ص ۲۸) .

۱۱۲ - آداب نماز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من اغسل یوم الجمعه و لبس صالح ثیابه و مس من طیب اهله ، ثم راح الی الجمعه و لم یؤ ذ و لم یتخط رقاب الناس كان كفاره ما بینه و بین الجمعه الاخری و زیاده ثلاثه ایام الی ما شاء الله من الاضعاف ، لان الله یقول من جاء بالحسنه فله عشر امثالها ، و یؤ ت من لدنه اجرا عظیما بعدالعشر

هركس روز جمعه غسل نماید وجامه مناسبی بپوشد ، و از عطر خانواده استعمال نماید ، سپس به سوی نماز جمعه راونه گردد ، و (در مصلا و مسیر حركت) موجبات اذیت و آزار كسی را فراهم نساخته و پا بر دوش مردم نگذارد این عمل او كفاره گناهانی است كه میان این جمعه و جمعه دیگر و سه روز پس از آن ، از او سر زده است و چون خدا خواهد مضاعف كند ، زیرا خداوند می فرماید هركس كار نیك انجام دهد ، برای او ده برابر ثواب خواهد بود ، و از سوی خدا به او اجری عظیم داده خواهد شد ، پس از تكیه ده برابر پاداش یابد . (مستدرك الوسائل ، ج ۶ ، ص ۸۸) .

۱۱۳ - واجب شدن نماز جمعه

قال الباقر - علیه السلام -

تجب (الجمعه) علی سبعه نفر من المسلمین

وقتی تعداد نمازگزاران به هفت تن رسید ، نماز جمعه واجب می شود . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۸) .

۱۱۴ – نشستن بین دو خطبه

ان النبی –صلی الله علیه وآله – کان یخطب خطبتین ، یجلس بینهما ، جلسه ، زاد بشر و هو قائم

پیامبر اکرم (ص) در نماز جمعه دو خطبه می خواند و میان آن دو کمی می نشست (بشر)می افزاید آن حضرت بین دو خطبه در حالت ایستاده ، مکث و سکوت می کرد . (سنن ابن ماجد ، ، ج ۱ حدیث ۱۹۸/۱۰۹۰)

۱۱۵ – جمعیت نماز جمعه

قال الصادق – علیه السلام –

اذا کان قوم فی قریه صلوا اربع رکعات فان کان لهم من یخطب بهم جمعوا اذا کانوا خمسه نفر ، و انما جعلت رکعتین لمکان الخطبتین

اگر کسانی در جایی بودند که (به جای نماز جمعه) نماز ظهر ، بگزارند ، و چنانچه در میان آنها کسانی باشد که قادر به خواندن خطبه جمعه باشد وتعداد حاضران نیز پنج نفر باشد ، باید نماز جمعه بخوانند نماز جمعه به جهت وجود دو خطبه دو رکعت مقرر شده است . (تهذیب ج ۳ ، ص ۲۳۸)

۱۱۶ – صفوف اول را پر کنید

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان النبی الله –صلی الله علیه وآله – قال احضروا الذکر وادنوا من الامام فان الرجل لا یزال یتباعد حتی یؤ خر فی الجنه و ان دخلها

به نماز جمعه حاضر شوید و نزدیک امام بنشینید ، چرا که یک فرد هر چه از امام جمعه دور بنشیند در رفته به بهشت در آخر قرار می گیرد ؛ گرچه داخل آن شود . (سنن ابی داود ، ج ۱ ، حدیث ۶۶۳/۱۱۰۸) .

۱۱۷ – شرایط شروع نماز جمعه

قال الصادق – علیه السلام –

یبداء بالخطبه یوم الجمعه قبل الصلوه ، و اذا صعد الامام جلس ، و اذن المؤ ذنون بین یدیه ، فاذا فرغوا من الاذان قام فخطب و

وعظ ثم جلس جلسه خفیفه ، ثم قال فخطب خطبه اخری یدعو فیها ، ثم اقام المؤ ذنون للصلوه و نزل فصلی الجمعه رکعتین یجهر فیها بالقرئه

خطبه نماز جمعه پیش از نماز خوانده می شود و چون امام درجایگاه نماز قرار گرفت می نشیند و مؤ ذنها در حضور او اذان می گویند و هنگامی که اذان پایان یافت امام بلند شده و به خواندن خطبه و موعظه می پردازد ، و در پایان خطبه اول اندکی می نشیند ، سپس بلند می شود و خطبه دیگر را ایراد کرده و دعا می نماید ، سپس اذان گویان اقامه نماز می گویند ، امام از جایگاه پایین می آید و دو رکعت نماز جمعه گزارده و قرائت نماز را بلند می خواند . (سنن ابی داود ، ج ۱ ، ص ۶۵۱ ، حدیث ۶۵۲/۱۰۸۰) .

۱۱۸ - مردم به چه صورت بنشینند ؟

قال علی - علیه السلام -

یستقبل الناس الامام (عندالخطبه) بوجوههم و یصغون الیه

مردم به هنگام خطبه رو به روی امام می نشینند و به خطبه او گوش فرا می دهند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۰۲) .

۱۱۹ - پوشش امام جمعه

قال الصادق - علیه السلام -

ینبغی للامام الذی یخطب الناس یوم الجمعه ان یلبس عمامه فی الشتاء و الصیف و یتردی ببرد یمنی او عدنی و یخطب و هو قائم یحمدالله و یثنی علیه ثم یوصی بتقوی الله و یقرء سوره من القرآن صغیره ثم یجلس ثم یقوم فیحمد الله و یثنی علیه و یصلی علی محمد -صلی الله علیه وآله - و علی ائمه المسلمین و یستغفر للمؤ منین و المؤ منات فاذا فرغ من هذا اقام المؤ ذن فصلی بالناس رکعتین یقراء فی الاولی بسوره الجمعه و فی الثانیه بسوره النمافقین

شایسته است خطیب (امام) جمعه در تابستان و زمستان عمامه بگذارد و عبایی از برد یمنی یاعدنی بپوشد و خطبه را ایستاده ایرادکند ، سپس حمد و ثنای الهی گوید و مردم را به تقوا سفارش نماید ، و (در پایان خطبه) سوره کوچکی از قرآن بخواند وبنشیند ، و بعد (برای خطبه دوم)بلند شود و حمد و ثنای خدا کند و صلوات بر محمد و بر ائمه مسلمین بفرستد و برای زنان و مردان مؤ من طلب استغفار نماید . چون خطبه تمام شد ، مؤ ذن اقامه بگوید ، آنگاه امام دو رکعت نماز (در رکعت اول سوره جمعه و در رکعت دوم سوره منافقون) بخواند . (اصول کافی ، ج ۳ ،

ص ۴۲۱) .

۱۲۰ – حضور در مصلا پیش از شروع خطبه ها

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان الملائکه علی ابواب المسجد یکتبون الناس علی منازلهم جاء فلان من ساعه کذا و کذا و جاء فلان من ساعه کذا و کذا ، جاء فلان و الامام یخطب ، جاء فلان فادرک الصلوه ، و لم یدرک الخطبه

فرشتگان (در روز جمعه) بر درهای مساجد قرار گیرند ، و اسامی مردم را حسب زمان حضورشان ثبت می نمایند و بنویسند که فلان نمازگزار ساعت چند فلانی ساعت چند و فلانی چه ساعتی وارد شد که امام جمعه در حال خواندن بود ، وفلان فرد آمد و نماز جمعه را درک کرد و به خطبه نرسید . (کنزالعمال ، حدیث ، ۲۱۱۷۸) .

۱۲۱ – دو خطبه به جای دو رکعت

قال الصادق – علیه السلام –

انما جعلت الخطبه عوضا عن الرکعتین اسقطتا من صلوه الظهر فهی کالصلوه لایحل فیها الا ما یحل فی الصلوه

خطبه های (نماز جمعه) را به جای دو رکعتی که از نماز ظهر برداشته شده ، قرار داده اند ، پس آنها نیز همچون نمازند و جایز نیست در آنها ، مگر آنکه در نماز جایز شمرده شده است . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۵) .

۱۲۲ – امام جمعه و خطبه

قال الصادق – علیه السلام –

یبداء بالخطبه یوم الجمعه قبل الصلوه

روز جمعه قبل از نماز جمعه خطبه ایراد می گردد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۲۳) .

۱۲۳ – رعایت ادب در خطبه ها

عن عدی بن حاتم

ان خطیبا خطب عندالنبی –صلی الله علیه وآله – فقال من یطع الله و رسوله و من یعصهما فقال قم و اذهب بئس الخطیب انت

شخصی نزد پیامبر –صلی الله علیه وآله – خطبه ای خواند و گفت چه کسی اطاعت خدا ورسولش را می کند و هرکسی که

نافرمانی آن دو را می نماید ؟) حضرت فرمود بلند شو برو ! که بد خطیبی هستی (سنن ابی داود ، ج ۱ ، حدیث ۶۹/۱۰۹۹)

۱۲۴ – خطبه های کوتاه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان قصر الخطبه و طول الصلوه مئنه عن فقه الرجل ، فاطیلوا الصلوه ، و اقصروا الخطبه و ان من البیان ، سحرا و انه سیاءتی بعدکم اقوام یطیلون الخطب و یقصرون الصلوه

به درستی که کوتاهی خطبه و طولانی ساختن نماز نشانه فقاهت امام جمعه است ، پس نماز را طولانی و خطبه را کوتاه کنید که بعضی از سخنها دلربا است پس از شما مردمی بیایند که خطبه ها را طولانی و نماز را کوتاه برگزار نمایند . (کنزالعمال ج ۷ ، ص ۷۴۸ ح ۲۱۲۲۳)

۱۲۵ – امام جمعه و سلام

عن علی – علیه السلام –

انه کان اذا صعد المنبر سلم علی الناس

علی (ع) هرگاه بر منبر می نشست ، به مردم سلام می کرد . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۵۷) .

۱۲۶ – آداب ورود به نماز جمعه

قال علی – علیه السلام –

لا باءس بان یتخطی الرجل یوم الجمعه الی مجلسه حیث کان فاذا خرج الامام فلا یتخطان احد رقاب الناس ولیجلس حیث یتیسر الا من جلس علی الابواب و منع الناس ان یمضوا الی السعه فلا حرمه ان یتخطاه

مانعی ندارد که نمازگزار روز جمعه به جای سمت خود در نماز گام بردارد ، ولی وقتی امام برای خطبه خواندن آماده شد ، کسی نباید بر سر و گردن مردم راه برود بلکه باید هر کجا که ممکن بود بنشیند مگر کسی که در کنار درهای ورودی نشسته باشد و وجود او در آنجا مانع ورود دیگران به قسمتهای خالی باشد که در این صورت اگر لگدمال شود حرمتی ندارد . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۹۴) .

۱۲۷ – نظافت برای نماز جمعه

قال الصادق – علیه السلام –

لیتزین احدکم یوم الجمعه یغتسل و یتطیب و یسرح لحیته و یلبس انظف ثیابه ولیتهیاء للجمعه ولیکن علیه فی ذلک الیوم السکینه و الوقار

باید هر یک از شما در روز جمعه خود را بیاراید (رعایت چهار نوع نظافت)

۱ - غسل کند .

۲ - عطر بزند

۳ - ریش و موهای خود را شانه کند .

۴ - پاکیزه ترین جامه هایش را بپوشد و برای نماز جمعه آماده شود ، البته باید آرامش و وقار در رفتار او نمایان باشد . (فروع کافی ، ج ۳، ص ۴۱۷) .

۱۲۸ - شیوه پیامبر (ص)

قال عن جابربن سمره

کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - لایطیل الموعظه یوم الجمعه انما هن کلمات یسیرات

شیوه پیامبر خدا (ص) چنین بود که روز جمعه موعظه را طولانی نمی کرد ، بلکه مواعظ او کلماتی اندک بودند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۶۳۳) .

۱۲۹ - سوره مؤ منون و منافقون در نماز جمعه

عن النبی -صلی الله علیه وآله - قال

یقرء فی الجمعه فی الرکعه الاولی بسوره الجمعه لیحرض بهاالمؤ منین و فی الثانیه بسوره المنافقین لیفرع بها المنافقون

از پیامبر خدا -صلی الله علیه وآله - نقل شده که فرمود دررکعت اول نماز جمعه سوره جمعه خوانده شود تا به آن مؤ منین را راغب کند و در رکعت دوم سوره منافقین خوانده شود تا به وسیله ان منافقین را بترساند . (بحارالانوار ، ج ۸۹، ص ۲۲۱) .

۱۳۰ - برگرفتن زینت در روز جمعه

عن الصادق - علیه السلام - فی قوله - عزوجل - خذوا زینتکم عند کل مسجد قال فی العیدین و الجمعه

از امام صادق (ع) در تفسیر سخن خداوند عزوجل (زینت خود را نزد هر پرستشگاه برگیرید)نقل شده است که حضرت فرمود در عید قربان و فطر و جمعه . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۷۸) .

۱۳۱ - دعای پس از نماز جمعه

قال الصادق - علیه السلام -

من قراء یوم الجمعه بعد فراغه من صلوه الجمعه و قبل ان یثنی رجلیه سوره الاخلاص سبع مرات و فاتحه الکتاب مره ، و قل اعوذ برب الناس سبع مرات ، لم ینزل به بلیه و لم تصبه فتنه الی یوم الجمعه الاخری فان قال اللهم اجعلنی من اهل اجلنه التی حشوها برکه و عمارها الملائکه مع نبینا محمد -صلی الله علیه وآله - و ابینا ابراهیم جمع الله - عزوجل - بینه و بین محمد و ابراهیم - صلوات الله علیهما و الهما - فی دار السلام - صلی الله علی محمد و ابراهیم و علی الهما الطاهرین

هر کس روز جمعه پس از فراغت از نماز جمعه وقبل از آنکه پایش را جمع کند هفت بار سوره اخلاص و یک بار سوره حمد و هفت سوره ناس را بخواند ، تا جمعه آینده بر او گرفتاری و آسیبی نمی رسد . و اگر بگوید خدایا مرا از اهل بهشت قرار بده ، بهشتی سرشار از برکت که فرشتگان آباد کننده آنند ، همراه پیامبرمان محمد (ص) و پدرمان ابراهیم (ع) خداوندمیان او و حضرت محمد و حضرت ابراهیم در بهشت جمع می کند . درود

خدا بر پیامبر اسلام وحضرت ابراهیم و دودمان آنان . (مستدرك الوسائل ، ج ۶، ص ۹۰) .

فصل بیست و دوم اهمیت و فضیلت مسجد

آیات

۱ - نماز وآباد کردن مساجد

انما یعمر مساجد الله من امن بالله و الیوم الاخر و اقام الصلوه و اتی الزکوه و لم یخش الاالله فعسی اولئك ان یکونوا من المهتدین

مساجد الهی را تنها کسی آباد می کند که ایمان به خدا و روز قیامت آورده و نماز را برپا دارد و زکات را بپردازد و ازچیزی جز خدا نترسد ، امید است چنین گروهی هدایت یابند . (سوره توبه ، آیه ۱۸) .

۲ - توجه به مسجد

قل امر ربی بالقسط و اقیموا وجوهکم عند کل مسجد و ادعوه مخلصین له الدین

بگو پروردگارم امر به عدالت کرده است ، و توجه خویش را در هر مسجد (و به هنگام عبادت) به سوی او کنید واو را بخوانید ، در حالی که دین (خود) را برای او خالص گردانید . (سوره اعراف ، آیه ۲۹) .

۳ - مقام ابراهیم و جایگاه نماز

و اذجعلنا البیت مثابه للناس و امنا و اتخذوا من مقام ابراهیم مصلی و عهدنا الی ابراهیم و اسمعیل ان طهرا بیتی للطائفین و العاکفین و الرکع السجود

و به یاد آر زمانی که کعبه را مقام امن و مرجع امر دین مردم قرار دادیم و امر شد که مقام ابراهیم را جایگاه نماز و عبادت قرار دهید ، و از ابراهیم و اسماعیل پیمان گرفتیم که حرم خدا را پاکیزه دارید ، برای اینکه اهل ایمان به طواف و اعتکاف و رکوع و سجود آیند . (سوره بقره آیه ۱۲۵) .

۴ - محراب عبادت

هو قائم یصلی فی المحراب

حضرت زکریا (ع) در محراب ایستاده مشغول نماز شد . (سوره آل عمران ، آیه ۳۱) .

۵ - مسجد ضرار

والذین اتخذوا مسجدا ضرارا و کفرا و تفریقا بین المؤ منین و ارصادا لمن حارب الله و رسوله من قبل و لیحفلن ان اردنا

الاالحسنی و الله یشهد انهم لکاذبون

کسانی هستند که مسجدی ساختند برای زیان (به مسلمانان) و (تقویت) کفر و تفرقه افکنی میان مؤ منان و کمینگاه برای کسی که از پیش با خدا و پیامبرش مبارزه کرده بود . آنها سوگند یاد می کنند جزنیکی (و خدمت) نظری نداشته ایم ، اما خداوند گواهی می دهد که آن ها درغگو هستند . (سوره توبه آیه ۱۰۷) .

۶ - مانع ذکر الهی در مسجد

و من اظلم من منع مساجد الهل ان یذکر فیها اسمه و سعی فی خرابها

و چه کسی ظالمتر است از آن که از ذکر نام خدا در مساجد جلوگیری کند وبرای خرابی آن تلاش نماید . (سوره بقره آیه ۱۱۴) .

۷ - مساجد از آن خداست

وان المساجد لله فلاتدعوا مع الله احدا

و اینکه مساجد از آن خداست ، پس هیچ کس را باخواندن نخوانید . (سوره جن ، آیه ۱۷) .

۸ - تطهیر مساجد برای نمازگزاران

ان طهرا بیتی للطائفین و الفاکفین و الرکع السجود

خانه مرا برای طواف کنندگان و مجاوران و رکوع کنندگان و سجده کنندگان پاک و پاکیزده کنید . (سوره بقره ، آیه ۱۲۵) .

۹ - زینت کردن هنگاه رفتن به مسجد

یا بنی ادم ! خذوا زینتکم عند کل مسجد

ای فرزندان آدم ! هنگام رفتن به مسجد خود را با زینت بیارایید . (سوره اعراف ، آیه ۳۱) .

۱۰ - بنای مسجد برپایه تقوا

لمسجد اسس علی التقوی من اول یوم احق ان تقوم فیه

آن مسجدی که از روز نخست بر پایه تقوا بنا شده ، شایسته تر است که در آن به (عبادت نماز) بایستی . (سوره توبه آیه ۱۰۸) .

احادیث

الف) اهمیت و جایگاه مسجد

۱۱ – خانه پرهیزکاران

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

المسجد بیت کل تقی

مسجد خانه هر پرهیزگاری است . (شهاب الاخبار ، ص ۲۳) .

۱۲ – مسجد و بازار

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

شر بقاع الارض الاسواق و خیرالبقاع المساجد و احبهم الی الله اولهم دخولا و اخرهم خروجا منها

بدترین جاهای زمین ، بازار و بهترین مکانهای آن ، مساجد است و محبوبترین افراد نزد خدا کسی است که زودتر از همه به مسجد داخل شود و دیرتر از همه بیرون رود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۵۳) .

۱۳ – حریم مسجد

قال علی – علیه السلام –

حریم المسجد اربعون ذراعا و الجوار اربعون دارا من اربعه جوانبها

حریم مسجد چهل ذرع است و چهل خانه از چهار طرف همسایه مسجد است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۸۴ ، بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۳) .

۱۴ – نماز خانه اختصاصی

عن مسمع قال کتب الی ابوعبدالله – علیه السلام –

انی احب لک ان تتخذ فی دارک مسجدا فی بعض بیوتک

مسمع می گوید امام صادق (ع) در نامه ای به من نوشتند که من برای تو دوست دارم که در یکی از اتاقهای خانه مسکونی خود محلی را مسجد ، (مخصوص خواندن نماز) قرار دهی (یعنی اتاقی را فقط برای نمازگزاردن اختصاص دهی و منظور ، مسجد اصطلاحی نیست) (محاسن البرقی ، ج ۳ ، ص ۴۴۵ ، بحارالانوار ، ج ۷۶ ، ص ۱۲۲) .

۱۵ – مساجد ، خانه پارسایان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان المساجد بیوت المتقین ، و من کانت المساجد بیوته فقد ختم الله له بالروح و الرحمه و الجواز علی الصراط الی الجنه

مساجد ، خانه پارسایان است و هرکس مسجد خانه اش باشد (اوقات خود را در آن و به عبادت بگذارند) خداوند انجام کار او را رحمت و شادی قرار داده واجازه عبور از صراط به سوی بهشت را به او خواهد داد . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۶۵۹ ، حدیث ۲۰۷۸۵) .

۱۶ – مساجد ، بازار آخرت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

المساجد سوق من السواق الاخره ، قراها المغفره و تحفتها الجنه

مساجد ، بازاری از بازارهای آخرت است که در آن بر سفره آمرزش می نشینند و هدیه آن بهشت است . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۴ ، مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۲۶) .

۱۷ – زن و مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذا استاءذنت امراءه احدکم الی المسجد فلایمنعها

اگر زنتان اجازه رفتن به مسجد خواست مانع نشوید . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۴۴۶) .

۱۸ – مسجدی و پاداش او

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من کان القرآن حدیثه و المسجد بیته بنی الله بیتا فی الجنه

هرکس کلامش قرآن و خانه اش مسجد باشد ، خداوند منزلی در بهشت برای او بنا می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۸۱) .

۱۹ – نماز همسایه مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

لاصلاه لجار المسجد الا فی السمجد

نماز همسایه مسجد جز در مسجد پذیرفته نیست . (میزان الحکمه ، ج ۴ ، ص ۳۹۴) .

۲۰ - بانیان مسجد و دوری از بلا

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ان الله تعالی ، اذا انزل عاهه من السماء علی اهل الارض صرفت من عمارالمساجد

خداوند وقتی مرضی را از آسمان بر مردم فرود آورد آن را از بانیان مساجد دور بگرداند . (نهج الفصاحه ، حدیث ۶۸۲) .

۲۱ - هشت فایده مسجد

قال الحسن بن علی - علیه السلام -

من ادام الاختلاف الی المسجد اصاب احدی ثمان ایه محکمه و اخا مستفادا و علما مستطرفا و رحمه و کلمه تدله علی الهدی او ترده عن ردی و ترک الذنوب حیاء او خشیه

کسی که همواره به مسجد (برای اقامه نماز و غیره) رفت و آمد کند ، یکی از این هشت فایده بر او برسد

۱ - استفاده از آیه روشنی از قرآن

۲ - یافتن رفیق نیک

۳ - فراگیری علم تازه

۴ - برخورداری از رحمتی که در انتظارش بود .

۵ - شنیدن سخنی که راهنمای راه باشد .

۶ - از انحراف در امان باشد .

۷ - موجب ترک گناه از روی حیا شود .

۸ - موجب ترک گناه بر اثر ترس گردد . (تحف العقول ، ص ۲۵۸) .

۲۲ – زائران خدا

عن الحسین – علیه السلام –

اهل المسجد زوار الله و حق علی المزور التحفه لزائره

اهل مسجد ، زائران خدایند و بر صاحب خانه است که به زائش هدیه دهد . (کلمه الامام حسن ، ص ۴۱ ، الحکم الزهرا ، ص ۱۵۰) .

۲۳ – مساجد را خانه خود قرار دهید

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

کونوا فی الدنیا اضیافا و اتخذوا المساجد بیوتا و عودوا قلوبکم الرقه

در دنیا میهمان باشید و مساجد راخانه خود قرار دهید و دلهایتان رابه نرمی و ملایمت عادت دهید . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۵۱) .

۲۴ – مجلس پیامبران

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

المساجد مجالس الانبیاء

مساجد محل جلوس پیامبران است . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۳) .

۲۵ – انگیزه حضور در مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من اتی السمجد لشی ء فهو حظه

هرکس به هر جهت که به مسجد آید ، بهره اش همان است . (سنن ابی داود ، ج ۱ ، ص ۱۲۸) .

۲۶ – اهمیت مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان الله تعالی جعل لی الارض مسجدا و ترابها طهورا

خدای تعالی جعل لی الارض مسجدا و ترابها طهورا

خدای تعالی زمین را برای من (و امت من) مسجد و خاکش را پاک کننده قرار داده است . (شهاب الاخبار ، ص ۳۶۹) .

۲۷ – بهترین مکان

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

احب البلاد الی الله مساجدها

محبوبترین جای شهرها نزد خدا ، مسجدهای آن شهر است . (نهج الفصاحه ، حدیث ۷۱) .

۲۸ – بهترین مساجد برای زنان

قال الصادق - علیه السلام -

خیر مساجد نسائکم البیوت

بهترین مسجد برای زنان شما خانه ها است . (بحارالانوار ، ج ۸۳، ص ۳۷۱) .

۲۹ – شکایت مسجد

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

ثلاثه یشکون الی الله - عزوجل - مسجد خراب لایصلی فیه اهله

سه چیز به خدا شکایت می کند مسجد خرابی که اهلش (همسایگانش) در آن نماز نخوانند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۸۴) .

۳۰ – مسجد ، زیارتگاه موحدان

حدیث قدسی

قال الله - تبارک و تعالی - ان بیوتی فی الارض المساجد تضیی ء لاهل السماء کما تضیی ء النجوم لاهل الارض الاطوبی لمن کانت المساجد بیوته الاطوبی لعبد توضاء فی بیته ثم زارنی فی بیتی الا ان علی المزور کرامه الزائر ، الا بشر المشائین فی الظلمات الی السماجد بالنور الساطع یوم القیامه خداوند متعال می فرماید خانه های من در زمین همانا مساجد است که برای

اهل آسمان می درخشند آن گونه که ستارگان برای اهل زمین می درخشند خوشا به حال آنان که مساجد را خانه خود قرار داده اند ! خوشا به حال بندهای که در خانه خود وضو می گیرد و مرا در خانه ام زیارت می کند ! آگاه باشید که بر زیارت شونده لازم است است که زائر خویش را بزرگ شمرده و به وی احسان نمایند کسانی را که در دل تاریکی شب به سوی مساجد گامی برمی دارند ، به نوری درخشان در روز قیامت بشارت ده . (وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۲۶۸) .

۳۱ - تاءثیر علاقه به مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

سبعه یظلهم الله تحت ظل عرشه یوم لاظل الا ظله رجل قلبه معلق بالمساجد

هفت نفرند که خدا (روزی که سایه ای جز سایه او نیست) آنان در سایه عرش خود پناه می دهد مردیکه به مسجد علاقه دارد (مسجد را رها نمیکند) (نهج الفصاحه ، ح ۱۷۳۱) .

۳۲ - نجات اهل مسجد از بلاها

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا نزلت العاهات و الافات ، عوفی ، اهل المساجد

هنگامی که مشکلات و بلاها (برای اهل زمین) نازل می شود ، اهل مساج در امانند . (مستدرک الوسائل ج ۱ ، ص ۲۲۶) .

۳۳ - عبور و مرور از مساجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

لاتجعلوا المساجد طرقا حتی تصلوا فیها رکعتین

مساجد را گذرگاه قرار ندهید ، مگر آنکه هنگام عبور دو رکعت نماز در آن بخوانید . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۵۳) .

۳۴ - مسجد غریب

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

الغرباء فی الدنیا قرآن فی جوف ظالم ، و مسجد فی نادی قوم لایصلی فیه ، و مصحف فی بیت لایقرء فیه و رجل صالح مع قوم سوء

در جهان چهار چیز غریب است

۱ - قرآن در سینه ستمگر

۲ - مسجد در جمع گروهی که در آن نماز نخوانند .

۳ - قرآنی در خانه ای که آن را نخوانند .

۴ - مرد پارسا در میان مردم بد . (نهج الفصاحه ، حدیث ۲۰۳۸) .

۳۵ - مردگان و اهل مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ما من یوم الا و ملک ینادی فی المقابر من تغبطون ؟ فیقولون اهل المساجد ، یصلون و لانقدر ، و یصومون ولانقدر

همه روز در میان مردگان فرشته ای ندا در می دهد نسبت به چه کسانی غبطه می خورید ؟ آنها پاسخ می دهند ما نسبت به اهل مساجد غبطه می خوریم ، زیرا ایشان نماز می گزارند و روزه می گیرند و ماتوان انجام آن را نداریم . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۳) .

۳۶ - انسان مسجدی ، الگو و نمونه جامعه

قال الصادق - علیه السلام -

یا فضل ! لایاءتی المسجد من کل قبیله الا وافدها و من کل اهل بیت الا نجیبها ، یا فضل ! لایرجع صاحب السمجد باقل من احدی ثلاث خصال اما دعاء یدعو به یدخله الله به الجنه و اما دعاء یدعو به فیصرف الله عنه به بلاء الدنیا و اما اخ یستفیده فی الله

ای فضل ! از هر جمعی تنها آنان که (در فضایل) از همه برترند و به منزله الگو برای گروه خود هستند به مسجد می آیند و از اهل خانه ای تنها برگزیدگان آن ها به مسجد می آیند . ای فضل ! کسی که اهل مسجد است باز نمی گردد ، مگر اینکه یکی از توفیقات زیر نصیب او خواهد شد موفق به دعایی می شود که خداوند به برکت آن دعا او را به بهشت می برد ، یا دعایی می کند که خداوند به سبب آن ، بلای دنیا را از وی دور می کند ویا دوست و برادری پیدا می کند او را

در رسیدن به اهداف الهی یاری می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۷۷) .

۳۷– انوار الهی

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

السماجد انوار الله

مساجد انوار الهی است . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۴۴۷) .

۳۸ – دلیل عشق مؤ من به مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من احب الله فلیحبنی و من احبنی فلیحب عترتی انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی و من احب عترتی فلیحب القرآن و من احب القرآن فلیحب المساجد فانها افنیه الله و ابنیته اذن فی رفعها و بارک فیها ، میمونه ، میمون اهلها ، مزینه مزین اهلها ، محفوظه اهلها هم فی صلاتهم و الله فی حوائجهم هم فی مساجدهم والله من ورائهم

کسی که خداوند متعال را دوست بدارد ، بایستی مرا نیز دوست و هر که مرا دوست داشت باید خاندان مرا نیز دوست بدارد من در میان شما دو چیز گرانقدر کتاب خدا و خاندانم را به جای گذاشته ام هرکس که عترتم رادوست داشته باشد ، بایستی قرآن را نیز دوست داشته باشد دوستدار قرآن می بایستی دوستدار مساجد هم باشد ؛ چرا که مساجد ، محضر و خانه های خداوند است که خودش فرمان به برپایی آنها داده و آنها را مبارک گردانیده است مساجد ، فرخنده و اهل آن نیز فرخنده اند مساجد و اهل آن هر دو آراسته و محفوظند اهل مسجد در حال نمازند و خداوند حوایج آنان را رفع می کند آنان در مسجدند و خداوند پشتیبان و یاور آن ها است . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۵۵) .

۳۹ – احترام مسجد و ملاقات خداوند

قال علی – علیه السلام –

من وقر مسجدا ، لقی الله یوم یلقاه ضاحکا مستبشرا و اعطاه کتابه بیمینه

کسی که حرمت مسجد را نگه داردت روز قیامت خداوند را با چهره ای خندان و شادمان ملاقات می کند وخداوند نامه اش (نامه اعمالش

) را به دست راستش میدهد . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۶) .

۴۰- علت احترام به مساجد

قال الصادق - علیه السلام -

انما لتعظیم المساجد لانها بیوت الله فی الارض

احترام به مساجد از آن رو است که خانه های خدا در روی زمین است . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۶) .

۴۱ - فرشتگان و اهل مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ان للمساجد اوتادا الملائکه جلساوهم ، اذا غابوا افتقدوهم ، و ان مرضوا عادوهم ، و ان کانو فی حاجه اعانوهم

مساجد را میخ هایی (مردانی که حضوری پیوسته در آن دارند) است که فرشتگان با آن همشنین هستند اگر روزی آنان را نبینند ، سراغشان می روند و چون بیمار می شوند ، از آنان عیادت می کنند و اگر در کارها نیازمند کمک باشند ، آنان رایاری می دهند . (بحارالانوار ، ج ۸۰، ص ۳۷۳) .

۴۲ - افراد گریزان از مسجد وتحریم اجتماعی

قال الصادق - علیه السلام -

ان امیرالمؤ منین - علیه السلام - بلغه ان قوما لایحضرون الصلاه فی المسجد فخطب فقال ان قوما لایحضرون الصلاه معنا فی مساجدنا فلایؤ اکلونا و لایشاربونا و لایشاورنا و لایناکحونا و لا یاءخذوا من فیئنا شیئنا او یحضروا معنا صلاتنا جماعه و انی لاوشک ان امرالهم بنار تشتعل فی دورهم فاحرق علیهم او ینتهون قال فامتنع المسلمون عن مؤ اکلتهم و مشاربتهم و مناکحتهم حتی حضروا الجماعه مع المسلمین

به امیرالمؤ منین علی (ع) خبر رسید که گروهی برای نماز در مسجد حاضر نمی شوند ، امیرالمومنین (ع) برای مردم سخنرانی کرده و در ضمن آن فرمودند (گروهی برای نماز خواندن با ما در مساجد حاضر نمی شوند آنان حق ندارند با ما غذا بخورند و بیاشامند و مشورت کنند و با ما ازدواج نمایند و نیز حق ندارند از بیت المال مسلمین استفاده کنند مگر اینکه در نماز جماعت ما حاضر شوند نزدیک است اگر آن ها از کار خود دست بر ندارند فرمان دهم خانه های آنان

را با آتش بسوزانند)آنگاه امام صادق (ع) فرمود مسلمانان از خوردن و آشامیدن و ازدواج با آنان خودداری نمودند تا اینکه آنان در نماز جماعت مسلمین حاضر شوند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۷۹) .

۴۳ – نماز خانه در منزل

قال الصادق – علیه السلام –

احب لک ان تتخذ فی دارک مسجدا فی بعض بیوتک

دوست دارم در خانه ات اتاقی به عنوان مسجد قرار دهی . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۸۴) .

۴۴ – کیفر کناره گیری از مسجد

قال الصادق – علیه السلام –

شکت المساجد الی الله تعالی الذین لایشهدونها من جیرآنهات فاوحی الله الیها و عزتی و جلالی لاقبلت لهم صلاه واحده و لاظهرن لهم فی الناس عداله ولا نالتهم رحمتی ول جاورونی فی جنتی

مساجد ، از همسایگان خود که درمسجد حاضر نمی شوند ، به خداوند شکایت بردند . خداوند متعال به مساجد وحی فرمود به عزت و جلالم سوگند که یک نماز آنان راقبول نخواهم کرد ، در میان مردم عدالتی را از آنان آشکار نمی سازم ، رحمت من شامل آنان نشود و از همسایگی من در بهشتم محروم خواهند بود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۷۹) .

۴۵ – سرگرمی به کارهای ناپسند در مسجد

قال الصادق – علیه السلام –

ان النبی –صلی الله علیه وآله – بصر رجلا یخذف بحصاه فی المسجد فقال مازالت تلعن حتی وقعت ثم قال الخذف ، فی النادی من اخلاق قوم لوط ثم تلا و تاءتون فی نادیکم المنکر قال هو الخذف

پیامبر –صلی الله علیه وآله – مردی را دید که در مسجد به سنگ پرانی مشغول است ایشان فرمود این سنگ تا وقتی که مجددا به زمین برسد لعنت می کند سپس فرمود سنگ پرانی در میان جمع از اخلاق قوم لوط است آنگاه امام صادق (ع) این آیه شریفه را که می فرماید و در میان جمع کارهای زشت انجام می دهید (۵) تلاوت کرد و فرمود مراد از کار زشت قوم لوط دراین کریمه ، همان سنگ پرانی است . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۱۴) .

۴۶ – همسایه مسجد کیست ؟

قال علی – علیه السلام –

لاصلاه لجارالمسجد الا فی المسجد الا ان یکون به عذر او به عله فقیل و من جار المسجد یا امیرالمؤ منین ؟ قال من سمع النداء

نماز همسایه مسجد(چنانچه عذر یا بیماری نداشته باشد) جز در مسجد مقبول درگاه الهی نخواهد بود . از آن حضرت سوال شد همسایه مسجد چه کسی است ؟ فرمود کسی که صدای اذان را بشنود . (بحارالانوار ، ج ۸۳، ص ۳۸۰) .

۴۷ – آثار نمازگزاردن در مساجد متعدد

قال الصادق – علیه السلام –

صلوا من المساجد فی بقاع مختلفه فان کل بقعه تشهد للمصلی علیها یوم القیامه

در جاهای مختلف مساجد نماز به جای آورید ، چون جای جای زمین در روز قیامت برای کسی که بر آن نمازگزارده شد ، شهادت می دهد . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۴۷۴) .

۴۸ – گرامی داشتن مساجد

قال ابوبصیر

ساءلت اباعبدالله – علیه السلام – عن العله فی تعظیم المساجد ؟ فقال انما امر بتعظیم المساجد لانها بیوت الله فی الارض

ابوبصیر می گوید از امام صادق – علیه السلام – درمورد علت لزوم تعظیم مساجد سوال کردم امام (ع) فرمودند از آن روی به تعظیم و احترام مساجد فرمان داده شد ، که مساجد خانه های خدا در روی زمین هستند . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۵۷) .

۴۹ – توصیه های پیامبر (ص)

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

الا ادلکم علی ما یمحو الله به الخطایا ، و یرفع به الدرجات ؟ قالوا بلی یا رسول الله . قال اسباع الوضوء علی المکاره و کثره الخطی الی المساجد و انتظار الصلاه بعد الصلاه

می خواهید شما را به کارهایی که خدا به سبب آن گناهان را از بین برده و درجات انسان را افزون می کند راهنمایی کنم ؟ گفتند آری ای رسول خدا حضرت فرمود

۱ – وضوی تمام و کامل گرفتن (که با سختی همراه باشد)

۲ – فراوان به مساجد رفتن

۳ – پس از خواندن نماز ، در انتظار نماز بعدی بودن . (ریاض الصالحین ، ص ۲۹۷) .

۵۰ – بهره برداری از مسجد

عن الصادق – علیه السلام – قال

لایرجع صاحب المساجد باقل من احدی ثلاث اما دعاء یدعو به یدخله الله له الجنه و اما دعاء یدعو به فیصرف عنه بلاء و اما اخ یستفیده فی الله – عزوجل –

از امام صادق – علیه السلام – نقل شده است که فرمود شخصی که از مسجد باز می گردد ، کمترین چیزی که به چنگ آورده است ، می تواندیکی از سه مورد زیر باشد دخول در بهشت ، دفع بلاء ، دوستی که باعث موفقیتهای او در اعمال نیک شود . (بحارالانوار ، ج ۷۴ ، ص ۲۷۵ ، میزان الحکمه ، ج ۴ ، ص ۳۹۹) .

۵۱ – شکایت مسجد

عن النبی –صلی الله علیه وآله – قال

یجیی ء یوم القیامه ثلاثه یشکون المصحف ، و المسجد ، و العتره یقول المصحف یارب حرفونی و مزقونی و یقول المسجد یارب عطلونی و ضیعونی و تقول العتره یارب قتلونا و طردونا و شردونا ، فاجثوا للرکبتین فی الخصومه فیقول الله ان اولی بذلک

در قیامت سه چیز به حق شکایت برند قرآن ، مسجد ، عترت

قرآن می گوید پروردگارا ! مرا تحریف (از نظر معنی تغییر داده) و پاره پاره کردند . مسجد می گوید پروردگارا ! مرا بیکاره گذاردند و ضایع نمودند .

عترت می گوید بارالها ! ما را کشتند و راندند و آواره کردند .

پیامبر (ص) می فرماید من برای احقاق حق اینها ، در پیشگاه حضرت حق ، زانو می زنم و خداوند می فرماید من به محاکمه خائنان به این سه سزاوارترم . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ،

ص ۳۶۸) .

۵۲ – غبطه مردگان به اهل مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

مـا من لیله الاـ و ملـک الموت ینـادی یـا اهـل القبور لمن تغبطون الیوم فیقول الموتی انمـا نغبـط المؤ منین فی مساجـدهم لانهم یصلون و لا نصلی

هر شب فرشته مرگ ندا دهد ای خفتگان در خاک ! نسبت به چه کسی غبطه می خورید ؟ . . . مردگان درجواب گویند ما به مؤ منانی غبطه می خوریم که در مساجد نماز می خوانند در حالی که ما نماز نمی خوانیم . (ارشاد القلوب ، ص ۶۵) .

ب) ثواب حضور در مسجد

۵۳ – نمازگزار در قیامت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

یا اباذر ! طوبی لاصحاب الالویه یوم القیامه یحملونها فیسبقون الناس الا و هم السابقون الی المساجد بالاسحار و غیر الاسحار

ای ابوذر ! خوشا به حال آنان که در روز رسـتاخیز پرچم در دست دارنـد و در رفتن به بهشت بر مردم پیشـی می گیرنـد ، آنان افرادی هستند که سحرگاهان و سایر اوقات به مساجد ازدیگران پیشی می جویند . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۴۳۳) .

۵۴ – ضمانت خداوند برای اهل مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

خصال ست ما من مسلـم یموت فی واحـده منهن ، الا کان ضامنا علی الله – عزوجل – ان یـدخله الجنه منها رجل توضا فاحسـن الوضوء ثم خرج الی مسجد الصلاه فان مات فی وجهه ، کان ضامنا علی الله

شش خصـلت است که هر کسـی در آن حال بمیرد خداوند – عزوجل – ضـمانت نموده که او را در بهشت داخل کند یکی از آن موارد شخصـی است که وضوی خویش را نیکو به جـای آورد و به سوی مسـجد و محـل نمـاز حرکت کنـد و چون در راه مرگ وی فرا برسد خداوند بهشت را برای او ضمانت نموده است . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۴) .

۵۶ – سکونت درجوار عرش

قال علی – علیه السلام –

تحت ظل العرش یوم لاضل الا ظله رجل خرج من بیته فاسبع الطهر ثم مشی الی بیت من بیوت الله لیقضی فریضه من فرائض الله فهلک فیما بینه و بین ذلک و رجل قام فی جوف اللیل بعد ما هدات العیون فاسبع الطهر ثم ثام الی بیت من بیوت الله فهلک فیها بینه و بین ذلک

مردی که طهارت رانیکو به جای می آورد آنگاه به سوی خانه ای از خانه های خداوند گام برمیداردتا نماز واجب به جای آورد ، در زیر سایه عرش الهی است در آن روز که هیچ سایه ای جز سایه عرش نیست وبا این کار گناهان او آمرزید می شود و همین طور است شخصی که در دل شب ، در حالی که مردم به خواب رفته اند طهارت (وضوی) خویش را نیکو

به جای می آورد و به سوی خانه ای از خانه های خداوند حرکت می کند و در بین خانه و مسجد می میرد . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۵) .

۵۷ - ده حسنه و ده گناه و ده درجه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من مشی الی مسجد من مساجد الله فله بکل خطوه خطاها حتی یرجع الی منزله عشر حسنات و یمحی عنه عشر سیئات ، ویرفع له عشر درجات

هر که به سوی مسجدی از مساجد خدا روانه شود ، برای هر گامی که برمیدارد (تا وقتی که به منزلش برگردد) ده حسنه برای او نوشته شده و ده گناه از او آمرزیده و ده درجه بر درجاتش افزوده می شود . (ثواب الاعمال ، ص ۲۵۹) .

۵۸ - رفتن به مسجد در شب

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

بشر المشائین الی المساجد فی ظلم اللیل ، بنور ساطع یوم القیامه

به کسانی که در ظلمت شب به سوی مساجد می روند ، مژده ده که در روز قیامت فروغی درخشنده خواهند داشت . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۳) .

۵۹ - ثواب پیاده رفتن به سوی مسجد

قال الصادق - علیه السلام -

من مشی الی المسجد لم یضع رجله علی رطب ولایابس الا سبحت له الارض الی الارضین السابعه

هرکس پیاده به سوی مسجدروان شود ، پای خود را به هیچ تر و خشکی نمی گذارد ، مگر آنکه از آنجا تا زمین هفتم به جای او پروردگار را تسبیح می نماید . (ثواب الاعمال و عقاب الاعمال ، ص ۵۱ ، بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۳) .

۶۰ - اهل مسجد مؤ من اند

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذ راءیتم الرجل یعتاد المساجد فاشهدوا له بالایمان ، لان الله یقول انما یعمر مساجد الله من امن بالله

هنگامی که دیدید مردی بر رفت و آمد به مسجد مداومت می کند وی را مؤ من بدانید . چونکه خداوند متعال می فرماید آنان که ایمان خداوند دارند ، مساجد خدا را آباد می کنند . (مستدرک الوسائل ، ج ۳، ص ۳۶۲) .

۶۱ – نماز در مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من مشی منکم فی ظلم اللیل الی المساجد مشی بالنور التام یوم القیامه یسعی بین یدیه

هرکس از شما در تاریکی شب برخیزد و برای نماز به مسجد برود ، خدای تعالی در روز قیامت به او نوری دهد که پیاپیش او را روشن کند . (شهاب الاخبار ، ص ۱۷۸) .

۶۲ – آفات سخن ناروا در مسجد گفتن

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لحدیث البغی فی المسجد ، تاءکل الحسنات کما تاءکل البهیمه الحشیش

سخن ناروا در مسجد ، حسنات انسان را از بین می برد ، چنانچه که چهارپایان ، علفها را می خورند . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۷۱) .

۶۳ – اهل مسجد ، اهل بهشت است

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اجابه المؤ ذن رحمه و ثوابه الجنه و من لم یجب ، خاصمته یوم القیامه فطوبی لمن اجاب داعی الله و مشی الی المسجد ، ولایجیبه و لایمشی الی المسجد الامؤ من من اهل الجنه

پذیرفتن دعوت مؤ ذن ، توفیق و رحمت الهی بوده و پاداش آن بهشت است و کسی که این دعوت را پاسخ نگوید روز قیامت او را مؤ اخذه می کنم خوشا به حال آنان که ندای دعوت کننده به سوی خدا (موذن) را پاسخ گفته و به مسجد بروند ، زیرا کسی که به سوی مسجد گام برمیدارد ، مؤ من واهل بهشت است . (بحارالانوار ، ج ۸۱، ص ۱۵۴) .

۶۴ – ثمره رفتن به مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

والمشی الی المسجد طاعه الللہ و طاعه رسوله و من اطاع الله و رسوله ادخله الجنه مع الصدیقین و الشهداء و کان فی الجنه رفیق

داود - علیه السلام - و له مثل ثواب داود - علیه السلام -

رسول خدا (ص) فرمود قدم برداشتن به سوی مسجد اطاعت از خداوند و پیامبر اوست و هر کس که از خدا و رسولش اطاعت کند ، خداونداو راهمراه صدیقین و شهدا داخل بهشت خواهد کرد و همنشین داود (ع) است و مثل او پاداش می گیرد . (مستدرک الوسائل ، ج ۳، ص ۳۶۸) .

۶۵ - تهدید افراد گریزان از مسجد

قال الصادق - علیه السلام -

ان اناسا کانوا علی عهد رسول الله -صلی الله علیه وآله - ابطاوا عن الصلاه فی المسجد ، فقال النبی -صلی الله علیه وآله - لیوشک قوم یدعون الصلوه فی السمجد ان ناءمر بحطب فتوقد علیهم نار فتحرق علیهم بیوتهم

در زمان رسول خدا (ص) برخی از مردم نسبت به رفتن به مسجد و شرکت در نماز کوتاهی می کردند . رسول خدا (ص) فرمودند زود است دستور دهیم خانه های کسانی که نماز در مسجد را ترک می کنند تبر سرشان بسوزانند . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۴۷۸ ، صحیح بخاری ، ج ۱ ، باب ۴۲۲) .

۶۶ - مسجد پناهگاهی در بروز حوادث و مشکلات

قال الصادق - علیه السلام -

ما یمنع احدکم اذ دخل علیه غم من غموم الدنیا ان یتوضاء ثم یدخل المسجد فیرکع رکعتین یدعوا الله فیهما اما سمعت الله یقول و استعینوا بالصبر و الصلاه

چون هر یک از شما گرفتار غم و اندوه شد و با مشکل مواجه گردید ، وضو بگیرد و به مسجدی برود و دو رکعت نماز به جای آورد وخدا را بخواند آیا این سخن خداوند را نشینده ای که می فرماید (و از صبر و نماز ، یاری جویید) . (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۲۶۳) .

ج) آباد کردن و بنای مسجد

۶۷ - مسجدی در خانه

قال الصادق - علیه السلام -

احب لک ان تتخذ فی دارک مسجدا فی بعض بیوتک ثم تلبس ثوبین طمرین غلیظین ثم تساءل الله ان یعتقک من النار و ان یدخلک الجنه و لا تتکلم بکلمه باطل و لابکلمه بغی

دوست می دارم در خانه ات اتاقی را به عنوان مسجد قرار دهی آنگاه دو جامه کهنه و خشن پوشیده و از خداوند تقاضا کنی تو را از آتش نجات داده و در بهشت داخل کند و از سخنان باطل و ظالمانه تو را محافظت کند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۵۵ ، صحیح بخاری ، ج ۱ ص ۳۲۴) .

۶۸ – مسجد سازی

عن الصادق – علیه السلام –

من بنی مسجدا بنی الله له بیتا فی الجنه

هرکس مسجدی بسازد ، خداوند خانه ای در بهشت برای او می سازد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۸۵ ، کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۴۶۹) .

۶۹ – ساختن مصلی در خانه

قال الصادق – علیه السلام –

کان علی – علیه السلام – قد جعل بیتا فی داره لیس بالصغیر و لابالکبیر لصلاته و کان اذا کان اللیل ذهب معه بصبی لا یبیت معه فیصلی فیه

امیرالمؤ منین (ع) در خانه خود اتاقی را که نه بزرگ بود و نه کوچک به عنوان محل نماز قرار داده و شبها برای نماز خواندن ، طفل کوچکی ر...که نمی خوابید ، با خود با خود به آن اتاق برده و نماز می خواند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۵۵ ، صحیح بخاری ، ج ۱ ، ص ۳۲۴) .

۷۰ – مساجد نامبارک

قال الباقر – علیه السلام –

جددت اربعه مساجد بالکوفه فرحا لقتل الحسین – علیه السلام – مسجد الاشعث و مسجد جریر و مسجد سماک و مسجد شبث ابن ربعی

به انگیزه خوشحالی از کشته شدن امام حسین (ع) چهارمسجد در کوفه تجدید بنا شد مسجد اشعث مسجد جریر ، مسجد سماک ، و مسجد شبث ابن ربعی . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۲۰) .

۷۱ – ساختن مسجد و به یاد خدا بودن .

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من بنی مسجدا لیذکر الله فیه بنی له بیت فی الجنه

هرکس مسجدی را به قصد این که در آن نام خدا برده شود بسازد ، برای وی خانه ای در بهشت ساخته می شود . (روضه الواعظین ، ص ۳۷۰) .

۷۲ – مسجد ساختن در قبرستان

ساءل اباعبدالله – علیه السلام – عن زیاره القبور و بناء المساجد فیها فقال اما زیاره القبور فلاباءس بها و لاینبی عندها مساجد

از امام صادق (ع) در مورد زیارت قبور و ساختن مسجد در قبرستان سوال شد امام (ع) فرمودند زیارت قبور مانعی ندارد ولی نباید در قبرستان مسجد ، ساخته شود . (وسائل الشیعه ، ج ۲ ، ص ۸۸۷) .

۷۳ – آباد کردن مسجد

قال علی – علیه السلام –

ان الله – عزوجل – اذا اراد ان یصیب اهل الارض بعذاب قال لولا الذین یتحابون بجلالی و یعمرون مساجدی و یستغفرون بالاسحار لانزلت بهم عذابی

خداون سبحان وقتی اراده می کند مردم روی زمین را گرفتار عذاب (دنیوی) کند ، گوید اگر نبودند افرادی که مرا به خاطر جلال و جبروتم دوست می دارند و مساجد مرا آباد می کنند و سحرگاهان استغفار می کنند ، عذابم را بر زمینیان نازل می کردم . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۵۰) .

۷۴ – بنای مسجد برای خدا

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من بنی مسجدلله بنی الله له فی الجنه مثله

هرکس مسجدی برای خدا بسازد ، خداوند خانه ای مثل آن در بهشت برایش بنا می کند . (صحیح مسلم ، ج ۵ ، ص ۱۴ ، صحیح بخاری ، ج ۱) .

۷۵ – زینت کردن مساجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لاتزخرفوا مساجدکم کما زخرفت الیهود و النصاری بیعهم

مساجد خود را آنگونه که یهود و نصاری معابد خود را زینت می کردند ، نیارایید . (مستدرك الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۷۲) .

۷۶ – محل دستشویی در مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

واجعلو مطاهرکم علی ابواب مساجدکم

محل تطهیر (آبریزگاه) را خارج از مسجد و در محل ورود به مسجد قرار دهید .

۷۷ – علت ساختن مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

انما نصبت المساجد للقرآن

مساجد برای قرائت قرآن ساخته شده است . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۹۳) .

۷۸ – توسعه بنای مسجد

ان رسول الله –صلی الله علیه وآله – مر بقوم اسسوا مسجدا لیبنوه فقال او سعوه تملاءوه قال فاوسعوه

رسول خدا –صلی الله علیه وآله – بر جمعی که تازه مشغول بنای مسجدی بودند ، عبور کرد ، و فرمود مسجد را وسیع بسازید ، و آن را پر کنید پس از آنان به فرمان پیامبر (ص) فضای مسجد را وسیعتر کردند . (سنن بیهقی ، ج ۲ ، ص ۴۳۹) .

۷۹ – سنگریزه های مسجد

قال الباقر – علیه السلام –

اذا خرج احدکم الحصاه من المسجد فلیردها مکانها او فی مسجد اخر فانها تسبح

هرگاه کسی سنگریزه ای را از مسجد بیرون برد ، باید آن را به جای خود و یا مسجد دیگر برگرداند ، زیرا این سنگریزه خدا را تسبیح می گوید . (علل الشرایع ، ج ۲ ، ص ۳۲۰) .

۸۰ – فضیلت نماز در مکانهای مقدس

صلاه فی بیت المقدس الف صلاه و صلاه فی المسجد الاعظم مائه صلاه و صلاه فی مسجدالقبیله خمس وعشرون صلاه و صلاه فی مجسدالسوق اثنتا عشره صلاه

یک نماز دربیت المقدس برابر با هزار نماز و در مسجد بزرگ (جامع) شهر برابر با صد نماز و در مسجد قبیله (محله) برابر بیست و پنج نماز و در مسجد بازار برابر دوازده نماز فضیلت دارد . (بحارالانوار ، ج ۱۰۲ ، ص ۲۷۰) .

۸۱ - فضیلت مساجد خاص

قال علی - علیه السلام -

اربعه من قصور الجنه فی الدنیا المسجد الحرام و مسجد الرسول -صلی الله علیه وآله - و مسجد بیت المقدس و مسجد الکوفه

در دنیا چهار عمارت از کاخهای بهشت اند مسجدالحرام ، مسجدالنبی ، (ص) ، مسجد بیت المقدس و مسجد کوفه ، (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۴۵) .

۸۲ - فضیلت مسجدالنبی (ص)

قال الصادق - علیه السلام -

صلاه فی مسجدالنبی -صلی الله علیه وآله - تعدل بعشره الاف صلاه

یک نماز در مسجد پیامبر (ص) با ده هزار نماز برابر خواهد بود . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۳۶) .

۸۳ - نخستین قبله مسلمین

عن جعفر عن ابیه - علیهما السلام -

ان رسول الله -صلی الله علیه وآله - استقبل بیت المقدس سبعه عشر شهرا ثم صرف الی الکعبه و هو فی صلاه العصر

امام صادق (ع) از پدرش نقل می کند که ایشان فرمود رسول خدا (ص) مدت هفده ماه به سمت بیت المقدس نمازگزاردند ، پس از آن در حالی که در نماز عصر بودند ، به سمت کعبه برگشتند (مدت هفده ماه بیت المقدس قبله مسلمانان بود و پس از آن ، کعبه قبله آنان شد) . (قرب الاسناد ، ص ۱۴۸) .

۸۴ - مسجد خیف

قال الباقر - علیه السلام -

صلی فی مسجد الخیف سبعمائه نبی

هفتصد پیامبر در مسجد خیف ، نماز به جای آورده اند . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۳۵) .

۸۵ – ثواب نماز در سه نوع مسجد

عن النبی –صلی الله علیه وآله –

فضلت الصلاه فی المسجد الحرام علی غیره بمائه الف صلاه و فی مسجدی بالف صلاه و فی مسجد بیت المقدس بخمسمائه صلاه

نماز در مسجد الحرام برابر صدهزار نماز و در مسجد من (مسجدالنبی) برابر هزار نماز و در مسجد بیت المقدس برابر پانصد نماز در جای دیگر برتری داده شده است . (الانس الجلیل ، ج ۱ ، ص ۲۲۹) .

۸۶ – فضیلت مسجدالحرام

قال الباقر – علیه السلام –

من صلی فی المسجد الحرام صلاه مکتوبه قبل الله منه کل صلاه صلاها منذیوم و جبت علیه الصلاه و کل صلاه یصلیها الی ان یموت

کسی که نمازواجبی را در مسجدالحرام به جای آورد ، خداوند تمامی نمازهایی راکه از آغاز تکلیف بر او واجب شده و نیز نمازهایی را که تا پایان عمر به جای می آورد ، قبول می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۳۶) .

۸۷ – فضیلت مسجد قبا

قال الصادق – علیه السلام –

من اتی مسجد قبا فصلی فیه رکعتین رجع بعمره

کسی که در مسجد من ، قبا ، دو رکعت نماز بگزارد ، مانند آن کسی است که یک عمره به جای آورده باشد . (وسائل الشیعه ، ج ۱۰ ، ص ۲۷۸) .

۸۸ – فضیلت مسجد کوفه

قال الباقر – علیه السلام –

لویعلم الناس ما فی مسجد الکوفه لاعدوا له الزاد و الرواحل من مکان بعید ان صلاه فریضه فیه تعدل حجه وصلاه نافله فیه تعدل عمره

اگر مردم ، فضیلت مسجد کوفه را می دانستند ، از راه دور برای رسیدن به این مسجد توشه و مرکب تهیه می کردند خواندن

یک نماز واجب در این مسجد ، ثواب یک حج و یک نماز مستحب در آن ثواب یک عمره را دارد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۲۵) .

۸۹ – فضیلت مسجد سهله

قال الصادق – علیه السلام –

ما من مکروب یاءتی مسجد السهله فیصلی فیه رکعتین بین العشائین و یدعواالله – عزوجل – الا فرج الله کربته

هرگرفتاری که به مسجد سهله (در کوفه) برود و میان نماز مغرب و عشا دو رکعت نماز به جای آورد و دعا کند ، خداوندمتعال گره از کار فروبسته او خواهد گشود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۳۳) .

۹۰ – فضیلت مسجد خیف

قال الباقر – علیه السلام –

من صلی فی مسجد الخیف بمنی مائه رکعه قبل ان یخرج منع عدلت عباده سبعین عاما و من سبح الله فی مائه تسبیحه کتب له کاءجر عتق رقبه ، و من هلل الله فیه مائه تهلیله عدلت اجر احیاء نسمه ، و من حمد الله فیه مائه تحمید عدلت اجر خراج العراقین یتصدق به فی سبیل الله – عزوجل –

هرکس صد رکعت نماز در مسجد خیف (درمنی) به جای آورد ، با هفتصد سال عبادت برابر است و کسی که در این مسجد ، صد مرتبه ، (سبحان الله)بگوید ، ثواب آن برابر با ثواب آزاد کردن بنده است و هر کس در آن جا صد مرتبه (لااله اله الله)بگوید ، برابر است با ثواب کسی که انسانی را زنده کرده باشد و کسی که صد مرتبه (الحمدلله) بگوید ثواب آن برابر است با ثواب مالیات عراقین (خراسان و عراقان) که در راه خدا صدقه بدهد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۳۵) .

۹۱ – قال الصادق – علیه السلام –

انه تستحب الصلاه فی مسجد الغدیر لان النبی –صلی الله علیه وآله – اقام فیه امیرالمؤ منین – علیه السلام – و هو موضع اظهر الله فیه الحق

نماز خواندن در مسجد غدیر مستحب است ، زیرا پیامبر (ص) امیرالمؤ منین (ع) را در آن مکان به جانشینی خویش منصوب فرموده و این مکان ، محلی است که خداوند – عزوجل – حق را در آن آشکار نمود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۴۹) .

۹۲ – مسجد غدیر

قال الکاظم – علیه السلام –

صل فیه فان فیه فضلا و قد کان ابی یاءمر بذلک

در این مسجد (غدیر) نماز بخوان ، این مسجد دارای فضیلت است و پدرمساءله امام صادق نیز به نماز خواندن در این مسجد سفارش می کرد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۴۹) .

۹۳ - پیاده به مسجدالحرام رفتن

قال الصادق - علیه السلام -

اذا دخلت المسجد الحرام فادخله حافیا علی السکینه والوقار . و قال من دخله بخشوع غفر الله له ان شاء الله قلت ماالخشوع ؟ قال السکینه ، لاتدخل بتکبر

چون وارد مسجد الحرام شوی ، با پای برهنه و آرامش و قار به این مکان داخل شو ! کسی که با حال خشوع به مسجدالحرام داخل شود خداوند گناهان او را می آمرزد ، ان شاء الله راوی گوید به امام (ع) گفتم خشوع چیست ؟ فرمود خشوع همان آرامش است و با تکبر داخل مشو . (وسائل الشیعه ج ۹ص ۳۲۱ ، بحارالانوار ، ج ۹۶ تص ۱۹۲) .

ه) آداب ورود به مسجد

۹۴ - دعای ورود به مسجد

قال الصادق - علیه السلام -

اذا دخلت المسجد فاحمد الله واثن علیه وصل علی النبی

هرگاه داخل مسجد شدی ، حمد و سپاس خدا را بگو و بر پیامبر (ص) درود فرست . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۱۶) .

۹۵ - آداب ورود به مسجد

عن علی - علیه السلام -

من اراد دخول المسجد فلیدخل علی سکون و وقار المساجد بیوت الله و احب البقاع الیه

هر کس می خواهد به مسجد داخل گردد ، با آرامش و با طماءنینه وارد شود ، چون مساجد خانه های خدا و محبوبترین محلها در نظر او است . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۱۷۰) .

۹۶ - دعای هنگام ورود به مسجد

قالت فاطمه الزهراء - سلام الله علیها -

کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - اذا دخل المسجد صلی علی النبی و قال اللهم اغفرلی ذنوبی و افتح لی ابواب رحمتک

رسول خدا (ص) هنگام ورود به مسجد صلوات می فرستاد ، و می فرمود خدایا گناهانم را ببخش و درهای رحمت خویش را بر من بگشا . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۱۸) .

۹۷ - طهارت هنگام ورود به مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

لاتدخل المساجد الا بالطهاره

داخل مساجد مشو ، مگر با وضو(از باب استحباب و نه وجوب) . (مستدرک الوسائل ، ج ۳، ص ۳۸۸) .

۹۸ - کراهت سواره رفتن به مسجد

قال الصادق - علیه السلام -

انا اکره ان ادخله راکبا

کراهت دارم که سواره وارد مسجد (کوفه) شوم . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۳۰) .

۹۹ - اخلاص در رفت و آمد به مسجد

عن احدهما (الباقر او الصادقانون اساسی - علیهماالسلام - قال

دخل رجلان المسجد ، احدهما عابد و الاخر فاسق فخرجا من المسجد و الفاسق صدیق و العابد فاسق و ذلک انه یدخل العابد المسجد مدلا بعبادته یدل بها فتکون فی ذلک و تکون فکره الفاسق فی التندم علی فسقه و یستغفر الله - عزوجل - مما صنع من الذنوب

دو مرد وارد مسجد شدند یکی عابدو دیگری فاسق بود هر دو در حالی از مسجد خارج شدند که مرد فاسق درستار و مرد عابد فاسق شده بود ، زیرا عابد در حالی که به عبادت خود مغرور است به مسجد آمده و همواره در همین فکر به سر می برد و از عبادت خود راضی است ولی شخص فاسق به ندامت بر فسق و تباهی خویش و طلب آمرزش از خدا به خاطر گناهانش می اندیشد . (وسائل الشیعه ، ج ۱ ص ۷۶ ، علل الشرایع ، ج ۲ ، ص ۳۵۴) .

۱۰۰- کیفیت ورود به مسجد

عن الباقر و الصادق علیهماالسلام

الفضل فی دخول المسجد ان تبداء برجلک الیمنی اذا دخلت و بالیسری اذا خرجت

بهتر آن است که هنگام ورود به مسـجد ابتدا پای راست را پیش بگذاری و هنگام خروج پای چپ را . (وسائل الشـیعه ، ج ۳ ، ص ۵۱۷) .

۱۰۱ – هنگام ورود به مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

تعاهدوا نعالکم عند ابواب المسجد

در پیش درب مسجد ، کفشهایتان را (نسبت به آلودگی) بررسی کنید . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۰۴) .

۱۰۲ – پرهیز از بوی بد به هنگام ورود به مسجد

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله – علیه السلام –

انه ساءل عن اکل الثوم و البصل والکراث قال لاباءس باءکله نیا و فی القـدور و لاباءس باءن یتداوی بالثوم ولکن اذا اکل ذلک فلا یخرج الی المسجد

ابوبصـیر می گوید از امام صادق (ع) در مورد خوردن سـیر و پیاز و تره سؤ ال کردم امام فرمود خوردن آنها به صورت خام یا پخته اشـکالی ندارد . همچنین معالجه بیماری با سیر اشکالی ندارد اما اگر کسی آنهارا خورد (قبل از برطرف کردن بوی آن) به مسجد نرود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۲۰ ، صحیح بخاری ج ۱ ، ص ۴۰۲ صحیح مسلم ، ج ۵ ، ص ۴۹) .

۱۰۳ – حضور زنان در مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لاتمنعوالنساء حظوظهن من المساجد اذا استاءذنوکم

هنگامی که زنان از شـما اذن رفتن به مسـجد می خواهنـد ، آنان را از رفتن مساجد محروم نکنید که از مسـجد بهره ای دارند . (صحیح مسلم ، ج ۴ ، ص ۱۶۱) .

۱۰۴ – آداب ورود زنان به مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا شهدت احداکن المسجد فلاتمس طیبا

زمانی که یکی از شما زنان به مسجد می آید ، نباید از بوی خوش استفاده نمایند . (صحیح مسلم ، ج ۴ ، ص ۱۶۲) .

۱۰۵ - باطهارت به مسجد رفتن

قال الصادق - علیه السلام -

علیکم باءتیان المساجد فانها بیوت الله فی الارض من اتاه متطهرا طهره الله من ذنوبه و کتب من زواره فاکثروا فیها من الصلاه و الدعاء

به حضور در مسجد مواظبت کنید ! چرا که مسجد خانه خداوند در زمین است کسی که با طهارت وارد مسجد شود ، خداوند و را از گناهانش پاک می کند و نام وی را در زمره زائران خویش می نویسد پس در مساجد ، فراوان به نماز و دعا بپردازد . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۸۴) .

۱۰۶ - بهترین مردم

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

خیرالناس اولهم دخولا فی المسجد و اخرهم خروجا

بهترین مردم کسی است که هنگام ورود به مسجد اولین نفر ، و هنگام خروج از مسجد آخرین نفر باشد . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۲۷) .

۱۰۷ - مانع ورود به مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ان المسجد لایحل لجنب ولاحائض

همانا ورود افراد جنب و حائض به مسجد حرام است . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۶۶۸) .

۱۰۸ - دعای هنگام ورود به مسجد

قال الباقر - علیه السلام -

اذا خلت المسجد و انت تريد ان تجلس فلا تدخله الا طاهرا و اذا دخلته فاستقبل القبله ثم ادع الله و سله و سم حين تدخله و احمدالله وصل على النبى -صلى الله عليه وآله -

هگامی که وارد مسجد شدی ، و می خواهی در آن بمانی با طهارت داخل شو ! و چون به مسجد رسیدی روبه قبله کن و خداوند را بخوان و حاجتت را از او درخواست کن و در لحظه ورود به مسجد نام خداوند (بسم الله الرحمن الرحیم) را بر زبان جاری نما و خداوند را ستایش کن و بر پیامبر (ص) درود (صلوات) فرست . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۱۶) .

۱۰۹ - مسجد و دهان بدبو

قال علی - علیه السلام -

من اکل شیئا من الموذیات ریحها فلایقربن المسجد

کسیکه چیز بوداری (مثل سیر) بخورد که موجب آزار مردم شود ، به مسجد نرود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۰۲) .

۱۱۰ - توقف در مسجد

قال الباقر - علیه السلام -

ان معناه لاتقربوا مواضع الصلاه من المساجد ، و انتم جنب الا مجتازین

معنای آیه شریفه (ولا جنبا الا عابری سبیل)آن است که در حال جنابت به مسجد داخل نشوید ، مگر این که از آن عبور کنید(از دربی داخل و از درب دیگر خارج شوید .) (وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۴۸۹ ، باب ۱۵ ، از ابواب الجنابه ، روایت ۲۰) .

۱۱۱ - آداب حرکت به مسجد

قال الصادق - علیه السلام -

اذا قمت الی الصلوه ان شاء الله فاءتها سعیا ولتکن علیک السکینه والوقار فما ادرکت فصل و ما سبقت به فاتمه

هنگامی که به سوی نمازحرکت می کنی ، حرکت تو باید شتابان و با آرامش و وقار همراه باشد پس هر مقدار از نماز (جماعت) را درک کردی (با جماعت) برگزار کن و آنچه را که از تو فوت شده (فرادی) به جای آور . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۵۷) .

۱۱۲ - آداب ورود به مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذ دخل المسجد (احدکم) یضع رجله الیمنی و یقول بسم الله و علی الله توکلت ولا حول ولاقوه الا بالله ، و اذا خرج یضع رجله الیسری و یقول بسم الله اعوذ بالهـل من الشیطان الرجیم ثم قال یا علی ! من دخل المسجد و یقول کما قلت تقبل الله صلاته و کتب له بکل رکعه صلاها فضل مائه رکعه فاذا خرج یقول مثل ما قلت غفر الله له الذنوب و رفع له بکل قدم درجه و کتب الله له بکل قدم مائه حسنه

هنگامی که یکی از شما به مسجد وارد می شود ، باید پای راست را مقدم داشته و بگوید بسم الله و علی الله توکلت ولاحول و لاقوه الابالله وهنگام خروج پای چپ را مقدم داشته وبگوید بسم الله اعوذبالله من الشیطان الرجیم آنگاه پیامبر (ص) فرمود یا علی ! کسی که این گونه داخل مسجد شود ، خداوند نماز او را قبول می کند و در برابر هر رکعت نمازی که به جای آورده است فضیلت صد

رکعت نماز را به وی عطا می کند و اگر بدین کیفیت خارج شود ، خداوند گناهان او را می بخشاید و در مقابل هر گامی یک درجه وصد پاداش به وی عطا می نماید . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۹۱) .

و) آداب داخل مسجد

۱۱۳ – نشستن روبه قبله

قال علی – علیه السلام –

من السنه اذا جلست فی المسجد ان تستقبل القبله

روبه قبله در مسجد نشستن سنت (و مستحب) است . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۸۰) .

۱۱۴ – انتظار نماز در مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

الجلوس فی المسجد انتظار الصلاه عباده ما لم یحدث وقیل یا رسول الله و ما یحدث ؟ قال الاغتیاب

نشستن در مسجد به انتظار نماز عبادت است ، تا حدثی از او سر نزده ، عرض شد ای رسول خدا حدث چیست ؟ فرمود حدث ، غیبت کردن است . (وسائل الشیعه ، ج ۸ ، ۵۹۸ ، اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۳۵۷) .

۱۱۵ – تمیز کردن مسجد

قال الرضا – علیه السلام –

ان الجنه و الحور لتشاق الی من یکسح المسجد او یاءخذ من القذی

بهشت و حوریان بهشتی مشتاق کسی هستند که مسجد را تمیز کند ، یا آلودگیهای آن را بگیرد . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۸۵) .

۱۱۶ – ثواب روشنایی مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من اسرج فی مسجد من مساجد الله سراجا لم تزل الملائکه وحمله العرش یستغفرون له مادام فی ذلک المسجد ضوء من السراج

هرکس در مسجدی از مسجدهای خدا چراغی روشن کند ، همواره حاملان عرش الهی و فرشتگان برای اوطلب آمرزش کنند

تا روشنی آن چراغ باقی است . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۱۶۹) .

۱۱۷ - بهره معنوی از مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

کل جلوس فی المسجد لغو الا ثلاثه قراءه مصل ، او ذکرالله اوسائل عن علم

هر نشستی در مسجد لغو است مگر در سه حالت خواندن قرآن ، گفتن ذکر خدا ، سؤ ال (جستوی) علم . (میزان الحکمه ، ج ۴ ، ص ۳۹۳ ، بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۸۸) .

۱۱۸ - خنده در مسجد ، سبب تاریکی قبر

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

الضحک فی المسجد ظلمه فی القبر

خندیدن در مسجد ، موجب تاریکی قبر می شود . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۶۶۷) .

۱۱۹ - نهی نمازمیت در مسجد

قال ابوبکر بن عیسی

کنت فی المسجد و قد جی ء بجنازه فاردت ان اصلی علیها فجاء ابوالحسن الاول - علیه السلام - فوضع مرفقه فی صدری فجعل یدفعنی حتی اخرجنی من المسجد ثم قال یا ابابکر ان الجنائز لایصلی علیها فی السمجد

در مسجد بودم که جنازه ای آوردند ، خواستم بر آن نماز بخوانم که امام موسی کاظم (ع) وارد مسجد شدند و آرنج خود را بر سینه من گذاشته و به عقب راندند ، تا این که مرا از مسجد بیرون کردند آنگاه فرمودند ای ابوبکر ! در مسجد بر جنازه ها نماز گزارده نمی شود . (الاستبصار ، ج ۱ ، ص ۴۷۳) .

۱۲۰ - نماز تحیت مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا دخلت المسجد فصل رکعتین قبل ان تجلس

هرگاه داخل مسجد شدی ، پیش از آن که بنشینی ، دو رکعت نماز (تحیت) بخوان . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۶۷۵ ، حدیث

۲۰۸۶۱) .

۱۲۱ – کیفیت حضور کودکان در مسجد

عن جابر عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

ساءلته عن الصبیان اذا صفوا فی الصلوه المکتوبه قال لاتؤ خروهم عن الصلاه و فرقوا بینهم

جابر می گوید از امام باقر (ع) در مورد کودکان هنگامی که برای نماز واجب در صف جماعت شرکت می کنند ، سؤ ال کردم امام (ع) فرمود آنان را از صفوف نماز جماعت خارج نکنید ، بلکه آنها را (در میان بزرگسالان) پراکنده سازید . (تهذیب الاحکام ، ج ۲ ، ص ۳۸۰) .

۱۲۲ – پاداش نشستن در مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان الله تعالی یعطیک مادمت جالسا فی السمجد بکل نفس تنفس فیه درجه فی الجنه

خداوند – تبارک و تعالی – به عدد هر نفسی که می کشی و در مسجد نشسته ای درجه ای در بهشت به تو پاداش می دهد . (بحارالانوار ، ج ۸۳، ص ۳۷۰) .

۱۲۳ – ثواب انتظار نماز دیگر

قال الصادق – علیه السلام –

من اقام فی مسجد بعد صلاته انتظارا اللصلاه ، فهو ضیف الله و حق علی الله ان یکرم ضیفه

هرکس در مسجد پس از نمازش در انتظار نماز دیگر بماند ، میهمان خداوند است و بر خداست که میهمانش را گرامی دارد . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۳) .

۱۲۴ – مانع تاریکی قبر

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من احب ان لایظلم لحده فلینور المساجد

کسی که دوست دارد قبرش تاریک نباشد ، مساجد را نوارنی کند . (مستدرک الوسائل ، ج ۳، ص ۳۶۶) .

۱۲۵ – آداب مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من رد ریقه تعظیما لحق المسجد جعل الله ذلک قوه فی بدنه و کتب له بها حسنه و حط عنه بها سیئه و قال لاتمر بداء فی جوفه الا ابراءته

هرکس برای احترام مسجد ، آب دهان خود را فرو برد و در مسجد نیندازد ، خداوند آن را در بدن وی ، به قدرت و توانایی تبدیل می کند و به پاداش این کار ، برای او حسنه ای می نویسد وگناهی رااز او می آمرزد و این آب دهان ، به هر دردی (که در بدن او است) برخورد کند آن راشفا می بشخد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۹۹) .

۱۲۶ – نشستن در مسجد ، بهتر از نشستن در بهشت

قال علی – علیه السلام –

الجلسه فی الجامع خیرلی من الجلسه فی الجنه فان الجنه فیها رضا نفسی و الجامع فیها رضا ربی

نشستن در مسجد برای من بهتر است از نشستن در بهشت ، زیرا که بودن در بهشت مرا خشنود می سازد و بودن در مسجد موجب رضایت و خشنودی خدایم می باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۰ ، ص ۳۶۲) .

۱۲۷ – آباد کردن مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

یاباذر ! من اجاب داعی الله و احسن عماره مساجدالله کان ثوابه من الله الجنه ، فقلت بابی و امی یا رسول الله کیف یعمر مساجدالله ؟ قال لاترفع فیها الاصوات و لایخاض فیها بالباطل ، ولایشتری فیها ولایباع و اترک اللغو ما دمت فیها فان لم تفعل فلا تلومن یوم القیامه الا نفسک

ای ابوذر ! هرکس نداری منادی خدارا پاسخ گفت و مساجد خداوند را خوب آباد و احیا کرد پاداش او بهشت است گفتم پدر و مادرم فدایت ای پیامبر خدا ! چگونه مساجد خداوند آباد می شود ؟ فرمود به اینکه صدا در آنها بلند نشودو سخنان باطل در آنها رد و بدل نشود و خرید و فروش درآنها صورت نگیرد و تا هروقت که در مسجد باشی ! از هر لغو و باطلی بپرهیز ، که اگر چنین نکنی روز قیامت جز خود را ملامت نخواهی کرد (زیرا به دلیل عدم رعایت حقوق مسجد کیفر می شوی) (بحارالانوار ، ج ۸۰ ، ص ۳۸۰) .

۱۲۸ – اذان در مناره مسجد

قال الصادق - علیه السلام -

کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - یقول لبلال اذا دخل الوقت یا بلال ! اعل فوق الجدار و ارفع صوتک بالاذان

رسول خدا (ص) هنگامی که وقت نماز فرا می رسید ، به بلال می فرمود ای بلال ! برفراز دیوار (مسجد) برو و با صدای بلند اذان بگو ! (وسائل الشیعه ، ج ۴، ص ۶۲۶) .

۱۲۹ – مسجد و طهارت آن

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

جنبوا مساجدکم النجاسه

مساجد خود را از نجاسات دور نگه دارید . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۰۴) .

۱۳۰ – مسجد و آخرالزمان

قال الصادق - علیه السلام -

و راءیت المساجد محتشیه ممن لایخاف الله مجتمعون فیها للغیبه و اکل لحوم اهل الحق و یتواصفون فیها شراب المسکر و راءیت السکران یصلی بالناس فهو لایعقل ولایشان بالسکر (در علامات ظهور) و می بینی که مساجد پر از افرادی است که خوفی از خداوند ندارند . (مردم برای غیبت کردن و خوردن گوشت پیروان حق در مساجد جمع می شوند و درباره نوشیدن مسکر (می) سخن می گویند . امام جماعت را می بینی که مست و خراب امامت مردم را به عهده گرفته و از بابت مستی ، ملامت نمی شود . (روضه الکافی ، ص ۳۹، بحارالانوار ، ج ۵۲، ص ۲۵۹) .

۱۳۱ – تطهیر مسجد

قال الباقر - علیه السلام -

اوحی الله نبیه ان طهر مسجدک

خداوند متعال به پیامبر خویش فرمان داد که مسجد خویش را طاهر کن . (وسائل الشیعه ج ۱ ، ص ۴۸۴) .

۱۳۲ – خوشبو کردن مسجد

قال علی - علیه السلام -

و جمروها (المساجد) فی کل سبعه ایام

و مساجد را هر هفته خوشبو و معطر کنید . (بحارالانوار ، ج ۱۸ ، ص ۱۰۷ و ۱۳۶)

۱۳۳ – داد و ستد در مسجد

قال الصادق – علیه السلام –

جنبوا مساجدکم البیع و الشراء

مساجدتان را بازاری برای خرید و فروش قرار ندهید . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۰۷) .

۱۳۴ – کار در مسجد

ان رسول الله –صلی الله علیه وآله – مر برجل یبری مشاقص له فی المسجد فنهاه و قال انهالغیر هذا بنیت

پیامبر اکرم (ص) مردی را در مسجد دیدند که سرگرم تیز کردن تیر آن بود آن حضرت او را از این کار بازداشتند و فرمودند مساجد برای کاری غیر از این (عبادت) ساخته شده است . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۹۶) .

۱۳۵ – کشف عورت در مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

کشف السره و الفخذ و الرکبه فی المسجد من العوره

نمایاندن ناف ، ران و زانو در مسجد ، مانند کشف عورت است . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۱۵) .

۱۳۶ – علت تازیانه خوردن

ان امیرالمؤ منین – علیه السلام – راءی قاصا فی المسجد فضربه بالدره و طرده

امیرالمؤ منین (ع) مردی را در مسجد دیدند که مشغول داستان سرایی بود او را تازیانه زدند و از مسجد بیرون کردند . (وسائل الشیعه ج ۳ ، ص ۵۱۵) .

۱۳۷ – انداختن آب دهان و بینی در مسجد

قال علی – علیه السلام –

من وقر المسجد من نخامته لقی الله یوم القیامه ضاحکا قد اعطی کتابه بیمینه و ان المسجد لیلتوی عند النخامه کتلوی احدکم بالخیزران اذا وقع به

کسی که به احترام مسجد از انداختن اخلاط(آب بینی و سینه) در آن خودداری کند ، در روز قیامت با سرور و شادمانی و در حالی که نامه اعمالش را در دست راست دارد خداوند متعال را ملاقات می کند کسی که در مسجد خلط می اندازد ، مسجد(از نفرت) به خود می پیچد ، همان طور که اگر یکی از شما رابا چوب خیزران بزنند ، از شدت درد به خود می پیچد . (بحارالانوار ، ج ۸۰ ، ص ۳۸۱) .

۱۳۸ – خوابیدن در مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من نام فی المسجد بغیر عذر ابتلاه الله بداء لازوال له

کسی که بدون عذر در مسجد بخوابد ، خداوند او را به دردی بی پایان مبتلا می کند . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۷۳)

۱۳۹ – قضاوت و اجرای حدود در مسجد

قال الصادق – علیه السلام –

جنبوا مساجدکم البیع و الشراء و المجانین و الصبیان و الاحکام و الضاله و الحدود و رفع الصوت

از خرید و فروش در مسجد و آوردن دیوانگان و کودکان و اجرای احکام و حدود و اعلام اشیاء و گمشده و بلند کردن صدا در آن ، خودداری کنید . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۰۷) .

۱۴۰ – اعلام اشیاء گمشده در مسجد

سمع النبی –صلی الله علیه وآله – رجلا یشند ضاله فی المسجد ، فقال قولوا له لا راد الله علیک ، فانها لغیر هذا بنیت

پیامبر خدا (ص) شنیدند که مردی در مسجد اعلام می کند چیزی را گم کرده است تا اگر کسی پیدا کرده است به او بازگرداند آن حضرت فرمودند به او بگویید خدا گمشده ات را به تو برنگرداند ، مسجد برای کارهایی غیر از این ساخته شده است . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۳۷)

۱۴۱– نهی کشیدن شمشیر در مسجد

قال الباقر – علیه السلام –

نهی رسول الله -صلی الله علیه وآله - عن سل السیف و عن بری النبل فی المسجد قال و انما بنی لغیر ذلک

رسول خدا -صلی الله علیه وآله - بیرون آوردن شمشیر از غلاف و تیز کردن در مسجد را نهی کرد و فرمود مسجد را برای کارهایی غیر از این ساخته اند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۹۵) .

۱۴۲ - سرودن شعر در مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من سمعتموه ینشده الشعر فی المسجد (المساجد) فقولوا فض الله فاک انما نصبت المساجد للقرآن

به کسی که در شعر می خواند ، بگویید خداوند دهانت را بشکند ، مساجد را برای خواندن قرآن برپا کرده اند . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۴۹۲) .

۱۴۳ - صدای بلند در مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا فعلت امتی خمس عشره خصله حل بها البلاء قیل یا رسول الله ما هن ؟ قال اذا ارتفعت الاصوات فی المساجد

هنگامی که پانزده خصلت در میان امت من رواج یابد ، بلا بر آنان نازل خواهد شد پرسیدند یا رسول الله ! این خصلت ها کدامند ؟ فرمود آن هنگام که در مسجد صدای مردم بلند شود . (تحف العقول ، ص ۵۲) .

۱۴۴ - تفسیر آیه زینت مسجد

قال ابوبصیر

ساءلته (اباعبدالله - علیه السلام -) عن قوله تعالی خذوا زینتکم عند کل مسجد قال هو المشط عند کل صلاه فرضیه و نافله

از امام صادق - علیه السلام - در مورد سخن خداوند متعال که فرماید زینت خود را در هر مسجد به همراه داشته باشید سؤ ال کردم امام (ع) فرمودند مراد از زینت ، شانه کردن مو برای نمازهای واجب و مستحبی است . (بحارالانوار ، ج ۷۳ ، ص ۱۱۶) .

۱۴۵ - نظافت مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من کنس المسجد یوم الخمیس ، لیله الجمعه فاخرج من التراب ما یذر فی العین غفر الله له

کسی که مسجد رادر روز پنج شنبه ، شب جمعه ، به نظافت مسجد بپردازد ، و به اندازه سرمه ای که درچشم کشیده می شود غبار از مسجد بر گیرد ، خداوند او را می آمرزد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۱۱) .

۱۴۶ – وضو گرفتن در مسجد

قال رفاعه بن موسی

ساءلت اباعبدالله – علیه السلام – عن الوضوء فی المسجد ، فکرهه من البول و الغائط

از امام صادق (ع) راجع به وضو گرفتن در مسجد پرسیدم ، ایشان وضو گرفتن از (حدث) بول و غائط در مسجد را مکروه دانستند . (وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۳۴۵) .

۱۴۷ – جاروب کردن مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من قم مسجدا کتب الله له عتق رقبه و من اخرج منه ما یقذی عینا کتب الله ، عزوجل له کفلین من رحمته

هرکس مسجدی را خاکروبی کند ، خداوند پاداش آزاد کردن بنده ای را برایش می نویسد ، و اگر از این مسجد به اندازه خاشاکی که در چشم می رود ، غبار بر گیرد ، خداوند دو برابر آن ، از رحمت خویش را به وی عطا می فرماید . (بحارالانوار ، ج ۸۰، ص ۳۸۳) .

۱۴۸ – روشنایی مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من ادخل لیله واحده سراجا فی المسجد غفر الله له ذنوب سبعین سنه و کتب له عباده سنه و له عندالله مدینه و ان زاد علی لیله واحده فله بکل لیله یزید ثواب نبی فاذا تم عشر لیال لا یصف الواصفون ماله عند الله من الثواب ، فاذا تم الشهر ، حرم الله جسده علی النار

کسی که یک شب ، چراغی را در مسجد برافروزد ، خداوند گناهان هفتاد سال او را می آمرزد و ثواب عبادت یک سال را برای او می نویسد ، و خداوند (در بهشت) شهری به او عطا می کند و اگر از یک شب تجاوز کند ، خداوند در برابر هر شب ، ثوابی را که به یکی از پیامبران خویش می دهد ، به وی عطا می فرماید و اگر چراغ افروختن و روشن نگاه داشتن مسجد ، به ده شب رسید ، کسی نمی تواند پاداشی را که وی در نزد خداوند دارد ، بر شمارد . و اگر این

کار به یک ماه رسید ، خداوند بدن او را بر آتش حرام می کند . (بحارالانوار ، ج ۸۰، ص ۳۷۷) .

۱۴۹ – ثواب مدت اقامت در مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

یا ابـاذر ! ان الله مـا دمت جالسا فی المسـجد بکل نفس تتنفس فیه درجه فی الجنه و تصـلی علیک الملائکه و یکتب لک بکل نفس تنفست فیه عشر حسنات و یمحی عنک عشر سیئات

ای ابوذر ! خداوند متعال (تا وقتی که در مسـجد نشسـته ای) در مقابل هر نفسی که می کشی * درجه ای در بهشت به تو عطا می کند و فرشـتگان نیز بر تو درود می فرسـتند و در برابر هر نفس ده پاداش به تو عطا و ده گناه از تو محو می نماید . (وسائل الشیعه ج ۳ ص ۸۶)

۱۵۰ – نشستن در مسجد و رسیدن روزی

قال علی – علیه السلام –

الجلوس فی السمجد من طلوع الفجر الی طلوع الشمس اسرع فی طلب الرزق من الضرب فی الارض

از طلوع فجر تـا طلوع خورشـید در مسـجد نشسـتن روزی را بهتر (سـریع تر) از تلاـش برای کسب آن به تو می رسانـد (مفهوم حدیث این است که بودن در مسجد در اوقات یاد شده روزی انسان را زیاد می کند) (وسائل الشیعه ج ۴ ص ۱۰۳۷)

۱۵۱ – حضور در مسجد نجات از دوزخ

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من جلس فی مصلاه من صلاه الفجر الی طلوع الشمس ستره الله من النار

کسـی که در محل نماز خود از نماز تا طلوع خورشـید بنشیند خداوند او را از آتش جهنم محفوظ می دارد . (وسائل الشیعه ج ۴ ص ۱۰۳۵) .

ز) آداب خروج از مسجد

۱۵۲ – دعای هنگام خروج از مسجد

قالت فاطمه الزهراء – علیها السلام –

کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - اذا خرج من الباب (المسجد) صلی علی النبی و قال اللهم اغفرلی ذنوبی و افتح لی ابواب فضلک

رسول خدا (ص) هنگام خروج از مسجد (صلوات)می فرستاد و می فرمود خداوندا ! گناهانم را مورد آمرزش خویش قرار ده و درهای فضل (همه نعمتهای الهی) خود را بر من بگشا . (وسائل الشیعه ج ۳ ص ۶۱۸)

۱۵۳ - ناله شیطان

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا العبد المسجد فقال اعوذبالله من الشیطان الرجیم قال اوه کسر ظهری و کتب الله له بها عباده سنه و اذا خرج من المسجد یقول مثل ذلک کتب الله بکل شعره علی بدنه مائه حسنه و رفع له مائه درجه

اگر بنده خدا هنگام ورود به مسجد استعاذه کند شیطان می گوید آه کمرم را شکست ! و خداوند به پاداش این عمل برای او عبادت یک سال می نویسد و چنانچه هنگام خروج از مسجد استعاذه کند خداوند به تعداد هر مویی که بر بدن اوست حسنه برای می نویسد و صد درجه به وی عطا می کند . (مستدرک الوسائل ج ۳ ص ۳۹۸)

۱۵۴ - خروج بدون علت از مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من سمع النداء فی المسجد فخرج من غیر عله فهو منافق الا ان یرید الرجوع الیه

هرکس بدون علت در مسجد ندای نماز (اذان) را بشنود و خارج شود * در زمره منافقین است مگر اینکه قصد برگشت به مسجد داشته باشد . (وسائل الشیعه ج ۳ ص ۵۱۳) .

۱۵۵ - محبوبترین اهل مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ثم قال و خیر البقاع المساجد و احبهم الی الله اولهم دخولا و آخرهم خروجا منها

بهترین مکانهای زمین مساجد است و محبوبترین اهل مسجد کسی است که هنگام ورود به مسجد اولین نفر و هنگام خروج از آن آخرین نفر باشد . (وسائل الشیعه ج ۱۲ ص ۳۴۴) .

۱۵۶ - آفات با عجله خروج از مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

عشرون خصله تورث الفقر الی ان قال –صلی الله علیه وآله – و تعجیل الخروج من المسجد

بیست خصلت موجب پیدایش فقر است و از آن جمله عجله کردن در خروج از مساجد است . (مستدرک الوسائل ج ۳ ص ۴۴۶) .

۱۵۷ – راندن گناهکاران از مسجد

قال الباقر – علیه السلام –

بینما رسول الله –صلی الله علیه وآله – فی السمجد اذ قال قم یا فلان قم یا فلان قم یا فلان حتی اخرج خمسه نفر فقال اخرجوا من مسجدنا لاتصلوا فیه وانتم لاتزکون

در حالی که رسول خدا –صلی الله علیه وآله – در مسجد بود فرمود فلانی برخیز . . . تا این که پنج تن را به همین صورت جدا نمود آنگاه فرمود از مسجد ما خارج شوید و تا هنگامی که زکات نمی دهید در مسجد ما نماز به جای نیاورد . (وسائل الشیعه ج ۶ ص ۱۲) .

۱۵۸ – کیفیت ورود به و خروج از مسجد

قال الصادق – علیه السلام –

الفضل فی دخول المسجد ان تبداء برجلک الیمنی اذا دخلت و بالیسری اذا خرجت

بهتر است که هنگام ورود به مسجد پای راست را و در وقت خروج پای چپ را پیش گذاری . (وسائل الشیعه ج ۳ ص ۵۷۵) .

فصل بیستم و سوم اخلاق و صفات نمازگزاران

آیات

۱ – نماز ، کارخانه انسان سازی

ان الانسان خلق هلوعا ، اذا مسه الشر جزوعا و اذا مسه الخیر منوعا الاالمصلین

انسان حریص و کم طاقت آفریده شد ، هنگامی که بدی به او برسد بی تابی می کند و وقتی خوبی به او برسد مانع دیگران می شود مگر نمازگزاران . (سوره معارج ، آیات ۱۹ – ۲۲)

۲ – نماز ، موهبتی الهی

و اوحینا الیهم فعل الخیرات و اقام الصلوه

انجام کارهای نیک و برپا داشتن نماز را به آنها وحی کردیم . (سوره انبیاء ، آیه ۷۲) .

۳ – نماز همراه با مردم داری

قولوا للناس حسنا و اقیموا الصلوه

نمازگزار باید با مردم خوب حرف بزنند . (سوره بقره ، آیه ۸۳) .

۴ – نماز شرط برادری و اخوت اسلامی

فان تابوا و اقاموا الصلوه و اتوا الزکوه فاخوانکم فی الدین

هرگاه توبه کنند و نماز را برپا دارند وزکات را بپردازند برادر دینی شما هستند . (سوره توبه ، آیه ۱۱) .

۵ – یاری طلبی از نماز

یا ایهاالذین امنوا استعینوا بالصبر و الصلوه ان الله مع الصابرین

ای افراد با ایمان ! از صبر و استقامت و از نماز(در برابر حوادث سخت زندگی) کمک بگیرید (زیرا) خداوند با صابران است . (سوره بقره آیه ۱۵۳) .

۶ – نماز وعدالت اجتماعی

قل امر ربی بالقسط و اقیموا وجوهکم عند کل مسجد و ادعوه مخلصین له الدین کما بداکم تعودون

بگو ای رسول ما پروردگار من شما را به عدل و درستی امر کرده و نیز فرموده که در هر عبادت روی به حضرت او آرید و خدا را از سر اخلاص بخوانید که چنانچه شما را در اول بیافرید دیگر بار به سویش باز آیید . (سوره اعراف ، آیه ۲۹) .

۷ – مراقبت از نماز

حافظوا علی الصلوات و الصلوه الوسطی و قوموا لله قانتین

در انجام همه نمازها و نماز میانی (ظهر) کوشش و مواظبت کنید در حال عبادت و خضوع کنان برای خدا به پا خیزید . (سوره بقره ، آیه ۲۳۸) .

۸ – وظایف والدین در آموزش نماز

واءمر اهلک بالصلوه و اصطبر علیها

اهل خود را به خواندن نماز امر کن و بر ادای آن شکیبا باش . (سوره طه آیه ۱۳۲) .

۹ – نماز ، بهترین نوع شکرگزاری

انا اعطیناک الکوثر ، فصل

به شکرانه عطایای ما نماز برپادار . (سوره کوثر ، آیه ۱ و۲)

۱۰ – منافق و اندکی یاد خدا بودن

ان المنافقون یخادعون الله و هو خادعهم و اذا قاموا الی الصلوه قاموا کسالی یراؤ ون الناس و لایذکرون الله الا قلیلا

منافقان می خواهند خدا را فریب دهند ، در حالی که او آنها را فریب می دهد و هنگامی که به نماز برمی خیزند ، با کسالت برمی خیزند ، و در برابر مردم ریا می کنند و خدا را جز اندکی یاد نمی نمایند . (سوره نساء ، آیه ۱۴۲) .

۱۱– اخلاص در نماز

قل ان صلاتی و نسکی و محیای و مماتی لله رب العالمین ، لاشریک له و بذلک امرت و انا اول المسلمین

بگو همانا نماز و تمام عبادات و زندگی و مرگ من ، همه برای خداون پروردگار جهانیان است ، شریکی برای او نیست و به همین دستور یافته ام و من نخستین مسلمان هستم . (سوره انعام ، آیات ۱۶۲ و ۱۶۳) .

۱۲ – نماز ، نشانه ایمان

قل لعبادی الذین امنوا یقیموا الصلوه و ینفقوا مما رزقناهم سرا و علانیه

به بندگان من که ایمان آورده اند بگو نماز را برپا دارند و از آنچه به آنان روزی داده ایم در پنهان و آشکار انفاق کنند . (سوره ابراهیم ، آیه ۳۱)

۱۳ – برپا داشتن نماز ، یکی از اوصاف نیکوکاران

الذین یقیمون الصلوه و یؤ تون الزکوه و هم بالاخره هم یوقنون

(محسنین را با سه وصف ، توصیف کرده می گوید) آنها کسانی هستند که نماز را برپا می دارند و زکات را ادا می کنند و به آخرت یقین دارند . (سوره لقمان ، آیه ۴) .

احادیث

۱۴ – محبوبترین بندگان

قال الصادق – علیه السلام –

احب العباد الی الله – عزوجل – رجل صدوق فی حدیثه ، محافظ علی صلواته وماافترض الله علیه مع ادائه الامانه

محبوب ترین بندگان نزد خدا ، مردی است که در سخنش راستگو باشد ، از نماز و هرآنچه که خداوند بر او واجب کرده است ، محافظت کند و ادای امانت نماید . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۱۱) .

۱۵ – فلسفه سجده بر خاک

قال علی – علیه السلام –

و لما فی ذلک من تعفیر عتاق الوجوه بالتراب تواضعا و التصاق کرائم الجوارح بالارض تضاغرا

ساییدن گونه به خاک نشانه تواضع و گذاردن اعضای شریف بر زمین دلیل کوچکی و حقارت (در برابر خدا) است . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۲) .

۱۶ – نماز و شیعیان اهل بیت (ع)

قال الصادق – علیه السلام –

شیعتنا اهل الورع و الاجتهاد و اهل الوفاء و الامانه و اهل الزهد و العباده و اصحاب الاحدی و خمسین رکعه فی الیوم و اللیه

شیعیان ما اهل تقوا و پاکدامنی و جدیت اند و مردمی باوفا و امین اند و اهل زهد و عبادت اند و کسانی هستند که در شبانه روز پنجاه و یک رکعت نماز می خوانند (بحارالانوار ، ج ۶۸، ص ۱۶۷)

۱۷ – فلسفه نماز از دیدگاه نهج البلاغه

قال علی – علیه السلام –

وعن ذلک ما حرس الله عباده المؤ منین بالصلوات و الزکوات ، و مجاهده الصیام فی الایام المفروضات ، تسکینا لاطرافهم و تخشیعا لابصارهم و تذلیلا لنفوسهم ، وتخفیضا لقوبهم و اذهابا للخیلاء عنهم و لما فی ذلک من تعفیر عتاق الوجوه بالتراب تواضعا و التصاق کرائم الجوارح بالارض تصاغرا

خداوند برای حفظ بندگانش از این امور (یعنی ظلم و ستم و شیطان) با نماز ، زکات و مجاهده درگرفتن روزه واجب ، آنان راحراست فرموده است تا اعضا و جوارح آنان آرام و چشم هایشان خاشع و غرایز و تمایلات سرکششان خوار و ذلیل و قلب های آنان خاضع شود و تکبر از آنها رخت بربندد ساییدن پیشانی که بهترین جاهای صورت است برخاک ، موجب تواضع و گذاردن گرامی ترین اعضای بدن بر زمین ، موجب کوچکی (به درگاه خداوند) است . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۲) .

۱۸ – بی بهره از نماز

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

و من لم تنهه صلاته عن الفحشاء و المنکر ، لم تزده من الله الا بعدا

هرکس که نمازش او را از فحشا و منکر باز ندارد ، هیچ بهره ای جز دوری از خدا نبرده است . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۱۹۸ ، شهاب الاخبار ، ص ۲۱۵) .

۱۹ – نماز وسیله پاکسازی از کبر

قالت فاطمه الزهراء – علیها السلام –

جعل الله الصلاه تنزیها لکم عن الکبر

خداوند نماز را مایه دوری شما از کبر و خودپسندی قرار داد . (اعیان الشیعه ، ج ۱ ، ص ۳۱۶) .

۲۰ – نماز صحیح

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من اسبع وضوءه و احسن صلوته و ادی الزکوه ماله و خزن لسانه و کف غضبه و استغفر لذنبه و ادی النصیحه لاهل بیت رسوله فقد الستکمل حقائق الایمان و ابواب الجنه مفتحه له

هر که خوب وضو سازد و نمازش را درست بخواند و زکات مالش را بپردازد و زبانش را نگاه دارد و خشمش را فرو برد و برای گناهانش طلب آمرزش کند و حقوق دوستی خاندان پیغمبر را ادا کند ، حقیقت ایمان را کامل کرده و درهای بهشت برایش باز است . (ثواب الاعمال ، ص ۶۴) .

۲۱ – دینداری مؤ منان

قال الصادق – علیه السلام –

فی خبر طویل ذکرفیه الائمه و علامه الائمه فقال ودینهم الورع و العفه و الصدق و الصلاح و الاجتهاد واداء الامانه الی البر و الفاجر و طول السجود و قیام اللیل و اجتناب المحارم ، و انتظار الفرج بالصبر و حسن الصحبه و حسن الجوار

در خبری طولانی که در آن امامان و نشانه آنان را ذکر کرده است نقل شده که حضرت فرمود دین آنان پرهیز از گناه و عفت و راستی و صلاح و کوشش و ادای امانت به نیک و بد و طول دادن سجده و عبادت شب و پرهیز کردن از حرام و با شکیبایی در انتظار فرج آل محمد (ص) بودن و نیکی مصاحبت و نیکی رفتار با همسایگان است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۳ ،

اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۱۲۱) .

۲۲ – ملاک شناخت نمازگزار

قال الصادق – علیه السلام –

یعرف من یصف الحق بثلاث خصال ینظر الی اصحابه من هم ، و الی صلوته کیف هی و فی انی وقت یصلیها فان کان ذامال نظر این یصنع ماله

کسی که متصف و متصل به حق است ، به سه خصلت شناخته می شود

۱ – به دوستانش نگاه کنید(چگونه دوستی دارد) .

۲ – و نمازش را ببینید چگونه است و در چه وقتی نماز می خواند .

۳ – و اگر مالی به دستش آمد چگونه از آن مال استفاده می کند . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۴) .

۲۳ – نماز ، خانه اخلاص

قال الباقر – علیه السلام –

الصلاه بیت الاخلاص و تنزیه عن الکبر

نماز (حقیقی و کامل) جایگاه و خانه اخلاص و باعث دوری از کبر و خودپسندی است . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۵ ، بحارالانوار ، ج ۷۸ ، ص ۱۸۳) .

۲۴ – قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

رکعتان من رجل ورع افضل من الف رکعه من مخلط

دو رکعت نماز انسان با تقوا ، برتر از هزار رکعت نماز فرد لاابالی است . (نهج الفصاحه ، حدیث ۱۶۷۲) .

۲۵ – نماز با ورع

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

کن بالعمل بالتقوی اشد اهتماما منک بالعمل فانه لایقل عمل بالتقوی ، یا اباذر ! اصل الدین الورع و راءسه الطاعه و اعلم انکم لو صلیتم حتی تکونوا کالحنایا و صمتم حتی تکونوا کاوتار ما ینفعکم الا بورع

باپایبنـدی به تقوا بیشتر از عمل ، اهتمام کن . . . اصل دین پرهیزکاری است و راءس آن اطاعت از خداونـد است . . . بدان که شماها اگر آن قـدر به نماز بایسـتد کهماننـد کمان ، خم شویـد و آن قـدر روزه بگیرید که مانند زه کمان لاغر گردید ، جز با پرهیزکاری به شما سود نخواهد داد . (مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۸) .

۲۶ - نماز عالم

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

رکعتان من عالم افضل من سبعین رکعه من غیر عالم

دو رکعت نماز دانشمند بهتر از به جای آوردن هفتاد رکعت نماز دیگران است . (نهج الفصاحه ، ص ۳۵۰) .

۲۷ - ویژگی نمازگزار حقیقی

قال الصادق - علیه السلام -

قـال الله - تبارک و تعالی - انما اقبل الصـلاه لمن تواضع لعظمتی و یکف نفسه عن الشـهوات من اجلی ، و یقطع نهاره بـذکری ولایتعاظم علی خلقی و یطعم الجائع و یکسوالعاری ، ویرحم المصاب و یؤ وی الغریب فذلک یشرق نوره مثل الشمس

خداوند تبارک و تعالی می فرماید همانا نماز کسی را قبول می کنم که

۱ - دربرابر عظمتم تواضع کندو برایم خاکسار باشد .

۲ - برای رضای من از شهوت ها دوری جوید ؛

۳ - روزهایش را با ذکر من به شب رساند ؛

۴ - بر بندگانم فخری نفروشد ؛

۵ - گرسنگان را سیر کند ؛

۶ - برهنگان را بپوشاند ؛

۷ - بر مصیبت دیدگان رحم کند ؛

۸ - بی پناهان راپناه دهد ؛

اوست که نور (بندگی اش) مانند خورشید می درخشد . (بحارالانوار ، ج ۶۹ ، ص ۳۹۱) .

۲۸ – اخلاص در نماز

قال الصادق – علیه السلام –

لیست الصلوه قیامک و قعودک انما الصلوه اخلاصک و ان ترید بها الله وحده

نماز ، قیام و قعود (نشستن و برخاستن) تو نیست ، بلکه نماز ، اخلاص و خداخواهی تو است . (شرح نهج البلاغه ، ابن ابی الحدید ، ج ۱ ، ص ۳۲۵) .

۲۹ – تواضع موسی (ع) در نماز

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

اوحی الله – عزوجل – الی موسی – علیه السلام – یا موسی ! انک اذا صلیت وضعت خدک علی التراب

خداوند به موسی – علیه السلام – وحی کرد ای موسی ! هرگاه که تو نمازگزاری ، گونه خود را به عنوان تواضع روی خاک بر زمین می نهی . (اصول کافی ، ج ۲ ، باب التواضع ، ص ۱۲۸ ، حدیث ۷) .

۳۰ – نماز ریایی

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من احسن صلاته حین یراه الناس ثم اساء ماحین یخلو ، فتلک استهانه استهان بها ربه

هرکه در حضور مردم نماز خویش نیکو کند و چون به خلوت رود ، آن را بد به جا آورد به پروردگار خویش اهانت کرده است . (نهج الفصاحه ، ص ۵۸۴) .

۳۱ – غیبت مانع قبولی نماز

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من اغتاب مسلما او مسلمه لم یقبل الله صلوته و لاصیامه اربعین یوما و لیله الا ان یغفر له صاحبه

هرکس مرد یا زن مسلمانی را غیبت کند ، چهل شبانه روز نماز و روزه اش پذیرفته نیست مگر این که غیبت شونده او را ببخشاید . (بحارالانوار ، ج ۷۵ ، ص ۲۵۸) .

۳۲ – دروغ ، مانع نماز شب

قال الصادق – علیه السلام –

ان الرجل لیکذب الکذبه فیحرم بها صلاه اللیل

همانا مردی دروغ می گوید و آن دروغگویی او را از نماز شب محروم می سازد .

۳۳ – پیروی از هوای نفس

قال علی – علیه السلام –

لو صمت الدهر کله و قعدت اللیل کله و قتلت بین الرکن و المقام ، بعثک الله مع هواک بالغا ما بلغ ، ان فی جنه ففی جنه و ان نار ففی نار

اگر همه روزگار خود را روزه وشب ها را در نماز شب به سر بری و در میان رکن و مقام کشته شوی ، خداوند تو را (در قیامت) با هوای نفس محشور می کند پس اگر هوای دل تو الهی بود ، به بهشت خواهی رفت و اگر جهنمی بود ، به جهنم داخل می شوی . (سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۸۲۷) .

۳۴ – نمازگزاری که به حریم مؤ منین می نگرد

فیما اوحی الله الی داود – علیه السلام –

یا داود ! لربما صلی العبد فاضرب بها وجهه و احجب عنی صوته اتدری من ذلک یا داود ؟ ذلک الذی یکثر الالتفات الی حرم المؤ منین بعین الفسق ، وذلک الذی حدثته نفسه لو ولی امرا لضرب فیه الاعناق ظلما

ای داود ! چه بسا بنده ای نماز می خواند و من آن نماز را به صورتش می زنم و حجابی میان او و خود قرار می دهم که صدای (قرائت) او را نشنوم ای داود ! آیا می دانی که آن نمازگزار کیست ؟ او کسی است که زیاد به خانه وحریم مؤ منان با دیده فسق و فساد نگاه می کند این شخص کسی است که نفسش او را وسوسه نموده و با خود چنین می اندیشد که اگر امیر و حاکم بر مردم شود ، ظالمانه خون بریزد . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص

. (۲۵۷

۳۵ – اخلاص در عبادت

قال علی – علیه السلام –

طوبی لمن اخلص لله العباده و الـدعاء ، ولم یشـتغل قلبه بما تراه عیناه و لم ینس ذکر الله بما تسـمع اذناه ، و لم یحزن صـدره بما اعطی غیره

خوشا به حال کسانی که خالصانه بنـدگی خداوند کند و قلبش متوجه آنچه که می بیند نگردد و به جهت آنچه می شـنود ، از یاد خداوند غافل نشود و سینه اش به سبب آنچه به دیگران داده شده است محزون نگردد . (بحارالانوار ، ج ۸۱، ص ۲۶۱) .

۳۶ – تاءثیر فروتنی در نماز

قال جعفر – علیه السلام –

یابن جنـدب ! قال الله – عزوجل – فی بعض ما اوحی انما اقبل الصـلاه ممن یتواضع لعظمتی ، و یکف نفسه و عن الشـهوات من اجلی ، و یقطع نهـاره بـذرکری ، و لا-یتعظم علی خلقی ، و یطعم الجـایع و یکسوالعـاری ، و یرحم المصاب ، ویؤ وی الغریب ، فذلک یشـرق نوره مثل الشـمس اجعل له فی الظلمه نورا و فی الجهاله حلما اکلاءه بعزتی و اسـتحفظه ملائکتی یدعونی فالبیه و یسالنی فاعطیه فمثل ذلک العبد عندی کمثل جنات الفردوس لاییبس ثمارها و لاتتغیر عن حالها

ای پسـرجندب ! خدای – عزوجل – در بعضی از کلام خویش که وحی نموده می فرماید همانا من نماز کسی را می پذیرم که در برابر بزرگی و عظمتم فروتنی کند و خود را برای خشـنودی من از شـهوات (حرامساءله باز دارد و روزش را به یاد من شـب کند وبر خلقم بزرگی نکند گرسنه را سیر نموده و برهنه را بپوشاند و بر مصیبت زده ترحم کند و غریب را پناه دهد

چنین بنده ای نورش مثل نور خوشید خواهد درخشید من برای او در ظلمت ها و تاریکی ها و گرفتاری ها نور و روشنایی قرار می دهم و در میان نادانان او را به زینت حلم و بزرگواری مزین می کنم به عزت و جلالم سوگند ! خود ، او را حراست می نمایم و از ملائکه ام خواسته ام که او را محافظت نمایند او مرا می خواند من او را لبیک می گویم و هرچه سؤ ال و خواهش کند ، به او عطا می نمایم او نزد من مانند باغهای بهشت است که میوه هایش به پایان نمی رسد و تغییر حالت نمی دهد . (بحارالانوار ، ج ۶۹ ، ص ۳۹۱) .

۳۷ - ریا در عبادت

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ایما عبد التفت فی صلاته ، قال الله تعالی یا عبدی ! الی من تقصد و من تطلب ؟ اربا غیری ترید ؟ او رقیبا سوای تطلب ؟ او جوادا خلای تبغی ؟ و انا اکرم ، الاکرمین ، و اجود الاجودین ، و افضل المعطین ، اثیبک ثوابا لایحصی قدره اقبل علی فانی علیک مقبل و ملائکتی علیک مقبول فان اقبل علی صلاته غفر الله له و تجاوز عنه ما کان منه فان التفت ثالثه اعادالله مقالته ، فان اقبل علی صلاته له ما تقدم من ذنبه فان ، التفت رابعه اعرض الله عنه ، و اعرضت الملائکه عنه ، و یقول ولیتک یا عبدی الی ما تولیت

هرگاه بنده ای در نمازش توجه و التفات به غیر خدا پیدا کند ، خداوند ، - تبارک و تعالی - به

او می فرمایـد ای بنده من ! اراده چه کسـی را می کنی و از که طلب حاجتی می نمایی ؟ آیا پروردگاری غیر من می خواهی و یـا نـاظری جز من می جویی و یـا بخشـنده تر از من یافته ای ؟ حال آن که من اکرم الاکرمین و اجودالاجودین و شایسـته ترین عطا کننـدگان می باشم ، من به تو ثواب بی حساب می دهم که قابل شـمارش نباشـد ، (بنده من !) به من توجه کن و به سوی من بیـا که من نیز به تو روی می آورم و ملائکه ام نیز به تو روی آورده انـد اگر روی به خـدا آورد ، خداونـد گنـاهش را می آمرزد ، چـون مجـددا روی برگردانیـد خداونـد گفته اش را تکرار می کنـد پس اگر بـار سوم به غیر خـدا رو آورد ، خـداوند گناهش را می آمرزد و از تقصـیر او می گـذرد هرگاه بار سوم به غیر خـدا رو آورد ، خداوند سـخنان اول را تکرار می فرماید اگر به خـدا توجه پیـدا کنـد ، خداونـد گناهش را می آمرزد و هرگاه بار چهارم از خداوند روی برگرداند خداوند متعال از او اعراض می نمایـد و ملائکه اش نیز از او روی گردان می شونـد و می فرمایـد بنده من ! تو را به آنچه در پی آن هستی ، وا می گذارم . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۴۴) .

۳۸ – نماز و دوری از گناه

اتی النبی -صـلی الله علیه وآله - رجـل فقال یا رسول الله انی لااصوم الا شـهر رمضان لاازیـد علیه ، ولااصـلی الاالخمس لاازید علیها ، و لیس لله

عندی صدقه و لا حج و لا تطوع انا این اذا مت ؟ قال –صلی الله علیه وآله – معی فی الجنه ، اذا حفظت لسانک من اثنین الغیبه والکذب و قبلت من اثنین و الحسد ، و نظرک من اثنین ، ترک النظر الی ما حرم الله و لاتؤ ذی مسلما دخلت معی فی الجنه

مردی به حضور پیامبر اکرم –صلی الله علیه وآله – رسید و گفت من جز در ماه رمضان روزه نمی گیرم و بیش از نماز پنج گانه به جا نمی آورم وبرای خدا صدقه حج ، و اعمال مستحبی هم ندارم بعد از مرگ جای من کجاست ؟ پیامبر (ص) فرمود اگر زبانت را از غیبت و دروغ حفظ کنی و دلت را از کینه و حسد تهی کنی و چشمت را از آنچه خداوند ممنوع ساخته ، بربندی و مسلمانی را نیازاری ، با من در بهشت خواهی بود . (مواعظ العدیده ، ص ۴۳) .

۳۹ – احترام به نماز

قال علی – علیه السلام –

من لم یاءخذ اهبه الصلوه وقتها فما و قرها

کسی که پیش از نماز ، خود را برای نماز آماده نکند ، به نماز احترام نکرده است .

(شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید ، ج ۲۰ ، باب ۷۶۸ ، ص ۳۲۹) .

۴۰ – نمازگزار مشرک

تفسیر سعدبن عبدالله بروایه قولویه عنه باسناده – عنهم علیهم السلام – قال

الشرک علی ثلاثه اوجه فشرک بالله ، و شرک بالاعمال و شرک بالریاء و اما شرک الریاء فقول الله – عزوجل – فمن کان یرجوا لقاء ربه فلیعمل عملا صالحا و لایشرک بعباده ربه احدا فهم قوم یحبون ان یباروا الناس فی صلاتهم وصومهم و عبادتهم فسماهم الله مشرکین

شرک بر سه گونه است شرک به خدا ، شرک با اعمال و شرک باریا ، تا آن جا که فرمود اما شرک ریا ، پس گفتار خداوند این است که (هرکس آرزوی لقای پروردگارش را دارد ، باید عمل صالح داشته باشدو در عبارت پروردگارش احتی را شریک نگیرد) امام (ع) در تفسیر آیه شریفه می فرماید اینان قومی هستند که در نماز ، روزه و عبادات خویش به مبارزه و هم چشمی می پردازند ، لذا خداوند آنان را شمرک می نامد . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۳۸۲) .

۴۱ – فریب رکوع و سجود طولانی کسی را نخورید

قال الصادق – علیه السلام –

لاتنظروا الی طول رکوع الرجل و سجوده ، فان ذلک شی ء اعتاده فلو ترکه استوحش لذلک ولکن انظروا الی صدق حدیثه ، و اداء امانته

به طول رکوع و سجود شخص ننگرید (فریفته نگردید) زیرا ممکن است به آن دعوت کرده باشد و اگر ترک کند و حشتش گیرد ، لیکن به راستی گفتار و ادای امانتش بنگرید . (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۱۶۵) .

۴۲ – بالاتر از نماز !

قال علی – علیه السلام –

فانی سمعت جدکما –صلی الله علیه وآله – یقول صلاح ذات البین افضل من عامه الصلاه و الصیام

از پیامبر (ص) شنیدم که می فرمود اصلاح ذات العین (میان مسلمانان) از تمامی نماز و روزه برتر است (که با اختلاف و آشفتگی میان مسلمانان نماز و روزه از بین می رود) .

۴۳ – شیطان و شیوه دعوت به گناه

قال علی – علیه السلام –

یا کمیل ! اقسم بالله لسمعت رسول الله –صلی الله علیه وآله – یقول ان الشیطان اذا حمل قوما علی الفواحش ، مثل الزنا ، و شرب الخمر و الربا و مااشبه ذلک من الخناء و الماثم حبب الیهم العباده الشدیده و الخشوع و الرکوع و الخضوع و السجود ، ثم حملهم علی ولایه الائمه الذین یدعون الی النار و یوم القیامه لاینصرون

ای کمیل ! سوگند به خدا از پیامبر خدا (ص) شنیدم که فرمود شیطان وقتی که بخواهد قومی را گناهانی چون زنا شرابخوری ، ربا و سمعه نماید ، آنان را شیفته عبادات شدید و زیادی با رکوع سجود طولانی و خضوع و خشوع فراوان می گرداند آنگاه آنان را به پیروی از پیشوایان جور و ستم فرا می خواند ، پیشوایانی که انسان را به آتش دعوت می کنند و در قیامت یاری نخواهند شد و کسی به دادشان نخواهد رسید . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۳۰) .

۴۴ – انجام نمازبرای خودنمایی

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من صلی صلوه یرائی بها فقد اشرک

هر که نمازی برای خودنمایی ، بخواند ، شرک ورزیده است . (تفسیر قرطبی ج ۱۰ ، ص ۷۱) .

۴۵ – نماز بر پایه علم و آگاهی

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

نوم علی علم خیر من صلاه علی جهل

خواب باعلم و آگاهی بهتر از نماز باجهل و نادانی است . (نهج الفصاحه ، حدیث ۳۱۴۰) .

۴۶ – نماز بر پایه یقین

قال علی – علیه السلام –

نوم علی یقین خیر من صلوه فی شک

خوابی که از روی یقین باشد ، بهتر از نمازی است که باشک (نسبت به خداوند) خوانده شود . (بحارالانوار ، ج ۳۳ ، ص ۳۵۷) .

۴۷ – ترک غیبت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ترک الغیبه احب الی الله من عشره الاف رکعه تطوعا

ترک غیبت نزدخداوند ازده هزار رکعت نماز مستحبی محبوبتر است . (قصار الجمل ، ۲ ، ص ۱۰۷) .

۴۸ – عذاب نمازگزار ریاکار

قال الصادق – علیه السلام –

یجاء بعبد قوم القیامه قدصلی فیقول یا رب صلیت ابتغاء وجهک فیقال له بل صلیت لیقال ما احسن صلاه فلان ؟ اذهبوا به الی النار

چون روز قیامت فرا رسد ، نمازگزای را می آورند . وی می گوید خداوندا ! من برای خشنودی تونماز گزاردم به او می گویند تو بدان جهت نماز گزاردی که نماز تو را ستایش کنند ، آن گاه به ملائکه دستور می دهد که او را به سوی آتش ببرید . (بحارالانوار ، ج ۶۲ ، ص ۳۰۱) .

۴۹ – شرایط نماز کامل

قال الصادق – علیه السلام –

لایتم الصلوه الا الذی طهر سابغ و تمام بالغ غیر نازع ولازائغ عرف فوقف واخبت فثبت ؛ فهو واقف بین الیاءس و الطمع والصبر والجزع کان الوعد له صنع والوعید به وقع ؛ بذل عرضه و یمثل غرضه ؛ و بذل فی الله المهجه و الیه و فد و منه استرفد فاذا اتی بذلک کانت هی الصلوه التی بها امر وعنها اخبر و انها هی الصلوه التی تنهی عن الفحشاء و المنکر

نماز به کمال نرسد ، مگر برای کسی که طهارتی همه جانبه داشته باشد و کاملا حق آن را ادا کند و از وسوسه و انحراف به

دور باشـد ، خـدای را بشـناسد و برای او خشـنود نمایـدو ثبات ورزد و چنان امیـدوار باشـد و برعبادت پایداری کند که گویی بهشت پـاداش او است و چنـان بیم نـاک وبی تـاب باشـدکه گـویی در آتش خشم خـدا می سوزد و دارایی خود بـذل کرده و مقصودخویش در نظر آورده و جان در راه خدا نهاده و طریق او

را برگزیند در بینی برخاک نهادن (در سجده) کم ترین کراهتی به دل راه ندهد و پیوند علایق را از هر که جز او بریده و تنها متوجه او گردیده وبه حضور او آمده و عطای او را بخواهد پس اگر چنین نمازی به جای آورد ، همان نمازی خواهد بود که به آن امر شده و از آن خبر داده شده و این همان نمازی است که از فحشاء ومنکر باز می دارد . (فلاح السائل ، ص ۲۳) .

۵۰ - اثر غیبت بر نمازگزار

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من اغتاب مسلما او مسلمه لم یقبل الله صلاته و لاصیامه اربعین یوما الا ان یغفر له صاحبه من اغتاب فی شهر رمضان لم یؤ جر علی صیامه

کسی که غیبت مرد یا زن مسلمانی کند ، خداوند متعال نماز و روزه وی راتا چهل روز نمی پذیرد ، مگر آن غیبت شونده از وی راضی گردد کسی که در ماه مبارک رمضان غیبت کند ، از روزه داری خویش اجری به دست نمی آورد . (بحارالانوار ، ج ۷۵ ، ص ۲۵۸) .

فصل بیست و چهارم اسرار و آثارذکر

آیات

۱ - یاد خدا در همه حال

یا ایهاالذین امنوا الذکرو الهل ذکرا کثیرا ، و سبحوه بکره و اصیلا

ای کسانی که ایمان آورده اید ! خدا را بسیار یاد کنید و صبح و شام او را تسبیح نمایید . (سوره احزاب ، آیات ۴۱ ، و ۴۲) .

۲ - یاد خدا ، عامل رستگاری

واذکروا الله کثیرا لعلکم تفلحون

خدا را فراوان یاد کنید تا رستگار شوید . (سوره انفال ، آیه ۴۵) .

۳ - نتیجه روگردانی از ذکر خدا

و من اعرض عن ذکری فان له معشیه ضنکا

هرکس از یاد من روگردان شود به زندگانی سخت و تنگی مبتلا می گردد . (سوره طه ، آیه ۱۲۴) .

۴ - غفلت از ذکر خدا

و من یعش عن ذکر الرحمن نقیض له شیطانا

هرکس از یاد خدای رحمان غفلت ورزد ، شیطانی را بر او مسلط می کنیم (که پیوسته همراه او باشد) . (سوره زخرف ، آیه ۳۶) .

۵ – از غفلت پیشگان مباش !

واذکر ربک فی نفسک تضرعا و خیفه و دون الجهر من القول بالغدو و الاصال و لاتکن من الغافلین

یاد کن پروردگارت را در درون خویش بازاری و ترس و با گفتار آهسته در بامدادان و شامگاهان و از غفلت پیشگان مباش . (سوره اعراف آیه ۲۰۵) .

۶ – یاد خدا در خانه ها

فی بیوت اذن الله ان ترفع و یذکر فیها اسمه یسبح له فیها بالغدو والاصال

(این چراغ پرفروغ) در خانه هایی قرار دارد که خداوند اذن فرموده دیوارهای آن را بالا برند (تا از دستبرد شیاطین و هوسبازان در امان باشد) خانه هایی که نام خدا در آن ها برده می شود . (سوره نور ، آیه ۳۶) .

۷– زیاد به یا خدا بودن

و الذاکرین الله کثیرا و الذاکرات

مردانی که بسیار به یاد خدایند و زنانی که بسیار یاد خدا می کنند . (سوره احزاب ، آیه ۳۵) .

۸ – غفلت از یاد خدا

یا ایهاالذین امنوا لاتلهکم اموالکم و لااولادکم عن ذکر الله و من یفعل ذلک فاولئک هم الخاسرون

ای کسانی که ایمان آورده اید اموال و فرزندانتان شما را از یاد خدا غافل نکنند و کسانی که چنین کنند زیانکارانند . (سوره منافقین ، آیه ۶) .

۹ – به یاد خدا باشید !

فاذکرونی اذکرکم

پس به یاد من باشید تا به یاد شما باشیم . (سوره بقره آیه ۱۵۲) .

۱۰ – در همه حال به یاد خدا باشید

الـذین یـذکرون الله قیاما و قعودا و علی جنوبهم و یتفکرون فی خلق السـموات و الارض ربنا ما خلقت هذا باطلا سـبحانک فقنا عذاب النار

همانها که خدا را در حال ایستاده و نشسته و آنگاه که بر پهلو خوابیده اند یاد می کنند و دراسرار آفرینش آسمانها و زمین می اندیشند ومی گویند بارالها ! اینها رابیهوده نیافریده ای ، منزهی تو ما را از عذاب آتش نگاه دار . (سوره آل عمران ، آیه ۱۹۱)
.

احادیث

۱۱ - نتیجه یاد خدا

قال علی - علیه السلام -

من ذکر الله - سبحانه - احیی الله قلبه و نور عقله و لبه

هرکس خداوند سبحان را یاد کند ، خداوند دل او را زنده کرده و عقل و خردش را روشن گرداند . (منتخب الغرر ، ص ۱۹)

۱۲ - نجات از آتش به وسیله کثرت ذکر

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من اکثر ذکر الله - عزوجل - احبه الله و من ذکر الله کثیرا کتبت له براءتان براءه من النفاق

هرکس ذکر خـدا را بسیار کنـد خداونـد او را دوسـت دارد و هر کس ذکرخداونـد را بسـیار کنـد ، برای او دو برائـت (حکم آزادی) نوشته شود یکی برائت از آتش جهنم و دیگری برائت از نفاق و دورویی . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۴۹۹ ، ح ۳) .

۱۳ - یاد خدا و هدایت

قال علی - علیه السلام -

الذکر نور و رشد

یاد خدانور و هدایت است . (منتخب الغرر ، ص ۱۹) .

۱۴ - ذکرخدا موجب شرح صدر

قال علی - علیه السلام -

الذکر یشرح الصدر

یاد خدا موجب شرح صدر است . (منتخب الغرر ، ص ۱۹) .

۱۵ – گفتار انسان همراه ذکر

قال علی – علیه السلام –

جمع الخیر کله فی ثلاث خصال النظر و السکوت و الکلام فکل نظر لیس فیه اعتبار فهو سهو و کل سکوت لیس فیه فکره فهو غفله و کل کلام لیس فیه ذکر فهو لغو فوطبی لمن کان نظره عبره و سکونته فکرا و کلامه ذکرا و بکی علی خطیئت وامن الناس شره

خیرو سعادت انسان در سه خصلت نهفته است توجه ، سکوت و سخن پس هر توجه و نظری که در آن عبرت نباشد ، بیهوده است و هر سکوتی که همراه آن اندیشه نباشد ، غفلت است و هر سخنی که در آن ذکر خدا نباشد ، لغو است پس خوشا به حال کسی که توجه و نظرش عبرت و سکوت وی همراه با اندیشه و گفتار او ذکر خدا باشدو در برابر خطاهایش در پیشگاه خدا گریه کندو مردم از شر وی در امان باشند . (خصال ، ج ۱ ، ص ۹۸) .

۱۶ – توجه خدابه نمازگزار

قال الباقر – علیه السلام –

ذکر الله لاهل الصلاه اکبر من ذکرهم ایاه ؛ الاتری انه یقول اذکرونی اذکرکم

یاخدا برای نمازگزاران بالاتر از یاد آنها از خدا است . آیا نمی بینی که خدا می فرماید مرا یاد کنیدتا شما رایاد کنم . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۱۹۹) .

۱۷ – انس با یاد خدا

قال علی – علیه السلام –

الذکر مفتاح الانس

یاد خدا کلیدانس باخدا است . (انسان در نتیجه یاد خدا ، باخدا ماءنوس می شود) (منتخب الغرر ، ص ۱۹) .

۱۸ – ذکرگفتن در بازار

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من ذکر ا لله فی السوق مخلصا عند غفله الناس و شغلهم بما فیه ، کتب الله له الف حسنه و غفرالله له یوم القیامه مغفره لم تخطر علی قلب بشر

کسیکه در بازار و هنگام غفلت مردم و اشتغال آنان به آنچه در بازار است از روی اخلاص خدا را یاد کند ، خداوند برای او هزارحسنه بنویسد و به گونه ای او را در روز قیامت موردرحمت قرار دهد که به قلب هیچ بشری خطورنکرده باشد . (عده الداعی ، ص ۱۹۸) .

۱۹ – لذت با یادخدا

قال علی – علیه السلام –

الذکر لذه المحبین

یا خدا لذت و دوست داران است (دوستان خدا از یاد وی لذت می برند) .

(منتخب الغرر ، ص ۲۰) .

۲۰ – موجب روشنی سینه ها

قال علی – علیه السلام –

الذکر نور العقول وحیاه النفوس و جلاء الصدور

یاد خدا نور عقول وزندگی بخش جان ها وموجب روشنی سینه ها است . (منتخب الغرر ، ص ۲۰) .

۲۱ – صلاح قلب

قال علی – علیه السلام –

اصل صلاح القلب اشتغاله بذکر الله

اساس و صلاح قلب اشتغال آن به ذکر خدا است . (منتخب الغرر ص ۲۰) .

۲۲ – ثمره ذکر

قال علی – علیه السلام –

ثمره الذکر استناره القلوب

ثمره و نتیجه ذکرخدا نورانی شدن دل ها است . (منتخب الغرو ، ص ۲۱) .

۲۳ – همیشه یاد خدا

استديمواالذكر ، فانه ينيرالقلوب و هو افضل العباده

منتخب الغرر ، ص ۲۰) .

۲۴ – بهترين ذكر

قال على – عليه السلام –

افضل الذكر القرآن ، به تشرح الصدور و تستنير السرائر

بهترين ذكر ، قرآن است كه با تلاوت آن (و تدبر در آياتش) سينه ها باز و اندرون روشن ميگردد . (منتخب الغرر ، ص ۲۰) .

۲۵ – ماءنوس با ذكر خدا

قال على – عليه السلام –

اذ راءيت الله سبحانه يؤ نسك بذكره فقد احبك

هرگاه ديدى خداوند سبحان تو را به ذكر خود ماءنوس كرده است (بدان كه) تو را دوست مى دارد . (منتخب الغرر ، ص ۲۱) .

۲۶ – همنشين باخدا

قال على – عليه السلام –

ذاكر الله سبحانه مجالسه

آن كه ياد خدا مى كند ، همنشين خدا است . (منتخ الغرر ، ص ۲۱) .

۲۷ – انس با خدا

قال على – عليه السلام –

ثمره الانس بالله الاستيحاش من الناس

نتيجه ماءنوس شدن با(ذكر) خداوند ، دورى گزيدن از مردم است . (منتخب الغرر ، ص ۲۱) .

۲۸– كارگشائى ذكر

قال على – عليه السلام –

خیر ما استنجحت به الامور ذکرالله سبحانه

بهترین چیزی که کارها به وسیله آن به سامان رسند ، ذکر خداوند سبحان است . (منتخب الغرر ، ص ۲۱) .

۲۹ – نورایمان

قال علی – علیه السلام –

ذکرالله نورالایمان

یاد خدا ، نور ایمان است . (منتخب الغرر ، ص ۲۱) .

۳۰ – راندن شیطان

قال علی – علیه السلام –

ذکرالله مطرده الشیطان

یاد خدا بودن ، موجب راندن شیطان است . (منتخب الغرر ، ص ۲۱) .

۳۱ – روش پرهیزکاران

قال علی – علیه السلام –

ذکرالله شیمه المتقین

به یاد خدا بودن ، شیوه پرهیزکاران است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۲ – آرامش دلها

قال علی – علیه السلام –

ذکرالله جلاء الصدور و طماءنینه القلوب

یاد خدا روشنی سینه ها و آرامش دلها است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۳ – قوت جانها

قال علی – علیه السلام –

ذکرالله قوت النفوس و مجالسه المحبوب

یاد خدا غذای جانها و همنشینی بامحبوب است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۴ - سرمایه هر مؤ من

قال علی - علیه السلام -

ذکرالله راءس مال کل مؤ من و ربحه السلامه من الشیطان

ذکر خدا سرمایه هر مؤ منی است و سود آن ، سالم ماندن از شر شیطان است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۵ - داروی بیماریهای روحی

قال علی - علیه السلام -

ذکر الله دواء اعلال النفوس

یاد خدا داروی بیماری ها روح است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۶ - قال علی - علیه السلام -

ذکرالله دعامه الایمان و عصمه من الشیطان

یاد خدا پشتوانه ایمان ونگهدارنده از شر شیطان است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۷ - خلق هرنیکوکار

قال علی - علیه السلام -

ذکرالله سجیه کل محسن وشیمه کل مؤ من

یاد خدا شیوه هر نیکوکار و روش هر فرد با ایمان است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۸ - موجب سرور مؤ من

قال علی - علیه السلام - ذکرالله مسره کل متق ولذه کل موقن

یاد خداموجب سرور و شادمانی هر پرهیزکار و التذاذ هر صاحب یقین است . (منتخب الغرر ، ص ۲۳) .

۳۹ – شنونده ذکر خدا

قال علی – علیه السلام –

سامع ذکر الله ذاکر

شنونده ذکر خدا ، ذاکر خدا است . (منتخب الغرر ، ص ۲۳) .

۴۰ – مشغول ذکر خدا

قال علی – علیه السلام –

طوبی لمن صمت الابذکرالله

خوشا به حال کسی که مشغول ذکر خدا باشدو از گفتار بیهوده خاموش بماند . (منتخب الغرر ، ص ۲۳) .

۴۱ – زبان مشغول ذکر خدا

قال علی – علیه السلام –

طوبی لمن شغل قبله بالشکر و لسانه بالذکر

خوشا به حال کسی که دلش را به شکر و زبانش را به ذکر خداوند مشغول دارد . (منتخاب الغرور ، ص ۲۳) .

۴۲ – روشنی قلب

قال علی – علیه السلام –

علیك بذکر الله ، فانه نورالقلب

پایبند به ذکر خدا باش که آن روشنی قلب است . (منتخب الغرر ، ص ۲۳) .

۴۳ – زنده بودن دلها

قال علی – علیه السلام –

فی الذکر حیاه القلوب

یاد خدا موجب زندگی دلها است . (منتخب الغرر ، ص ۲۳) .

۴۴ - یاد خدا

قال علی - علیه السلام -

من ذکرالله ذکره

هرکه در یاد خدا باشد ، خدا او رایاد کند(همیشه نظر لطف به او دارد) . (منتخب الغرر ، ص ۲۴) .

۴۵ - بصیرت در کارها

قال علی - علیه السلام -

من ذکر الله استبصر

هرکه یاد خدا کند (درکارها) بصیرت پیدا می کند . (منتخب الغرر ، ص ۲۴) .

۴۶ - ثمره یاد خدا

قال علی - علیه السلام -

من اشتغل بذکرالله طیب الله ذکره

هرکس که به ذکر خدا مشغول باشد ، خداوند یاد و نام او را (در نزد مردمساءله نیکو و پاکیزه دارد . (منتخب الغرر ، ص ۲۴) .

۴۷ - مجلس بی ذکر خدا

قال ابوعبدالله - علیه السلام -

ما من مجلس یجتمع فیه ابرار و فجار فیقومون علی غیر ذکرالله - عزوجل - الا کان حسره علیهم یوم القیامه

هرگاه عده ای - چه نیک و بد - در مجلسی جمع شوند و به غیر یاد خدا بپردازند ، در روز قیامت افسوس و حسرت می دروند . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۴۹۶) .

۴۸ - شیوه یاد خدا بودن

قال علی - علیه السلام -

لاتذکر الله سبحانه ساهیا ولاتنسه لاهیا و اذکره ذکرا کاملا یوافق فیه قلبک لسانک و یطابق اضمارک اعلانک ، ولن تذکره

حقیقه الذکر حتی تنسی نفسک فی ذکر و تفقدها فی امرک

خداونـد سـبحان را از روی غفلت یـاد منمـا و از روی سـر گرمی فراموشـش نکن بلکه او را کامـل یاد کن ، به طوری که دلت بازبـان ، موافق و درونت بـا بیرون ، مطـابق باشـد ، (و بـدان که) هیچگـاه او راذکر حقیقی نمی توانی کنی مگر اینکه در موقع ذکر خدا خود را فراموش کنی و از خویش فارغ شوی ، (و در همه حال دل متوجه او باشد .)

توضـیح منظور از ذکر و یاد خـدا تنها ذکر زبانی نیست ، اگر چه آن هم ذکر است بلکه به طور کلی باید دل به یاد خدا باشدو انسان ، موقع برخورد با محرمات خدا را در نظر گرفته و از نزدیک شدن به آن خودداری نماید .

(منتخب الغرر ، ص ۲۴) .

۴۹ – برترین اعمال نزد خدا

عن رسول الله –صلی الله علیه وآله – قال

واعلموا ان خیر اعمالکم عند ملیککم و ازکاها و ارفعها فی درجاتکم و خیر ما طلعت علیه الشـمس ذکر الله سبحانه و تعالی فانه اخبر عن نفسه فقال انا جلیس من ذکرنی

بدانیـد بهترین اعمال شـما پیش خداونـد و پاکیزه ترین آنها که شـما را به درجات رفیع نایل کنـد و بهترین چیزی که آفتاب بر آن پرتو افکنده ، ذکر خداوند سبحان است ؛ زیرا خداوند – تبارک و تعالی – فرمود من همنشین کسی هستم که یاد کند مرا .

(عده الداعی ، ص ۱۸۷) .

۵۰ – ذکر خدا و آرامش دل

عن ابن فضال قال

قال الله – عزوجل – لعیسی – علیه السلام – یا عیسی ! اذکرنی فی نفسک اذکرک فی نفسی و اذکرنی فی ملاءک فی ملاءخیر من ملاء الادمیین یاعیسی ! الن لی قلبک و اکثر ذکری فی الخلوات و اعلم ان سروری ان تبصبص الی و کن فی ذلک حیا و لاتکن میتا

خدای – عزوجل – به عیسی (ع) فرمود ای عیسی ! یاد کن مرا پیش خود ، تا یاد کنم تو را در نزد خودم و یاد کن مرا در جمعیت ، تا یاد کنم تو را در جمعیتی بهتر از جمعیت آدمی زادگان ای عیسی ! نرم کن از برای من دل خود را و بسیار یاد کن در خلوت ها و بدان که خشنودی من آن است که تبصبص کنی به سوی من (تبصبص حرکت دم سگ است از خوف یا طمع و این کنایه از شدت التماس و مسکنت است) و زنده باش نه مرد (مقصود از زندگی در ذکر ، توجه و حضور قلب است .
)اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۵۰۲) .

۵۱– زیادی یاد خدا

قال علی – علیه السلام –

من کثر ذکره ، استنار لبه

هرکه بسیار یاد خدا کند ، عقلش روشن گردد . (منتخب الغرر ، ص ۲۴) .

۵۲ – ذکر خدا صیقل روح

قال علی – علیه السلام –

ان الله جعل الذکر جلاء للقلوب تسمع به بعدالوقره و تبصربه بعدالغشوه

به درستی که خداوند ، ذکر را صیقل جان ها قرار داد تا گوش های سنگین با یاد خدا شنوا و چشم های بسته با یاد او بینا شود . (بحارالانوار ، ج ۶۹ ، ص ۳۲۵) .

۵۳ – یاد خداوند در همه حال

قال الصادق – علیه السلام –

قال الله – عزوجل – یابن آدم ! اذکرونی فی نفسک ، اذکرک فی نفسی یابن ادم ! اذکرنی فی خلاء اذکرک فی خلاء یابن ادم

! اذکرنی فی ملاء اذکرک فی ملاء خیر من ملاءک و قال ما من عبد ذکرالله فی ملاء من الناس الا ذکره الله فی ملاء من الملائکه

خداوند - عزوجل - فرمود ای فرزند آدم ! پیش خود مرا یاد کن تا تو را پیش خود یاد کنم ای فرزند آدم ! در خلوت مرا یاد کن تا در خلوت یادت کنم ، ای فرزند آدم ! در جمعیت مرا یاد کن تا در جمعی بهتر از جمع تو یادت کنم . همچنین آن حضرت فرمود هیچ بنده ای در جمعیت ، یاد خدا نمی کند ، مگر آنکه خداوند در جمع ملائکه او را یاد کند . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۱۱۸۵) .

۵۴ - دائما یاد خدا بودن

قال علی - علیه السلام -

مداومه الذکر خلصان الاولیاء

دائما به یاد خدا بودن ، بهترین دوست اولیای خداست . (منتخب الغرر ، ص ۲۴) .

۵۵ - ذکر ، و مسئلت از خدا

عن ابی عبدالله - علیه السلام -

قال ان الله - عزوجل - یقول من شغل بذکری عن مساءلتی اعطیته افضل ما اعطی من ساءلنی

خداوند - عزوجل - می فرماید کسی که به واسطه ذکر من از سؤ ال (طلب حاجت) بازماند ، بهتر از آنچه به طلب کننده عطا کنم ، به او می دهم . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۵۰۱) .

فصل بیست و پنجم اهمیت و آثار عبادت

آیات

۱ - نتیجه ترک عبادت

ان الذین یستکبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین

آنان که از عبادت خدا تکبر می ورزند هرچه زودتر ذلیلانه به جهنم فرو خواهند رفت . (سوره غافر ، آیه ۶۰) .

۲ - عبادت

و ماخلقت الجن و الانس الا لیعبدون

من جن و انس را نیافریدم ، جز برای این که عبادتم کنند(و از این طریق تکامل یابند و به من نزدیک شوند) . (سوره ذاریات ، آیه ۵۶) .

۳ – اولین فرمان به موسی – علیه السلام –

اننی انا الله لااله الا انا فاعبدنی و اقم الصلوه لذکری

من الله هستم و معبودی جز من نیست ، مرا پرستش کن و نماز را برای یاد من به پادار . (سوره طه ، آیه ۱۴) .

۴ – نماز و آیین مستقیم

و ما امروا الا لیعبدوا الله مخلصین له الدین حنفاء و یقیموا الصلوه و یؤ توالزکوه وذلک دین القیمه

درحالی که به آن ها دستوری داده نشده بود ، جز این که خدا را خالصانه پرستش کنند ، از شرک به توحید بازگردند ، نماز را برپا دارند ، و زکات را ادا کنند و این است آیین مستقیم و صحیح و پایدار . (سوره بینه ، آیه ۵) .

۵ – عبادت فقط برای خدا

انما تعبدون من دون الله اوثانا و تخلقون افکا ان الذین تعبدون من دون الله لایملکون لکم رزقا فابتغوا عندالله الرزق و اعبدوه واشکروا له الیه ترجعون

شما به جای خداوند ، بت هایی (از سنگ و چوب) را می پرستید و دروغی به هم می بافید آن هایی را که پرستش می کنید ، مالک هیچ رزقی برای شما نیستند ؛ روزی را تنها نزد خدا بجویید و او را پرستش کنید و شکر او را به جا آورید که به سوی او بازگشت داده می شوید . (سوره عنکبوت آیه ۱۷) .

۶ – پرستش خداوند

ایاک نعبد و ایاک نستعین اهدنا الصراط المستقیم ، صراط الذین انعمت علیهم غیر المغضوب علیهم و لاالضالین

تنها تو را می پرستیم و تنها از تو مدد می جوییم ما را به راه راست هدایت کن ؛ راه کسانی که بر آنان نعمت داده ای نه آنان که مورد خشم تواند و نه گمراهان . (سوره فاتحه ، آیات ۷–۵) .

۷ – تنها خدا را عبادت کنید !

یا عبادی الذین امنوا ان ارضی واسعه فایای فاعبدون

ای بندگان من که ایمان آورده اید همانا زمین من فراخ و گسترده است پس تنها مرا عبادت کنید . (سوره عنکبوت ، آیه ۵۶) .

۸ – معبودی جز او نیست

ذلکم الله ربکم لااله الاهو خالق کل شی ء فاعبدوه و هو علی کل شی ء وکیل

این پروردگار من و شما است که معبودی جز او نیست و آفریننده همه چیز است پس او را پرستش کنیدو او نگهبان هرچیز است . (سوره انعام ، آیه ۱۰۲) .

۹ - راه راست در عبادت خداست

ان الله ربی و ربکم فاعبدوه هذا صراط مستقیم

همانا خداوند پروردگار من و شما است پس او را عبادت کنید که این راه راست است . (سوره آل عمران ، آیه ۵۱) .

احادیث

۱۰ - اشتیاق به عبادت

عن الحسن بن علی - علیه السلام -

ان من طلب العباده تزکی له و اذا اضرت النوال بالفریضه فارفضوها هرکس اشتیاق عبادت دارد ، دل را برای آن پاک می کند و هرگاه نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر رساند . (در صورتی که نماز شب ، به قضا شدن نماز صبح انجامند . آنها راترک کنید . (تحف العقول ، ص ۲۶۷) .

۱۱ - عبادت مطلوب

عن الامام حسن العسکری - علیه السلام -

لیست العباده کثره الصیام و الصلاه و انما العباده کثره التفکر فی امر الله

عبادت به بسیاری روزه و نماز نیست ، بلکه عبادت به اندیشیدن بسیار در امر (قدرت) خداوند است . (بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۳۷۳) .

۱۲ - نماز ، بهترین عبادت

قال الرضا - علیه السلام -

ان الصلوه افضل العباده لله

همانا نماز ، بهترین وسیله بندگی برای خدا است . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۵۰) .

۱۳ - اقسام عبادت کنندگان

قال الصادق - علیه السلام -

ان العباده ثلاثه قوم عبدوالله - عزوجل - خوفا فتلک عباده العبید و قوم عبدواالله - تبارک و تعالی - طلب الثواب فتلک عباده الاجراء وقوم عبدوالله - عزوجل - حبا له فتلک عباده الاحرار و هی افضل العباده

عبادت کنندگان سه گروهند دسته ای که از ترس خدا را عبادت می کنند که این ، عبادت بردگان است گروهی که خداوند - تبارک و تعالی - را به طمع ثواب پرستش می کنند که این ، عبادت مزدوران است و دسته ای خدای بلند مرتبه را عبادت می کنند برای دوستی و محبت او و این ، عبادت آزادمردان است و بهترین عبادت است . (بحارالانوار ، ج ۷۰، ص ۲۵۵ کافی ج ۲ ، ص ۸۴ وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۴۵) .

۱۴ - عبادت و حرام خواری

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

العباده مع اکل الحرام کالبناء علی الرمل

عبادت کردن با حرام خواری ، مثل بنا کردن ساختمان بر روی شن است . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۵۸) .

۱۵ - عبادت در خفا

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اعظم العباده اجرا اخفاها

پاداش عبادتی که مخفی تر باشد ، بیشتر است . (بحارالانوار ، ج ۷۰، ص ۲۵۱) .

۱۶ - اندیشیدن در امور خداوند

قال الصادق - علیه السلام -

لیست العباده کثره الصلوه والصوم انما العباده التفکر فی امر الله

زیاد نماز خواندن و روزه گرفتن عبادت نیست ، بلکه اندیشیدن در امر خداوند عبادت است . (میزان الحکمه ، ج ۷ ، ص ۵۴۳) .

۱۷ - عبادت تحمیلی

قال الصادق - علیه السلام -

لاتکرهوا الی انفسکم العباده

عبادت رابر خودتان تحمیل نکنید . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۸۳) .

۱۸ – عشق به عبادت

قال رسول الله عشق العباده و عانقها

خوشا به حال آن کسی که به عبادت عشق ورزد و آن را همچون محبوبی در برگیرد . (بحارالانوار ، ج ۷۱ ، ص ۲۱۲) .

۱۹ – سه نمونه عبادت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذا کان یوم القیامه صارت امتی ثلاث فرق فرقه تعبدون الله خالصا و فرقه تعبدون الله ریاء و فرقه تعبدون الله یصیبون به دنیا

روز قیامت امت من به سه گروه تقسیم می شوند

۱ – گروهی که خداوند را با اخلاص عبادت کرده اند ؛

۲ – گروهی که ریاکارانه به عبادت خدا پرداخته اند ؛

۳ – گروهی که برای دستیابی به دنیا عبادت کرده اند ؛ (تفسیر المیزان ، ج ۱۰ ، ص ۱۸۱)

۲۰ – نتیجه چهل شبانه روز اخلاص

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ما اخلص عبدلله – عزوجل – اربعین صباحا الا حرت ینابیع الحکمه من قلبه علی لسانه

کسی که چهل شبانه روز برای خدا اخلاص پیشه کند ، چشمه های حکمت از قلب وی بر زبانش جاری می شوند . (بحارالانوار ، ج ۷۰ ، ص ۲۴۲) .

۲۱ – عبادت همراه با اخلاص

قالت فاطمه الزهراء – علیها السلام –

من اصعد الی الله خالص عبادته اهبط الله عزوجل الیه افضل مصلحته

کسیکه عبادت با اخلاص را به خدا تقدیم بدارد ، خداوند برترین مصلحت ها را بر او نازل می کند . (بحارالانوار ، ج ۷۰ ،

ص ۲۵۰) .

۲۲ – ملاک عبادت

فی الحدیث

الاخلاص ، ملاک العباده

اخلاص ، معیار عبادت است . (غرر الحکم ، ج ۱ ، ص ۳۰) .

۲۳ – نشانه اخلاص

نشانه اخلاص

قال الصادق – علیه السلام –

و ادنی حد الاخلاص بذل العبد قاطته ، ثم لایجعل لعمله عندالله قدرا فیوجب به علی ربه مکافاه بعمله ، لعمله انه لو طالبه بوفاء حق العبودیه لعجز

کمترین نشانه اخلاص آن است که آدمی در اطاعت و عبادت حق ، کوشا باشد ، و برای عمل خود ارزشی قایل نباشد و خود را طلبکار خدا نداند ، زیرا می داند اگر خداوند آن گونه که باید از او مطالبه عبادت کند ، از انجام آن ناتوان خواهد بود . (شرح مصباح الشریعه ، ص ۴۲۴) .

۲۴ – عبادت مخلصان

قال علی – علیه السلام –

التفکر فی ملکوت السموات و الارض عباده المخلصین التفکر فی الاء الرحمن نعم العباده

اندیشیدن در ملکوت آسمان ها و زمین ، عبادت مخلصان است و اندیشیدن در نعمت های خداوند نیکو عباداتی است . (غرر الحکم ، ج ۴ ، ص ۵) .

۲۵ – اخلاص و بالارفتن عمل

قال علی – علیه السلام –

بالاخلاص ترفع الافعال

به وسیله اخلاص ، اعمال انسان بالا می رود (و پذیرفته می شود) . غرر الحکم ج ، ۱ ص ۳۳۲) .

۲۶ - سعادتمند کیست ؟

قال علی - علیه السلام -

السعید من اخلص الطاعه

سعادتمند کسی است که که در عبادت و طاعت مخلص باشد .

(مشکوه الانوار ، ص ۱۱) .

۲۷ - جایگاه عبادت

قال علی - علیه السلام -

لا عباده کاداء الفرائض

هیچ عبادتی مانند انجام واجبات نیست . (منتخب الغرر ، ص ۴۸) .

۲۸ - رسیدن به مقام قرب

قال علی - علیه السلام -

ما تقرب متقرب بمثل عباده الله

هیچ صاحب قربی به چیزی مانند عبادت خدا ، به مقام قرب نرسیده است . (منتخب الغرر ، ص ۴۸) .

۲۹ - عبادت خالص

قال علی - علیه السلام -

العباده الخالصه ان لایرجوا الرجل الا ربه و لایخاف الا ذنبه

عبادت خالص و بی ریا آن است که شخص ، به غیرپروردگارش امیدوار نباشد و جز از گناهش ترسان نباشد . (منتخب الغرر ، ص ۴۹) .

۳۰ - برترین عبادت

قال علی - علیه السلام -

افضل العباده سهر العیون بذکرالله سبحانه

برترین عبادت شب زنده داری و به یاد خداوند مشغول بودن است . (منتخب الغرر ، ص ۴۹) .

۳۱ – بالاترین عبادت

قال علی – علیه السلام –

اعلی العباده اخلاص العمل

بالاترین عبادت اخلاص در عمل است . (منتخب الغرر ، ص ۵۰) .

۳۲ – نتیجه عبادت

قال علی – علیه السلام –

غایه العباده الطاعه

نهایت عبادت و بندگی ، فرمانبرداری ، (از دستورات خدا)است . (منتخب الغرر ، ص ۵۱) .

۳۳ – الهام الهی

قال علی – علیه السلام –

اذا احب الله عبدا الهمه حسن العباده

هرگاه خداوند بنده ای را دوست بدارد ، خوب عبادت کردن را به او الهام نماید . (منتخب الغرر ، ص ۵۰) .

۳۴ – چشم پوشی از محرمات

قال علی – علیه السلام –

غض الطرف عن المحارم الله افضل عباده

چشم پوشی از محرمات خدا برترین عبادت است . (منتخب الغرر ، ص ۵۱) .

۳۵ – خلوص ، شرط سعادت

قال علی – علیه السلام –

فاز بالسعاده من اخلص العباده

هرکه در عبادت ، پاکی و خلوص داشته باشد ، به سعادت و نیک بختی نایل آید . (منتخب الغرر ، ص ۵۱) .

۳۶ – عبادت و رستگاری

قال علی – علیه السلام –

العباده فوز

عبادت رستگاری است . (غرر الحکم ، ج ۱ ، ص ۱۴) .

۳۷ – خلوت و عبادت

قال علی – علیه السلام –

فی الانفراد لعباده الله کنوز الارباح

گنج های سعات (و سود) ثمره عبادت خداوند در خلوت است . (غرر الحکم ، ج ۲ ، ص ۵۵) .

۳۸ – عشق به عبادت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

افضل الناس من عشق العباده فعانقها ، و احبها بقلبه و باشرها بجسده و تفرع لها ، فهو لایبالی علی ما اصبح من الدنیا علی عسر ام علی یسر

برترین مردم کسی است که به عبادت عشق ورزد عبادت را در آغوش کشد و قلبا آن را دوست داشته ، اعضا وجوارحش را به آن مشغول می کند و در قید این نباشد که دنیای او همراه با آسایش و یا درحلقه سختی است .

۳۹ – تداوم در عبادت

قال علی – علیه السلام –

دوام العباده برهان الظفر علی السعاده

عبادتی که به طور مداوم و مستمر باشد ، راهنمای رسیدن به سعادتمندی است . (میزان الحکمه ، ج ۶ ، ص ۱۰) .

۴۰ – زیور عبادت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

السکینه زینه العباده

وقار و متانت ، زیور عبادت است . (بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۱۳۱) .

۴۱ - اوصاف عابد

فی حدیث المعراج

یـا احمـد ! هل تـدری متی تکون العبـد عابـدا ؟ قال لایارب ، قال اذا اجتمع فیه سبع خصال ورع یحجره عن المحارم و صـمت یکفیه عما لایعنیه و خوف یزداد کل یوم من بکائه و حیاء یستحیی منی فی الخلاء و اکل ما لابد منه و یبغض الدنیا لبعضـی لها و یحب الاخیار لحبی ایاهم

ای احمد ! آیا می دانی چگونه می توان عابد حقیقی بود ؟ حضـرت پاسخ دادند نمی دانم . خداوند - تبارک و تعالی - فرمود هرگاه هفت صفت در انسان تحقق یابد او عابد حقیقی است

۱ - تقوایی که او را از ارتکاب معاصی و گناهان بازدارد ؛

۲ - سکوتی که مانع از پرداختن به آنچه که به او مربوط نمی شود ، گردد ؛

۳ - ترسی که هر روز بر اشک و حزن او بیفزاید ؛

۴ - حیایی که در خلوت و تنهایی از من پرواکند و مرتکب گناه نشود ؛

۵ - خوردن آنچه از حلال که روزی او کرده ام و برای ادامه حیات محتاج آن است ؛

۶ - دشمنی دنیا ، زیرا که من دنیا را دشمن می دارم ؛

۷ - دوستی نیکان و صالحان ، از آن روی که من آنان را دوست دارم . (بحارالانوار ج ۷۷ ، ص ۳۰) .

۴۲ - علت عبادت

عن فضل بن شاذان ، عن مولانا الرضا - علیه السلام - فی بیان عله العباده

فلم تعبدهم ؟ قیل لئلایکونوا ناسین لذکره و لاتارکین لادبه و لا لاهین عن امره و نهیه اذ کان فیه صـلاحهم وقوامهم فلوترکوا بغیر تعبد لطال

عليهم الامد فقست قلوبهم

حضرت رضا (ع) در بیان تشریع عبادت فرمود آنان را به عبادت دعوت کرد تا او را فراموش نکنند و از راه و رسم ادب الهی جدا نشوند و نسبت به دستورات و نواهی او بی تفاوت نگردند ، زیرا خیر و مایه حیات آنان ، در این امور است و اگر از عبادت روی گردان شوند ، با گذشت روزگار ، دلهایشان سخت می شود . (عیون الاخبار ، ج ۲ ، ص ۱۰۲) .

۴۳ - مشخصات عبودیت

قال علی - علیه السلام -

العبودیه خمسه اشیاء خلاء البطن ، وقرائه القران ، وقیام اللیل ، و التضرع عند الصبح و البکاء من خشیه الله

بندگی بر پنج رکن استوار است

۱ - خالی ساختن شکم (ازحرام)

۲ - قرائت قرآن ؛

۳ - شب زنده داری ؛

۴ - زاری و راز و نیاز صبحگاهان ؛

۵ - گریه از خوف خدا ؛ (مستدرک الوسائل ، ج ۲ ، ص ۲۹۴) .

۴۴ - عابدترین مردم

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من اتی بما افترض الله علیه ، فهوا من اعبد الناس

کسی که تکالیف واجبش را انجام دهد ، از جمله عابدترین مردم است . (بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۴۵) .

۴۵ - نخستین گام عبادت

قال الرضا - علیه السلام -

اول عباده الله معرفته و اصل معرفه الله توحیده

نخستین گام در عبادت حقیقی ، شناخت خداوند است واساس شناخت خدا ، به یگانگی خواندن او است . (عیون اخبارالرضا ،

ج ۱ ، ص ۱۲) .

۴۶ – عبادت غیر مقبول

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان لله ملکا ینادی علی بیت المقدس کل لیله من اکل حراما لم یقبل الله منه صرفا و لاعدلا ، و الصرف النافله و العدل الفریضه

خداوند را فرشته ای است بر فراز بیت المقدس که هر شب بانگ برمی آورد هر کس از طریق نامشروع و حرام امرار معاش کند خداوند از او صرف و عدلی نمی پذیرد (صرف اعمال مستحبی و عدل ، واجبات است) . (بحارالانوار ، ج ۱۰۳ ، ص ۱۶) .

۴۷ – عبادت بی فایده

قال علی – علیه السلام –

لاخیر فی عباده لاعلم فیها

در عباداتی که از روی فهم وآگاهی (نسبت به معبود و آنچه انجام می دهد) صورت نگیرد خیری نباشد (بحارالانوار ، ج ۷۸ ص ۷۵) .

۴۸ – عبادت خدا و شیطان

قال ابوعبدالله – علیه السلام –

من اصعی الی ناطق فقد عبده فان کان الناطق عن الله فقد عبدالله و ان کان الناطق عن ابلیس فقد عبد ابلیس

هر کس به سخنی گوش فرا دهد ، در قید بندگی او درآمده است پس اگر گوینده ، سخن حق گوید ، شنونده خداوند – تبارک و تعالی – را عبادت کرده است و چنانچه سخن غیر الهی و شیطان گوید ، او شیطان راعبادت و اطاعت کرده است . (بحارالانوار ، ج ۷۲ ، ص ۲۶۸) .

۴۹ – عن پرستش پروردگار

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

یا علی ان هذا الدین متین فاوعل فیه برفق ولاتبغض الی نفسک عباده ربک

ای علی ! همانا این دین متین و استوار است با رفق و مدارا و میل در آن گام بنه و پرستش پروردگار خویش را (با تحمیل برخود) مبغوض خود مکن . (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۱۳۸) .

۵۰ – عبادت و یقین

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لاعباده الا بیقین

عبادت کمال نیابد ، مگر این که از روی یقین باشد . (بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۱۶۹) .

۵۱ – عبادت پنهان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اعظم العباده اجرا ، اخفاها

برترین عبادات از نظر پاداش ، پنهان ترین آن است . (بحارالانوار ، ج ۷۵ ، ص ۲۵۱) .

۵۲ – عبادت و پیروی هوی

قال علی – علیه السلام –

کیف یجد لذه العباده من لایصوم عن الهوی

کسی که از دنباله روی هوی و هوس ابایی ندارد ، چگونه می تواند لذت عبادت را درک کند ؟ (میزان الحکمه ج ۶ ، ص ۲۷) .

۵۳ – عبادت کریمان

قال الصادق – علیه السلام –

ولکن اعبده حبا له – عزوجل – و تلک عباده الکرام

اما من او را به جهت دوست داشتن او عبادت می کنم و این عبادت ، عبادت کریمان است . (بحارالانوار ، ج ۷۰ ، ص ۱۷) .

۵۴ – کنترل چشم

عن النبی صلی الله علیه و آله – قال

النظر الی محاسن النساء سهم من سهام ابلیس فمن ترکه اذاقه الله طعم عباده تسره

نگاه کردن به زیبایی های زن (نامحرم) تیری از تیرهای ابلیس است هرگاه کسی از این کار خودداری کند ، خداوند عبادت

را در کام او شیرین کند که او را شادمان سازد . (مستدرک الوسائل ، ج ۲ ، ص ۵۵۴) .

۵۵ – نشاط شرط ورود به عبادت

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

لاتکرهوا الی انفسکم العباده

از روی بی میلی به عبادت نپردازید (که در این صورت از عبادت دل زده می شوید) (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۱۲۹) .

۵۶ – فاطمه (س) عابدترین مردم

قال الحسن – علیه السلام –

ما کان اعبد من فاطمه الزهراء – سلام الله علیها – کانت تقوم حتی تتورم قدماها

عابدتر از فاطمه زهرا (س) در دنیانبوده است . آن قدر به نماز می ایستاد که پاهایش ورم می کرد . (بحارالانوار ، ج ۴۳ ، ص ۷۵) .

۵۷ – شناخت شیعه از طریق عبادت

عن الامام السجاد – علیه السلام – قال

انما شیعتنا یعرفون بعبادتهم المسبحون اذا سکت الناس ، و المصلون اذا نام الناس و المحزنون اذا فرح الناس ، یعرفون بالزهد و کلامهم الرحمه و تشاغلهم بالجنه

شیعیان ما به راه عبادت شناخته می شوند هنگامی که دیگران خاموشند ، آنان به ذکر و تسبیح خداوند مشغول هستند (و آنگاه که دیگران در خوابند آنان به نماز می پردازند و چون دیگران (بر اثر سرگرمی به دنیا) شادمانند ، اینان اندوهگین هستند شیعیان ، با زهد شناخته می شوند ، گفتارشان رحمت است و دل مشغولی آنان ، بهشت است . (نورالثقلین ، ج ۳ ، ص ۹۴) .

۵۸ – باطن زندگی

قال الصادق – علیه السلام –

العبودیه جوهره کنههاالربوبیه فما فقد من العبودیه وجدالربوبیه و ما خفی من الربوبیه اصیب فی العبودیه

بندگی گوهری است که ماهیت آن ربوبیت است پس هرچه از بندگی به دست نیامده باشد ، در ربوبیت یافته می شود و هرچه از ربوبیت پوشیده و پنهان باشد ، در بندگی حاصل می گردد . (مصباح الشریعه ، (فی حقیقه العبودیه ۹ باب ۱۰۰) .

۵۹ – نگاه نامشروع

عن النبی -صلی الله علیه وآله -

النظر الی محاسن النساء سهم من سهام ابلیس فمن ترکه اذاقه الله طعم عباده تسره

نگاه کرن به زینتهای زن (اعضای بدن زن که موجب تحریك می شود) تیری از تیرهای شیطان است پس کسی که این عمل (نگاه کردن) را ترک کند ، خداوند لذت عبادات را به وی بچشاند در نتیجه سرمست و خوشحال گردد . (مستدرک الوسائل ، ج ۲ ، ص ۵۵۴) .

فصل بیست و ششم ارکان نماز نیت

آیات

۱ – نیت خالص در نماز

قل ان صلاتی و نسکی و محیای و مماتی لله رب العالمین ، لاشریك له و بذلك امرت و انا اول المسلمین

بگو همانا نماز و تمام عبادات و زندگی و مرگ همه برای خداوند پروردگار جهانیان است شریکی برای او نیست و به همین دستور یافته ام و من نخستین مسلمان هستم . (سوره انعام ، آیه ۱۶۲ و ۱۶۳) .

۲ – نیت پاک و خالصانه بندگان واقعی

انی وجهت وجهی للذی فطرالسموات و الارض حنیفا و ما انا من المشرکین

(ابراهیم گفت) من روی خود را به سوی کسی کردم که آسمانها و زمین را آفریده ، من در ایمان خود خالصم و از مشرکان نیستم . (سوره انعام ، آیه ۷۹) .

۳ – آگاهی خداوند از تمام نیت ها

ان الله علیم بذات الصدور

همانا خداوند از (اسرار) درون سینه ها آگاه است . (سوره آل عمران ، آیه ۱۱۹) .

احادیث

۴ – نیت ، اساس اعمال

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

انما الاعمال بالبنیات

همانا کارها بر اساس نیت ها است . (بحارالانوار ، ج ۸۱، ص ۳۸۱) .

۵ - نیت برای تمامی کارها

قال الصادق - علیه السلام -

لابد للعبد من خالص النیه فی کل حرکه و سکون لانه اذا لم یکن هذا المعنی یکون غافلا

برای بنده لازم است که در همه اعمال و عبادات و درهر حرکت و سکونی نیت خالصانه داشته باشد زیرا اگر چنین نباشد ، آن بنده جزء غافلین به حساب می آید . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۸۵) .

۶ - اهمیت نیت

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

انما لکن امرء مانوی فمن کان هجرته الی الله و رسوله فهجرته الی الله و رسوله و من کان هجرته الی دنیا یصیبها او امرئه ینکحها فهجرته الی ما هاجر الیه

همانا برای هر کس همان چیزی است که نیت کرده ، پس هرکس نیتش از هجرت خدا و رسول باشد ، اجر و مزدش بر خدا و رسول است و هر کس نیتش از هجرت ، رسیدن به دنیا یا ازدواج با زنی باشد ، بهره اش همان است که به سوی او هجرت کرده است . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۹۰) .

۷ - سئل ابوعبدالله - علیه السلام -

ماالعباده ؟ فقال حسن النبیه بالطاعه من الوجه الذی یطاع الله منه

از امام جعفر صادق - علیه السلام - پرسیدند حقیقت عبادت چیست ؟ فرمود نیت خوب داشتن به اطاعت و بندگی درکار و جهتی که خداوند اطاعت و بندگی می شود . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۸۷) .

۸ - نیت در عمل

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

لاعمل الابالنبیه

عملی نباشد ، جزبه نیت (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۳۷۱) .

۹ – نیت صادق در عمل

قال علی – علیه السلام –

صلاح العمل بقدر صلاح النیه و قال ایضا افضل العمل النیه الصادقه

صالح بودن عمل به صلاحیت نیت آن است و نیز فرمود بهترین عمل ، نیت صادق و خالص در عمل است . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۸۷) .

۱۰ – نیت برای نماز شب

قال الصادق – علیه السلام –

ان العبد لینوی من نهاره ان یصلی باللیل فتغلبه عینه فیثبت الله له صلاته و یکتب نفسه تسبیحا و یجعل نومه علیه صدقه

گاهی مؤ منی در روز تصمیم می گیرد که در شب نماز شب بخواند ، ولی خوابش می برد و موفق به خواندن نماز شب نمیشود خداوند به دلیل همان نیت و قصدش برای او اجر نماز شب را ثبت می فرماید و برای نفس هایش ثواب تسبیح و برای خوابش ثواب صدقه می دهد . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۸۰) .

۱۱ – نیت از فرایض نماز است

قال الصادق – علیه السلام –

فرائض الصلاه سبع الوثت ، الطهور ، و التوجه ، و القبله ، و الرکوع و السجود ، و الدعاء

فرایض نماز بر هفت قسم است وقت ، طهارت ، نیت ، قبله ، رکوع ، سجود و دعا (در قنوت) (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۹۷) .

۱۲ – نیت روح عمل است

قال الصادق – علیه السلام –

و النیه افضل من العمل الا و ان النیه هی العمل (ثم تلی قوله تعالی) قل کل یعمل علی شاکلته یعنی علی نیته

نیت عمل از خود عمل برتر است ، آگاه باشید که نیت ، اصل و روح عمل است . (سپس این آیه را تلاوت فرمود)(بگو هرکس بر طبق شاکله خود عمل می کند) یعنی بر طبق نیت و قصد خود . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۷۱) .

۱۳ – نیت وقصد الهی

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

یا اباذر ! لیکن لک فی کل شی ء نیه حتی فی النوم و الاکل

ای ابوذر ! باید تو را در هر کاری نیت و قصدی باشد ، حتی در خواب و خوراک . (میزان الحکمه ج ۱۰ ، ص ۲۸۵) .

۱۴ – پاداش نیت خالص

سئل الصادق – علیه السلام –

کیف تکون النیه خیرا من العمل ؟ قال لان العمل ربما کان ریاء للمخلوقین و النیه خالصه لرب العالمین ؛

از امام صادق – علیه السلام – سؤ ال شد چگونه نیت از عمل برتر است ؟ فرمود در عمل ممکن است ریا باشد ، ولی نیت امری است خالص برای خداوند . (بحارالانوار ، ج ۱۵ ، ص ۳) .

۱۵ – نیت اهل بهشت و جهنم

قال الصادق – علیه السلام –

انما خلد اهل النار فی النار لان نیاتهم کانت فی الدنیا لو خلدوا فیها ان یعصوا الله ابدا فبالنیات خلد هولاء و هولاء

اهل جهنم برای همیشه در دوزخ جای دارند ، چون نیت و قصدشان این بودکه اگر برای همیشه در دنیا باشند ، معصیت کنند و اهل بهشت همیشگی هستند ، چون قصد آنان اطاعت و بندگی در دنیا برای همیشه بود ، پس هر دو گروه به شکل قصد و نیت شان جاودان گشته اند .

۱۶ – محشور با نیت در قیامت

قال الصادق – علیه السلام –

ان الله یحشر الناس علی نیاتهم یوم القیامه

به درستی که خداوند ، مردم را در روز قیامت به شکل و شمایل نیاتشان محشور می کند . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۷۲) .

۱۷ – نیت برای نماز

قال الباقر – علیه السلام –

لاینبغی للرجل ان یدخل فی صلاه حتی ینویها و من صلی فکانت نیته الصلاه لم یدخل فیها غیرها قبلت منه اذا کانت ظاهره و

باطنه

سزاوار نیست که شخصی واردنماز شود ، مگر با نیت ، و کسی که همراه با نیت مشغول نماز شده و نیتی جز نماز ندارد ، نماز او قبول است ، در صورتی که ظاهر و باطن نمازش برای خدا باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۳۷۷) .

۱۸ – بهترین ذخیره ها

قالی علی – علیه السلام –

افضل الذخائر حسن الضمائر

برترین ذخیره ها ، نیکویی نیت و صفات ملکات است . (غرر الحکم ، ج ۲ ، حدیث ۳۵۲۴) .

۱۹ – نیت نیکو و پاداش آن

قال علی – علیه السلام –

احسان النیه یوجب المثوبه

نیکو کردن نیت (وقصدکارهای خوب) موجب ثواب خواهد شد . (غرر الحکم ، ج ۲ ، ص ۱۲۶۵) .

۲۰ – توفیق در کارها

قال علی – علیه السلام –

فی الاخلاص النیات نجاح الامور

در خالص گردانیدن نیت ها پیروزی و موفقیت در کارها است . (غرر الحکم ، ج ۲ ، حدیث ۶۵۱۰) .

۲۱ – اثر نیت خالص

قال علی – علیه السلام –

لو خلصت النیات لزکت الاعمال

اگر نیت ها خالص شوند عمل ها پاکیزه خواهند شد . (غرر الحکم ، ج ۲ ، حدیث ۷۵۷۸) .

۲۲ – عمل بدون نیت

قال علی – علیه السلام –

لاعمل لمن لانیه له

عملی نیست برای کسی که او نیتی نیست . (غررالحکم ، ج ۲ ، حدیث ۱۰۷۷۱) .

۲۳ - نیت شرط اساسی نماز

فقه الرضا - علیه السلام - سئل بعض العلما من ال محمد - علیهم السلام فقیل له جعلت فداک ما معنی الصلوه فی الحقیقه ؟ قال صله الله للعبد بالرحمه و طلب الوصال الی الله من العبد اذا کان یدخل بالنیه ویکبر بالتعظیم و الاجلال ویقرء یالتریل و یرکع بالخشوع ویرفع بالتواضع ویسجد بالذل و الخضوع ویتشهد بالاخلاص مع الامل و یسلم بالرحمه و الرغبه و ینصرف بالخوف و الرجاء فاذا فعل اداها بالحقیقه

از امام رضا (ع) سوال شد فدایت شوم معنای حقیقی نماز چیست ؟ امام فرمود نماز صله و موهبتی است از طرف خداوند مهربان برای بنده از راه رحمت و عنایت و نماز مطالبه وصال و تقرب بنده به سوی خداوند است وقتیکه با نیت داخل نماز گردیدو با تعظیم و اجلال هرچه بیشتر برای خداوند تکبیر گفت و با ترتیل قرائت کردو با خشوع رکوع کرد و با تواضع از رکوع بلند شد و با ذلت و خضوع سر به سجد گذاشت و با اخلاص و آرزو تشهد خواند ، سپس نمازش را با رغبتی تمام و با امید به رحمت واسعه الهی سلام داد و به پایان رساند در حالی که بین خوف و رجا باشد ، (چون نمی داند که آیا نمازش مقبول درگاه حضرت حق قرار گرفته یا خیر ؟) پس هرگاه چنین نمازی را به جای آورد ، رعایت مسائل یاد شده را نموده ، نمازی با

حقیقت به جای آورده است . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۴۶ ، مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۶۴) .

فصل بیست و هفتم ارکان نماز قبله

آیات

۱ – تغییر قبله

سیقول السفهاء من الناس ما ولیهم عن قبلتهم التی کانوا علیها قل لله المشرق و المغرب یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

به زودی سبک مغزان از مردم می گویند چه چیز آنها را (مسلمانان را) از قبله ای که بر آن بودند باز گردانید ؟ بگو مشرق و مغرب از آن خدا است ، هرکس رابخواهد به راه راست هدایت می کند . (سوره بقره ، آیه ۱۴۲) .

۲ – فلسفه و اسرار تغییر قبله

وکذلک جعلناکم امه و سطا لتکونوا شهدا علی الناس و یکون الرسول علیکم شهیدا و ما جعلنا القبله التی کنت علیها الا لنعلم من یتبع الرسول ممن ینقلب علی عقیبه و ان کانت لکبیره الا علی الذین هدی الله و ما کان الله لیضع ایمانکم ان الله بالناس لرؤ ف رحیم

همان گونه (که قبله شمایک قبله میانه است) شما رانیز امت میانه ای قرار دادیم (که در حد اعتدال ، که میان افراط و تفریط است) تا گواه بر مردم باشیدو پیامبر هم گواه بر شما و آن قبله ای راکه قبلا بر آن بودی ، تنها برای این قرار دادیم که افرادی از پیامبر پیروی می کنند ، از آنها که به جاهلیت باز می گردند ، مشخص شوند ؛ اگر چه این جز بر کسانی که خداوند آنها را هدایت کرده دشوار بود (این را نیز بدانیدکه نمازهای شما در برابر قبله سابق صحیح بوده) و خدا هرگز ایمان (نماز) شما را ضایع نمی گرداند ، زیرا خداوند نسبت به مردم رحیم مهربان است . (سوره بقره آیه ۱۴۳) .

۳ – همه جا روبه سوی کعبه کنید

قد نری تقلب وجهک فی السماء فلنولینک قبله ترضیها فول وجهک شطر المسجد الحرام و حیث ما کنتم فولوا وجوهکم شطره و ان الذین اوتوا الکتاب لیعلمون انه الحق من ربهم و ماالله بغافل عما یعملون

نگاهای انتظارآمیز تو را به سوی آسمان (برای تعیین قبله نمایی) می بینیم ، اکنون تو را به سوی قبله ای که از آن خشنود باشی ، باز می گردانیم ، روی خود را به جانب مسجدالحرام کن و هرجا باشید

که روی خود را به جانب آن بگردانید و کسانی که کتاب آسمانی به آنها داده شده است ، به خوبی می دانند که این فرمان حقی است که از ناحیه پروردگارشان صادر شده (و در کتابهای خود خوانده اند که پیغمبر اسلام به سوی دو قبله نماز می گزارد) و خداوند از اعمال آنها (در مخفی داشتن آیات) غافل نیست . (سوره بقره آیه ۱۴۴) .

۴ - قبله برای هر قومی

ولکل وجهه هو مولیها

و هر طایفه ای قبله ای دارد که خداوند آن را تعیین کرده است . (سوره بقره ، آیه ۱۴۸) .

۵ - به سمت قبله نماز بخوانید

ومن حیث خرجت فول وجهک شطر المسجد الحرام و انه الحق من ربک و ماالله بغافل عما تعملون

از هر جا (و از هر شهر نقطه ای) خارج شدی (به هنگام نماز) روزی خود را به جانب مسجدالحرام کن ، این دستور حقی است از طرف پروردگار تو و خداوند از کردار شما غافل نیست . (سوره بقره آیه ۱۴۹) .

۶ - فلسفه قبله

ولله المشرق و المغرب فاینما تولوا فثم وجه الله ان الله واسع علیم

مشرق و مغرب از آن خداوند است و به هر سو روی کنید خدا آنجا است ، به درستی که خداوند بی نیاز و دانا است . (سوره بقره ، آیه ۱۱۵) .

۷ - روکردن به قبله در هر عبادت

قل امر ربی بالقسط و اقیموا وجوهکم عند کل مسجد و ادعوه مخلصین له الدین کما بداءکم تعودون

بگو ای رسول ما پروردگار من شما را به عدل و درستی امر کرده و نیز فرموده که در هر عبادت روی به حضرت او آرید و خدا را از سر اخلاص بخوانید که چنان که شما را در اول بیافریدت دیگر بار به سویش باز آیید . (سوره اعراف ، آیه ۲۹) .

۸ - دستور خداوند به موسی (ع)

و اوحینا الی موسی و اخیه ان تبوء القومکما بمصر بیوتا و اجعلوا بیوتکم قبله اقیموا الصلوه و بشرالمؤ منین

و به موسی و برادرانش وحی کردیم که برای قوم خویش خانه هایی را در سرزمین مصر انتخاب کنید و خانه هایتان را مقابل یکدیگر (و متمرکز) قرار دهید و نماز را برپا دارید و به مؤ منان بشارت ده (که سرانجام پیروز می شوید .) (سوره یونس ، آیه ۸۷) .

احادیث

۱ – نماز روبه قبله

قال ابوعبدالله – علیه السلام – فی قوله تعالی

فاینما تولوا فثم وجه الله هذا فی النوافل خاصه فی حال السفر فاما الفرائض فلابد فیها من استقبال القبله

امام صادق (ع) در تفسیر آیه (به هر جهت که روی کنیدت همان جهت وجه الله است) فرمود این مطلب درباره نمازهای مستحبی و در هنگام سفر است اما نمازهای واجب حتما باید روبه قبله خوانده شود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۴۳) .

۲ – قبله و نمازگزار

قال الباقر – علیه السلام –

اذا استقبل المصلی القبله استقبل الرحمان بوجهه لااله غیره

آن گه که نمازگزار روی به قبله می ایستد ، روی به آن خدایی ایستاده است که جز او خدایی نیست . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۶)

۳ – قبله آداب و حال آن

قال الصادق – علیه السلام –

اذا استقبلت القبله فانس من الدنیا و ما فیها و الخلق و ما هم فیه و استفرغ عن کل شاغل یشغلک عن الله و عاین بسرک عظمه الله و اذکر و قوفک بین یدیه یوم تبلو اکل نفس ما استلفت و ردوا الی الله مولیهم الحق وقف علی قدم الخوف و الرجاء

هرگاه برای نمازی روبه قبله ایستادی ، از دنیا و آنچه در آن است و مردم و آنچه در آننـد ماءیوس باش ، و قبلت را از هرچیز که تو را از خدا غافل می کند خالی کن ، و با چشم دل عظمت خدا را نظاره کن و به یاد ایستادنت در محکمه خدا در قیامت باش ؛ روزی که هر کس آنچه از پیش فرستاده می یابدو همه به سوی خداوند که سرپرست و صاحب اختیار همه است بازگردانده می شوند و بایست با ترس و امید (که از گناهان و عذاب الهی بترسی و در عین حال امیدوار به فضل و رحمت خدا باشی) (مستدرک الوسائل ج ۴ ، ص ۹۵ ، باب افعال الصلاه) .

۴ – حکم عکس و تندیس در قبله

محمد بن مسلم قال ساءلت احدهما عن التماثیل فی البیت فقال

لاباءس اذا کانت عن یمینک و عن شالک و عن خلفک او تحت رجلک و ان کانت فی القبله فالق علیها ثوبا

محمد بن مسلم می گوید از امام صادق (ع) یا امام باقر (ع) پرسیدم اگر در خانه ای که تندیش و عکس وجود داشته باشد می توان در آن خانه نماز خواند ؟ آن حضرت فرمود اگرعکس طرف راست یا چپ

یاپشت سر یا زیر پا باشند ، اشکال ندارد و اگر طرف قبله بود ، پارچه ای رویش بینداز و نماز بخوان . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۶۲) .

۵ – وجوب قبله در نماز

قال الباقر – علیه السلام –

عن الفرض فی الصلاه ، الوقت و الطهور و القبله و التوجه و الرکوع و السجود و الدعاء

آنچه که در نماز واجب می شود ، عبارت است از ۱ – وقت نماز۲ – طهارت ، ۳ – قبله ، ۴ – توجه داشتن ۵ – رکوع ، ۶ – سجود ، ۷ – دعا (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۰) .

۶ – قبله به سمت کعبه

قال الصادق – علیه السلام –

البیت قبله لاهل المسجد و المسجد قبله لاهل الحرم و الحرم قبله للناس جمیعا

خانه کعبه ، قبله کسانی که در مسجدالحرام هستند ، و مسجدالحرام ، قبله کسانی است که در حرم اند و حرم ، قبله همه مردم روی زمین است . (اصول وافی ، ج ۷ ، ص ۵۴۲) .

۷ – روی برگرداندن از قبله

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اما یخاف الذی یحول وجهه فی الصلاه ان یحول الله وجهه وجه حمار

آیا آن کس که در نماز صورتش را از قبله برمی گرداند نمی ترسد از این که خداوند او رامسخ نمایدو صورتش را مبدل به صورت حمار کند . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۸۲) .

۸ – سجده به سمت قبله

قال الباقر – علیه السلام –

اذا قراءت السجده و انت جالس فاسجد متوجها الی القبله و اذا قراءتها و انت راکب فاسجد حیث توجهت فان رسول الله –صلی الله علیه وآله – کان یصلی علی راحلته و هو متوجه الی المدین بعد انصرافه من مکه یعنی النافله قال و فی ذلک قول الله فاءینما تولوا فثم وجه الله

هنگامی که در حالت نشسته آیه سجده خواندی ، روبه قبله سجده را به جای آر و وقتی سوار بر مرکب آیه را می خوانی به هر

سویی که راه می روی سجده کن ، زیرا رسول خدا (ص) سوار بر شتر هنگامی که از مکه به سوی مدینه می رفت ، نماز نافله گزارد همچنین امام باقر (ع) فرمود آیه (فاینما تولوا فثم وجه الله) در این باره نازل گشت . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۷۵) .

۹ - قبله از فرایض نماز

قال علی - علیه السلام -

و فرض علیکم حج بیته الحرام الذی جعله قبله للانام

و (خداوند) حج بیت حرام خود را با شما واجب کرد ، بیتی که آن را قبله مردم قرار دارد . (نهج البلاغه ، خطبه ۱ - ۵۰) .

فصل بیست و هشتم ارکان نماز قیام

آیات

۱ - قیام برای عبادت

الذی یریک حین تقوم ، و تقبلک فی الساجدین

همان کسی که تو را به هنگامی که (برای عبادت) برمی خیزی می بیند و حرکت تو را در میان سجده کنندگان مشاهده می کند . (سوره شعراء ، آیات ۲۱۸ و ۲۱۹) .

۲ - قیام با خضوع

حافظوا علی الصلوات و الصلوه الوسطی وقوموا لله قانتین

در انجام همه نمازها و نماز میانی (ظهر) کوشش و مواظبت کنید ، در حال عبادت و خضوع کنان برای خدا به پا خیزید . (سوره بقره ، آیه ۲۳۸) .

احادیث

۳ - برای نماز برخیز !

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

قم فصل فان فی الصلوه شفاء

برخیز نماز به جای آورد ! پس همانا در نماز شفا است . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۸) .

۴ - نظر خداوند به نمازگزار

قال الباقر – علیه السلام –

المرء المسلم باذن الله – عزوجل – مادام فی الصلوه لم یزل الله – عزوجل – ینظر الیه حتی یفرغ من صلاته

فرد مسلمان تا هنگامی که به نماز ایستاده ، خداوند نظر مرحمتش را از او قطع نخواهد کرد و انوارالهی شامل اوست تا وقتی که انسان از نمازش فارغ گردد . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۷) .

۵ – حسادت شیطان بر نمازگزار

قال علی – علیه السلام –

اذا قام الرجل الی الصلاه الیه ابلیس ینظر الیه حسدا لما یری من رحمه الله التی تغشاه

هنگامی که کسی به نماز برمی خیزد ، شیطان می آید و به نظر حسادت به او نگاه می کند زیرا می بیند که رحمت خدا او را فراگرفته است . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۰۷) .

۶ – نزول رحمت الهی هنگام قیام

قال الصادق – علیه السلام –

اذا قام المصلی الی الصلاه ، نزلت علیه الرحمه من اعنان السماء الی اعنان الارض و حفت به الملائکه و ناداه ملک لو یعلم هذا المصلی مافی الصلاه ما انفتل

هنگامی که انسان به نماز ایستاد ، رحمت خداوند از آسمان بر او نازل می شود و ملائکه اطرافش را احاطه می کنندو فرشته ای گوید اگر این نمازگزار ارزش نماز را می دانست هیچ گاه از نماز منصرف نمی شد . (اصول کافی ، ج ۳، ص ۲۶۵) .

۷ – نماز تنها قیام و قعود نیست

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لیست الصلاه قیامک وقعودک انما الصلاه اخلاصک و ان ترید بهاالله وحده

نماز برخاستن و نشستن تو نیست ، بلکه باید آن را خالصانه انجام دهی و تنها خشنودی خداوند را بخواهی . (اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۱۰۹ ، شرح نهج البلاغه ج ۱ ، ص ۳۲۵) .

۸ – حق نماز

قال زین العابدین – علیه السلام –

و حق الصـلاه ان تعلم انها وفاده الی الله - عزوجل - و انت فیها قائم بین یـدی الله - عزوجل - فاذا علمت ذلک قمت مقام العبد الدلیل الحقیر الراغب الراهب الراجی الخائف المسکین المتضرع المعظم لمن کان بین یدیه بالسکون و الوقار تقبل علیها بقلبک وتقیمها بحدودها و حقوقها

وحق نمـاز این است که بـدانی آن هجرتی است به سوی خداونـد - عزوجـل - و تو در حـال نماز در مقابل خداونـد گرانقـدر وشـکوهمند ایسـتاده ای هنگامی که این را دانستی ، در جایگاه بنده خوار کوچک مشتاق نگران امیدوار ترسان بیچاره ای قرار می گیری که آن را که در برابرش ایسـتاده ای ، بزرگ و بـا آرامش و هیبت دانسـته ، عظمت او را پـاس میـداری و بـا قلبت به نماز روی آورده و باتمام حـد و مرزها و حقوق لازم برپا می داری . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۶ بحارالانوار ، ج ۷۴ ، ص ۴) .

۹ - حرام شدن آتش

قال الباقر - علیه السلام -

فما من مؤ من یوافق تلک الساعه ان یکون ساجدا او راکعا او قائما الا حرم الله جسده علی النار

هیـچ مؤ منی نیست که در چنین وقت نماز در حال سـجود و یا رکوع یا قیام باشد ، مگر این که خدا جسـمش را بر آتش حرام کرده است . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۷) .

۱۰ - صلوات در قیام

قال الباقر - علیه السلام -

من قال فی رکوعه وسجوده و قیامه اللهم صلی علی محمد و آله محد کتب الله له ذلک بمثل الرکوع و السجود و القیام

هرکسـی در رکوع وسـجود وقیام خود بگویـد (اللهم صل علی محمـد و آل محمـد) خـدا ثواب آن را مانند ثواب در رکوع و سجود و قیام برای او می نویسد . (ثواب الاعمال ، ص ۶۱) .

۱۱ - قیام فرشتگان

قال علی - علیه السلام -

من صلی باذان واقامه صلی خلفه من الملائکه لایری طرفاه و من صلی باقامه صلی خلفه ملک

هرکس نمازش را با اذان واقامه بخوانـد ، صـفی از فرشـتگان پشت سـر او به نماز می ایسـتند که دو طرف آن صف دیده نمی شوند و هرکس که نمازخود را با اقامه تنها بخواند یک فرشته پشت سر او نماز می گزارد . (ثواب الاعمال ، ص ۵۸) .

۱۲ - قیام امام سجاد - علیه السلام -

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

کان ابی یقول کان علی بن الحسین – علیه السلام – اذا قام الی الصلوه کانه ساق شجر لایتحرک مه شی ء الا ما حرکت الریح منه

امام سجاد (ع) وقتی به نماز می ایستاد ، گویی شاخه درخت بود که جز آنچه باد از او به حرکت درآورد چیزی از او تکان نخورد . (فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۳۰۰ ، حدیث ۴) .

۱۳ – توجه به خداوند به نمازگزار هنگام قیام

قال الباقر – علیه السلام –

انما مثل الصلاه لصاحبها ، کمثل رجل دخل علی ذی سلطان فانصت له حتی فرغ من حاجته ، و کذلک المرء المسلم باءذن الله – عزوجل – مادام فی الصلاه لم یزل الله – عزوجل – ینظر الیه حتی یفرغ من صلاته

همانا مثل نماز برای نمازگزار ، مثل مردی است که بر ذی سلطانی وارد گردد و اظهار حاجت کند ؛ پس آن شخص توانمند ، ساکت و آماده استماع صاحب حاجت گردد ، تا این که از درخواستش فارغ شود ، همچنین است نمازگزار مسلمان تا هنگامی که به نماز ایستاده ، خداوند نظر مرحمتش را از او قطع نخواهد کرد و انوار الهی شامل اوست تاوقتی که از نمازش فارغ گردد . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۳۱) .

۱۴ – دعا به هنگام نماز

قال الصادق – علیه السلام –

اذا قمت الی الصلوه فقل اللهم انی اقدم الیک محمدا –صلی الله علیه وآله – بین یدی حاجتی و اتوجه به الیک فاجعلنی به وجیها عندک فی الدنیا و الاخره و من المقربین و اجعل صلوتی به مقبوله و ذنبی به مغفورا و دعائی به مستجابا انک انت الغفور الرحیم

هرگاه به نماز ایستادی بگو خدایا ! محمد – پیامبرت – را نزد تو شفیع قرار می دهم به واسطه او روی به تو می آورم ، حاجت خود می طلبم پس مرا به حرمت او در دنیا و آخرت وگناهم راببخشای و دعایم را مستجاب فرما ؛ زیرا تو آمرزنده و مهربانی . (اصول وافی ، ج ۸ ، ص ۶۳۵) .

۱۵ – ادای نماز به هر صورت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذا لم یستطع الرجل ان یصلی قائما فلیصل مستلقیا ناصبا رجلیه حیال القبله یومی ایماء

هرگه شخصی قادر نیست ایستاده نماز بخواند ، بایدنشسته بخواند و اگر نشسته هم قادر نیست ، به پشت بخوابد و پاهایش را به سمت قبله بکشد و برای رکوع و سجودش اشاره کند (با سر یا چشم و ابرو) . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۳۳۴) .

۱۶ - گفتن ذکر هنگام بلند شدن

قال الصادق - علیه السلام -

اذا قمت من السجود قلت اللهم بحولك و قوتك اقوم و اقعد و اركع و اسجد

هنگامی که از سجده برخاستی (و خواستی قیام کنی) بگو (اللهم بحولك و قوتك اقوم و اقعد و اركع و اسجد) (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۸۳) .

۱۷ - ذکر برخاستن برای قیام

قال الصادق - علیه السلام -

اذا قمت من الركعه فاعتمد علی كفيك ، و قل بحول الله و قوته اقوم و اقعد فان عليا - عليه السلام - كان يفعل ذلك

هنگامی که پس از انجام رکعتی از نماز برمی خیزی ، بر دو دست تکیه کن و بگو (بحول الله وقوته اقوم و اقعد) زیرا علی - علیه السلام - چنین می کرد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۸۳) .

۱۸ - ایستادن باآرامش و وقار

قال الرضا - علیه السلام -

فاذا اردت ان تقوم الی الصلوه فلا تقم اليها متكاسلا و لا متناعسا ولا مستعجلا و لا متاهيا ولكن تاءتيها علی السكون و الوقار و التؤ ده

چون خواستی به نماز بایستی ، با حال کسالت ، خواب آلودگی ، شتاب و لهو و بازی مایست ، بلکه با آرامش و وقار نماز را به جای آور . مستدرك الوسائل ، ج ۴ ، ص ۸۷، باب افعال الصلاه ، ح ۷)

۱۹ - گذاشتن دستها برزمین بعد از تشهد

سؤ ل ابوعبدالله - علیه السلام -

لای عله توضع اليدان الی الارض فی السجود قبل الركعتين ؟ قال لان اليدين بهما مفتاح الصلاه

از امام صادق (ع) سوال شد چرادستها (پس از تشهد)پیش از دو رکعت (دوم) بر زمین گذاشته می شود ؟ فرمود چون مفتاح و کلیدنماز دستها هستند (و درتکبیره الاحرام بالا می روند) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۸۴) .

۲۰ – آداب قیام

عن ابی الحسن موسی – علیه السلام –

انه کـان اذارفع راءسه فی صـلاته من السـجده الاـخیره جلس جلسه ثم نهض للقیـام و بـادر برکبتیه من الارض قبل یـدیه ، و اذا سجد بادربهما الارض قبل رکبتیه

هنگامی که امام کاظم (ع) سـر از سـجده دوم برمیداشت ، کمی می نشـست و بعد قیام می کرد (و یکسـره از سجده قیام نمی کرد) و پیش از دسـتها ، زانوهـا را از زمین برمیـداشت وهنگـامی که به سـجده می رفت ، دسـتها راپیش از زانوهـا بر زمین می گذاشت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۲) .

۲۱ – آداب قیام پس از تشهد

عن علی بن جعفر عن موسی بن جعفر – علیه السلام – قال

ساءلته عن القیام من التشـهد من الرکعتین الاولیین کیف یصنع ؟ یضع رکبتیه ویدیه علی الارض ثم ینهض او کیف یصنع ؟ قال ماشاء صنع و لاباءس

از امام موسـی کاظم (ع) سؤ ال شـد در دو رکعت اولی پس از تشـهد چه کند ؟ آیا زانوها و دسـتان را بر زمین بگذارد و بعد قیام نمایـد ، یا چیز دیگر ؟ فرمود به هر شـکل که خواست عمل کنـد (چه دست به زمین بگذارد ، و چه نگذارد ، فرقی ندارد) (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۸۱) .

۲۲ – مفهوم (قدقامت الصلاه)

قال علی – علیه السلام – فی معنی (قد قامت الصلاه) فی الاقامه

ای حـان وقت الزیاره و المناجاه ، وقضاء الحوائـج و درک المنی ، و الوصل الی الله – عزوجل – و الی کرامته و غفرانه وعفوه و رضوانه

(قـدقامت الصـلوه) بـدین معنـا است که هنگام دیـدار راز و نیاز ، برآورده شـدن خواسـته ها ، رسـیدن به آروزها ورسـیدن به خداوند – عزوجل – کرامت ، آمرزش ، بخشش و خشنودی او فرا رسیده است . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۱۳۲) .

فصل بیست و نهم ارکان نماز تکبیره الاحرام

آیات

۱ – بزرگ شمردن خداوند

و ربک فکبر

و پروردگارت رابزرگ بشمار . (سوره مدثر ، آیه ۳) .

۲ – تکبیر خداوند

وقل الحمدالله الذی لم یتخذ ولدا و لم یکن له شریک فی الملک ولم یکن له ولی من الذل و کبره تکبیرا

و بگو ستایش مخصوص خداوندی است که نه فرزندی برای خود انتخاب کرده و نه شریکی درحکومت داردو نه به خاطر ضعف و ذلت (حامی و) سرپرستی برای اوست و او رابسیار بزرگ بشمار . (سوره اسراء آیه ۱۱۱) .

۳ – نماز برای پروردگار

فصل لربک و انحر

پس برای پروردگارت نماز بخوان وقربانی کن . (سوره کوثر ، ایه ۳) .

احادیث

۴ – تاءثیر الله اکبر گفتن

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذا قام العبد الی الصلاه و قال الله اکبر خرج من ذنوبه کیوم و لدته امه

هرگاه بنده مؤ منی به نماز بایستد و بگویدن (الله اکبر) ازهمه گناهانش پاک می شود ؛ همچون روزی که ازمادر متولد شده است . (مجموعه الاخبار ، ص ۲۲۰) .

۵ – معنی الله اکبر

لما قال رجل الله اکبر من کل شی ء قال الصادق – علیه السلام – وکان ثم شی ء فیکون اکبر منه ؟ قل الله اکبر من ان یوصف

امام صادق (ع) به مردی که گفت (خدا بزرگتر ازهر چیزی است) فرمود ایا در قبال خداچیزی هست که خدا بزرگتر از او باشد ؟ چنین بگو (خدا بزرگتر است از این که به وصف درآید) . (تفسیر نورالثقلین ، ج ۳، ص ۲۳۹) .

۶ – بلندکردن دست به هنگام تکبیره الاحرام

قال الباقر – علیه السلام –

اذا قمت فی الصلوه فکبرت فارفع یدیک و لاتجاوز بکفیک اذنیک ای حیال خدیک

وقتیکه که به نماز ایستادی و خواستی تکبیره الاحرام بگویی ، دو دوستت رابلند کن ونباید دستها از گوش ها ، یعنی از کنار گونه هایت بالاتر می رود . (اصول وافی ، ج ۸، ص ۴۳) .

۷ – چند تکبیر در نماز

قال الصادق – علیه السلام –

اذا افتتحت الصلوه فکبر ان شئت واحده و ان شئت ثلاثا و ان شئت خمسا و ان شئت سبعا فکل ذلک مجز عنک غیر انک اذا کنت اماما لم تجهر الا بتکبیره

وقتی خواستی واردنماز شوی ، اگر خواستی یک تکبیر و اگر خواستی سه یاپنج یاهفت تکبیر بگو که به هر قسم عمل نمایی ، کافی است ، ولی اگر امام جماعت هستی جز یک تکبیر را بلند بگو . (اصول وافی ، ج ۸، ص ۶۴۱) .

۸ – شروع نماز با الله اکبر

قال الصادق – علیه السلام –

تحریم الصلوه التکبیر و تحلیلها التسلیم

به وسیله تکبیره الاحرام ، منافیات نماز حرام می گردد ، و به وسیله سلام ، حلال می شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۳۱۰) .

۹ – آداب تکبیره الاحرام

قال الصادق – علیه السلام –

فاذا کبرت فاستصغر مابین السموات العلی و الثری دون کبریائه

هرگاه تکبیره الاحرام گفتی ، همه چیز را از آنچه در آسمان و زمین است در مقابل خدای کبیر و متعال ، کوچک و ناچیز بشمار ، مگر کبریایی وبزرگی خداوند متعال را . (مصباح الشریعه ، ص ۹۱) .

۱۰ – پاداش تکبیره الاحرام نزدخداوند

قال العسکری – علیه السلام – فی تفسیره

فاذا رفع یدیه و قال الله اکبر و اثنی علی الله ، قال الله تعالی لملائکته یاعبادی ! اما ترونه کیف کبرنی وعظمنی و نزهنی عن ان یکون لی شریک او شبیه او نظیر ورفع یده و تبرء عما یقوله اعدائی من الاشراک بی ؟ اشهدکم انی ساءکبرده و اعظمه فی دار جلالی و انزهه فی متنزهات دارکرامتی و ابرئه من اثامه و من ذنوبه و من عذاب جهنم و من نیرانها

پس وقتی که نمازگزار دو دستش را (جهت گفتن) (الله اکبر) بالا بردو ثنای خدا گوید خدای تعالی به ملائکه خود چنین می

فرمایـد ای عبادت کننـدگان من ! آیا نمی بینید بنده ام راکه چگونه مرابزرگ وعظیم شـمرد و از شـریک و تشبیه و نظیر پاک دانست ودسـتش را قائلند ؟ شـمارا مشاهده می گیرم ، به درستی که به زودی او را در دار جلالم بزرگ و عظیم خواهم کرد و پـاک می گردانم او را در پـاکیزگی دار کرامتم و او را از گناهان پاک می سازم و از عـذاب جهنم و آتش آن او را حفظ می کنم . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱) .

۱۱ – اوصاف الله

قال الباقر – علیه السلام –

ان الله عزوجل کان ولاشی ء غیره نورا ولاظلام فیه و صادقا لاکذب فیه و عالما لاجهل فیه وحیا لاموت فیه و کذلک هو الیوم و کذلک لایزال ابدا

خداونـد – عزوجـل – بودو چیزی جز او نبود نوری بی ظلمت و تیرگی ، صادقی بی کـذب دانایی که جهل به همراه نـداشت ، زنده ای بی زوال

، و او امروز نیز چنین است و پیوسته تاابد چنان باشد . (المیزان ، ج ۸ ، ص ۲۷۷) .

۱۲ – مقدمه نماز

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ولکل شی ء انف و انف الصلاه التکبیر

برای هر چیزی مقدمه ای است و مقدمه نماز تکبیر است . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۶) .

۱۳ – تاءثیر تکبیره الاحرام

قال الباقر – علیه السلام –

اذا احرم العبد المسلم فی صلوته ، اقبل الله الیه بوجهه و وکل به ملکا یلتقط القرآن من فیه التقاطا فاذا اعرض اعرض الله عنه و وکله الی الملک هنگامی که بنده ای مسلمان تکبیره الاحرام نماز را می گوید ، خداوند به طرف وی توجه می کند ، و موکل می کنـد بر او ملکی را تـا آنچه کـه قرائـت می نمایـد از او دریـافت می کنـد پس اگر اعراض کرد ، خداونـد از او روی می گرداند و او و نمازش رابه فرشته وا می گذارد . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۳) .

۱۴ – اسرار تکبیره الاحرام

عن الصادق – علیه السلام –

اذا کبرت فاستصغر مابین العلا والثری دون کبریائه ؛ فان الله اذا اطلع علی قلب العبد و هو یکبر وفی قلبه عارض عن حقیقه تکبیره قال یاکاذب ، اتخذ عنی ؟ و عزتی و جلالی لاحرمنک حلاوه ذکری ولاحجبنک عن قربی و المساره بمناجاتی فاعتبر انت قلبک حین صلوتک فان کنت تجد حلاوتها و فی نفسک سرورها وبهجتها و قلبک مسرورا بمناجاته ملتذ بمخاطباته ، فاعلم انه قد صدقک فی تکبیرک له ؛ و الا فقد عرفت من سلب لذه المناجاه و حرمان حلاوه العباده انه دلیل علی تکذیب الله لک و طردک عن بابه

چون تکبیر (نماز) راگفتی ، آنچه را که ما بین آسمان و زمین است درمقابل کبریای خدا کوچک و ناچیز شمار که اگر خداوند بر قلب بنده زمانی که تکبیر می گوید ، بنگرد و در دل او چیزی باشد که از حقیقت معنای تکبیر بازش می دارد ، به او گوید

(ای دروغگو آیا مرا می فریبی ؟ به عزت وجلالم سوگند که از شیرینی یاد خود محرمت کنم و از قرب به خودو شادمانی مناجاتم محجوبت سازم) پس به هنگام نمازگزاردنت دل خود را بیازما ، اگر شیرینی نماز را و در (عمق) جان سرور و بهجت (حاصل از) آن را می یابی و دلت از راز و نیازبا او شادمان است و از گفتگو با او لذت می برد ، بدان که خداوند تو را در تکبیری که بر زبان رانده ای تصدیق فرموده است وگرنه ، بدان که فقدان لذت مناجات و محرومیت از شیرینی عبادت دلیل بر این است که خداوند تو را (در تکبیرت) دروغگو دانسته و از درگاه خود رانده است . (مصباح الشریعه ، باب ۱۳ ، بحارالانوار ، ج ۸۱ ، ص ۲۳۰) .

۱۵ - سرالله اکبر

عن امیرالمؤ منین - علیه السلام - انه قال

و الوجه الاخر الله اکبر فیه نفی کیفیته کانه یقول (ای المؤ ذن) الله اجل من ان یدرک الواصفون قدر صفته الذی هو موصوف به ، انما یصفه الواصفون صفته علی قدرهم لاقدر عظمته و جلاله تعالی الله عن ان یدرک الواصفون صفته علوا کبیرا

وجه دیگر (الله اکبر) این است که کیفیت و چگونگی را از او نفی می کند ؛ گویی که اذان گوینده می گوید (خداوند والاتر از آن است که وصف کنندگان صفت او را (آنچنان که هست) ادراک کنند) وصف کنندگان به قدر ادراک خود اورا وصف می کنند نه به قدر عظمت و جلال او خدا بسیار برتر از آن است که وصف

گویان صفت او را دریابند .

۱۶ – فلسفه گفتن هفت تکبیر

عن العلل باسناده عن هشام بن الحکم عن ابی الحسن موسی – علیهما السلام – قال

قلت لای عله صار التکبیر فی الافتتاح سبع تکبیرات افضل ؟ فقال یاهشام ان الله خلق السموات سبعا و الارضین سبعا و الحجب سبعا فلما اسری بالنبی صلی الله علیه و اله فکان من ربه کقاب قوسین او ادنی رفع له حجاب من حجبه ، فکبر رسول الله –صلی الله علیه وآله – و جعل یقول الکلمات التی فی الافتتاح ؛ فلما رفع له الثانی کبر فلم یزل کذلک حتی بلغ سبع حجب فکبر سبع تکبیرات فلذلک العله تکبر للافتتاح فی الصلوه سبع تکبیرات

از کتاب علل الشرایع به سندی که آورده ، ازهشام بن حکم روایت کرد که از ابوالحسن موسی بن جعفر (ع) پرسیدم (چرا در افتتاح نماز (گفتن) هفت تکبیر دارای فضیلت بیشتر شده است ؟ فرمود (ای هشام ، خدا آسمانها را هفت زمینها راهفت و حجابها را هفتگانه آفرید ؛ پس چون پیامبر (ص) رابه معراج بردو قرب او به پروردگارش به اندازه فاصله دو کمان یا نزدیکتر شد یک حجاب از حجابهایش برداشته شد ؛ پیامبر (ص) تکبیر گفت و آغاز نمودبه گفتن کلمات افتتاحیه نماز ، پس چون حجاب دوم برایش برداشته شود ، تکبیر گفت ؛ و به همین منوال (گذشت) تا به هفت حجاب رسید ؛ پس آن جناب هفت تکبیر گفت بدین علت برای افتتاح نماز هفت تکبیر گفته می شود . (علل الشرایع ، ص ۳۲۲ ، باب ، ۳۰ ، حدیث ۴) .

فصل سی ام ارکان نماز قرائت

آیات

۱ – نحوه قرائت نماز

ولاتجهر بصلاتک و لاتخافت بهاو ابتغ بین ذلک

سبیلا

و درنماز نه صدا را بسیار بلند و نه بسیار آهسته گردان ، بلکه حدمتوسط را اختیار کن . (سوره اسراء آیه ، ۱۱۰)

۲ – قرائت قرآن

فاقرؤ ا ماتیسر من القران علم ان سیکون منکم مرضی و آخرون یضربون فی الارض یبتغون من فضل الله و اخرون یقاتلون فی سبیل الله فاقرؤ ا ماتیسر منه

۳ – تعویذ هنگام قرائت

فاذا قراءت القرآن فاستعذ بالله من الشیطان الرجیم

پس هنگامی که قرآن می خوانی ، از شر شیطان مطرود به خداوند بزرگ پناه ببر . (سوره نحل ، آیه ۹۸) .

۴ – قرائت با دقت و تاءمل

و رتل القرآن ترتیلا

و قرآن را با دقت و تاءمل بخوان . (سوره مزمل ، آیه ۴) .

۵ – سکوت هنگام قرائت

و اذا قرءی القرآن فاستمعوا له و انصتوا لعلکم ترحمون

هنگامی که قرآن خوانده می شود گوش فرا دهید و خاموش باشید تا مشمول رحمت خدا شوید . (سوره اعراف ، آیه ۲۰۴) .

احادیث

۶ – گرامی ترین آیه قرآن

قال الباقر – علیه السلام –

اکرم ایه فی کتاب الله بسم الله الرحمن الرحیم

گرامی ترین آیه کتاب خدا (بسم الله الرحمن الرحیم) است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۰) .

۷ – فضیلت (بسم الله الرحمن الرحیم)

قال عن الامام الهادی – علیه السلام –

بسم الله الرحمن الرحیم اقرب الی اسم الله الاعظم من سواد العین الی بیاضها

(بسم الله الرحمن الرحیم) به اسم اعظم خداوند از فاصله سیاهی چشم به سفیدی آن نزدیکتر است . (تحف العقول ، ص ۴۸۷)
.

۸ - (بسم الله الرحمن الرحیم) جزء حمد است

قال علی - علیه السلام -

ان بسم الله الرحمن الرحیم آیه من فاتحه الکتاب ، و هی سبع ایات تمامها ببسم الله الرحمن الرحیم

(بسم الله الرحمن الرحیم آیه ای از سوره حمد است و آن هفت آیه است که این هفت آیه با (بسم الله الرحمن الرحیم) کامل می گردند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۴۸) .

۹ - آغاز کتاب الهی

قال الصادق - علیه السلام -

ما انزل الله من السماء کتابا الا و فاتحته بسم الله الرحمن الرحیم و انما کان یعرف انقضاء السوره بنزول بسم الله الرحمن الرحیم ابتداء للاخری

خداوند کتابی را از آسمان فرو نفرستاد ، مگر اینکه با (بسم الله الرحمن الرحیم) است که آغاز سوره ای دیگر است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۰) .

۱۰ - بلند خواندن (بسم الله الرحمن الرحیم)

عن حنان بن سدیر قال

صلیت خلف ابی عبدالله - علیه السلام - المغرب فتعوذ باجهار اعوذبالله السمیع العلیم من الشیطان الرجیم ، و اعوذبالله ان یحضرون ثم جهر ببسم الله الرحمن الرحیم

ابن سدیر گوید نماز مغرب را به امام صادق (ع) اقتدا کردم حضرت با صدای بلند گفت اعوذبالله من الشیطان الرجیم و اعوذبالله ان یحضرون (یعنی از شیطان رانده شده به خدای ناشنوا و دانا پناه می برم و پناه می برم به او که شیاطین بر من حاضر شوند) سپس (بسم الله الرحمن الرحیم) را بلند قرائت فرمود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۳۵) .

۱۱ - شروع حمد با (بسم الله الرحمن الرحیم)

عن ابیه - علیه السلام - عن جابر قال

قال لی رسول الله -صلی الله علیه وآله - کیف تقراء اذا قمت فی الصلاه ؟ قال قلت الحمد لله رب العالمین ، قال قل بسم الله الرحمن الرحیم ، الحمدلله رب العالمین

رسول خدا -صلی الله علیه وآله - خطاب به جابر فرمود هنگامی که به نماز ایستادی ، قرائت را چگونه آغاز کنی ؟ جابر عرض کرد می گویم (الحمدلله رب العالمین) فرمود بگو (بسم الله الرحمن الرحیم (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۴۸) .

۱۲ - چرا سوره توبه با بسم الله شروع نشد

قال الصادق - علیه السلام -

عله اسقاط بسم الله الرحمن الرحیم من سوره براءه ان البسمله امان و البراءه کانت الی المشرکین فاسقط منها الامان

علت نیامدن (بسم الله الرحمن الرحیم) در سوره برائت این است که بسم الله ، امان است و سوره برائت ، در رد مشرکین است از این روی خداوند امان رااز آن برداشته است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۵۳) .

۱۳ - اسرار (بسم الله الرحمن الرحیم)

عن زید بن علی قال

دخلت علی ابی جعفر - علیه السلام - فذکر بسم الله الرحمن الرحیم فقال تدری ما نزل فی بسم الله الرحمن الرحیم فقلت لا ، فقال - علیه السلام - ان رسول الله کان احسن الناس صوتا بالقران و کان یصلی بفناء الکعبه یرفع صوته و کان عتبه و شیبه ابنا ربیعه و ابوجهل و جماعه منهم یستمعون قراءته قال و کان یکثر ترداد بسم الله الرحمن الرحیم فیرفع بهاصوته فیقولون ان محمدا لیردد اسم ربه تردادا فیاءمرون من یقوم فیستمع علیه و یقولون اذا جاز بسم الله الرحمن الرحیم فاعلمنا حتی نقوم فنستمع قراءته فانزل الله فی ذلک و اذا ذکرت ربک فی القرآن و حده (بسم الله الرحمن الرحیم) ولوا علی ادبارهم نفورا

زیدبن علی گوید خدمت حضرت باقر (ع) رفتم سخن از (بسم الله الرحمن الرحیم) چه چیزی نازل شده ؟ گفتم نه فرمود صدای پیامبر در خواندن قرآن ، از همه مردم بهتر بود و نماز را در پیش کعبه با صدای بلند می خواند عتبه و شیبه فرزندان ربیعه و ابوجهل ، و گروهی دیگر از مشرکان ، به قرائت پیامبر گوش

می دادنـد و حضـرت (بسم الله الرحمن الرحیم) را بسـیار تکرار می کرد و با صدای بلند می خواند مشـرکان می گفتند محمد (ص) بسـیار نـام خـدای خویش را تکرار می کنـد و به کسـانی که در آنجـا بودنـد ، توصـیه می کردنـد که وقـتی از (بسم الله الرحمن الرحیم) گـذشت ما را خبر ده تا به قرائت او گوش دهیم لذا خداوند این آیه را نازل فرمود که (وچون پروردگارت را به یگـانگی یـاد کنی با نفرت پشت می کننـد) و مشـرکان به خوانـدن پیامبر گوش فرا میداننـد و هنگامی که (بسم الله الرحمن الرحیم) را می خواند ، با ناراحتی می رفتند و چون آن را به پایان می برد ، مراجعت کرده و گوش فرا می دادند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳) .

۱۴ – عظمت آیه (بسم الله الرحمن الرحیم)

قال الصادق – علیه السلام –

بسم الله الرحمن الرحیم احق مـا جهر بهـا و هی الا-یه الـتی قـال الله – عزولـج – و اذا ذکرت ربـک فی القرآن وحـده و لوا علی ادبارهم نفورا

سزاوارترین چیزها به آشـکار خوانـدن (بسم الله الرحمن الرحیم) است و این همان آیه ای است که خداوند – عزوجل – فرمود (چون پروردگارت را به یگانگی یاد کنی با نفرت پشت می کنند) . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۸۲) .

۱۵ – سیره پیامبر اسلام (ص)

عن عمره بن شمر قال

سـاءلت جعفر بن محمـد – علیهما السـلام – انی اؤ م قومی فاجهر ببسم الله الرحمن الرحیم ؟ قال نعم حق فاجهر بها قـد جهر بها رسول الله –صلی الله علیه وآله –

شخصـی از امـام صادق (ع) پرسـید من امام جماعت قوم خود هسـتم آیا می توانم (بسم الله الرحمن الرحیم) را بلنـد بخوانم ؟ فرمود آری ، سزاوار است که بلند بخوانی ، چرا که پیامبر خدا (ص) بلند می خواند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۸۴) .

۱۶ – تفسیر (بسم الله الرحمن الرحیم)

روی فی التوحید عن الرضا – علیه السلام – حین سئل عن تفسیر (البسمله) قال

معنی قول القائل بسم الله ، ای اسم علی نفسی سمه من سمات الله ، و هی العباده قال الراوی فقلت له ما السمه ؟ قال العلامه

در کتاب توحید از امام رضا (ع) روایت شده است که وقتی تفسـیر (بسـمله) (بسم الله) از حضـرتش سوال شد ، فرمود معنای این که گوینـده می گویـد (بسم الله) این است که من برخود (سـمه) (نشانه ای) از سـمات خـدا می نهم ؛ و آن نشانه عبادت است . راوی گفت پرسیدم سمه یعنی چه ؟ فرمود (نشانه) (التوحید ، ص ۲۲۹ ، باب ۳۱) .

۱۷ – دوری شیطان از (بسم الله الرحمن الرحیم)

قال الصادق – علیه السلام –

اذا ام الرجل القوم جاء شیطان الی الشیطان الذی هو قرین الامام فیقول هل ذکر الله ؟ یعنی هل قراء بسم الله الرحن الرحیم ؟ فان قال نعم هرب منه و ان قال لا ، رکب عنق الامام و دلی رجلیه فی صدره فلم یزل الشیطان امام القوم حتی یفرغوا من صلاتهم

هنگامی که کسی به امامت گروهی می ایستد ، شیطان نزد شیطانی دیگر که نزدیک امام ایستاده ، می آید و می پرسد آیا نام خدا را ذکر کرد ؟ یعنی آیا (بسم الله الرحمن الرحیم) خوانده شد ؟ پس اگر بگوید آری از امام دور می شود و اگر بگوید نه ، بر گردن امام سوار می شود و پاهایش را بر سینه اش می آویزد و بدین سان شیطان پیشاپیش آن گروه

۱۸ – وجوب بلند خواندن (بسم الله الرحمن الرحیم)

قال الصادق – علیه السلام –

الاجهار ببسم الله الرحمن الرحیم فی الصلاه واجب

آشکار خواندن (بسم الله الرحمن الرحیم) در نماز واجب است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۷۵) .

فضایل و اسرار سوره حمد

۱۹ – تعلیم سوره حمد

منها ما روی عن النبی –صلی الله علیه وآله – انه قال لجابر عن عبدالله الانصاری یا جابر ! الا اعلمک افضل سوره انزلها فی کتابه ؟ فقال له جابر بلی بابی انت و امی یا رسول الله ! علمنیها قال فعلمه (الحمد) ام الکتاب ثم قال یا جابر ! الا اخبرک عنها ؟ قال بلی ، بابی انت و امی یا رسول الله ! اخبرنی قال هی شفاء من کل داء الا السام

از پیامبر (ص) روایت شده که به جابر بن عبدالله انصاری فرمود ای جابر ! آیا برترین سوره ای را که خدا در کتابش نازل فرموده به تو نیاموزم ؟ جابر عرض کرد اری پدر و مادرم فدای تو باد ای رسول خدا آن را به من بیاموز پس رسول الله (ص) سوره حمد (ام الکتاب) را به او تعلیم داد و فرمود ای جابر ! آیا آگاهت نسازم از این سوره ؟ عرض کرد چرا ، پدر و مادرم فدای تو باد یارسول الله ! از آن مرا با خبر ساز فرمود آن شفای هر دردی است جز مرگ . (تفسیر عیاشی ، ج ۱ ، ص ۲۰ ، حدیث ۹) .

۲۰– باارزش ترین گنج ها

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان الله افرد الامتنان علی بفاتحه الکتاب و جعلها باءزاء القرآن العظیم و ان فاتحه الکتاب اشرف ما فی کنوز العرش

خداونـد مخصوصـا بر من منت گـذاشت به واسـطه نزول (فـاتحه الکتاب) که آن را با کل قرآن برابر قرار داد و سوره حمـد با ارزش ترین چیزی است که در گنج های عرش خدا است

. (تفسیر برهان ، ج ۱ ، ص ۴۱) .

۲۱ - ثواب قرائت حمد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ایما مسلم قراء فاتحه الکتاب اعطی من الاجر کانما قراء ثلثی القرآن و اعطی من الاجر کانما تصدق علی کل مؤ من و مؤ منه

هر مسلمانی که یک بار سوره حمد را قرائت کند اجر و ثواب قرائت دوثلث قرآن به او عطا می شود و گویا به تمام مؤ منین تصدق کرده است . (مجمع البیان ، ج ۱ ، ص ۱۷ ، چاپ مکتبه الاسلامیه)

۲۲ - حمد و سوره در نماز

قال الرضا - علیه السلام -

امر الناس بالقراءه فی الصلوه لئلا یکون القرآن مهجورا مضیعا

مردم به خواندن حمد و سوره در نماز به این جهت موظف شده اند که قرآن مجید متروک و ضایع نشود . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۸۴) .

۲۳ - خواندن سوره حمد در نماز

سئل ابوجعفر - علیه السلام -

عن الذی لایقراء فاتحه الکتاب فی صلاته ؟ قال - علیه السلام - لاصلاه له الا ان یقراء بها فی جهر او اخفات

درباره کسی که در نمازش سوره حمد را نمی خواند سوال شد فرمود نمازی که در آن سوره حمد خوانده نشود ، چه بلند و چه آهسته ، نماز نیست (یعنی در همه نمازها خواندن سوره حمد واجب است) . (اصول وافی ، ج ۸ ، ص ۶۳۵) .

۲۴ - اسم اعظم در سوره حمد

قال ابوعبدالله - علیه السلام -

اسم الله الاعظم مقطع فی ام الکتاب

اسم اعظم خداوند ، در فاتحه الکتاب مندرج است . (ثواب الاعمال ، ص ۲۳۳) .

۲۵ - وجوب سوره حمد

قال الرضا – علیه السلام –

فان قال فلم امروا بالقرائه فی الصلوه لئلا یکون القرآن مهجورا مضیعا و لیکون محفوظا مدروسا فلا یضمحل و لایجهل

اگر کسی بپرسد چرا واجب شده که در نماز قرآن خوانده شود ، جواب این است که تا قرآن ترک نشود و ضایع نگردد بلکه محفوظ مانده و درس داده شود و بدین وسیله از نابودی و نخواندنش جلوگیری شود و سوره حمد واجب شده در هر نماز ، زیرا در سوره حمد خیر و حکمت دنیا وآخرت جمع شده است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۵۴) .

۲۶– تفسیر سوره حمد در بیان علی – علیه السلام –

قال علی – علیه السلام –

فاتحه الکتاب اعطاها الله محمدا –صلی الله علیه وآله – و امته بداء فیها بالحمد و الثناء علیه ، ثم ثنی بالدعاء لله – عزوجل – و لقد سمعت رسول الله –صلی الله علیه وآله – یقولن قال الله – عزوجل – قسمت الحمد بنیی و بین عبدی فنصفها لی ، ونصفها لعبدی ، و لعبدی ما ساءل ، اذا قال العبد بسم الله الرحمن الرحیم قال الله – عزوجل – بداء عبدی باسمی حق علی ان اتمم له اموره و ابارک له فی احواله ؛ فاذا قال الحمدلله رب العالمین قال الله – عزوجل – حمد لی عبدی ، و علم ان النعم التی له من عندی ، و البلایا التی اندفعت عنه بتطولی اشهدکم انی اضعف له نعم الدنیا لی نعیم ، الاخره ، و ادفع عنه بلایا الاخره ، کما دفعت عنه بلایا الدنیا ، فاذا قال الرحمن الرحیم قال الله – عزوجل – شهد لی باءنی الرحمن الرحیم اشهد کم

لاوفرن من رحمتی حظه ، و لاءجزلن من عطائی نصیبه ، فاذا قال مالک یوم الدین قال الله - عزوجل - اشهدکم کما اعترف باءنی انا المالک لیوم الدین لاءسهلن یوم الحساب ، حسابه ، ولاتقبلن حسناته و لاءتجاوزن عن سیئاته فاذا قال العبد ایاک نعبد قال الله - عزوجل - صدق عبدی ایای یعبد ، لاء ثیبنه عن عبادته ثوابا یغبطه کل من خالفه فی عبادته لی فاذا قال و ایاک نستعین قال الله - عزوجل - بی استعان و الی التجا اشهدکم لاعیننه علی امره و لاغیثنه فی شدایده ، و لاخذن بیده یوم القیامه عند نوائبه و اذا قال اهدنا الصراط المستقیم الی آخرها ، قال الله - عزوجل - هذا لعبدی و لعبدی ما ساءل قد استجبت لعبدی ، و اعطیته ما امل ، و امنته مما منه وجل قیل یا امیرالمؤ منین اخبرنا عن بسم الله الرحمن الرحیم اهی من فاتحه الکتاب ؟ قال نعم کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - یقرؤ ها و یعدها ایه منها ، و یقول فاتحه الکتاب هی السبع المثانی فضلت ببسم الله الرحمن الرحیم و هی الایه السابعه منها

سوره فاتحه را خداوند به محمد (ص) و امت و با حمد و سپاس بر خود ، آن را آغاز کرد ، سپس با دعا و ثنای خداوند - عزوجل - می فرماید سوره حمد رامیان خود و بنده ام تقسیم کرده ام ، پس نیمی از آن من و نیمی از آن بنده من است و بنده ام هرچه (در آن) بخواهد ، به او می دهم پس هنگامی که

بنـده گویـد (بسم الله الرحمن الرحیم خداونـد می فرمایـد بنده ام به نام من شـروع کرده ، پس بر من لازم گشت که امورش را کامل کنم و احوالش را بر او مبارک گردانم و هنگامی که می گویـد (الحمـدلله رب العالمین) خداونـد می فرماید بنده ام مرا ستایش کرد و فهمیـد که نعمتهایی که دارد ، از نم ست و بلاهایی که از او دفع شده ، با نیروی من است شـما راگواه می گیرم کـه چنـد برابر نعمـت هـای دنیـایش آن در آخرت را از برگردانـم ؛ بـه همـان گـونه ای که بلاهـای دنیـا را از او برمی گردانم هنگامی که بگوید (الرحمن الرحیم) خداوند می فرماید شـهادت داد که من بخشـنده و مهربانم ، شـما را گواه می گیرم که از رحمتم بهره او را فراوان گردانم و از عطایم سهم وی را به شهادت می گیرم که همان گونه که اعتراف نمودکه من مالک روز رسـتاخیز هسـتم ، در روز شمار ، حسابش رابر او آسان گردانم و حسناتش را بپذیردم و از گناهانش درگذرم . پس وقتی بنده بگویـد (ایاک نعبـد) خداونـد می فرمایـد بنـده ام درست گفت ، او مراعبادت می کند ، من نیز به او پاداشـی در قبال عبادتش بدهم که هرکسی که در عبادتش برای من با او مخالفت کرده رشک برد . پس وقتی که بگوید (و ایاک نستعین) خداوند می فرمایـد از من کمـک خـواست و به من پنـاه برد ، شـما را به گواه می گیرم که او را در کـارش یـاری کنم و در گرفتـاری اش کمک کنم و

در روز رستاخیز در سختی ها دستش را بگیرم . هنگامی که بگوید (اهدنا الصراط المستقیم) تا آخر سوره ، خداوند بزرگ و هرچه آرزو نمود ، به او دادم و هرچه که بخواهد به او میدهم ، خواسته او را اجابت کردم علی (ع) پرسیدند یا علی ! (بسم الله الرحمن الرحیم) بگو آیا جزئی از فاتحه است ؟ فرمود آری رسول خدا (ص) آن را می خواند و آیه ای از آن محسوبش می فرمود ، فاتحه الکتاب ، سبع المثانی (دو هفت تایی) است و با (بسم الله الرحمن الرحیم) فضیلت یافته و آیه هفتم آن است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۵۹) .

۲۷ - تفسیر اجمالی سوره حمد

حدیث قدسی

قسمت الصلوه بینی وبین عبدی فنصفها لی ، و نصفها لعبدی فاذا قال بسم الله الرحمن الرحیم یقول الله ذکرنی عبدی و اذا قال الحمد الله یقول الله حمدنی عبدی و اثنی علی و هو معنی سمع الله لمن حمده و اذا قال الرحمن الرحیم یقول الله عظمنی عبدی و اذا قال مالک یوم الدین یقول الله مجدنی عبدی و اذا قال ایاک نعبد و ایاک نستعین یقول الله هذا بینی و بین عبدی و اذا قال اهدنا الصراط المستقیم یقول الله هذا لعبدی و لعبدی ما سئل

من نماز را بین خود و بنده ام تقسیم کرده ام ، نیمی از آن من است و نیمش از آن بنده ام پس چون بنده گفت (بسم الله الرحمن الرحیم) خداوند گوید (بنده ام مرا یاد کرد) و چون بنده گفت (الحمدلله) خدا فرماید (بنده ام

مرا سپاس گزارد و ستایش گفت) و این است معنی (سمع الله لمن حمده) و چون گفت (الرحمن الرحیم) خداوند گوید (بنده ام مرا تعظیم کرد) و چون گفت (مالك یوم الدین) خدا گوید (بنده ام مرا تمجید کرد) و چون گفت (ایاك نعبد و ایاك نستعین) خدا می فرماید این بین من و بنده من است) و چون گفت (اهدنا الصراط المستقیم) خداوند می فرماید این از آن بنده من است و بنده ام آنچه بخواهد از آن اوست . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۸۸) .

۲۸ - معنی رحمان و رحیم

قال الصادق - علیه السلام -

الله اله کل شی ء الرحمن بجمیع خلقه و الرحیم بالمؤ منین خاصه

(الله) یعنی معبود تمامی اشیاء و (رحمان) (صفت عام است) یعنی بخشنده و مهربان به تمامی مخلوقات (در دنیا) و (رحیم) (صفت خاص است) یعنی فقط نسبت به مؤ منان بخشنده و مهربان است (در آخرت) (اصول کافی ، ج ۱ ، ص ۱۱۴) .

۲۹ - رحمان ، اسم خاص خداوند

قال الصادق - علیه السلام -

الرحمن اسم خاص بصفه عامه و الرحیم اسم عام بصفه خاصه

(رحمان) اسم مخصوص خدا است ، ولی معنای عامی دارد ، (رحیم) اسم عامی است با معنایی خاص (که رحمت ، مخصوص بر مؤ منان در قیامت باشد) . (مجمع البیان ، ج ۱ ، ص ۲۱) .

۳۰ - علت خواندن سوره حمد در رکعت اول و دوم

عن الرضا - علیه السلام -

فان قال فلم جعل القراءه فی الرکعتین الاولتین و التسبیح فی الاخیرتین ؟ قیل للفرق بین ما فرضه الله من عنده و بین ما فرضه من عند رسول الله

چنانچه سوال شود که چرا در دو رکعت اول نماز ، حمد و سوره ، و در دو رکعت آخر تسبیحات اربعه واجب شده ، گفته می شود تافرق باشد بین دو رکعتی که خدا خودش واجب کرده (که فرض الله است) و دو رکعتی که با خواست پیغمبرش واجب کرده (که فرض النبی است) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۸۸) .

۳۱ - سوره حمد ، عطیه الهی

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اعطانی الله - عزوجل - فاتحه الکتاب

خداوند سوره حمد را به من عطا کرده است . (امالی شیخ صدوق ، ص ۱۱۷) .

۳۲ - علت خواندن سوره حمد در نماز

قال الرضا - علیه السلام -

فلم امروا بالقراء فی الصلاه ؟ قیل لئلا یکون القرآن مهجورا مضیعا بل یکون محفوظا مدروسا ، فلا یضمحل و لایجهل

اگر سوال شود که چرا در نماز دستور خواندن قرآن داده شده ؟ باید در پاسخ گفته شود تا قرآن متروک تباه نگردد ، (بلکه) نگاه داشته و خوانده شود و (در نتیجه) از بین نرود و ناشناخته نماند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۵۴) .

۳۳ - تکرار (مالک یوم الدین)

عن علی بن الحسین - علیه السلام - قال

لو مات من بین المشرق و المغرب لما استوحشت ، لو کان القرآن معی ، و اذا کان قراء من القرآن ، (مالک یوم الدین) کررها و کاد ان یموت مما دخل علیه من الخوف

امام سجاد (ع) فرمود اگر مردم خاور و باختر بمیرند ، در صورتی که قرآن همراه من باشد ، وحشت نمی کنم هنگامی که (مالک یوم الدین) را از قرآن می خواند ، آن را بارها تکرار می کرد و چیزی نمی ماند که از ترسی که بر او وارد شد بمیرد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۶۶) .

۳۴ - معنصی صراط مستقیم

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

الصراط المستقیم صراط الانبیاء و هم الذین انعم الله علیهم

صراط مستقیم همان را پیامبران است وآنان همان کسانی اند که خداوند بر آنها نعمت داده است . (تفسیر نور الثقلین ، ج ۱ ، ص ۲۰) .

۳۵ - اهل بیت وصراط مستقیم

قال الصادق - علیه السلام -

و الله نحن الصراط المستقیم

به خدا قسم ! ما اهل بیت پیامبر (ص) صراط مستقیم الهی هستیم . (تفسیر نور الثقلین ج ، ۱ ، ص ۲۱) .

۳۶ - منع آیین گفتن بعد از حمد

عن محمد الحلبی ، قال الصادق - علیه السلام -

ساءلت اقول اذا فرغت من فاتحه الکتاب امین ؟ قال لا

محمد حلبی گوید در پاسخ این که وقتی از خواندن سوره فاتحه فارغ شدم آمین بگویم ؟ امام صادق (ع) فرمود نه (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۵۳) .

۳۷ - گفتن (الحمدلله) بعد از اتمام حمد

قال الصادق - علیه السلام -

اذا قراءت الفاتحه و قد فرغت من قرائتها و انت فی الصلاه فقل الحمد لله رب العالمین

هنگامی که فاتحه را خواندی و قرائتش را به اتمام رساندی و در حال نماز بودی بگو (الحمدلله رب العالمین) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۶۰)

۳۸ - دو سوره در نماز نخوان

قال الصادق - علیه السلام -

لاتقرن بین السورتین فی الفریضه فاما فی النافله فلا باءس

هیچگاه در نماز واجب ، بعد از حمد ، دو سوره از قرآن را با هم نخوان ، ولی در نماز نافله اشکال ندارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۴۵) .

۳۹ - یک سوره کامل بخوانید

قال الصادق - علیه السلام -

و لاتقراء فی المکتوبه سوره ناقصه ولاباءس به فی النوافل

در نماز واجب ، کمتر از یک سوره کامل ، بعد از حمد نخوان ، اما در نمازهای نافله اشکال ندارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۴۲) .

۴۰ - تاءثیر خواندن حمد و سوره

قال العسکری – علیه السلام – فی تفسیره

واذا قال بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله رب العالمین فقراء فاتحه الکتاب و سوره قال الله تعالی لملائکته اما ترون عبدی ؟ هذا کیف تلـذذ بقرائه کلامی ؟ اشـهدکم یا ملائکتی لاقولن له یوم القیامه اقراء فی جنانی و ارق فی درجاتی فلا یزال یقرء بعددکل حرف درجه من ذهب و درجه من فضه و درجه من لؤ لؤ و درجه من جوهر و درجه من زبرجد اخضـر و درجه من زمرد اخضر و درجه من نور رب العزه

و زمانی که بنده (بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله رب العالمین) را قرائت کرد و فاتحه الکتاب و سوره خواند ، خداوند تعالی خطاب به ملائکه خود میگویـد آیا این بنـده مرا نمی بیند چگونه با قرات کلام من لذت می برد ؟ شـما را شاهد می گیرم ، ای ملائـکه من ! هرآینه روز قیـامت به او خواهم گفت در بهشت من قرائت کن و به درجـات (بالاـ) ارتقـا پیـدا کن ، پس او دائم قرائت می کنـد و به عـدد هر حرف ، درجه ای از طلا ، درجه ای از نقره ، درجه ای از لؤ لؤ ، درجه ای از جوهر ، درجه ای از زبرجد سبز ، درجه ای از زمرد سبز و درجه ای از

نور رب العزه به او عطا خواهد شد . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱) .

فضایل و آثار قرائت

۴۱ – قرائت زیبا درنماز

قلت لابی عبدالله – الرجل یدخل فی الصلوه فیجود صلاته و یحسنها رجاء ان یستجر بعض من یراه الی هواه ؟ قال لیس هو من الریاء ؟

از امام صادق (ع) پرسیدم اگر کسی نمازش را با قرائت زیبا و نیکو به جا آورد ، به امید آنکه حاضران که او را می بینند مجذوب شده و راه او را در پیش گیرند (آیا به نمازش اشکالی وارد می شود ؟) فرمود این از مصادیق ریا نیست . (وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۵۶) .

۴۲ – قرائت در حال ایستاده ، نشسته ، نامز و غیر نماز

عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

و من اقراء القرآن قائما فی صلاته کتب الله له بکل حرف مائه حسنه و من قراءه فی صلاته جالسا کتب الله له بکل حرف خمسین حنسه و من قراءه فی غیر صلاته کتب الله بکل حرف عشر حسنات

هرکس که قرآن را ایستاده در نماز بخواند ، خداوند در برابر هر حرفی از آن ، صد حسنه (کار نیک) در نامه عملش بنویسد ، و هرکس قرآن را نشسته در نماز بخواند ، خداوند در برابر هر حرفی از آن ، پنجاه حسنه در نامه اش ثبت فرماید و هرکس که در غیر نماز آن را بخواند ، خداوند متعال در برابر هر حرفی ده حسنه برای او بنویسد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۲۷) .

۴۳ – نحوه قرائت نماز زن

عن علی بن جعفر عن اخیه – علیه السلام – قال

ساءلته عن المراءه تؤ م النساء ماحد رفع صوتها بالقراءه ؟ قال بقدر ما تسمع

از علی بن جعفر نقل است از موسی بن جعفر (ع) پرسیدم آیا زن می تواند در امامت زنهای دیگر قرائت را بلند به جا آورد ؟ فرمود (به اندازه ای که خود بشنود (جایز است) (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۸۳) .

۴۴ – آثار قرائت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذ قمت الی الصلاه و توجهت و قراءت ام الکتاب و ما تیسر من السور ثم رکعت فاتمت رکوعها و سجودها و تشهدت و سلمت

، غفر لک کل ذنب فیما بینک و بین الصلاه التی قدمتها الی الصلاه المؤ خره فهذا لک فی صلاتک

هر گاه به نماز ایستادی و توجه کردی (به سوی خداوند و با حضور قلب ، به پیشگاه او قرار گرفتی) و فاتحه الکتاب را قرائت نمودی و در حد امکان و میسور ، از سوره های (کوچک و یا بزرگ) قرآن خواندی ، سپس رکوع و سجود تام و تمامی انجام دادی ، آنگاه تشهد و سلام دادی ، اثر این نماز تو ، آمرزش تمامی گناهانت می باشد که در ما بین دو نمازت می باشد ، آن نمازی که قبلاـ به جای آوردی و نمازی که بعدا خواندی پس آنچه از نماز عاید تو می گردد ، همانا آمرزش کلیه گناهانت می باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۰۵) .

۴۵ – قرائت صد آیه در نماز

قال الصادق – علیه السلام –

من قراء مائه ایه یصلی بها فی لیله کتب الله – عزولج – له بها قنوت لیله

هرکس دریک شب یکصد آیه از قرآن را در نمازی بخواند ، خدا به این وسیله برای او عبادت سراسر شب بنویسد . (الکافی ، ج ۲ ، ص ۴۴۵) .

۴۶ – تلاوت آیه ای از قرآن در نماز

قال الحسین – علیه السلام –

من قراء آیه من الکتاب – عزوجل – فی صلاته قائما یکتب له بکل حرف مائه حسنه

کسی که آیه ای از قرآن را ایستاده در نماز خویش بخواند به هر حرفی صد حسنه برای او نوشته می شود . (الکافی ، ج ۲ ، ص ۴۴۷) .

۴۷ – رعایت ترتیل در نماز

قال الصادق – علیه السلام –

ینبغی للعبد اذا صلی ان یرتل قراءته و اذا مر بایه فیها ذکر الجنه و النار ساءل الله الجنه و تعوذ بالله من النار و اذا مر بیا ایهاالذین آمنوا قال لبیک ربنا

سزاوار است که بنده نماز را با ترتیل (شمرده) بخواند و آن گاه که با آیه ای که بهشت و دوزخ در آن یادآوری شده ، برخورد ، از خدا بهشت را بخواهد و از آتش (دوزخ) به او پناه ببرد و هنگامی که به آیه (یا ایهاالذین امنوا) می رسد ، بگوید (لبیک ربنا) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۳۴) .

۴۸ – قرائت قرآن در نماز

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

قراءه القرآن فی الصلاه افضل من قراءه القرآن فی غیرالصلاه

قرائت قرآن در نماز افضل است از غیر نماز . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۹۲) .

۴۹ - قرائت صد آیه در نماز شب و غیر آن

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من قراء مائه ایه یصلی بها فی لیله کتب الله بها قنوت لیله و من قراء مائتی ایه لیله من غیر صلاه اللیل کتب الله له فی اللوح قنطارا من الحسنات ، و القنطار الف و مائتا اوقیه و الاوقیه اعظم من جبل احد

هرکس صد آیه از قرآن در نماز شب بخواند ، خداوند عبادت سرتاسر آن شب را در نامه عمل وی بنویسد ، و هر کس دویست آیه در غیر نماز شب بخواند ، خداوند در صحیفه او قنطاری از حسنات ثبت نماید و هر قنطاری یک هزار و دویست اوقیه است و هر اوقیه بزرگتر از کوه احد است . (ثواب الاعمال ، ص ۲۲۸)

۵۰ - ترک قرائت در نماز

سئل الکاظم - علیه السلام - عمن ترک القراءه ما حاله ؟ فقال - علیه السلام -

ان کان متعمدا فلا صلاه له ، و ان کان نسی فلا باءس

امام کاظم (ع) در پاسخ این که اگر کسی (در نماز) قرائت را ترک کند حکمش چیست ؟ فرمود اگر به عمد باشد ، نازش درست نیست و اگر از روی فراموشی باشد ، اشکال ندارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۴۴) .

۵۱ - آداب صدا در نماز

عن الصادق - علیه السلام - فی قوله تعالی

و لاتجهر بصلاتک ولا تخافت بها قال المخافته ما دون سمعک و الجهر ان ترفع صوتک شدیدا

امام صادق - علیه السلام - درباره قول خداوند که می فرماید ولاتجهر بصلاتک و لاتخافت بها (در نماز نه صدایت را خیلی بلند کن و نه خیلی آهسته) فرمود (مخافت) یعنی طوری که نشنوی و (جهر) یعنی صدایت را بسیار بلند کنی . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۷۲) .

۵۲ - علت نزول آیه (لاتجهر بصلاتک)

عن ابی جعفر و ابی عبدالله - علیهماالسلام - فی قوله تعالی (ولاتجهر بصلاتک) قال کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - اذا

كان بمكه جهر بصلاته فيعلم بمكانه المشركون ، فكانوا يؤ ذونه فانزلت هذه الايه عند ذلك

امام باقر و امام صادق (ع) درباره آيه (ولاتجهر بصلاتک) فرمودند پيامبر خدا (ص) وقتى كه در مكه بودند ، نماز را با صداى بلند مى خواند ، در نتيجه مشركان نتيجه جايش را يافته و آزارش مى دادند ، از اين رو ، آيه مذكور نازل گشت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۷۳) .

۵۳ - رسيدن صداى قرائت به گوش

قال على - عليه السلام -

اذ صليت فاسمع نفسك القراءه و التكبير و التسبيح

هنگامى كه نماز مى خوانى ، قرائت و تكبير و تسبيح را چنان به جاى آور كه خود بشنوى . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۷۶) .

۵۴ - تفسير آيه (لاتجهر بصلاتک)

عن سليمان ، عن ابى عبدالله - عليه السلام - فى قول الله

ولا تجهر بصلاتك الايه قال الجهر بها رفع الصوت ، و المخافته ما لم تسمع اذناك و بين ذلك قدر ما تسمع اذنيك

امام صادق (ع) درباره قول خداوند (ولاتجهر بصلاتک) فرمود (جهر) يعنى بلند كردن صدا ، و (مخافته) يعنى گوش تو صدا را نشنود ، و ميان اين دو ، چيزى است كه گوش هايت آن را مى شنود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۷۳) .

۵۵ - نحوه قرائت نماز ظهر و عصر

قال الرضا - عليه السلام -

اسمع القراءه و التسبيح اذنيك فيما لا تجهر فيه من الصلوات بالقراءه و هى الظهر و العصر ، و ارفع فوق ذلك فيما تجهر فيه بالقراءه

در نمازهايى كه با صداى آهسته خوانده مى شود ، مثل ظهر و عصر ، صداى خواندن ، حمد و تسبيح را به گوش خود برسان و در نمازهايى كه با صداى بلند خوانده مى وشد ، بلندتر از آن بخوان . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۷۶) .

۵۶ - كراهت دو سوره در نماز

قال الباقر - عليه السلام -

انما يكره ان يجمع بين السورتين فى الفريضه فاءما فى النافله فلاباءس

کراهت دارد در نماز واجب (پس از حمد) دو سوره خوانده شود ، ولی در نافله ها اشکال ندارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، (ص) ۵۳) .

۵۷ - آداب قرائت در نمازها

عن رجاء بن ابی الضحاک ان الرضا - علیه السلام -

فی طریق خراسان کان یجهر بالقراءه فی المغرب و العشاء الاخره و صلاه اللیل و الشفع و الوتر ، و یخفی القراءه فی الظهر و العصر ، و کان یجهر ببسم الله الرحمن الرحیم فی جمیع صلواته باللیل و النهار

رجاء بن ابی ضحاک گوید امام رضا (ع) در راه خراسان ، نماز مغرب ، و عشا و نماز شب و شفع و وتر را بلند می خواند و نماز ظهر و عصر را آهسته ، امام بسم الله الرحمن الرحیم را در همه نمازهای روز وشب ، بلند می خواند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۷۹) .

۵۸ - شروع قرائت با تعویذ و بسم الله

عن حنان بن سدیر قال

صلیت خلف ابی عبدالله - علیه السلام - فتعوذ باجهار ثم جهر ببسم الله الرحمن الرحیم

حنان بن سدیر گوید به امامت صادق (ع) نماز می خواندم که آن حضرت (اعوذبالله من الشیطان الرجیم) را و سپس (بسم الله الرحمن الرحیم) را بلند می خواند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۷۹) .

۵۹ - ذکر در رکعت سوم و چهارم

عن رجاء بن ابی الضحاک انه صحب الرضا - علیه السلام -

من المدینه الی مرو فقال کان یسبح فی الاخر اوین یقول سبحان الله و الحمدلله و لااله الاالله و الله اکبر ثلاث مرات ثم یرکع

رجاء ابن ابی ضحاک گوید از مدینه تا مرو در خدمت امام رضا بودم و امام در دو رکعت آخر نماز سه بار می گفت سبحان الله و الحمدلله و لااله الاالله و الله اکبر و سپس به رکوع می رفت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۸۸) .

۶۰ - سوره های ابراهیم و حجر

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من قراء سوره ابراهیم و الحجر فی رکعتین جمیعا فی کل جمعه لم یصبه فقر ابدا ولاجنون ولابلوی

هرکس سوره ابراهیم و حجر را در رکعت اول و دوم نماز در هر هفته یک بار بخواند هیچگاه تنگدستی و دیوانگی و بلاهای

دیگر بدو نرسد (سوره ابراهیم رادر رکعت اول ، و حجر را در رکعت دوم باید بخواند) . (ثواب الاعمل ، ص ۲۳۹) .

۶۱ – سوره دخان

عن ابی حمزه قال قال ابوجعفر – علیه السلام –

من قراء سوره الدخان فی فرائضه و نوافله بعثه الله من الامنین یوم القیمه و اظله تحت عرشه ، وحاسبه حسابا یسیرا ، و اعطاه کتابه بیمینه

هرکس سوره دخان را در نمازهای واجب واجب و نافله های خود بخواند خداوند او را روز قیامت در زمره ایمنان برانگیزد و در سایه عرش خود جای دهد و حسابش راآسان کشد و نامه عملش را به دست راستش دهد . (ثواب الاعمل ، ص ۲۵۶) .

۶۲ – سوره (ق)

عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

من ادمن فی فرائضه و نوافله قراءه سوره (ق) وسع الله علیه (فی) رزقه و اعطاه کتابه بیمینه ، و حاسبه حسابا یسیرا

از ابوحمزه ثمالی روایت شده است که امام باقر – علیه السلام – فرمود هرکس به خواندن سوره (ق) در نمازهای واجب و مستحب خویش مداومت کند ، خداوند روزی او را فراخ گرداند ، و نامه عملش را به دست راستش (که علامت نجات است) بدهد و حساب از او آسان کشد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۰) .

۶۳ – سوره الرحمن

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

لاتدعوا قراءه سوره الرحمن و القیام بها فانها لاتقر فی قلوب المنافقین و یاءتی بها ربی یوم القیامه فی صوره ادمی فی احسن صوره و اطیب ریح حتی یقف من الله موقفا لایکون احد اقرب الی الله منها فیقول لها (من الذی کان بک فی الحیاه الدنیا و یدمن قراءتک ؟) فتقول (یا رب فلان و فلان) فتبیض وجوههم فیقول لهم (شفعوا فیمن احببتم فیشفعون حتی لا یبقی لهم غایه ولا احد یشفعون له) فیقول لهم (ادخلوا الجنه و اسکنوا فیها حیث شئتم

از ابی بصیر روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود قرائت سوره (الرحمن) را در نماز ترک مکنید ؛ چون این سوره در دل منافقان قرار نگیرد و روز قیامت خداوند آن را با صورتی چون صورت آدمی به بهترین شکل و خوشبوترین رایحه بیاورد تا در نزدیکترین پایگاه – که هیچ کس را آن قرب و نزدیکی نسبت

به خداوند نباشد - بایستد ، آنگاه بدو خطاب کند (کیانند آنان که تو راقرائت کردند در نماز ومداومت به تلاوت تو داشتند ؟) پس می گوید (فلان ، فلان) (و نام آنها را می برد) سپس چهره آنان سفید و روشن گردد و به ایشان گوید (هر که را خواهید شفاعت کنید) و آنان تا آنجا که بتوانند شفاعت کنند و کسی باقی نماند . پس از آن خداوند می فرماید (داخل بهشت شوید و هر کجای آن که خواهید منزل گزینید) (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۲) .

۶۴ - سوره های حدید و مجادله

عن الحسین بن ابی العلاء عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال من قراء سوره الحدید و المجادله فی صلاه فریضه ادمنها لم یعذبه الله حتی یموت ابدا و لایری فی نفسه و لافی اهله سوء ابدا ولا خصاصه فی بدنه

از حسین بن ابی العلاء روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس در نماز واجبش مداومت کند به خواندن سوره (حدید) و (مجادله) خداوند وی را در مدت عمر هرگز عذا نکند ، و در جان و خاندانش هرگز بدی نبیند ، و نه خللی در بدنش . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۴) .

۶۵ - سوره ممتحنه

عن ابی حمزه الثمالی ، عن علی بن الحسین - علیه السلام - قال

من قراء سوره الممتحنه فی فرائضه و نوافله امتحن الله قلبه للاءیمان و نور له ، بصره و لایصیبه فقر ابدا ولاجنون فی بدنه ولافی ولده

از ابوحمزه ثمالی روایت شده که امام سجاد (ع) فرمود هرکس در نمازهای واجب نافله ، خود سوره (ممتحنه) را قرائت کند ، خداوند قلب و را به ایمان آزموده و دیده اش را نورانی کرده و فقر و دیوانگی به او و فرزندش راه نیابد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۵) .

۶۶ - سوره صف

عن ابی بصیر ، عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

من قراء سوره الصف و ادمن قراءتها فی فرائضها و نوافله صفه الله مع ملائکته و انبیائه و انبیائه المرسلین ان شاء الله

از ابوبصیر روایت شده است که امام باقر (ع) فرمود هرکس سوره (صف) را تلاوت کند و در نمازهای واجب و نافله خود به قرائت آن مداومت نماید خداوند او را در صف فرشتگان و پیامبران مرسل خود آورد ، ان شاء الله . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۶) .

۶۷ - سوره های جمعه اعلی و منافقین در نماز جمعه

عن منصور بن حازم ، عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من الـواجب علی کـل مؤ من اذا کـان لنـا شـیعه ان یقراء فی لیله الجمعه بـالجمعه و سـبح اسم ربـک الاـعلی و فی صـلاه الظهر بالجمعه و فی المنافقین فاذا فعل ذلک فکانما یعمل بعمل رسول الله –صلی الله علیه وآله – و کان جزاؤ ه و ثوابه علی الله الجنه

از منصور بن حـازم روایت شـده است که امـام صادق (ع) فرمود از جمله واجبات بر هر فرد مؤ من که از پیروان ما باشـد ، آن اسـت که در شب جمعه (در نمـاز)سـوره جمعه را (در رکعت اول) و سـوره اعلی را (در رکعت دوم) بخوانـد ، و درظهر روز جمعه (در رکعت اول) سـوره جمعه (و در رکعت دوم) سـوره منـافقین را قرائت کنـد ، پس چـون چنین کنـد ، گـویی عملی مانند عمل رسول خدا(ص) انجام داده است و ثواب و پاداشش برخداوند بهشت خواهد بود . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۶) .

۶۸ – سوره های طلاق و تحریم

عن الحسین بن ابی العلاء عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء سوره الطلاـق و التحریم فی فریضه اعـاذه الله من ان یکون یوم القیامه ممن یخاف او یحزن ، و عوفی من النار ، و ادخله الله الجنه بتلاوته ایاهما و محافظته علیهما لاءنهما للنبی –صلی الله علیه وآله – ؛

از حسـین بن ابی العلاء روایت شده که امام صادق (ع) فرمود هرکه سوره طلاق و تحریم را در نمازهای واجب خود بخواند ، خدا او را در پناه خود گیرد از

این که در روز قیامت از کسانی باشد که بترسد یا محزون شود و از آتش دوزخ معاف و از گزندش ایمن باشد و خداوند برای خواندن او این دو سوره را و محافظتش از آنها او را به بهشت برد ؛ زیرا این دو سوره متعلق به پیغمبر(ص) است . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۷) .

۶۹ - سوره تغابن

عن ابی بصیر ، عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من قراء سورد التغابن فی فریضته کانت شفیعه له یوم القیامه و شاهد عدل عند من یجیز شهادتها ثم لاتفارقه حتی تدخله الجنه

از ابوبصیر روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هر کس سوره تغابن را در نماز واجبش قرائت کند ، آن سوره روز قیامت شفیع او خواهد بود و خود شاهد عادلی است نزد آن کس که شهادتش را نافذ داند ، و از وی جدا نگردد تا وارد بهشتش سازد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۷) .

۷۰ - سوره ملک

عن ابی بصیر ، عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من اقراء (تبارك الذی بیده الملك) فی المکتوبه قبل ان ینام لم یزل فی امان الله حتی یصبح و فی امانه یوم القیامه حتی یدخل الجنه

از ابوبصیر روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس سوره (تبارك الذی بیده الملك) را در نماز واجب خود قبل از آنکه بخوابد (یعنی نماز عشاء) بخواند ، همواره در امان خدا باشد تا صبح کند ، و در قیامت نیز در امان خداست تا به بهشت رود . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۸) .

۷۱ - سوره ن والقلم

عن علی بن میمون الصائغ قال قال ابوعبدالله - علیه السلام

من قراء سوره ن و القلم فی فریضه او نافله امنه الله - عزوجل - من ان یصیبه فقر ابدا و اعاذه الله اذمات من ضمه القبر

از علی بن میمون روایت شد است که امام صادق (ع) فرمود هرکس سوره (ن والقلم) را در نمازهای واجب و نافله های خود قرائت کند ، خداوند بزرگ ، همواره او را از این که دچار تنگدستی و ناداری شود حفظ فرماید ، و چون از دنیا رود از عذاب قبر وفشارش او راپناه دهد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۸) .

۷۲ - سوره حاقه

عن جابر ، عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

اکثر و اقرءه سوره الحاقه فان قراءتها فی الفرائض والنوافل من الایمان بالله و رسوله لاءنها انماانزلت فی امیرالمؤ منین - علیه السلام - و معاویه و لم یسب قاریها دینه حتی یلقی الله - عزوجل -

از جابر جعفی روایت شده که امام باقر (ع) فرمود سوره (الحاقه) را بسیار قرائت کنید ؛ زیرا قرائت آن در نمازهای واجب و مستحب از آثار و علایم ایمان به خدا و رسول است زیرا این سوره درباره علی (ع) و دشمنش معاویه فرود آمده است و قاری آن تا روزی که جزای خداوند را دیدار کند ، بی دین نگردد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۹) .

۷۳ - سوره نوح

عن الحسین بن هاشم ، عن ابیه عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من کان یومن بالله و یقراء کتابه لایدع قراءه سوره (انا ارسلنا نوحا الی قومه) فاءی عبد قراءها محتسبا صابرا فی فریضه او نافله اسکنه الله تعالی مساکن الابرار و اعطاه ثلاث جنان مع جنته کرامه من الله و زوجه مائتی حوراء و اربعه الاف ثیب ان شاء الله

از هاشم بن حیان روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس به خداوند ایمان دارد و کتاب او را تلاوت می کند سوره (انا ارسلنا نوحا الی قومه) را ترک نکند ، و هر بنده ای که از روی اخلاص و برای حق در یک نماز واجب و یا مستحب آن را بخواند خداوند او را در قیامت در جایگاه بندگان نیک و صالح خود

مسکن دهد ، و سه باغستان در بهشت به وی کرامت فرمایـد علاوه بر بهشتی که منزلگاه اوست ، و نیز دویست حوری بکر و چهارهزار حوریه شوهر دیده به همسری به وی دهد ، ان شاء الله (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۰)

۷۴ – سوره دهر

قال الصادق – علیه السلام

انـا ضـامن لکـل من کـان من شـیعتنا اذا قراء فی صـلاه الغـداه نم یوم الخمیس هـل اتی عـل الانسان ثم مات من یومه او لیله ان یدخل الجنه امنا بغیر حساب علی ما فیه من ذنوب و عیوب ، و لم ینشر الله له دیوان الحساب یوم القیامه ، ولایساءل مسئله القبر ، و ان عاش کان محفوظا مستورا مصـروفا عنه افات الدنیا کلها ، و لم یتعرض له شی ء من هوام الارض الی الخمیس الثانی انشاء الله

هرکس از شیعیان ماکه در نماز ظهر روز پنج شنبه ، سوره (هل اتی علی الانسان) را بخواند و درهمان روز یا شبش بمیرد ، من ضـامنم که بـدون حسـاب و ایمن وارد بهشت شود ، بـا این که گناهـان و عیوبی داشـته باشـد و خداونـد کتـاب حسابش را در قیامت منتشـر نمی کنـد و سؤ ال قبر از او نمی شود و اگر زنـده بمانـد ، از همه آفتهای دنیا محفوظ و مصون مانـد و حیوانی از درنده های زمین تا پنج شنبه بعد متعرض او نمی گردد ان شاء الله (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۶۶) .

۷۵ – سوره مزمل در نماز عشاء

عن منصور بن حازم عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء سوره المزمـل فی العشاء الاخره او فی آخر اللیل کان له اللیل و النهار شاهـدین مع سوره المزمل و احیاه الله حیاه طیبه و اماته میته طیبه

از منصور بن حـازم روایت شـده است که امـام صادق (ع) فرمود هر کس در نماز عشای خود ، یا درآخر شب سوره (مزمل را تلاوت نماید ،

شب و روز همراه با معیت سوره (مزمل) برای وی شـهادت دهنـد ، و خداونـد او را زنـده بدارد به زندگی شایسـته و پاك ، و بمیراند ، به مردن پاك و طیب . (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۱) .

۷۶ – سوره مدثر

عن محمد بن مسلم عن ابی جعفر محمد الباقر – علیه السلام – قال

من قراء فی الفریضه سوره المـدثر کان حقا علی الله – عزوجل – ان یجعله مع محمـد –صـلی الله علیه وآله – فی درجته و لاتدر تدرکه فی الحیاه الدنیا شقاء ابدا ان شاءالله

از محمـد بن مسـلم روایت شـده است که امام باقر (ع) فرمود هرکس در نماز واجبش سوره (مدثر) را قرائت کند ، بر خداوند حـق اسـت کـه او را همجـوار پیغمـبر(ص) فرمایـد در همـان درجـه ای که اوست ، و در زنـدگی این دنیـایش هرگز بـدبختی وشقاوت بدو راه نیابد ، ان شاء الله (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۱) .

۷۷ – سوره های انفطار و انشقاق

عن الحسین بن ابی العلاء قال سمعت اباعبدالله – علیه السلام – قال

من قراء هاتین السورتین جعلهما نصب عینیه فی صـلاه الفریضه و النافله (اذا السـماء انفطرت) و (اذا السـماء انشقت) لم یحجبه الله من حاجته و لم یحجزه من الله حاجز ، و لم یزل ینظر (الی الله و ینظر) الله الیه حتی یفرغ من حساب الناس

از حسـین بـن ابی العلاـء روایت شـده است که امـام صـادق (ع) فرمـود هرکس دو سـوره (اذا السـماء انفطرت) و (اذا السـماء انشـقت) را تلاـوت کنـد و این دو را در نمازهای واجب و مسـتحب نصب عین خود قرار دهـد ، خداونـد او را از خواسـته اش محجوب نکند و هیچ چیز بین او و خداوند مانع نشود و پیوسته به کرامات خداوند بنگرد و خدای متعال بدو نظر رحمت افکند تا هنگامی که از حساب مردمان فارغ شود .

(ثواب الاعمال ، ص ۲۷۴) .

۷۸ – سوره مطففين

عن صفوان الجمال ، عن ابى عبدالله – عليه السلام – قال

من قراء فى الفريضه (ويـل للمصـفين) اعطاه الله الامن يوم القيامه من النار و لم تره ولاتراها و لم يمر على جسـر ولايحاسب يوم القيامه

از صـفان جمال روايت شده است كه امام صادق (ع) فرمود هركس كه در نماز واجب خود سوره (ويل للمصـففين) راقرائت كنـد ، خداونـد در قيامت برات ايمنى از آتش را بدو كرامت فرمايد ، به قسـمتى كه نه آتش او را ببيند و نه وى آتش را ، و از پلى كه روى جهنم است عبور نكند ، و حسابش را نكشند . (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۴) .

۷۹ – سوره بروج

عن يونس بن ظبيان ، عن ابى عبدالله – عليه السلام – قال

من قراء (والسماء ذات البروج) فى فرائضه – فانها سوره النبيين – كان محشره و موقفه مع النبيين و المرسلين و الصالحين

از يونس بن ظبيـان روايت شـده كه مام صادق (ع) فرمود هركس سوره (والسـماء ذات البروج) را در نمازهاى واجب خويش تلاوت نمايد ، بدين جهت كه اين سوره پيغمبران است – در محشـر و موقف حساب ، با انبيا و فرستادگان و شايستگان خواهد بود (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۴) .

۸۰ – سوره طارق

عن المعلى بن خنيس ، عن ابى عبدالله – عليه السلام – قال

من كـانت قراءته فى فرائضه بالسـماء و الطـارق كانت له عنـدالله يوم القيامه جاه و منزله و كان من رفقاء النبيين و اصـحابهم فى الجنه

از معلى بـن خنيس روايـت شـده اسـت كه امـام صـادق (ع) فرمـود هركس كه قرائتش در نمازهـاى واجب سـوره (والسـماء و الطـارق) باشـد ، نزد خداونـد روز قيامت داراى مقام و منزلتى است ، ودر بهشت از همـدمان پيمبران (ع) و ياران آنها خواهد بود . (ثواب الاعمال ، ص ۵۲۷) .

۸۱ – سوره اعلى

عن ابى بصير ، عن ابى عبدالله – عليه السلام – قال

من قراء (سبح اسم ربک الاعلی) فی فریضه او نافله قیل له یوم القیامه ادخل الجنه من ای ابواب الجنه شئت ان شاءالله

از ابوبصیر روایت شده که امام صادق - علیه السلام - فرمود هرکس در نماز واجب یا مستحب خود سوره (سبح اسم ربک الاعلی) را تلاوت کند ، روز قیامت به او گفته می شود از هر دری از درهای بهشت که خواهی داخل شو ، به یاری خداوند . (ثواب الاعمال ، ص ٢٧۵) .

٨٢ - سوره غاشیه

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من ادنم قراءه (هل اتاک حدیث الغاشیه) فی فریضه او نافله عشاه الله برحمته فی الدنیا و الاخره ، و اتاه الامن یوم القیامه من عذاب النار

از ابوبصیر روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس به خواندن سوره (هل اتاک حدیث الغاشیه) در یکی از نمازهای پنجگانه یا نافله های خود مداومت کند ، خداوند در دو سرا او را به رحمت خود سراپا بپوشاند و روز قیامت برات آزادی از آتش دوزخ و عذاب به وی کرامت فرماید . (ثواب الاعمال ، ص ٢٧۶) .

٨٣ - سوره فجر

عن داود بن فرقد ، عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

اقرؤ وا سوره الفجر فی فرائضکم و نوافلکم فانها سوره الحسین بن علی - علیه السلام - من قراءها کان مع الحسین - علیه السلام - یوم القیمه فی درجته من الجنه ، ان الله - عزوجل - عزیز حکیم

از داود بن فرقد روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود سوره فجر را در نمازهای واجب و مستحب خود بخوانید ، زیرا این سوره متعلق به حسین علی (ع) است هر کس آن را قرائت کند ، در قیامت با حسین (ع) و در جوار وی و همان درجه ای از بهشت که او منزل گزیده ، باشد و خداوند عزیز حکیم است . (ثواب الاعمال ، ص ٢٧۶) .

٨۴ - سوره بلد

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من کان قراءته فی فریضته (لااقسم بهذا البلد) کان فی الدنیا معروفا انه کان من الصالحین ، و کان فی الاخره معروفا له من الله مکانا و کان یوم القیامه من رفقاء النبیین و الشهداء والصالحین

از ابوبصیر روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس قرائتش در نمازهای پنجگانه سوره (لااقسم بهذا البلد) باشد ، در این جهان از شایستگان معروف شود و در جهان دیگر از کسانی باشد که معروف است نزد خدا مکانتی دارند ودر آنجا از

همدمان و همنشینان پیغمبران و شهیدان و شایستگان خواهد بود . (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۷) .

۸۵ – سوره تین

عن شعیب العقر قوفی ، عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من قراء (والتین) فی فرائضه و نوافله اعطی من الجنه حیث یرضی

از شعیب عقرقونی روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس در نمازهای واجب یا نافله اش سوره (والتین) را بخواند ، هرکجا از بهشت را که بپسند بدو خواهند داد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۸) .

۸۶ – سوره قدر عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء (انا انزلناه) فی فریضه من فرائض الله نادی مناد یاعبدالله غفر الله لک ما مصی فاستاءنف العمل

از حسین بن ابی العلاء روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس در یکی از نمازهای واجب سوره (اناانزلناه) را قرائت کند ، منادی حق ندا در دهد (ای بنده خدا ! خداوند گناهان پیشین تو را بیامرزید ، عمل از سرگیر) . (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۹) .

۸۷ – سوره قدر و استجابت دعا

عن ابی جعفر الجواد - علیه السلام - قال

من قراء سوره القدر فی صلاه رفعت فی علیین مقبوله مضاعفه و من قراءها ثم دعا رفع دعاؤ ه الی اللوح ، المحفوظ مستجابا

کسی که سوره (قدر) را در نمازی بخواند ، آن نماز ، مقبول و با پاداشی چند برابر به بالا برده می شود و کسی که آن را بخواند و سپس دعا کند ، دعایش در حالی که مستجاب است به لوح محفوظ برده می شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۶۶)

۸۸ – سوره زلزله

عن علی بن معبد ، عن ابیه ، عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

لاـتملوا من قراءه (اذا زلزلت الارض) فان من کانت قراءته فی نوافله لم یصبه الله - عزوجل - بزلزله ابدا ، و لم یمت بها ، ولابصاعقه ، ولاـ بافه من افات الدنیا ، فاذا مات امر به الی الجنه فیقول الله عبدی ! ابحتک جنتی فاسکن منها حیث شئت و هویت ، لاممنوعا و لامدفوعا

از معبد بغدادی روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود از قرائت سوره (اذا زلزلت الارض) خسته نشوید ؛ زیرا هرکه قرائتش درنافله این سوره باشد خداوند هرگز وی را با زلزله و صاعقه و آفات و آسیبهای دنیایی هلاک نسازد و چون از دنیا

برود ، فرمان رفتن به بهشت یابد . (آنگاه خداوند بزرگ فرماید (ای بنده من ! بهشتم را بر تو مباح ساختم ، هرکجا از آن که خواهی منزل گزین ، بدون آن که کسی منع یا دورت کند) . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۰) .

۸۹ – سوره تکاثر

عن شعیب عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء سوره الهیکم التکاثر فی فریضه کتب الله له ثواب و اجر مائه شهید ، و من قرءها فی نافله کتب الله له ثواب خمسین شهیدا و صلی معه فی فریضه اربعون صفا من الملائکه ان شاءالله

از شعیب روایت شده است که امام صادق – علیه السلام – فرمود هرکس سوره (الهیکم التکاثر) را در نماز واجب خود بخواند ، خداوند برای او ثواب و مزد یکصد شهید ثبت فرماید و هرکس در نماز نافله

آن را بخواند ، ثواب پنجاه شهید برای بنویسد ، و بعلاوه ، با وی در نماز واجبش چهل صف از فرشتگان همراه باشند . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۱) .

۹۰ – سوره مصر

عن الحسین بن ابی العلاء ، عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء (و العصر) فی نوافله بعثه الله یوم القیامه مشرقا وجهه ، ضاحکا سنه قریرا عینه حتی یدخل الجنه

از حسین بن ابی العلاء روایت شده است که حضرت صادق (ع) فرمود هرکس سوره (والعصر) را در نافله های خود قرائت کند ، خداوند روز قیامت او را با چهره ای تابناک و لبی خندان و چشمی روشن از گور برانگیزد ، تا با این حال وارد بهشت گردد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۲) .

۹۱ – سوره فیل

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء فی فرائضه (الم ترکیف فعل ربک باءصحاب الفیل) شهد له یوم القیامه کل سهل و حبل و مدر باءنه کان من المصلین ، و ینادی له یوم القیامه مناد (صدقتم علی عبدی قبلت شهادتکم له وعلیه ، ادخلوه الجنه و لاتحاسبوا فانه ممن احبه و احب عمله

از ابوبصیر روایت شده که امام صادق – علیه السلام – فرمود هرکس در نمازهای واجب خود سوره (الم ترکیف فعل ربک باءصحاب الفیل) را بخواند ، شهادت بدهد در قیامت به نفع وی هر دشت و کوه و ریگزاری به اینکه وی از نمازگزاران است ، و منادی حق ندا دهد ، که (راست گفتید درباره بنده من ، شهادتتان در حق او پذیرفته گشت او را داخل بهشت گردانید و از او حساب نکشید ، زیرا از ک........əاست که من او وعملش را دوست میدارم) . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۳) .

۹۲ – سوره ماعون

عن عمروبن حارث عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

من قراء سوره (ارایت الذی یکذب بالدین) فی فرائضه و نوافله کان فیمن قبل الله – عزوجل – صلاته و صیامه و لم یحاسبه بما کان منه فی الحیاه الدنیا

از عمروبن حارث روایت شده است که امام باقر (ع) فرمود هرکس سوره (ارایت الذی یکذب بالدین) را در نمازهای واجب و نافله های خود قرائت کند ، از کسانی باشد که خداوند نماز و روزه اش را قبول فرموده و حساب آنچه را(از گناهان) که در دنیا از وی سرزده ،

نخواهد کشید . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۴) .

۹۳ – سوره های کافرون و توحید

عن الحسین ابی العلاء عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء (قل یا ایها الکافرون) و (قل هوالله احد) فی فریضه من الفرائض غفر الله له و لوالدیه و ما ولدا وان کان شقیا محی من دیوان الاشقیاء و اثبت فی دیوان السعداء و احیاه الله سعیدا ، و اماته شهیدا و بعثه شهیدا

از حسین بن ابی العلاء روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس سوره (قل یا ایهاالکافرون) و (قل هوالله احد) را در یک نماز واجب خود بخواند ، خداوند او و پدر و مادرش را و اولاد آن دو همه را بیامرزد ، و چنانچه از اشقیا باشد ، نام او را از دیوان آنها محو کند ، و در دیوان سعدا ثبت فرماید ، و او را در این جهان سعادتمند بدارد ، و شهید بمیراند ، و شید محشور فرماید . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۵) .

۹۴ – سوره کوثر

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من کان قراءته (انا اعطیناک الکوثر) فی فرائضه و نوافله سقاه الله من الکوثر یوم القیامه و کان محدثه عندرسول الله –صلی الله علیه وآله – فی اصل طوبی

از ابوبصیر روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس در نمازهای واجب و مستحب خود سوره (انا اعطیناک الکوثر) را قرائت نماید ، خداوند او را در قیامت از حوض کوثر سیراب فرماید ، و محفلش با رسول خدا (ص) زیر شجره طوبی باشد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۵) .

۹۵ – سوره ناصر

عن کرام الخثعمی عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء (اذا جاء نصرالله و الفتح) فی نافله او فریضه نصره الله علی جمیع اعدائه و جاء یوم القیامه و معه کتابه ینطق قد اخرجه الله من جوف قبره فیه امان من جسر جهنم و من النار و من زفیر جهنم فلا یمر علی شی ء یوم القیامه الابشره و اخبره بکل خیر حتی یدخل الجنه و یفتح له فی الدنیا من اسباب الخیر ما لم یتمن و لم یخطر علی قلبه

از کرام خثعمی روایت شده است که امام صادق – علیه السلام – فرمود هرکس سوره (اذا جاء نصر الله و الفتح) را در نمازهای مستحب یا واجب خود بخواند ، خداوند وی را علیه همه دشمنانش یاری فرماید ، و روز قیامت با نامه ای گویا که خداوند از قبر او بیرون آورده باشد به محشر آید ، و آن امان نامه ای است برای عبور از پل دوزخ و از آتش

و خروش آن ، و در آن روز بر هیچ چیز نگذرد ، جز اینکه وی را به هر خیر و نیکی مژده دهد تا اینکه داخل بهشت شود و در این جهان درهای خیر به روی او بازگردد ، آن قدر که هرگز آرزو نداشته و بر قلبش نکرده باشد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۶)
.

۹۶ – سوره توحید در همه نمازها

عن منصور بن حازم عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من مضی به یوم واحد فصلی فیه خمس صلوات و لم یقراء فیها ب (قل هوالله احد) قیل له یا عبدالله لست من الصلین

از منصور بن حازم روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس روزی بر او بگذرد و پنج نوبت نمازبگزراد و سوره (قل هوالله احد) را در آنهاقرائت نکند ، بدو خطاب شود (ای بنده خدا ! تو از نمازگزارن نیستی) . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۷)
.

۹۷ – سوره توحید بعد ازنماز

عن ابی بکر الحضرمی عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من کان یؤ من بالله و الیوم الاخر فلا یدع ان یقراء فی دبر الفریضه ب (قل هوالله الحد) فانه من قراءها جمع الله له خیر الدنیا و الاخره ، و غفر الله له ولوالدیه و ماولدا

از ابوبکر حضرمی روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس به خداوند و روز جزا ایمان دارد ، خواندن (قل هوالله احد) را بعد از نمازهای واجب خود ترک نکند ؛ زیرا هکه بعد از نماز آن را تلاوت کند ، خداوند خیر دنیا و آخرت رابرای او فراهم آورد و او و پدر ومادرش و فرزندان پدر و مادرش همه را بیامرزد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۷) .

۹۸ – سوره توحید ورفع گرفتاری

عن هارون بن خارجه عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من اصابه مرض او شده و لم یقراء فی مرضه او شدته ب (قل هوالله احد) ثم مات فی مرضه او فی تلك الشده التی نزلت به فهو من اهل النار)

و از هارون بن خارجه روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس را مرضی یا گرفتاری پیش آید و برای رفع آن (قل هوالله احد) را نخواند و در آن حادثه بمیرد ، اهل آش است . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۷) .

۹۹ – تاءثیر ترک سوره توحید

عن اسحاق بن عمار ، عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من مضت له جمعه و لم یقراء فیها ب (قل هوالله احد) ثم مات ، مات علی دین ابی لهب

از اسحاق بن عمار روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس هفته ای بر او بگذرد و سوره (قل هوالله احد) را (دانسته) در آن (نماز) نخواندو بمیرد ، بر دین ابولهب مرده است . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۷) .

۱۰۰ - سوره توحید و آمرزش گناهان

عن امیرالمؤ منین ، - علیه السلام - قال قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من قراء (قل هوالله احد) ماءئه مره حین یاءخذ مضجعه غفرالله له ذنوب خمسین سنه

از علی (ع) روایت شده است که رسول خدا (ص) فرمود هرکس هنگام خواب صد بار سوره (قل هوالله احد) را بخواند ، گناه پنجاه سال او آمرزیده شود . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۸) .

۱۰۱ - خواندن سوره توحید در همه حال

عن السکونی عن جعفر بن محمد عن ابیه - علیهماالسلام - قال

ان النبی -صلی الله علیه وآله - صلی علی سعدبن معاذ فقال لقد وافا من الملائکه تسعون الف ملک و فیهم جبرئیل - علیه السلام - یصلون علیه ، فقلت له یاجبرئیل استحق صلاتکم علیه ؟ فقال بقراءه (قل هوالله احد) قائما وقاعدا و راکبا و ماشیا و ذاهبا و جائبا

از سکونی از حضرت صادق از پدرش (ع) روایت شده است که رسول خدا (ص) برجنازه سعدبن معاذ نماز گزارد و فرمود نود هزار ملک بر او نماز خواندند ، که جبرئیل در میان ایشان بود رسول خدا گوید (پرسیدم از جبرئیل که به چه عمل وی مستحق این شده که شما بر او نماز گزاردید ؟) گفت (به سبب اینکه (قل هو الله احد) را ایستاده و نشسته و سواره و پیاده و در حال رفتن و در حال بازگشتن و در همه حال می خواند . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۹) .

۱۰۲ - سوره توحید بعد از نماز صبح

عن عبدالله بن حی قال سمعت امیرالمؤ منین - علیه السلام - یقول

من قراء (قل هوالله احد) احدی عشره مره فی دبر الفجر لم یتبعه فی ذلک الیوم ذنب و ان رعم انف الشیطان

از عبدالله بن وحی روایت شده است که گفت از امیرالمؤ منی (ع) شنیدم که می فرمود هرکس (قل هوالله احد) را یازده باز بعد از نماز صبح بخواند ، در آن روز به گناهی دچار یا آلوده نشود ؛ هرچند این برخلاف میل شیطان است . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۹) .

۱۰۳ - سوره توحید و دفع بلا

عن ابراهیم بن مهزم عن رجل سمع اباالحسن - علیه السلام - یقول

من قدم (قل هوالله احد) بینه و بین جبار منعه بقراءتها بین یدیه و من خلفه و عن یمینه و عن شماله فاذا فعل ذلک رزقه الله خیره ، و منعه شره و قال اذا خفت امرا فاقراء ایه من القرآن من حیث شئت ثم قال اللهم اکشف عنی البلاء ثلاث مرات

از ابراهیم بن مهزم نقل شده است که مردی گفت شنیدم از موسی بن جعفر (ع) فرمود هرکس پیش از آن که برجباری وارد شود ، سوره (قل هوالله احد) راتلاوت کند ، خدا او را از هر جانب ، پیش رو ، و پشت سر و سمت راست و چپ از شر آن جبار محفوظ فرماید ، و چون چنین کند ، خداوند نیکی آن جبار را نصیبش گرداند ، و شرش را از وی دفع نماید . و نیز فرمود هرگاه از امری بترسی ، صد آیه از قرآن تلاوت کن ، از هرکجا که خواهی ،

آنگاه سه بار بگو (اللهم اکشف عنی البلاء) (یعنی خداوندا ! این بلا را از من دور گردان) . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۹) .

۱۰۴ – عظمت سوره توحید

قال علی بن الحسین – علیه السلام –

ان الله – عزوجل – علم انه یکون فی آخر الزمان اقوام متعمقون فانزل الله قل هوالله و الایات من سوره الحدید

چون خداونـد – عزوجل – می دانست که درآخرالزمان اقوامی به دنیا می آینـد که در مسائل عقیـدتی و علمی متفکر و متعمق اند سوره توحید و آیاتی از سوره حدید رانازل فرمود . (نورالثقلین ، ج ۵ ، ص ۷۰۶) .

۱۰۵ – مداومت بر سوره توحید

عن حفض بن غیاث قال سمعت اباعبدالله – علیه السلام – یقول لرجل

اتحب البقاء فی الدنیا ؟ قال ولم قال لقراءه (قل هوالله احد) فسکت عنه ، قم قال من بعد ساعه یا حفض من مات اولیائنا و شیعتنا و لم یحسن القرآن علم فی قبره لیرفع الله فیه به درجته درجـات الجنه علی قـدر عـدد آیـات القران فیقـال لقـاری ء القران اقراء وارق

حفص بن حـارث می گویـد شـنیدم حضـرت صـادق (ع) به مردی می فرمود تو میـل داری همیشه در دنیا باقی باشـی ؟ گفت آری فرمود چرا ؟ گفت برای اینکه مکرر سوره (قل هوالله احـد) را قرائت کنم . حضـرت انـدکی تاءمل کرد ، سـپس فرمود ای حفص ! هرکس از دوسـتان و شـیعیان ما بمیرد و قرآن را درست نتوانـد بخواند در قبر به وی بیاموزند تا خداوند بدان درجه او را در بهشت بالاـ برد ؛ زیرادرجات بهشت به عـدد آیات قرآن است و به قاری گفته می شود (بخوان و بالا برو) (ثواب الاعمال ، ص ۲۹۰) .

۱۰۶ – سوره های معوذتین

عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

من اوتر (بالمعوذتین) و (قل هوالله احد) قیل له (یا عبدالله ابشر فقد قبل الله وترک)

از ابوعبیـده حـذاء روایت شـده است که امـام بـاقر (ع) فرمود هرکس در سه رکعت ناز وتر (یعنی سه رکعت شـفع و وتر نماز شب) سوره های فلق ، ناس را با سوره توحیـد قرائت کنـد ، به او خطاب شود (ای بنده خدا ! مژده باد تو را که خداوند وتر تو را قبول کرد) . (ثواب الاعمال ،

ص ۲۹۱) .

فصل سی ویکم ا رکان نماز رکوع

آیات

۱ – رکوع با رکوع کنندگان

واقیمواالصلوه و اتواالزکوه و ارکعوا مع الراکعین

نماز را برپای دارید و زکات بدهید و رکوع کنید با رکوع کنندگان . (سوره بقره آیه ۴۳) .

۲ – رکوع یاران محمد (ص)

محمد رسول الله والذین معه اشداء علی الکفار رحماء بینهم تریهم رکعا سجدا یبتغون فضلا من الله و رضوانا سیماهم فی وجوههم من اثر السجود .

محمد فرستاده خدا است و کسانی که با او هستند در برابر کفار سرسخت و شدید ، و در میان خود مهربانند پیوسته آنها رادر حال رکوع و سجود می بینی آنها همواره فضل خدا و رضای او را می طلبند ، نشانه آنها در صورتشان از اثر سجده نمایان است . (سوره فتح ، آیه ۲۹) .

۳ – رکوع مایه رستگاری و نجات

یاایهاالذین امنوا ارکعوا و اسجدوا و اعبدوا و افعلوا الخیر لعلکم تفلحون ال هل

۴ – رکوع ، راهی برای توبه

فاستغفر ربه و خر راکعا واناب

از این رو ، از پروردگار خویش طلب آمرزش نمود بر او پرستش کننده در افتاد و توبه کرد . (سوره ص ، آیه ۲۴) .

۵ – رکوع حضرت مریم (س)

یامریم اقتنی لربک و اسجدی و ارکعی مع الراکعین

ای مریم ! فرمانبدار خدا باش ، و سجده برای حضرت حق به جای آور و با اهل رکوع و عبادت به رکوع و بندگی برای پروردگارت برخیز . (سوره آل عمران ، آیه ۴۳) .

۶– لجاجت کافران در رکوع

واذا قيل لهم اركعوا لايركعون

و هنگامی که به آنها (کافران) گفته شود رکوع کنید ! رکوع نمی کنند . (سوره مرسلات آیه ۴۸) .

۷ - ذکر رکوع

فسبح باسم ربک العظیم

پس به نام پروردگار بزرگت تسبیح کن . (سوره واقعه ، آیه ۷۴) .

۸ - ذکر سجده

سبح اسم ربک الاعلی

نام پروردگار بلند مرتبه ات را تسبیح کن . (سوره اعلی آیه ۱) .

احادیث

۹ - رکوع کامل

قال الباقر - علیه السلام -

من اتم رکوعه لم یدخله وحشه القبر

هرکس که رکوعش تمام وکامل باشد ، دچار وحشت قبر نمی شود . (مواعظ العددیه ، ص ۲۴۳) .

۱۰ - تاءثیر رکوع حقیقی

قال الصادق - علیه السلام -

لایرکع عبدالله رکوعا علی الحقیقه ، الازنیه الله تعالی بنور بهائه و اظله فی ضلال کبریائه و کساه کسوه اصفیائه

هیچ بنده ای برای خدا به حقیقت رکوع نکند مگر آن خداوند تعالی او را به نورجمال خود بیاراید و در سایه کبریایی اش جای دهد و جامه برگزیدگانش بپوشاند . (مصباح الشریعه ، ص ۱۴) .

۱۱ - اسرار به رکوع گفتن

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا رکع قال الله تعالی لملائکته یا ملائکتی ! اما ترون کیف تواضع لجلال عظمتی ؟ اشهدکم لاعظمته فی دار کبریایی و

جلالی

پس هنگـامی که (نمازگزار) به رکوع رفت ، خداونـد - تبارك و تعالی - خطاب به ملائکه می کنـد و می گویـد (ای ملائکه من ! آیا نمی بیند (بنده نمازگزار) چگونه برای بزرگی و عظمت من تواضع می کند ؟ شما را گواه می گیرم ، که هرآینه او را در دار کبریایی و جلال خودم بزرگ سازم . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱) .

۱۲ - اسرار سر از رکوع برداشتن

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا رفع راءسه من الرکوع قال الله - تبارک و تعالی - لملائکته اما ترون یا ملائکتی کیف یقول ارتفع عن اعدائک لما اتواضع لاولیائک و انتصب لخدمتک اشهدکم یا ملائکتی ! لاجعلن ، جمیل العاقبه له و لاصبرنه الی جنانی ؛

پس هنگامی که (نمازگزار) سرش را از رکوع بلند کرد ، خداوند خطاب به ملائکه خود می کندو می گوید آیا نمی بینید ای ملائکه من ! چگونه این بنـده ام می گوید (خدایا) سرم را در مقابل دشـمنان تو بلند کردم ، همچنان که در مقابل دوسـتان تو تواضع نمودم و خود را برای خدمت تو آماده ساختم ؟ شما را گواه می گیرم ای ملائکه من ! هرآینه عاقبت زیبا و خویب برای او قرار خواهم داد و بهشت را برای او قرار خواهم داد . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱) .

۱۳ - رکوع ناقص

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من لم یتم وضوئه و رکوعه و خشوعه فصلاته خداج یعنی ناقصه غیر تامه

کسـی که وضو و رکوع و خشوعش در نمـاز کامـل نیست ، نمـازش (خـداج) است ، یعنی نـاقص است و تمام نیست . (جامع الحدیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۴۴) .

۱۴ - تاءویل رکوع

قال علی - علیه السلام -

ثم تاءویـل مـد عنقـک فی الرکوع تخطر فی نفسک امنت بک و لو ضـربت عنقی ثم تاءویل رفع راءسک من الرکوع اذا قلت ، (سمع الله لمن حمده) الذی اخرجنی من العدم الی الوجود

معنـای کشیـدن گردن در رکوع این است که در ایمـان به خـدا اسـتوارم ، اگر چه گردنم زده شود ، و معنـای سـر برداشـتن از رکوع و گفتن (سـمع الله) این است که حمد وثنای ما را می شـنود ، آن خدایی که مرا از نیستی و عدم به وجود آورده است . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۵) .

۱۵ – نحوه قیام بعد از رکوع

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

اذا رفعت راءسک من الرکوع فاقم صلبک فانه لاصلاه لمن لایقیم صلبه

چون سر از رکوع بلند کردی ، کمرت را راست کن ، و بایست و زیرا کسی که بعد از رکوع قیام نکند و از همان رکوع به سجده برود ، نمازش باطل است . (اصول وافی ج ۸، ص ۷۰۳) .

۱۶ – تاءثیر رکوع کامل

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

خمس صلوات افتر ضهن الله – عزوجل – من احسن وضوء هن و صلاهن لوقتهن و اتم رکوعهن و خشوعهن کان له علی الله عهد ان یغفر له ، و من له فلیس له علی الله عهد ، ان شاء فقرله ، وان شاء عذبه

خداوند پنج نماز رابر مردم واجب گرداند ، هرگاه کسی وضوی آنها را در دست به جای آورد ودر وقت بخواند و رکوع و خشوعشان را کامل کند ، خداوند متعال ضامن است که گناهانش را بیامرزد و کسی که این گونه (و در دست) انجام ندهد ، خداوند نسبت به او عهدی ندارد ، اگر خواست او را می آمرزد ، واگر بخواهد ، او را عذاب می کند . (کنزالعمال ، ج ۷، ص ۲۷۶، ح ۱۸۸۶۰) .

۱۷ – ذکر بعد از رکوع

روی سعید القماط عن الفضل قال قلت لابی عبدالله – علیه السلام –

جعلت فداک علمنی دعاء جامعا ، فقال لی احمدالله ، فانه لایبقی احد یصلی الا دعا لک یقول (سمع الله لمن حمده) .

سعید قماط از فضل نقل کرده که از امام صادق (ع) پرسیدم فدایت گردم دعایی جامع مرا بیاموز ! فرمود حمد خداوند را به جای آور ، زیرا (اگر چنین کنی) هیچ نمازگزاری نیست مگر اینکه برایت چنین دعا کند که (سمع الله لمن حمده) (خداوند بشنود حمد هرکسی را که حمدش کند) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۴) .

۱۸ – فلسفه رکوع

عن مصباح الشریعه قال الصادق – علیه السلام –

لایرکع عبدالله رکوعا علی الحقیقه الا زینه الله تعالی بنور بهائه ، و اظله فی ظلال کبریائه و کساه کسوه اصفیائه و الرکوع اول و السجودثان ، فمن اتی به معنی الاول صلح الثانی و فی الرکوع ادب و فی السجود قرب ، و من لایحسن الادب لایصلح للقرب فارکع رکوع خاضع لله بقلبه متذلل و جل تحت سلطانه خافض له بجوارحه خفض خائف حزن علی ما یفونه من فائده الراکعین

و حكى ان الربيع ابن خثيم كان يسهر بالليل الى الفجر فى ركعه واحده فاذا هو اصبح رفع (خ ل تزفر) و قال اه ! سبق المخلصون وقطع بنا و استوف ركوعك باستواء ظهرك و انحط عن همتك فى القيام بخدمته الابعونه و فر بالقلب من و ساوس الشيطان و خدائعه و مكائده فان الله تعالى يرفع عباده بقدر تواضعه له و يهديهم الى اصول التواضع و الخضوع بقدر اطلاع عظمته على سرائرهم

ازكتاب

مصباح الشریعه نقل است که امام صادق (ع) فرمود هیچ بنده ای برای خدا به حقیقت رکوع نکند مگر آنکه خداوند تعالی او را به نور جمال خویش بیاراید و در سایه کبریایی خود درآورد و جامه برگزیدگانش بپوشاند رکوع (مرحله) اول است و سجود (مرحله) دوم ؛ هرکس که معنی وحقیقت اولی رابه جای آورد ، شایستگی دومی رایافته است در رکوع ادب (عبودیت) است و در سجود قرب (به معبود) است ؛ و کسی که به نیکی ، ادب نگزارد ، قربت را نشاید پس رکوع کن ، همانند رکوع کسی که قلبا خاضع ای خداست و تحت سلطه او ذلیل و بیمناک می باشد ؛ و چون راکعی که از بیم و اندوه از دست دادن بهره راکعان (حقیقی) تن فرود آورد ، اعضای خود را فرود آور از ربیع بن خثیم حکایت شده که با یک رکوع شب را به صبح می رساند و چون به صبح می رسید (صبح کرد) قامت راست می کرد و می گفت (آه ! مخلصان پیشی گرفتند و ما را از ماندیم) و رکوع خود را کامل انجام ده به این که پشت خود را هموار کنی واز این (پندار) که به (قدرت) و همت خود به خدمت او قیام کنی فرود آی (که این امکان ندارد) جز به یاری او وقلب را از وسوسه های شیطان و فریب ها و نیرنگ هایش فراری ده که خداوند تعالی بندگان خویش را به میزبانی که در برابر او کرنش کنند ، بلند می کند ؛ و آنان را هر

اندازه که عظمتش بر باطنهایش پرتو افکنده ، به حقیقت فروتنی و کرنش (در برابر خود) هدایت می فرماید . (مصباح الشریعه ، باب ۱۵ ، بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۱۰۸) .

۱۹ - آداب پاها هنگام رکوع

عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

فاذا رکعت فصف فی رکوعک بین قدمیک تجعل قدر شبر و تمکن راحتیک من رکبتیک و تضع یدک الیمنی علی رکبتک الیمنی قبل الیسری و بلغ باطراف الاصابع عین الرکبه و فرج اصابعک اذا وضعتها علی رکبتیک . . . و اقم صلبک و مد عنقک ولیکن نظرک الی مابین قدمیک

هرگاه به رکوع رفتی باید پاها در کنار هم به فاصله یک وجب قرا گیرد و دست ها را بر زانوها قرار دهی که در ابتدا دست راست را بر زانوی قرار دهی و انگشتان دست روی برآمدگی زانو را بپوشاند و بین انگشتان هم باز باشد و اگر فقط انگشتان به زانو برسد کافی است ولی بهتر این است که کف دست روی زانو قرار گیرد و پشتت را راست نگه دار و گردنت را کشیده و نگاه تو باید به وسط پاها متمرکز باشد . (اصول وافی ، ج ۸ ، ص ۸۳۱) .

۲۰ - علت کشیدن گردن در رکوع

قال علی - علیه السلام -

لما سئل عن عنی مد العنق فی الرکوع تاءویله امنت بک ولو ضربت عنقی

علی - علیه السلام - در جواب این سوال که چرا در رکوع گردن باید کشیده و راست نگاه داشته شود فرمود معنی آن این است که خدایا ! به تو ایمان دارم ، اگر چه در این راه گردنم زده شود . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۹۰) .

۲۱ - تعظیم خداوند در رکوع

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

فاما الرکوع فعظموا الله فیه ، و اما السجود فاءکثروا فیها الدعاء و انه قمن ان یستجاب لکم

من از خواندن قرآن در رکوع و سجود نهی شده ام ، پس در رکوع خدا را با عظمت ذکر کنید ، اما در سجده بسیار دعا کنید ، زیرا سزاوار است که دعایتان مستجاب شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۰۶) .

۲۲ - نحوه رکوع کردن

ونهی رسول الله -صلی الله علیه وآله - ان یذبح الرجل فی الصلاه کم یذبح الحمار ، و معناه ان یطاءطی الرجل راءسه فی الرکوع حتی یکون اخفض من ظهره

پیامبر (ص) نهی کرد انسان در نماز سرش را چون چهارپا پایین بکشد ، یعنی آنقدر سر را در رکوع پایین بیاورد تا از پشتش پایین تر قرار گیرد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۶) .

۲۳ – آداب رکوع

و کان النبی –صلی الله علیه وآله – اذا رکع لم یصوب راءسه و لم یقنعه معناه انه لم یرفعه حتی یکون اعلی من جسده ولکن بین ذلک

پیامبر (ص) در رکوع سرش را بالا ـ یا پایین قرار نمی داد ، یعنی سر را بالاتر از بدنش قرار نمی داد ، بلکه بینابین نگاه می داشت (نه خیلی بالا و نه خیلی پایین و در حالتی متوسط ، که اگر آب بر پشت بدن بریزند ، در همان جا بماند) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۶) .

۲۴ – رکوع رسول خدا (ص)

لان رسول الله –صلی الله علیه وآله – کان اذا رکع لو صب علی ظهره ماء لاسقر

رسول خدا (ص) طوری رکوع می کرد که اگر آب بر پشت او می ریختند ، به جلو و عقب نمی رفت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۷) .

۲۵ – تعداد ذکر امام صادق (ع) در رکوع

عن حمزه ابن حمران و الحسن بن زیاد قالا

دخلنا علی ابن عبدالله – علیه السلام – و عنده قوم فصلی بهم العصر و کنا قد صلینا العصر فعددنا له فی کل رکعه (سبحان ربی العظیم) ثلاثا و ثلاثین مره

ازحمزه بن حمران و حسن بن زیا نقل است بر امام صادق (ع) وارد شدیم . گروهی نزد او بودند حضرت نماز عصر را (به جماعت) برایشان خواند – و نماز عصر را خود پیش از آن خوانده بودیم – و در هر رکعتی که تعداد ذکر (سبحان ربی العظیم) او را شماردیم ، سی و سه بار بود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۹) .

۲۶ – نحوه رکوع در بیان امام صادق (ع)

قال الصادق – علیه السلام –

لاصلاه لمن لم یقم صلبه فی رکوعه و سجوده

نمازش درست نیست کسی که در رکوع و سجودش پشت خود را مستقیم و راست قرار ندهد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۰۷) .

۲۷ – رکوع کامل ورفع وحشت قبر

قال الباقر – علیه السلام –

من اتم رکوعه لم تدخله وحشه فی قبره

کسی که رکوع خود را به تمام و کمال انجام دهد ، وحشتی در قبر براو وارد نمی شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۷) .

۲۸ – ذکر مستحبی در رکوع

یقول فی رکوعه ماروی عن الباقر – علیه السلام –

اللهم لک رکعت ، و لک خشعت وبک امنت ، و لک اسلمت ، و علیک توکلت ، وانت ربی ، خشع لک سمعی و بصری و مخی و عصبی و عظامی و ما اقلته لله رب العالمین روایت شده که امام باقر (ع) در رکوع می گفت بارخدایا ! برای تو رکوع و خشوع کردم و به تو ایمان آوردم و تسلیم توام و بر تو توکل می کنم وتو خدای من هستی ، گوش ، چشم ، مغز ، اعصاب ، استخوانهای من برای تو خاشع اند ، و هرچه گام برمیدارم ، برای خدایی است که پروردگار جهانیان است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۰) .

۲۹ – رکوع طولانی علی (ع)

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

کان علی علیه السلام یرکع فیسل عرقه حتی یطاء فی عرقه من طول قیامه

علی (ع) به اندازه ای به رکوع طول می داد که عرق از بدنش سرازیر می شد و زیر پایش می ریخت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۰) .

۳۰ – آداب رکوع از امام صادق (ع)

قال الصادق – علیه السلام –

اذا رکعت فضع کفیک علی رکبتیک و ابسط ظهرک ولاتقنع راءسک و لاتصوبه

هرگاه به رکوع رفتی ، کف دستها را بر زانو بگذار و پشت بدنت را درست باز و پهن کن و سرت را بالاو پایین مبر . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۵) .

۳۱ – رکوع پیامبر (ص)

قال الصادق – علیه السلام –

کان رسول الله –صلی الله علیه وآله – اذا رکع لو صب علی ظهره ماء لاستقر و قال فرج اصابعک علی رکبتیک فی االرکوع ، و ابلغ اطراف اطابعک عیون الرکبتین

پیامبر خدا (ص) هنگامی که به رکوع می رفت ، اگر آب بر پشتش ریخته می شد ، استقرار می یافت سپس فرمود انگشتان را بر روی زانوهایت در رکوع باز کن و انگشتان را به گودیهای زیر زانو برسان . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۵) .

۳۲– ذکر رکوع سه بار

قال الصادق – علیه السلام –

وقل فی الرکوع (سبحان ربی العظیم و بحمده) ثلاث مرات

در رکوع سه بار بگو سبحان ربی العظیم و بحمده) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۵) .

۳۳ – گفتن ذکر بعد از رکوع

قال الصادق – علیه السلام –

و اذا رفعت راءسک من الرکوع فقل (سمع الله لمن حمده)

وقتی سر از رکوع برداشتی بگو (سمع الله لمن حمده) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۵) .

۳۴ – معنای رکوع

سئل امیرالمؤ منین – علیه السلام – ما معنی الرکوع ؟ فقال

معناه امنت بک و لو ضربت عنقی ، و معنی قوله (سبحان ربی العظیم و بحمده) فسبحان الله انفقه لله – عزوجل – و ربی خالقی ، و العظیم هو العظیم فی نفسه غیر موصوف بالصغر و عظیم فی ملکه و سلطانه و اعظم من ان یوصف ، تعالی الله

از امام علی (ع) پرسیدند معنای رکوع چیست ؟ فرمود یعنی به تو ایان آوردم ، ار چه گردنم را بزنی و معنای (سبحان ربی العظیم و بحمده) فسبحان این است که منزه است خدا ، بزرگی از آن خداوند است و پروردگار و خالق من است بزرگ فقط اوست در خود موصوف به کوچکی نیست و در کشور هستی خود پادشاه و فرمانروا و بزگتر از این است که توصیف شود ، بسی والا است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۶) .

۳۵ – رکوع علی (ع)

قال الصادق – علیه السلام –

ان علیا – علیه السلام – کان یعتدل فی الرکوع مستویا حتی یقال لو صب الماء علی ظهره لاستمسک و کان یکره ان یحدر

راءسه و منکبیه فی الرکوع

امام علی (ع) آنچنان در رکوع معتدل و درست می ایستاد که گویند اگر آب بر پشتش ریخته می شد ، همان جا می ماند و دوست نداشت که سر و شانه هایش را دایره وار (به پایین) بگیرد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۸) .

۳۶- ذکر رکوع و سجود

عن عقبه قال

لما نزلت (فسبح باسم ربک العظیم) قال لنا رسول الله -صلی الله علیه وآله - اجعلوها فی رکوعکم و لما نزلت (سبح اسم ربک الاعلی) قال لنا رسول الله اجعلوها فی سجودکم

چون آیه (فسبح باسم ربک العظیم) نازل گردید ، رسول خدا (ص) فرمود آن را در رکوع بگویید ، و چون آیه (سبح اسم ربک الاعلی) نازل گردید ، فرمود این را در سجده بگویید . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۵) .

۳۷ - ذکر طولانی در رکوع و سجود

قال الصادق - علیه السلام -

و من کان یقوی علی ان یطول الرکوع و السجود فلیطول ما استطاع یکون ذلک فی تسبیح الله و تحمیده و تمجیده و الدعاء و التضرع فان اقرب ما یکون العبد الی ربه هو مساجد

کسی که توانایی آن را دارد که رکوع و سجودش را در نماز طولانی کند ، باید به مقدار توانایی اش طول دهد و باید در رکوع و سجود به تسبیح و حمد و ستایس و دعا و تضرع به درگاه خداوند اشتغال داشته باشد ، زیرا نزدیک ترین حالت بنده به خدا همان لحظاتی است که در سجده با خدا خلوت می کند . (اصول وافی ، ج ۸، ص ۷۰۷) .

۳۸ - هنگام رکوع و سجود تکبیر بگو

قال ابوجعفر - علیه السلام -

اذا اردت ان ترکع و تسجد فارفع یدیک فکبر ثم ارکع واسجد

هرگاه خواستی به رکوع یا سجده بروی ، دو دستت را بلند کن ، و تکبیر بگو آنگاه به رکوع یا سجده برو . (اصول وافی ، ج ۸، ص ۷۰۲) .

۳۹ - تقرب به وسیله رکوع و سجود

قال علی - علیه السلام -

تقرب الی الله سبحانه بالسجود و الرکوع و الخضوع لعظمته والخشوع

به وسیله سجده و رکوع و خضوع و خشوع در برابر عظمت خدا به او تقرب جوی . (غرر الحکم ، ص ۳۵۶) .

۴۰ – دعا کردن در رکوع و سجود

عن سعید بن یسار قال

قلت لابی عبدالله – علیه السلام – ادعوا و انا راکع او ساجد ؟ قال – علیه السلام – نعم ادع و انت ساجد فان اقرب ما یکون العبد الی الله و هو ساجد ، ادع الله لدنیاک و اخرتک

سعید بن یسار گوید از امام صادق (ع) پرسیدم در رکوع و سجده می توانم دعا کرده ، از خدا حاجت بخواهم ؟ حضرت فرمود آری ، به خصوص در حال سجده دعا کن ؛ زیرا سجده نزدیکترین حالت بنده به خداست و در سجده برای دنیا و آخرتت دعا کن . (میزان الحکمه ، ج ۴ ، ص ۳۸۱) .

۴۱ – رکوع و سجود کامل

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

فاذا هو اتم رکوعها و سجودها و اتم سهامها صعدت الی السماء لها نور یتلاءلؤ و فتحت لها ابواب السماء و تقول حافظت علی حفظک الله و تقول الملائکه صلی الله علی صاحب هذه الصلوه و اذا لم یتم سهامها صعدت و لها ظلمه و غلق ابواب السماء دونها و تقول ضیعتنی ضیعک الله و ضرب بها وجهه .

زمانی که نمازگزار رکوع و سجود نمازش را کامل به جا می آورد و قسمتهای نماز را که کامل کرد (این نماز) به آسمان صعود می کند ، در حالی که نور از او تلاءلؤ میکند و ابواب آسمان برای او گشوده می شود و (خطاب به او) می گوید مرا محافظت کردی خدایت محافظت کند و ملائکه گویند درود بر صاحب این نماز و زمانی که قسمتهای نماز کامل گزارده نشود (به آسمان) صعود می کند در حالی که تاریک

و ظلمـانی است وابواب آسـمان به رویش بسـته می شود (وخطـاب به نمازگزار) می گویـد ضایع کردی مرا ، خـدا تو را ضایع کند در این حال نماز را به چهره این نمازگزار می زنند . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۳) .

۴۲ – حرام شدن آتش بر جسم نمازگزار

قال الباقر – علیه السلام –

فما من مؤ من یوافق تلک الساعه ان یکون ساجـدا او راکعا او قائما الا حرم الله جسـده علی النار هیچ مؤ منی نیست که درچنین وقت نمـاز در حـال سـجود و یـا رکوع یا قیام باشـد ، مگر این که خـدا جمسـش را بر آتش حرام کرده است . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۷) .

۴۳ – رکوع و سجود به صورت نیکو

قال الصادق – علیه السلام –

اتقواالله واحسنوا الرکوع و السجود وکونوا اطوع عبادالله فانکم لن تنالو ولایتنا الا بالورع

از خـدا پروا کنیـد و رکوع و سـجود را نیکو به جای آوریـد ، و مطیع ترین بنـدگان خدا باشـید ، زیرا شـما ولایت ما را درنمی یابید ، مگر با ورع . (بحارالانوارت ج ۸۵ ، ص ۱۰۴) .

۴۴ – ذکر صلوات در رکوع و سجود

قال الباقر – علیه السلام –

من قال فی رکوعه و سجوده و قیامه (اللهم صل علی محمد و آله محمد) کتب الله له ذلک بمثل الرکوع و السجود والقیام

هرکس که در رکوع و سـجود قیام خود بگویـد (اللهم صل علی محمـد و آل محمـد) خداونـد متعال ثواب آن راماننـد ثواب رکوع و سجود وقیام برای او می نویسد . (ثواب الاعمال ، ص ۶۱) .

قال الرضا – علیه السلام –

ان رجلاـ من اصـحاب علی – علیه السـلام – یقال له قیس کان یصـلی فلما صـلی رکعه اقبل اسود قصار فی موضع السـجود فلما نحی جبینه عن موضعه تطوق الاسود فی عنقه ثم انساب فی قمیصه

مردی از اصـحاب علی (ع) که به او قیص می گفتند به نماز ایسـتاد وقتی رکعتی خواند ، ناگهان مار سـیاهی آمد ودر موضع سجـده قیس قرار گرفت قیس با بی توجهی کامل به رکوع و سـجود رفت وقتی پیشانی از موضع سـجده برداشت مار به گردن قیس پیچیـد سـپس از یقه وارد پیراهن او شـد ، ولی این بنـده صالـح خـدا که حقیقت نماز را دریافته بود به نمازش ادامه داد و آسیبی هم از مار ندید . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۶)

.

۴۵ – رکوع و سجود ناقص

قال الباقر – علیه السلام –

بینا رسول الله –صلی الله علیه وآله – جالس فی المسجد اذ دخل رجل فقام یصلی فلم یتم رکوعه ولاسجوده ، فقال رسول الله – صلی الله علیه وآله – نقر کنقر الغراب ، لئن مات هذا و هکذا صلاته لیموتن علی غیر دینی

رسول خدا –صلی الله علیه وآله – در مسجد نشسته بود مردی وارد گردید و به نماز و رکوع و سجود را به طور کامل انجام نداد پیامبر فرمود رکوع و سجود او) به نوک زدن کلاغ شبیه است اگر این مرد بمیرد و نمازش بدین شکل باشد ، به چیزی غیر از دین من مرده است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۱) .

۴۶ – اجتناب از فکر وخیال در رکوع و سجود

قال ادریس – علیه السلام –

اذا دخلتم فی الصلاه فاصرفوا لها خواطرکم و افکارکم و ادعواالله دعاء طاهرا متفرغا وسلوه مصالحکم و منافعکم بخضوع و خشوع و طاعه و استکانه و اذا رکعتم و سجدتم فابعدوا عن نفوسکم افکار الدنیا و هواجس السوء و افعال الشر ، و اعتقاد المکر ، و ماکل السحت ، و العدوان ، و الاحقاد ، واطرحوا ، بینکم ذلک کله

هرگاه به نماز وارد شدید ، خاطر و افکارتان را به نماز اختصاص دهید (و به چیزی غیر از نماز نیندیشید) و از خدا بخواهید و دعا کنید ، دعایی پاک در حالی که از همه چیز غیر از خدا فارغ باشید . و با خضوع و خشوع و اطاعت و استعانت مصالح و منافع خود را از خداوند در خواست نمایید و هنگام رکوع و سجود ، افکار دنیوی و خیالات باطل و

ناشایسته و زشتیها را از جانتان دور کنید عقیده ناسالم و مکارانه نداشته باشید . از غذای حرام بپرهیزید دشمنی وکینه توزی وحسد را از خود دور کنید تمام این بدیها و زشتیها را از خود دور کنید و دنبال خیالات باطل نروید . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۲) .

۴۷ – رکوع وسجود ناقص

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ولاصلاه لمن لایتم رکوعها و سجودها

نمازگزاری که رکوع و سجودش را ناقص انجام دهد ، آن نمازش ، نماز نیست . (بحارالانوار ، ج ۲۹ ، ص ۱۹۸) .

۴۸ – رکوع وسجده طولانی

قال الصادق – علیه السلام –

وعلیکم بطول الرکوع و السجود فان احدکم اذا طال الرکوع و السجود یهتف ابلیس من خلفه فقال یا ویلتاه ! اطاعوا و عصیت و سجدوا و ابیت

بر شما باد به طول رکوع و سجده ، که هرگاه یکی از شما رکوع و سجودش طول بکشد شیطان به دنبال او فریاد می زند وای بر من ! او اطاعت کرد و من معصیت کردم او سجده کرد و من سرباز زدم . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۹۹ ، مواعظ العددیه ، ص ۲۴۲) .

۴۹– رکوع و سجود بهترین عبادت

قال علی – علیه السلام –

نعم العباده السجود و الرکوع

سجود و رکوع در پیشگاه الهی ، خوب عبادتی است . (تصنیف غررالحکم ، ص ۱۷۵ ،) .

۵۰ – عادت به رکوع و سجود

قال الصادق – علیه السلام –

لاتنظروا الی طول رکوع الرجل و سجوده ، فان ذلک شی ء اعتاده فلو ترکه استوحش لذلک ولکن انظروا الی صدق حدیثه و اداء امانته

به رکوع و سجده های طولانی افراد نگاه نکنید ، زیرا ممکن است به آن عبادت کرده باشند ، و برای او یک امر عادی شده

باشد ؛ و اگر آن را ترک کنند وحشت کنند ، بلکه راستگویی و امانتداری او را بنگر تفسیر نورالثقلین ، ج ۱ ، ص ۴۹۶ ، ص ۱۰۵) .

۵۱ – تاءثیر طولانی رکوع و سجود

قال علی – علیه السلام –

لایقرب من الله سبحانه الاکثره السجود و الرکوع

چیزی جز کثرت سجود و رکوع ، شخص را به تقرب خداوند سبحان نرساند . (تصنیف غرر الحکم ، ص ۱۷۵) .

۵۲ – شرایط پنج گانه نماز

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

بنیت الصلاه علی اربعه اسهم ، سهم منها اسباغ الوصوء و سهم منها الرکوع و سهم منها السجود و سهم منها الخشوع ، و اذا لم یتم سهامها صعدت و لها ظلمه و غلقت ابواب السماء دونها ، و تقول ضیعتنی ضیعک الله ، و یضرب الله بها وجهه

نماز دارای چهار سهم است (و بدون اینها کامل نمی شود)

– وضوی کامل ساختن

– رکوع (با طماءنینه)

– سجود(با طماءنینه)

– و خشوع . . .

و چون یکی از این شرایط پنج گانه در نماز رعایت نشود ، این نماز ، تاریك و بی فروع به آسمان برده می شود و فرشتگان درهای آسمان را بر آن می بندند و نماز را به زمین باز می گردانند ، در این هنگام خطاب به صاحب خود می گوید مرا ضایع و تباه کردی ، خدای تو را تباه کند و سپس آن فرشته نماز را به صورت صاحبش می زند . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۶۴) .

۵۳ – رکوع و سجود صحیح

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اتانی جبرئیل من عندالله – تبارک و تعالی – فقال یا محمد ان الله – عزوجل – یقول انی افترضت علی امتک خمس صلوات من اوفی بهن علی وضوئهن و موافیهن و رکوعهن و سجودهن کان له بهن عند ان ادخله بهن الجنه ، و من لقینی قد انتقص من

ذلك شيئا فليس له عنى عهد ، ان شئت عذبته ، وان شئت رحمته

جبرئيل از سوى خداى بزرگ ، بر من فرود آمد و گفت اى محمد ! خداوند –

تبارك و تعالى – مى فرمايـد من بر امت تو پنج نماز واجب گردانيدم ، كه اگر كسـى آن ها را با وضو و وقت ركوع و سـجود درست ادا نمايد ، او را بر من پيمانى (حق)

است كه او را به بهشت برم و كسـى كه مرا ملاقات كنـد ، در حالى كه از اين شـرايط (نماز) چيزى كم باشـد ، مرا بااو پيمانى نيست و اگر خواسـتم ، او راعـذابش مى كنم ، و اگر خواسـتم ، او را مورد مهر خويش قرار مى دهم . (كنز العمال ، ج ۷ ، ص ۲۸۱ ، ج ۱۸۸۸۰) .

۵۴ – نتيجه ركوع و سجود مؤ من

قال رسول الله –صلى الله عليه وآله –

فما من مؤ من يوافق تلك الساعه ان يكون ساجدا او راكعا او قائما الا حرم الله جسده على النار

هر مؤ منى در حال ركوع يا سـجود يا قيام مشـغول باشد ، خداوند سبحان جسدش را بر آتش جهنم حرام مى گرداند . (وسائل الشيعه ، ج ۳ ، ص ۸) .

۵۵ – دورى از صفات رذيله در ركوع و سجود

فى صحف ادريس

اذا دخلتم فى الصـلاه فاصـرفوا لهـا خواطركم و افكـاركم و ادعواالله دعـاء طـاهرا متفرغـا و سـلوه مصالحكم و منافعكم بخضوع وخشوع و طاعه و اسـتكانه ، و اذا ركعتم و سـجدتم فابعدوا عن نفوسكم افكار الدنيا و هو اجس السوء ، و افعال الشر ، و اعتقاد المكر ، و ماءكل السحت ، و العدوان والاحقاد ، و اطرحوا بينكم ذلك كله

چون به نماز مى پردازيـد ، تمامى انديشه و فكرتان را متوجه آن كنيد و با فراغت بال (از امور دنيا) به درگاه خداوند دعا كنيد و با خضوع و خشوع ، فرمانبردارى و دل شكسـته آن كه مصـلحت شـما در آن از او بخواهيد و چون به ركوع و سجده رفتيد ، دنيا و دوستى ، كارهاى بشر ، انديشه فريب كارى ، حرام خوردن ، تعدى به ديگران و كينه را از خود دور كنيد (و بادلى پاك و فارغ از شر و كينه به درگاه خدا رويد) . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۳) .

۵۶ – رحمت خدا در ركوع و سجود

قال رسول الله –صلى الله عليه وآله –

اذاقام العبـد فى صـلاته ذر البر على راءسه ، حتى يركع ، فاذا ركع علته رحمه الله حتى يسـجد و الساجـد يسـجد على قـدمى الله فليساءل و ليرغب

آنگاه كه بنـده در نمازش برخيزد ، نيكى بر سـرش افشانده مى شود تا به ركوع برود و چون به ركوع رفت ، رحمت خدا او را

احاطه می کند تا به سجده برود و سجده کننده بر روی پاهای خداوند افتاده است از این رو ، باید از او بخواهد و به آنچه نزد او

است ، دل نبندد . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۲۸۹ ، ح ۱۸۹۲۴) .

۵۷- فلسفه ذکر رکوع و سجود

عن هشام بن الحکم عن ابی الحسن موسی - علیه السلام - قال

قلت له لای عله یقال فی الرکوع (سبحان ربی العظیم و بحمده) و یقال فی السجود (سبحان ربی الاعلی و بحمده) قال یا هشام ان الله لما اسری بالنبی صلی الله علیه وآله - و کان من ربه کقاب قوسین او ادنی رفع له حجاب من حجبه فکبر رسول الله - صلی الله علیه وآله - سبعا حتی رفع له سبح حجب ، فلما ذکر ما راءی من عظمه الله ارتعدت فرائضه فانبرک علی رکبتیه و اخذ یقول (سبحان ربی العظیم وبحمده) فلما اعتدل من رکوعه قائما و نظر الیه فی موضع اعلی من ذلک الموضع خر علی وجهه و جعل یقول (سبحان ربی الاعلی و بحمده) فلما قال سبع مرات سکن ذلک الرعب فلذلک جرت به السنه

هشام بن حکم از امام موسی کاظم (ع) پرسید چرا در رکوع (سبحان ربی العظیم و بحمده) و در سجده (سبحان ربی الاعلی و بحمده) گفته می شود ؟ فرمود ای هشام ! چون خدای تبارک و تعالی پیامبر (ص) رابه معراج برد و آن حضرت به پروردگارش به اندازه (قاب قوسین او ادنی) نزدیک گشت حجابی از حجابهایش را از پیش او به کنار زد و از این رو ، رسول خدا (ص) هفت تکبیر گفت تا اینکه هفت حجاب به کنار رفت . پس از آن که این دیدنی ها در ذهن پیامبر (ص) یادآوری

شد ، رگهای گردنش به لرزه افتاد و دست ها را به زانو گذاشت و شروع کرد به گفتن (سبحان ربی العظیم و بحمده) وقتی از حالت رکوع برخاست و نگاه کرد و به جایگاه بالاتری از آنچه دیده بود نگریست روی زمین افتاد و گفت (سبحان ربی الاعلی و بحمده) وقتی این جملات را هفت بار تکرار کرد ، حالت رعب از او برطرف گردید از این رو ، سنت بر این جاری شد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۳) .

۵۸ – علت تسبیح در رکوع و سجود

قال الرضا – علیه السلام –

فان قال فلم جعل التسبیح فی الرکوع و السجود قیل لعلل منها ان یکون العبد مع خضوعه و خشوعه و تعبده و تورعه و استکانته و تذله و تواضعه و تقربه الی ربه مقدسا له ممجدا مسبحا معظما شاکرا لخالقه و رازقه ، فلا یذهب به الفکر و الامانی الی غیر الله

اگر کسی بگوید چرا دستور تسبیح در رکوع و سجود داده شده ؟ در پاسخ گفته می شود علتهایی دارد ، از جمله این که بنده در برابر خدا ، خضوع و خشوع و تعبد و ورع و آرامش و خواری و فروتنی نماید و تقربش به سوی خدا باشد ، و او را تقدیس و تسبیح و تمجید و تعظیم نماید ، وسپاسگزار آفریننده و روزی دهنده خود باشد و اندیشه و فکر و آرزوهایش وی را به سوی غیر خدا نکشاند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۱) .

۵۹ – گفتن ذکر رکوع و سجود از آیه قرآن

قال الصادق – علیه السلام –

سبح فی رکوعک ثلاثا تقول (سبحان ربی العظیم و بحمده) ثلاث مرات ، و فی السجود ثلاث مرات (سبحان ربی الاعلی و بحمده) لاءن الله – عزوجل – لما انزل علی نبیه (فسبح باسم ربک العظیم) قال النبی –صلی الله علیه وآله – اجعلو فی رکوعکم ، فلما انزل الله (سبح اسم ربک الاعلی) قال اجعلوها فی سجودکم فان قلت (سبحان الله سبحان الله) اجزاک و تسبیحه ، واحده تجزی للمعتل و المریض والمستعجل

در رکوعت سه بار خدا را چنین بگو (سبحان ربی العظیم وبحمده) و در سجده سه بار (سبحان

ربی الاعلی و بحمـده) زیرا وقتی خداونـد بر پیامبرش آیه (فسـبح باسم ربک العظیم) را نازل فرمود پیامبر (ص) فرمود آن را در سجده بگوییـد و وقتی (سـبح اسم ربـک الاـعلی) را نـازل کرد ، پیامبر دسـتور داد آن را در سـجده بگوییـد و اگر بگویی (سـبحان الله سبحان الله سبحان الله ،) کافی است و یک تسبیح برای شخص معذور و بیمار و کسی که عجله دارد ، کفایت می کند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۱۶) .

۶۰ – مراقبت از رکوع و سجود

کتب امیرالمؤ منین – علیه السلام – الی محمد بن ابی بکر

انظر رکوعک وسجودک ، فان النبی –صلی الله علیه وآله – کان اتم الناس صلاه و احفظهم لها وکان اذا رکع قال (سبحان ربی العظیم و بحمده) ثلاث مرات و اذا رفع صلبه قال (سمع الله لمن حمده اللهم لک الحمد مل ء سمواتک و مل ء ارضک و مل ء من شئت من شی ء) فاذا سجد قال (سبحان ربی الاعلی و بحمده) ثلاث مرات

امـام علی (ع) به محمـد بن ابوبکر نوشت به رکوع و سـجودت بنگر و مراقب آن باش زیرا پیامبر (ص) بهتر از همه مردم نماز را به اتمـام می رسانـد وآن را حفـظ می رکرد و وقـتی به رکوع می رفت سه بـار می گفت (سـبحان ربی العظیم و بحمـده) و وقتی که از رکوع برمی خـاست ، می گفت (سـمع الله لمن حمـده ، الله لک الحمـد مل ء سـمواتک و مل ء ارضک و مل ء ما شئت من شی ء) (خداوند می

شنود کسی را که او را ستایش می کند . خدایا ! به اندازه ظرفیت آسمانهایت و زمین ، و به اندازه ظرفیت هرچه می خواهی ، تو را سپاس) و وقتی به سجده می رفت ، سه بار میگفت (سبحان ربی الاعلی و بحمده) . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۰۴) .

۶۱ - رکوع و سجود امام صادق - علیه السلام -

روی ابان بن تغلب

انه عد علی الصادق - علیه السلام - فی الرکوع و السجود ستین تسبیحه

ابان بن تغلب تسبیح امام صادق (ع) را در رکوع و سجودش شماره کرد ، که شصت تسبیح بود . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۰۹) .

۶۲ - رکوع و سجود صحیح و کامل

قال الصادق - علیه السلام -

اذا احسن المؤ من عمله ضاعف الله عمله لکل حسنه سبع مائه و ذلک قول الله تبارک و تعالی (والله یضاعف لمن یشاء) فاءحسنوا اعمالکم التی تعملونها لثواب الله ، فقلت له و ما الاحسان ؟ قال فقال اذا صلیت فاحسن رکوعک و سجودک و اذا صمت فتوق کل ما فیه فساد صومک و اذا حججت فتوق ما یحرم علیک فی حجک و عمرتک قال و کل عمل تعمله فلیکن نقیا من الدنس

آنگاه که مؤ من عملش را درست به جای آورد ، خداوند عمل او را چند برابر می کند و برای هر حسنه ای هفتصد برابر پاداش می دهد ، چرا ، که خداوند فرمود (و خداوند برای هر کسی که بخواهد می افزاید) پس اعمالی که برای پاداش خدا انجام می دهید ، درست به جای آورید ، راوی گوید پرسیدم احسان چیست ؟ فرمود هنگامی که نماز می خوانی ، رکوع و سجود را درست انجام بده ، و وقتی روزه می گیری ، از هر چیزی که آن را تباه می سازد ، خود را نگاه دار ، و هنگامی که حج می گزاری ، از هر چیزی که در حج وعمره بر تو حرام است پرهیز کن ، و در ادامه نیز فرمود هر عملی

که انجام می دهی ، باید از هر پلیدی پاک بماند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۶) .

۶۳ - تعداد تسبیح در رکوع و سجود

قال الصادق - علیه السلام -

اقل ما یجب من التسبیح فی الرکوع و السجود فثلاث تسبیحات لابد منها یکون فی خمس صلوات مائه و ثلاث وخمسون تسبیحه ففی الظهر ست و ثلاثون ، و فی العصر ست و ثلاثون و فی المغرب سبع و عشرون و فی المعتمه ست و ثلاثون و فی الفجر ثمان عشره

کمترین چیزی که در تسبیح رکوع و سجود لازم است گفتن سه بار ، تسبیح است و باید آنها را گفت که در پنج نماز ، یک صد و پنچاه و سه تسبیح گفته می شود . پس در نماز ظهر ، سی و شش و در نماز عصر سی و شش و در نماز مغرب ، بیست و هفت در نماز عشاء ، سی و شش و در نماز صبح ، هیجده بار گفته خواهد شد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۷) .

۶۴- دست برنداشتن از موضع رکوع و سجود

عن علی بن جعفر عن اخیه موسی بن جعفر - علیه السلام -

ساءلته عن الرجل یکون راکعا اوساجدا فیحکه جسده هل یصلح له ان یرکع یده من رکوعه او سجوده فیحکه مما حکه ؟ قال لا باءس ، اذا شق علیه ، و البصر الی ان یفرغ افضل

کسی در حال رکوع یا سجود بعضی از جاهای بدنش می خارد ، آیا درست است که دستش را از رکوع یا سجود ، بردارد و همان محل را بخارد ؟ فرمود اشکالی ندارد ، وقتی که بر او سخت است ولی اگر صبر کند ، تا از آن فارغ شود ، بهتر است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۹) .

۶۵ - سیره امام صادق (ع) در رکوع و سجود

روی معاویه بن وهب قال

راءیت اباعبدالله - علیه السلام - یرفع یدیه اذا رکع و اذا رفع راءسه من الرکوع و اذا سجد و اذا رفع راءسه من السجود ، و اذا اراد السجود للثانید و روی ابن مسکان عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال یرفع یدیه کلما اهوی الی الرکوع و السجود و کلما رفع راءسه من رکوع و سجود و قال هی العبودیه

معاویه بن وهب گوید امام صادق (ع) رادیدم که دستها را هنگامی که به رکوع می رود و سر بر می دارد و موقعی که به سجده می رود و هنگامی که از سجده سر برمیدارد و آنگاه که به سجده دوم می رود ، بلند می کند و ابن مسکان از امام صادق (ع) روایت کرده که فرمود هروقت نمازگزار به رکوع و سجود می رود و هنگامی که از رکوع و

سجود سر برمیدارد ، دستها را بلند کند . و بعد فرمود این بندگی است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۴) .

۶۶ - تاءثیر رکوع و سجود طولانی

عن ابی اسامه قال سمعت اباعبدالله - علیه السلام - یقول

علیکم بتقوی الله و الورع ، والاجتهاد ، و صدق الحدیث و اداء الامانه و حسن الجوار ، و کونوا دعاه الی انفسکم بغیر السنتکم و کونوا زینا ولاتکونوا شینا ، و علکم بطول السجود و الرکوع فان احدکم اذا اطال الرکوع و السجود ، یهتف ابلیس من خلفه وقال یا ویلتاه اطاعوا و عصیت و سجدوا و ابیت

ابو اسامه گوید از امام صادق (ع) شنیدم که می فرمود بر شما باد به تقوای الهی و ورع و اجتهاد و درستی در گفتار وادای امانت وحسن همجواری مردم را به غیر زبان (و یا عمل) به سوی خود بخوانید و زینت ما باشید و ننگ ما نباشید . سجده و رکوع را طولانی کنید که هرگاه یکی از شما رکوع و سجود را طولانی کند ، ابلیس از پشت سرش فریاد می زند ای وای بر من ! اینان اطاعت کردند و من گناه کردم و سجده کردند و من نکردم . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۶) .

۶۷ - توقف زیاد در رکوع و سجود

قلت لاءبی جعفر - علیه السلام -

ایهما افضل فی الصلاه کثره القراءه اوطول البث فی الرکوع و السجود ؟ قال فقال کثره اللبث فی الرکوع و السجود فی الصلاه افضل ، اما تسمع لقول الله تعالی (فاقرؤ ا ما تیسر منه و اقیموا الصلاه) انما عنی باقامه الصلاه طول البث فی الرکوع و السجود ، قلت فاءیهما افضل کثره القراءه او کثره الدعا ؟ فقال الدعاء افضل ، اما تسمع لقول الله لنبیه صلی الله علیه وآله - (قل

یعبؤ بکم ربی لولا دعاؤ کم)

ابوجعفر (ع) را گفتم کدام یک در نماز بهتر است زیاد خواندن قرآن یا افزودن زمان رکوع و سجود ؟ فرمود توقف زیاد در رکوع و سجود نماز بهتر است ، مگر قول خدای بزرگ را نشنیده ای که فرمود (هرآنچه از آن برایتان میسر بود ، بخوانید و نماز را به پای دارید) که منظور از اقامه نماز طول دادن به رکوع و سجود است (راوی گوید) پرسیدم کدامیک افضل است کثرت خواندن قرآن یا دعاء ؟ آن حضرت فرمود کثرت دعا بهرت است مگر ، قول خدا را خطاب به پیامبرش نشنیده ای که فرمود (ای پیامبر ! به آنان بگو اگر دعای شما نبود ، خداوند چه عنایتی به شما داشت ؟) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۷) .

۶۸ - سه تسبیح در رکوع و سجود

عن اسحاق بن عمار قال

سمعت اباعبدالله - علیه السلام - یعظ اهله و نساءه و هو یقول لهن لاتقلن فی رکوعکن و سجودکن اقل من ثلاث تسبیحات فانکن ان فعلتن لم یکن احسن عملا منکن

اسحاق بن عمار می گوید در حالی که امام صادق (ع) کسان و همسران خود راموعظه می کرد ، شنیدم ، که به آنان فرمود کمتر از سه تسبیح در رکوع و سجودتان نگویید ، و اگر چنین است (کمتر بگویید) کار خوبی از سوی شما انجام نشده (کنایه از آیه قرآن است که می فرماید (احسن عملا)) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۲۰) .

فصل سی و دوم ارکان نماز سجده

آیات

۱ - سجده آسمان و زمین

ولله یسجده من فی السموات و الارض طوعا وکرها و ضلالهم بالغدو و الاصال

همه آنها که در آسمانه و زمین هستند از روی اطاعت یا اکراه و همچنین سایه های آنها هر صبح و عصر برای خدا سجده می کنند . (سوره رعد ، آیه ۱۵) .

۲ - سجده فقط در مقابل خداوند

ومن آیاته اللیل و النهار و الشمس و القمر لاتسجدوا للشمس ولاالقمر واسجدوا الله الذی خلقهن ان کنتم ایاه تعبدون

و از جمله آیات قدرت الهی ، خلقت شب و روز و خورشید و ماه است و نباید هرگز پیش خورشید ، و ماه سجده برید (که مخلوقی مانند شما هستند) بلکه اگر به حقیقت خدا را بپرستید خدایی را که خورشید و ماه آفریده است سجده و پرستش کنید (اینجا سجده واجب است) . (سوره فصلت ، آیه ۳۷) .

۳ – سجده برای خداوند

الایسجدوا لله الذی یخرج الخب ء فی السموات والارض و یعلم ما تخفون و تعلنون

چرا برای خداوند سجده نمی کنند که آنچه در آسمانها و زمین پنهان است خارج می کند ؟ و آنچه را مخفی می کنید وآشکار نمی سازید ، می داند ؟ (سوره نمل ، آیه ۲۵) .

۴ – سجده برخاک

قل امنوا به او لاتؤ منوا ان الذین اوتوا العلم من قبله اذا یتلی علیهم یخرون للاذقان سجدا

بگو چه شما ایمان بیاورید و چه نیاورید ، آنها که پیش از این علم و دانش به آنان داده شده هنگامی که (این ایات) بر آنها خوانده می شود به خاک می افتند و سجده می کنند . (سوره اسراء ، آیه ۱۰۷) .

۵ – سجده همه خلایق

الم تر ان الله یسجد له من فی السموات و من فی الارض و الشمس و القمر و النجوم والجبال والشجر و الدواب و کثیر من الناس و کثیر حق علیه العذاب

آیا ندیدی که سجده می کنند برای خداوند تمام کسانی که در آسمانها و زمین هستند و همچنین خورشید و ماه و ستارگان وکوهها و درختان وجنبندگان ، وبسیاری از مردم امام بسیاری ابا دارند و فرمان عذاب درباره آنها حتمی است . (سوره حج ، آیه ۱۹) .

۶ – مساجد از آن خداست

ان السماجد لله فلا تدعوا مع الله احدا

و این که مساجد از آن خدا است ، در این مساجد احدی را با خدا نخوانید . (سوره جن ، آیه ۱۸) .

۷ – سجده فرشتگان

ولله یسجد ما فی السموات و ما فی الارض من دابه و الملائکه و هم لایستکبرون

(نه تنها سایه ها بلکه) تمام آنچه در آسمانها و در زمین از جنبندگان وجود دارد و همچنین فرشتگان برای خدا سجده می کنند و هیچ گونه تکبری نمی ورزند . (سوره نحل ، آیه ۴۹) .

۸ – شاهد اعمال

الذی یریک حین تقوم ، و تقبلک فی الساجدین

همان کسی که تو را به هنگامی که (برای عبادت) برمی خیزی ، می بیند و حرکت تو را در میان سجده کنندگان مشاهده می کند . (سوره شعراء ، آیات ۲۱۹ و ۲۱۸) .

۹ – سجده و پرستش برای خدا

فاسجدوا لله و اعبدوا

برای خدا سجده کنید و او را پرستش نمایید . (سوره نجم ، آیه ۶۲) .

۱۰ – سجده و دوری از تکبر

انما یؤ من بایاتنا الذین ذکروا بها خروا سجدا و سبحوا بحمدربهم و هم لا یستکبرون

تنها کسانی به آیات ما ایمان می آورند که هروقت این آیات به آنها یادآوری شود به سجده می افتد و تسبیح و حمد پروردگارشان را به جای می آورند و تکبر نمی کنند . (سوره سجده ، آیه ۱۵) .

۱۱ – سجده خاضعانه مخلوقات

اولم یروا الی ما خلق الله من شی ء یتفیؤ ا ضلاله عن الیمین و الشمائل سجدا لله و هم داخرون

آیا آنها مخلوقات خدا را ندیدند ، که چگونه سایه هایشان از راست و چپ حرکت کردند و با خضوع برای خدا سجده می کنند . (سوره نحل ، آیه ۴۸) .

۱۲ – سجده پیامبر (ص) و یارانش

محمدرسول الله –صلی الله علیه وآله – و الذین معه اشداء علی الکفار رحماء بینهم تریهم رکعا سجدا یبتغون فضلا من الله و رضوانا سیماهم فی وجوههم من اثر السجود

محمد فرستاده خدا است و کسانی که با او هستند در برابر کفار سر سخت و شدید و در میان خود مهربانند ، پیوسته آنها را در حال رکوع و سجود می بینی ، آنها همواره فضل خدا ورضای او را می طلبند ، نشانه آنها در صورتشان از اثر سجده نمایان است . (سوره فتح ، ایه ۲۹) .

۱۳ – سجده برای خداوند رحمان

و اذا قیل لهم اسجدوا للرحمن قالو و ما الرحمن انسجد لما تاءمرنا و زادهم نفورا

و وقتی که به آن ها گفته شود برای خداوند رحمان سجده کنید می گویند رحمان چیست ؟ ! (ما اصلا رحمان را نمی شناسیم) ما برای چیزی سجده کنیم که تو به ما دستور می دهی (این سخن را می گویند) و بر نفرشتان افزوده می شود ! (سوره فرقان

، آیه ۶۰) .

۱۴ – سجده ورستگاری

یا ایهاالذین امنوا ارکعوا و اسجدوا و اعبدوا ربکم و افعلوا الخیر لعلکم تفلحون

ای اهل ایمان ! در برابر خدا رکوع و سجود به جای آرید و حضرتش را در تمامی شئون حیات بنده و فرمانبردار باشید و هرکار خیری را انجام دهید تا به رستگایر و فلاح و پیروزی و نجات برسید . (سوره حج ، آیه ۷۷) .

۱۵ – مخالفت ابلیس از سجده بر آدم

واذا قلنا للملائکه اسجدوا لادم فسجدوا الا ابلیس ابی و استکبر و کان من الکافرین

وهنگامی که به فرشتگان گفتیم برای آدم سجده و خضوع کنید ، همگی سجده کردند جز شیطان ، که سرباز زدند و تکبر ورزید ، (و به خاطر نافرمانی و تکبر) ازکافران شد . (سروه بقره ، آیه ۳۴) .

۱۶ – اثر سجده

واسجد و اقترب

سجده نما و به خدا تقرب جوی . (سوره علق ، آیه ۱۹) .

۱۷ – حضرت مریم (س) و سجده برای خداوند

یا مریم اقتنی لربک و اسجدی و ارکعی مع الراکعین

ای مریم فرمانبردار خدا باش و سجده برای حضرت حق به جای آر و با اهل رکوع و عبادت به رکوع و بندگی برای پرروردگارت برخیز . (سوره آل عمران ، آیه ۴۳) .

۱۸ – سجده در دل شب

والذین یبیتون لربهم سجدا و قیاما

کسانی که شب را برای پروردگارشان در حال سجده و قیام بیتوته می کنند . (سوره فرقان ، آیه ۶۴) .

۱۹ – تسبیح و سجده برای خدا در شب

و من اللیل فاسجد له و سبحه لیلا طویلا

و در شبانگاه برای او سجده کن ، و مقداری طولانی از شب او را تسبیح گوی . (سوره دهر ، آیه ۲۶) .

۲۰ – قال الصادق – علیه السلام –

السجود منتهی العباده من بنی آدم

سجده ، نهایت عبادت فرزندان آدم است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۴) .

۲۱ – سجده در خلوت

قال الصادق – علیه السلام –

ان العبد اذا اطال السجود حیث لایراه احد ، ثال الشیطان واویلاه اطاعوا و عصیت و سجدوا و ابیت

چون بنده ای در جایی که کسی او را نبیند ، سجده خود را طولانی کند ، شیطان می گوید وای بر من ! زیرا اینان فرمان حق بردند و من عصیان ورزیدم ، و اینها سر بر سجده نهاده و من سرپیچی کردم . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۳) .

۲۲ – نورانیت به وسیله سجده

قال الصادق – علیه السلام –

وجدت النور فی البکاء و السجده

نورانیت (دل و صورت) را در گریه و سجده (برای خدا)یافتم . (اسرار الصلوه ، ص ۴۲۹ ، چاپ بیروت) .

۲۳ – تفسیر سجود

سئل امیرالمؤ منین – علیه السلام – عن معنی السجود ، فقال

معناه منها خلقتنی یعنی من التراب ، و رفع راءسک من السجود معناه منها اخرجتنی و السجده الثانیه و الیها تعیدنی ، ورفع راءسک من السجده الثانیه و منها تخرجنی تاره اخری و معنی قوله سبحانه ربی الاعلی فسبحان انفه لله ربی و خالقی ، والاعلی ای علا و ارتفع فی سماواته حتی صار العباد کلهم دونه وقهرهم بعزته و من عنده التدبیر و الیه تعرج المعارج

از امیرالمؤ منین (ع) معنی و تفسیر سجود را پرسیدند ، حضرت فرمود معنای سجود این است که خدایا ! مرا از خاک آفریدی و چون سر از سجده برداری ، بدین معنا است که مرا از بین برانگیختی و چون مجددا سر به سجده نهی ، یعنی این که دوباره مرا به زمین باز خواهی گرداند و سر برداشتن از سجده دوم یعن یاین که مرا مجددا از زمین برمی انگیزی و معنای (سبحان ربی الاعلی) چنین است خداوند خالق و پروردگار من منزه است از صفات ناپسند و او در ملکوت خود علو و رفعت دارد ، تاجایی که بندگان همگی تحت امر و مقهور عزت اویند و اوست که تدبیر امور بندگان ، آسمان و زمین می کند و همه به

سوی او عروج و پرواز می کنند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۳

، و ۱۳۹) .

۲۴ - طولانی کردن سجده

قال علی - علیه السلام -

اطیلوا السجود فما من عمل اشد علی ابلی من ان یری ابن ادم ساجدا لانه امر بالسجود فعصی

سجده را طولانی کنید که هیچ عملی بر ابلیس گرانتر از این نیست که انسان را در حال سجده ببینید ، زیرا خداوند او را امر به سجده کرد و او سر برتافت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۱) .

۲۵ - سنت توابین

قال الصادق - علیه السلام -

علیک بطول السجود فان ذلک من سنن الاوابین

سجده راطولانی کن ، زیرا طولانی کردن سجده سنت اوابین (بسیار توبه کنندگان) است .

(بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۲) .

۲۶ - ضمانت بهشت

ان قوما اتورسول الله -صلی الله علیه وآله - فقالوا

یا رسول الله ! اضنم لنا علی ربک الجنه ، قال فقال علی ان تعینونی بطول السجود

گروهی نزد پیامبر خدا (ص) آمدند و عرضه داشتند یا رسول الله ! بهشت را برای ما ضمانت کن . حضرت فرمود شما با سجده های طولانی مرا در این کار یاری کنید . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۴) .

۲۷ - قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا اردت ان یحشرک الله - عزوجل - معی فاطل السجود بین یدی الله الواحد القهار

چون خواهی که خداوند تو را بامن محشور گرداند ، در پیشگاه حق تعالی سجده هایت را طولانی کن . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۴) .

۲۸ - پاداش هر سجده

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اعلم انک لاتسجدوا لله سجده الا رفع الله لک بها درجه وحط عنک بها خطیئه

بدان که هرگاه خدا را یک بار سجده کنی ، خداوند برای آن سجده یک درجه بر مقامت بیفزاید وگناهی از تو بیامرزد . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۲۸۵ ، ح ۱۸۸۹۹) .

۲۹ – بالا رفتن مقام در بهشت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اکثروا من السجود فانه لیس من مسلم یسجد لله تعالی سجده الا رفعه الله بها درجه فی الجنه ، و حط عنه بها خطیئه

بسیار سجده کن که هرگاه مسلمانی خدای بزرگ را سجده کند ، خداوند به پاداش ان سجده مقامش را در بهشت بالا می برد و یک گناهش را می آمرزد . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۲۸۶ ، ص ۱۸۹۰۳) .

۳۰ – اثر سجده بر پیشانی

قال علی – علیه السلام –

انی لاکره للرجل ان تری جبهته جلحاء لیس فیها شی ء من اثر السجود

من دوست ندارم برای مردی که پیشانی اش صاف باشد و اثر سجود(حالت برآمدگی که از کثرت سجود ظاهر می شود) بر آن ندیده نمی شود . (بحارالانوار ، ج ۷۱ ، ص ۳۴۵) .

۳۱ – ریزش گناهان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان العبد اذا قام یصلی اتی بذنوبه کلها ، فوضعت علی راءسه و عاتقه فکلما رکع او سجد تساقطعت عنه

هرگاه بنده ای به نماز می ایستد ، گناهانش بر سر و گردنش نهاده می شوند و هر بار که او رکوع و سجود کند به همان اندازه از گناهانش کاسته می شود . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۲۸۷ ، ح ۱۸۹۰۸) .

۳۲ – حرام بودن آتش بر جایگاه سجده

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

تاءکل النار ابن آدم الا اثر السجود ، حرم الله – عزوجل – علی النار ، ان تاءکل اثر السجود

آتش (دوزخ) تمام اعضای فرزنـد آدم را می خورند ، مگر جایگاه سجده ها را که خداوند - تبارک و تعالی - بزرگ آن را بر آتش حرام کرده است . (کنزالعمال ت ج ۷، ص ۲۸۷ ، ح ۱۸۹۱۱) .

۳۳ - محبوب ترین حالات نزد خدا

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ما من حاله یکون علیها العبد احب الی الله تعالی من ان یراه ساجدا یعفر وجهه فی التراب

هیچ حالتی از بنده ، نزد خدای تعالی ، محبوب تر از این نیست که بنده رادر حال سجده (و در حالی که صورتش را بر خاک گذاشته است) ببیند . (کنزالعمالت ج ۷، ص ۲۹۰ ، ص ۱۸۹۲۸) .

۳۴ - اعطای درجه و آمرزش گناهان

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ما من عبد یسجد الله سجده الا رفعه الله تعالی له بها درجه ، و حط عنه بها خطیئه

هرگاه بنده ای خدا را سجده کند ، خداوند به پاداش آن سجده درجه ای به او عطا کرده و گناهی از او می آمرزد .

۳۵ - پالایندگی سجده

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا سجد العبد طهر سجوده ما تحت جبهته الی سبع ارضین

آنگاه کـه بنـه به سجده می رود سجده اش از زیر پیشانی تـا هفت طبقه از زمین را پـاک می گردانـد . (این مطلب اشاره به عظمت نماز و پالایندگی آن دارد) . (کنزالعمال ، ج ۷، ص ۲۹۱ ، ح ۱۸۹۳۴) .

۳۶ - بر سجده خود بیفیزایید

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ما من عبد یسجد لله سجده الا کتب الله له بها حسنه و حط عنه بها سیئه و رفع له بها درجه فاستکثروا من السجود

هیـچ بنـده ای نیست که برای خـدا سـجده کند ، مگر این که خداوند به واسطه آن حسـنه ای برایش می نویسد و گناهی از او محو می کند و درجه ای بر مقام او می افزاید پس برسجده خود بیفزایید . (کنزالعمال ، ج ۷، ص ۲۹۳ ، ح ۱۸۹۴۰) .

۳۷ - سجده طولانی و وعده بهشت

مر بـالنبی –صـلی الله علیه وآله – رجل و هو یعالـج بعض حجراته فقال یا رسولا الله ! الا اکفیک ؟ فقال شاءنک فلما فرغ قال له رسول الله –صـلی الله علیه وآله – حاجتـک ؟ قال الجنه فاطرق رسول الله –صـلی الله علیه وآله – ثم قال نعم ، فلما ولی قال له یا عبدالله ! اعنا بطول السجود

رسول خـدا –صـلی الله علیه وآله – مشـغول تعمیر یکی از اتاقهـایش بود . رهگـذری بر اوگـذشت و عرض کرد یا رسول الله – صلی الله علیه وآله – اجـازه می دهیـد شـما رادر این کـار یـاری کنم ؟ پیـامبر (ص) فرمود اختیار با خودت هست و آن مرد به کمـک پیامبر (ص) شـتافت هنگامی که از کار دست مکثی کرد وسـپس به او قول بهشت داد وچون مرد به راه افتاد فرمود ای بنده خدا ! ما رادر تحقق این وعده ، با سجده های طولانی ات کمک کن . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۵) .

۳۸ – نزدیکی به خدا با سجده های پنهان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ما تقرب العبد الی الله بشی ء افضل من سجود خفی

هیچ بنده ای به خدایش به چیزی بهتر از سجده پنهانی نزدیک نشده است . (المحجُه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۵) .

۳۹ – مدت سجده امام کاظم (ع)

کام موسی بن جعفر – علیه السلام – یسجد بعد ما یصلی فلا یرفع راءسه حتی یتعالی النهار

امام موسـی کاظم (ع) بعد از نماز صـبح به سر سـجده می گذارد و تا برآمدن خورشـید در میان آسـمان سر از سجده برنمی داشت . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۵) .

۴۰ – سجده شکر برای هر نعمت

قال الصادق – علیه السلام –

ان رسول الله –صلی الله علیه وآله – کان فی سفر یسیر علی ناقه له اذ نزل فسجد خمس سجدات فلما رکب قالوا یارسول الله ! انا راءینا صـنعت شـیئا لم تصـنعه فقال صـلی الله علیه وآله – نعم ، اسـتقبلنی جبرئیل فبشرنی ببشارت من الله فسجدت لله شکرا لکل بشری سجده

در سـفر رسول خدا (ص) سوار شتری بود که ناگهان پیاده شد و پنج سـجده به جای آورد و سـپس سوار مرکب شد اصحاب علت این کار را پرسیدند آن حضرت فرمود جبرئیل بر من نازل شد و مرا پنج بشارت داد و من به شکرانه هر بشارتی سجده ای به جا آوردم . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۶) .

۴۱ – سجده با علاقه

قال الباقر – علیه السلام –

اما من یسجد من اهل السموات طوعا فالملائکه یسجدون لله طوعا و من یسجد من اهل الارض فمن ولد فی الاسلام فهو یسجد له طوعا امام من یسجد له کرها فمن جبرعلی الاسلام ، و اما من لم یسجد فظله یسجد بالغداه و العشی

اما کسانی از اهل آسمانها با رغبت سجده می کنند فرشتگانند که خدا را با رغبت سجده می کنند و از اهل زمین کسانی هستند که در اسلام متولد شده اند و با علاقه سجده می کنند و اما کسانی که به طور اکراه واجبار سجده می کنند ، کسانی هستند که مجبور به پذیرش اسلام شده اند و اما کسانی که سجده نمی کنند ، سایه آن صبح و شام خداوند را سجده میکند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۲۴) .

۴۲ – سجده برای نعمتهای الهی

عن هشام بن احمر قال

کنت اسیر مع ابی الحسن – علیه السلام – فی بعض اطراف المدینه اذ ثنی رجله عن دابته فخر ساجدا فاطال ثم رفع راءسه و رکب دابته فقلت جعلت فداک قد اطلت السجود ؟ فقال انی ذکرت نعمه انعم الله بها علی فاحببت ان اشکر ربی

هشام بن احمر یم گوید در اطراف مدینه و در محضر امام کاظم (ع) بودیم که ناگهان امام از مرکب پیاده شده و سجده ای طولانی گزارد . چون سر برداشت و سوار شد ، از علت این سجده جویا شدیم ، حضرت فرمود یکی از نعمت های خدا را در حق خود به یاد آوردم و خواستم پروردگارم را شکر نمایم . (محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۶) .

۴۳ – ریزش گناهان با سجده فراوان

جاء رجل الی رسول الله –صلی الله علیه وآله – فقال یا رسول الله ! کثرت ذنوبی وضعف عملی . فقال رسول الله –صلی الله علیه وآله – اکثر السجود فانه یحط الذنوب کما تحط الریح ورق الشجر

مردی خدمت رسول خدا –صلی الله علیه وآله – رسید و از زیادی گناه و کمی عمل صالح شکایت کرد آن حضرت فرمود زیاد سجده به جای آور ، زیرا سجده گناهان را می ریزید ، همچنان که باد برگ درختان را . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۷۶) .

۴۴ – اعضای بدن هنگام سجده

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

السجود علی سبعه اعضاء ، الوجه ، و الیدین ، و الرکبتین ، و الرجلین

سجده با هفت عضو صورت می گیرد ، صورت ، دو دست ، دو زانو ، و دو پا . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۲۸) .

۴۵ – سجده بعد از نماز مغرب

قال الصادق – علیه السلام –

یستجب الدعاء فی اربعه مواطن فی الوتر و بعد الفجر ، و بعد الظهر ، و بعد المغرب ، و فی روایه یسجد بعد المغرب و یدعو ، فی سجوده

دعا در چهار جامستحب است در نماز وتر ، بعد از فجر ، بعد از نماز ظهر و مغرب . در روایتی آمده که پس از نماز مغرب ، انسان به سجده رود و در سجده اش دعا بخواند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۲۴) .

۴۶ – دعا بسیار در سجده

قال رسول الله –صلى الله عليه وآله –

فاما الركوع فعظموا الله فيه ، و اما السجود فاءكثروا فيها الدعاء و انه قمن ان يستجاب لكم

من از خواندن قرآن در ركوع و سجود نهى شده ام ، پس در ركوع ، خدا را با عظمت ذكر كنيد ، و اما در سجده ، بسيار دعا كنيد ، زيرا سزاوار است كه دعايتان مستجاب شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۶) .

۴۷ – جايگاه سجده

قال الصادق – عليه السلام –

لايسجد الا على الارض او ما انبتت الارض الا الماءكول و القطن والكتان

سجده درست نيست ، مگر بر زمين يا بر چيزهايى كه از زمين مى رويد ، جز خوردنى ها و پنبه و كتان . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۸۵) .

۴۸ – علت چهار سجده

عن على بن ابى حمزه ، عن ابى بصير قال

قلت لابى عبدالله – عليه السلام – لم صارت الصلاه ركعتين و اربع سجدات ؟ قال لاءن ركعه من قيام بركعتين من جلوس

ابوبصير مى گويد كه از امام صادق (ع) سؤ ال كردم چرا نماز (دو ركعتى) چهار سجده دارد ؟ فرمود چون يك ركعت درحال ايستاده با دو ركعت در حال نشسته برابر است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۸) .

۴۹ – تاءثير سجده در قيامت

عن الصادق – عن ابيه – عليهما السلام – قال

اذا سجد احدكم فليباشر بكفيه الارض لعل الله يصرف عنه الغل يوم القيامه

امام صادق (ع) از پدرش فرمود هنگامى كه يكى از شما سجده مى كند ، دو كف دست را بر زمين قرار دهد ، شايد خدا در قيامت غل و زنجير را از او باز دارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۲) .

۵۰ – سه باز ذكر سجده

قال الصادق – عليه السلام –

وقل فى السجود (سبحان ربى الاعلى) ثلاث مرات

در سجده سه بار بگو (سبحان ربی الاعلی و بحمده) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۸) .

۵۱- چگونگی سجده هنگام زخم در پیشانی

سئل ابوعبدالله - علیه السلام - عمن بجهته عله لایقدر علی السجود علیها ؟ قال یضع ذقنه علی الارض ان الله تعالی یقول (و یخرون للاذقان سجدا

شخصی از امام صادق (ع) پرسید کسی که زخمی در پیشانی دارد و نمی تواند سجده کند ، تکلیف او چیست ؟ فرمود چانه را بر زمین بگذارد ، خداوند می فرماید (چانه های خود را برای سجده بر زمین می گذارند) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۲۵) .

۵۲ - سجده بر ریگها

عن علی بن جعفر عن موسی بن جعفر - علیه السلام - قال

ساءلته عن الرجل یسجد علی الحصاه فلایمکن جبهته من الارض ، قال یحرک جبهته حتی یمکن و ینحی الحصاه عن جبهته ولایریفع راءسه

کسی بر ریگها سجده می کند و پیشانی او بر زمین قرار نمی گیرد حکمش چیست ؟ فرمود آن قدر پیشانی را حرکت دهد تا بر زمین جای گیرد و ریگها را از پیشانی کنار زند و (در عین حال) سرش را از زمین برندارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۲۹) .

۵۳ - هفت موضع سجده

عن الصادق عن ابیه - علیهما السلام - قال

یسجد ابن ادم علی سبعه اعظم یدیه و رجلیه و رکبتیه و جبهته

امام صادق (ع) از پدرش نقل می فرماید فرزند آدم ، با هفت استخوان (موضع) سجده می کند دو دست ، دو پا ، دو زانو ، پیشانی اش . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۴) .

۵۴ - سجده زن

عن علی بن جعفر عن اخیه - علیه السلام -

ساءلته عن المراءه اذا سجدت یقع بعض جبهتها علی الارض و بعضها یغطیه الشعر هل یجوز ؟ قال لا حتی تضع جبهتها علی الارض

زنی به سجده می رود و قسمتی از پیشانی اش روی زمین (خاك یا هرچه سجده بر آن صحیح است) قرار می گیرد و قسمتی را موی سر مانع می شود آیا درست است ؟ فرمود نه تا آنگاه که پیشانی را بر زمین بگذارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۰) .

۵۵ - سجده بر پشت دست

عن عبدالله بن جماد ، عن ابی بصیر قال

قلت لابی عبدالله - علیه السلام - جعلت فداك ، الرجل یکون فی السفر فیقطع علیه الطریق فیبقی عریانا فی سراویل و لایجد ما یسجد علیه و یخاف ان سجد علی الرمضاء احترقت وجهه قال یسجد علی ظهر کفه فانها احد المساجد

ابوبصیر گوید از امام صادق - علیه السلام - پرسیدم فدایت شوم ، شخصی در سفر است و دزد مال او را می برد و با یک شلوار و برهنه می ماند و چیزی نمی یابد که بر آن سجده کند و می ترسد که اگر بر ریگها سجده کند ، صورتش بسوزد . (تکلیف او چیست ؟) فرمود بر پشت دستش سجده می کند ؛ زیرا پشت دست ، یکی از سجده گاهها است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۲) .

۵۶ - سجده امام باقر (ع)

عن ابی عبیده قال سمعت ابا جعفر - علیه السلام - یقول و هو ساجد

اساءلک بحق حبیبک محمد -صلی الله علیه وآله - الا بدلت سیئاتی حسنات و حاسبتنی حسابا یسیرا ثم قال فی الثانیه (اساءلك بحق حبیبک محمد الا کفیتنی مونه الدنیا و کل هون دون الجنه) و قال فی الثالثه (اساءلک بحق حبیبک محمدلما غفرت لی الکثیر من الذنوب و القلیل و قبلت منی عملی الیسره) ثم قال فی الرابعه (اساءلک بحق حبیبک محمد لما ادخلتنی الجنه ، و جعلتنی من سکانها و لما نجیتنی من سفعات النار برحمتك و صلی الله علی محمد وآله ؛

ابوعبیده گوید از امام باقر (ع) شنیدم که در حال سجده می گفت خدایا ! به

حق حبیبت محمـد (ص) از تو می خواهم که بـدیهایم را به خوبیها تبـدیل کنی ، و در حساب بر من آسان گیری و در سـجده دوم گفت به حق محمد (ص) از تو می خواهم که هزینه زندگی دنیا و هرچیزی که مانع رفتن به بهشت است کفایت کنی ، و در سـجده سوم فرمود به حق حبیبت محمد (ص) از تو می خواهم که گناه بسـیار و اندك مرا ببخشی و عمل مرا بپذیری و در سجده چهارم به حق حبیبت محمد (ص) از تو می خواهم که مرا به بهشت ببری و به رحمتت از ساکنانش قرار دهی و از شعله های آتش نجاتم دهی و درود خدا بر محمد وآلش . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۱) .

۵۷ – امام سجاد (ع) و سجده فراوان

قال الباقر – علیه السلام –

ان ابی علی بن الحسـین ما ذکر لله – عزوجل – نعمه علیه الا سجد ، ولا قراء آیه من کتاب الله – عزوجل – فیها السجود الا سجد ، ولا دفع الله – عزوجل – عه سوء یخشاه او کیـد کائـد الا سـجد ، ولافرغ من صـلاه مفروضه الا سـجد ، و لاوفق لاءصـلاح بین اثنین ، الا سجد ، و کان اثر السجود فی جمیع مواضع سوده فسمی السجاد لذلک

امـام باقر – علیه السـلام – فرمود پـدرم هرگاه نعمتی را که خداونـد بر او ارزانی داشـته به یاد می آورد سـجده می کرد و چون آیاتی که فرمان سجده – چه واجب چه مستحب – داشت می خواند به سجده می رفت و هرگاه خداوند متعال بلایی را از

او دور می کرد به سجده می رفت و از هر نماز واجب فراغت می یافت ، سر به سجده می گذارد و زمانی که کدورت میان دو نفر را از بین می برد و دوستی میان آنان برقرار می کرد سر به سجده می نهاد ، از این رو اثر سجود بر تمامی مواضع سجود او دیده می شد و سجاد (زیاد سجده کننده) خوانده شد . (بحارالانوار ، ج ۴۶ ، ص ۶) .

۵۸ – جایگاه سجده بلند نباشد

عن ابی بصیر ، عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

ساءلته عن الرجل یرفع موضع جبهته فی المسجد ، فقال انی احب ان اضع وجهی فی مثل قدمی ، و اکره ان یضعه الرجل (علی مرتفع)

ابوبصیر گوید که از اما باقر (ع) پرسیدم کسی که در سجده جای پیشانی اش را بلندتر قرار می دهد ، آیا درست است ؟ فرمود من دوست دارم که پیشانی ام را مانند پاهایم (بر زمین) بگذارم وکراهت دارم که آن کس (پیشان را) بر جای بلند بگذارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۱) .

۵۹ – حالت گذاشتن دستها در سجده

قال الصادق – علیه السلام –

اذا تصویت للسجود فقدم یدیک الی الارض قبل رکبتیک بشی ء

هنگامی که برای سجده خم شدی ، کمی پیش از این که زانوهایت به زمین برسد ، دستها را بر زمین بگذار . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۸) .

۶۰ – مشمول شفاعت و همنشین پیامبر (ص)

روی ان رجلا قال لرسول الله –صلی الله علیه وآله –

ادع الله ان یجعلنی من اهل شفاعتک و یرزقنی مرافقتک فی الجنه . قال –صلی الله علیه وآله – اعنی بکثره السجود

مردی به پیامبر (ص) عرض کرد یا رسول الله ! از خدا بخواه که مرا مشمول شفاعت تو قرار دهد و از همنشینان تو در بهشت باشم . (رسول خدا (ص) فرمود من از خدا می خواهم ولی تو هم مرا با زیادی سجده کمک کن . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۵) .

۶۱ – تعبیر مساجد الله

(و ان السماجد لله فلاتدعوا مع الله احدا) قال المساجد السبعه التی یسجد علیها الکفان و الرکبتان و الابهامان و الجبهه

(و این که مساجد از آن خدا است . (پس هیچ کس را با خدا مخوانید) مساجد همان هفت موضعی هستند که بر آن سجده کنند (یعنی) کف دستان و دو زانو و دو انگشت ابهام (پا) و پیشانی . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۳) .

۶۲ - سجده ناقص

عن علی بن جعفر عن موسی ابن جعفر - علیهماالسلام - قال

ساءلته عن الرجل یسدج ثم لا یرفع من الارض حتی یسجد الثانیه هل یصلح له ذلک ؟ قال ذلک نقص فی الصلاه

علی بن جعفر گوید از موسی بن جعفر (ع) پرسیدم اگر کسی سجده کند و سر از سجده بردارد ، ولی دستها را همچنان تا سجده دوم بر زمین نگاه دارد ؟ آیا نمازش درست است ، فرمود این کار نقصی در نماز است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۴) .

۶۳ - مواضع سجده

قال الباقر - علیه السلام -

السجود علی سبعه اعظم الجبهه والکفین و الرکبتین و الابهامین و ترغم باءنفک ، اما المفترض فهذه السبعه و اما الارغام فسنه

سجده بر هفت موضع است پیشانی کف دستها ، زانوها و دو انگشت ابهام (پا) و بینی را بر زمین می گذاری ، لیکن واجب همان هفت موضع است و گذاشتن بینی مستحب است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۴) .

۶۴ - حقیقت سجده

قال الصادق - علیه السلام -

ما خسر و الله من اتی بحقیقه السجود ، و لو کان فی العمر مره واحده ، و ما افلح من خلا بربه فی مثل ذلک الحال شبیها بمخادع لنفسه غافل لاه عما اعد الله للساجدین من انس العاجل ، و راحه الاجل ، ولا بعد ابدا عن الله من احسن تقربه فی السجود ، ولا قرب الیه ابدا من اساء ادبه و ضیع حرمته بتعلیق قلبه بسواه فی حال سجوده ، فاسجد سجود متواضع ذلیل علم انه خلق من تراب یطاءه الخلق و انه رکب من نطفه یستقذرها کل احد و کون و لم یکن و قد جعل الله معنی السجود سبب التقرب الیه بالقلب و السر و الروح ، فمن قرب منه بعد من غیره ، الا یری فی الظاهر انه لایستوی حال السجود الا بالتواری عن جمیع الاشیاء و الاحتجاب عن کل ما تراه العیون ، کذلک اراد الله تعالی امر الباطن فمن کان قلبه متعلقا فی صلاته بشی ء دون الله ، فهو قریب من ذلک الشی ء بعید من حقیقه ما اراد الله منه فی صلاته ، قال الله - عزوجل - (ما

جعل الله لرجل من قلبین فی جوفه) و قال رسول الله صلی الله علیه وآله – قال الله – عزوجل – لا اطلع علی قلب عبد فاعلم منه حب الاخلاص لطاعتی لوجهی ، و ابتغاء مرضاتی الا تولیت تقویمه و سیاسته و من اشتغل فی صلاته بغیری فهو من المستهزئین بنفسصه و مکتوب اسمه فی دیوان الخاسرین

به خدا قسم ! کسی که حقیقت سجود را به جای آورد ، زیان نکند ، اگر چه در تمام عمرش تنها یک بار چنی کند و رستگار نشود کسی که در چنین حالتی مانند کسی که خود را فریب می دهد با خدایش خلوت کند و از آنچه که برای ساجدان آماده کرده غافل باشد (یعنی) انسی دنیوی و آسایشی اخروی و آنکس که به واسطه تعلق قلب خویش به جز خدا در شخص حال سجود ادبش را نگاه ندارد و حرمتش را ضایع کند او را قربی نباشد پس چون شخص متواضع و ذلیلی سجده کن که می داند او را از خاکی که مردمان بر آن پای می نهند بیافریده اند و او در نطفه ای بوده که همه از بویش متنفرند و قبلا نبوده و بعدا موجود شده است و خداوند حقیقت سجود را وسیله ای قرار داد تا انسان به قلب و باطن و روحش بدو تقرب جوید پس هر کسی که بدو نزدیک شود ، از غیر او دور گردد آیا نمی بینی که ظاهر سجده درست نیاید جز با مخفی شدن از جمیع اشیاء و مستور گشتن از هرآنچه چشمها می بینند ؛ همین طور خداوند نیز امر باطن

را خواهان است پس کسـی که قلبش در نماز به چیزی جز خداوند تعلق یابد ، از آنچه که خدا در نماز از او خواسـته دور و به آن چیز که بدان تعلق یافته نزدیک است خداوند - عزوجل - می فرماید (خداوند در سینه کسی دو قلب ننهاده است) و پیامبر خـدا (ص) فرمود خداونـد می فرمایـد (قلب هیـچ بنـده ای را نبینم که در آن حب اخلاص برای عبادتم و طلب رضایم باشد ، مگر آن که قوام و اداره امورش را عهـده دار شوم و آنکس که در نمـازش به کسـی جز من مشـغول شود از کسـانی باشـد که خودرا به استهزاء گرفته اند ، و نامش در دیوان زیانکاران نوشته شود) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۶) .

۶۵ - دمیدن در جایگاه سجده

قال ابوعبدالله - علیه السلام -

یکره النفخ فی الرقی و الطعام و موضع السجود

دمیدن در لقمه غذا و خود غذا و جایگاه سجده کراهت دارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۵) .

۶۶ - سجده امام سجاد (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

کـان علی بن الحسـین - علیه السـلام - اذا قـام الی الصـلاه تغیر لونه ، فـاذا سـجد لم یرفع راءسه یرفض عرقـا ثم یرفع راءسه من السجده الاولی و یقول اللهم اعف عنی و اغفرلی و ارحمنی و اجبرنی واهدنی انی لما انزلت الی من خیر فقیر

علی بن الحسین - علیه السلام - هرگاه به نماز می ایستاد ، رنگش می پرید و چون به سجده می رفت سرش را برنمی داشت تا عرقی می ریخت . سـپس سـرش را از سـجده نخستین برمیداشت و می گفت بار پروردگارا ! مرا ببخش و بیامرز و بر من ترحم کن و پناهم ده و ارشادم نما زیرا من نسبت به خیراتی که به من داده ای فقیرم و (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۷) .

۶۷ - شنیدن آیه سجده در نماز

قال الصادق - علیه السلام -

من قراء السـجده او سمعها من قاری ء یقرؤ ها و کان یستمع قراءته فلیسجد ، فان سمعها و هو فی صلاه فریضه من غیر امام او ما براءسه و انا قراها و هو فی الصـلاد سـجد و سـجد معه من خلفه ان کان اماما و لا ینبغی للامام ان یتعمد قراءه سوره فیها سـجده فی صلاه فریضه

کسـی که ایه سـجده بخواند و یا از قاری بشنود که به او گوش فرا می داد باید سجده کند ، و اگر آن در حالی بشنود که نماز واجب را ادا می کنـد بـا سـر اشـاره (به سـجد) کنـد و اگر خودش در نماز واجب آن را خوانـده بایـد خود و ماءمومین سـجده نمایند و سزاوار نیست که امام

در نماز واجب سوره ای بخواند که سجده دارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۷۵) .

۶۸ - اعضای سجده

عن موسی بن جعفر ، عن ابائه ، علیهم السلام قال

قال علی - علیه السلام - فی قوله تعالی (و ان المساجد لله) ماسجدت به من جوار حک لل تعالی (فلاتدعوا مع الله احدا)

موسی بن جعفر (ع) از پدرانش نقل می کند علی (ع) درباره آیه (و ان المساجد لله) گفت یعنی اعضایت که از تو برای خدا سجده می کند (پس کسی را با خدا مخوان) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۸) .

۶۹ - سجده بر زمین

عن یعقوب بن یزید رفعه الی ابی عبدالله - علیه السلام - قال

السجود علی الارض فریضه

سجده بر زمین فریضه است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۵) .

۷۰ - دلیل دوبار سجده در نماز

و قالوا ایضا فی عله السجود مرتین ان رسول الله -صلی الله علیه وآله - لمااسری به الی السماء وراءی عظمه ربه سجد ، فلما رفع راءسه راءی من عظمته ما راءی فسجد ایضا فصار سجدتین

در علت این که چرا سجده دوبار است ، گفته اند هنگامی که پیامبر (ص) را به معراج بردند و عظمت خداوند را دید ، به سجد رفت پس از آن که سر از سجده بلند نمود ، عظمتهای بیشتری دید و دوباره سجده کرد . این است که سجده دوبار انجام گرفت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۹) .

۷۱ - سجده امام صادق (ع)

عن سماعه بن مهران قال

راءیت ابا عبدالله - علیه السلام - اذا سجد بسط یدیه علی الارض بحذاء وجهه و فرج بین اصابع یدیه ، ویقول انما یسجدان کما یسجد الوجه

سماعه بن مهران گوید امام صادق (ع) را دیدم که در سجده اش دستها را بر روی زمین در موازی صورتش باز کرده و انگشتانش را گشوده است و فرمود هر دو آنها (دستها) همانند صورت سجده می کنند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۴۰) .

۷۲ - صورت به خاک مالیدن

قال الصادق - علیه السلام -

ینبغی للمصلی ان یباشر بجبهته الارض ویعفر وجهه فی التراب لانه من التذلل لله

سزاوار است نمازگزار پیشانی خود را بر زمین بگذارد و صورتش را در خاک بمالد که این نشانه خواری در پیش خداوند است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۵۶) .

۷۳ - ظاهر ساختن دستها در سجده

عن جعفر بن محمد - علیه السلام -

انه نهی عن السجود علی الکم و امر بابرار الیدین و بسطهما علی الارض او علی ما یصلی علیه عند السجود

جعفر بن محمد (ع) از سجده بر آستین نهی کرد و دستور داد که در حال سجده ، دستها را ظاهر سازند و بر زمین بگسترانند و یا بر چیزی که بر آن نماز می خوانند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۵۷) .

۷۴ - سجده بر تربت امام حسین (ع)

روی معاویه بن عمار قال

کان لاءبی عبدالله - علیه السلام - خریطه دیباج صفراء فیها تربه ابی عبدالله - علیه السلام - فکان اذا حضرت الصلاه صبه علی سجادته و سجد علیه ، ثم قال - علیه السلام - السجود علی تربه الحسین - علیه السلام - یخرق الحجب السبع

ابن عمار گوید امام صادق (ع) پارچه دیباج زردی داشت که تربت اباعبدالله (ع) در آن بود و هنگامی که وقت نماز می رسید آن را بر سجاده اش می ریخت و بر آن سجده می کرد ، سپس می فرمود سجده بر خاک حسین (ع) حجابهای هفتگانه را می درد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۵۳) .

۷۵ - حضرت ابراهیم (ع) و سجده فراوان

قلت لابی عبدالله - علیه السلام -

لم اتخذالله تعالی ابراهیم خلیلا ؟ قال لکثره سجوده علی الارض

شخصی از امام صادق (ع) پرسید چرا خداوند ابراهیم را دوست خود گرفت ؟ فرمود چون بسیار بر زمین سجده می کرد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۳) .

۷۶ - اثر یک سجده

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من سجد سجده حط بها خطیئه ، و رفع له بها درجه

هرکس سجده ای کند ، گناهی از او از بین می رود و درجه ای به او داد می شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۳) .

۷۷ – نهی از سجده بر پیراهن

روی عن ابیه عن ابائه عن رسول الله –صلی الله علیه وآله –

انه نهی ان یسجد المصلی علی ثوبه او علی کمه او علی کور عمامته

امام صادق (ع) از پـدرانش از رسول خـدا (ص) نقل می کنـد که آن حضـرت نهی می کرد نمازگزار بر پیراهن و عمامه اش سجده کند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۵۷) .

۷۸ – سجده امام صادق بر تربت امام حسین (ع)

ارشاد القلوب للدیلمی قال

کان الصادق – علیه السلام – لایسجد الا علی تربه الحسین – علیه السلام – تذللا لله و استکانه الیه

امام صادق (ع) جز بر تربت حسین (ع) سجده نمی کرد تا در پیشگاه خد اظهار خواری و فروتنی کند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۵۸) .

۷۹ – سجده را طولانی کنید

قال امیرالمؤ منین – علیه السلام –

اطیلوالسـجود ، فمامن عمل اشد علی ابلیس من ان یری ابن آدم ساجدا لانه امر بالسـجود ، فعصـی و هذا امر بالسـجود فاءطاع و نجا

سجده راطولانی کنید که هیچ کاری بر ابلیس سنگین تر از این نیست که فرزند آدم را در حال سجده ببیند ، چون به او دستور سجده داده شد ، ولی عصـیان ورزید ، در حالی که فرزند آدم ماءمور به سجده شد و اطاعت کرد و نجات یافت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۱) .

۸۰ – آثار سجده بر پیشانی

قال الباقر – علیه السلام –

کان لابی – علیه السلام – فی موضع سجوده اثار ناتئه و کان یقطعها فی السنه مرتین فی کل مره ثفنات فسمی ذاالثفنات لذلک

پدرم درجایگاه سجودش آثاری برآمده داشت و درسال دوبار آنها را می برید و در هر بار پنج پینه داشت ، لذا به نام ذاالثفنات (دارای پینه ها) نامیده شد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۱) .

۸۱ - خواب رفتن در حال سجده

عن الرضا - علیه السلام - قال

اذا نام العبد و هو ساجد ، قال الله - عزوجل - للملائکه انظروا الی عبدی قبضت روحه و هو فی طاعتی

چون بنده در حال سجده به خواب رود ، خداوند - عزوجل - به فرشتگان گوید بنده ام را ببینید روحش را در حال اطاعتم قبضه کردم . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۲) .

۸۲ - سجده امام رضا - علیه السلام - در توفان

جاءت ریح و انا سجد ، و جعل کل انسان یطلب موضعا و اناساجدملح فی الدعاء علی ربی - عزوجل - حتی سکنت

در سجده بودم که باد (سختی) وزید وهر کس به دنبال پناهگاهی می گشت و من همچنان در سجده بر خدایم می نالیدم تا هوا آرام شد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۲)

۸۳ - سیره پیشوایان

فیما کتب الرضا - علیه السلام - للماءمون بالسند المتقدم قال

و من دین الائمه - علیهم السلام - الورع و العفه و الصدق و الصلاح و طول السجود

امام رضا (ع) ضمن نامه ای به ماءمون چنین نوشت از سیره پیشوایان ، ورع و عفت و راستگویی و صلاح و طول سجده است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۲) .

۸۴ - نزدیکترین حالت بنده به خدا

قال الصادق - علیه السلام -

اقرب مایکون العبد الی الله و هو ساجد

نزدیکترین حالت بنده به خدا ، زمانی است که در سجده است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۳) .

۸۵ - ریزش گناهان با سجده زیاد

قال الصادق - علیه السلام -

جاء رجل الی رسول الله -صلی الله علیه وآله - فقال یا رسول الله ! کثرت ذنوبی وضعف عملی فقال رسول الله -صلی الله علیه وآله - اکثر السجود فانه یحط الذنوب کما تحط الریح ورق الشجر

مردی خدمت رسول خدا (ص) رسید و گفت ای پیامبر خدا ! گناهانم زیاد و عملم کم است ؟ فرمود سجده ات را زیاد کن ؛ زیرا گناهان را می ریزد همان گونه که باد ، برگها را . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۲) .

۸۶ - سجده فراوان و ضمانت بهشت

قال الصادق - علیه السلام -

جاء رجل و دخل الی النبی -صلی الله علیه وآله - فقال یا رسول الله -صلی الله علیه وآله - انی ارید ان اساءلک فقال له رسول الله -صلی الله علیه وآله - سل ما شئت قال تحمل لی علی ربک الجنه قال تحملت لک ، ولکن اعنی علی ذلک بکثره السجود

مردی بر پیامبر (ص) وارد شد و گفت ای پیامبر خدا ! از تو پرسشی دارم ؟ فرمود بپرس هرچه می خواهی گفت بهشت را نزد خدا برایم ضمانت کن فرمود ضمانت کردم ، اما مرا بر این کار با کثرت سجده یاری کن . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۴) .

۸۷ - سجده به سمت قبله

قال الباقر - علیه السلام -

اذا قراءت السجده و انت جالس فاسجد متوجها القبله ، و اذا قراءتها و انت راکب فاسجد حیث توجهت فان رسول الله -صلی الله علیه وآله - کان یصلی علی راحلته و هو متوجه الی المدینه بعد انصرافه من مکه یعنی النافله قال و فی ذلک قول الله (فاینما تولوا فثم وجه الله)

هنگامی که در حال نشسته آیه سجده می خواندی ، روبه قبله سجده را به جای آر و هنگامی که سوار بر مرکب آیه را می خوانی ، به هر سویی که راه می رویی سجده کن ، زیرا رسول خدا (ص) سوار بر شتر هنگامی که از مکه به سوی مدینه می رفت ، نماز گزارد - یعنی نماز نافله و امام فرمود آیه (فاینما تولو فثم وجه الله) در این باره نازل گشت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص

. (۱۷۵

۸۸ – سجده فراوان امام كاظم (ع)

دخلت على ابى الحسن موسى – عليه السلام – فاذا انا بغلام اسود بيده مقص ياءخذ اللحم من جبينه و عرنين انفه من كثره سجوده

شخصى بر امام كاظم (ع) وارد شد و ديد غلام سياهى با قيچى گوشتها را از پيشانى و از روى بينى اش مى گيرد ، چون زياد سجده مى كرد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۶) .

۸۹ – سوره هاى داراى سجده

عن ابى عبدالله – عليه السلام –

العزائم (الم تنزيل) و حم السجده ، و النجم اذا هوى ، و اقراء باسم ربك) و ما عداها فى جميع القرآن مسنون ، و ليس بمفروض

عزائم عبارتند از سوره هاى الم تنزيل ، سجده ، نجم ، علق ، و غير اينها ، در همه قرآن (سجده) سنت است ، واجب نيست . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۹) .

۹۰ – آداب سجده امام كاظم (ع)

عن ابى الحسن موسى – عليه السلام –

انه كان اذا رفع راءسه صلاته من السجده الاخيره جلس جلسه ثم نهض للقيام و بادر بركبتيه من الارض قبل يديه ، و اذا سجد بادر بهما الارض قبل ركبتيه

امام كاظم (ع) هنگامى كه سر از سجده دوم برمى داشت ، كمى مى نشست و سپس قيام مى كرد و (يكسره از سجده قيام نميكرد) و پيش ازدستها ، زانوها را بر زمين برمى داشت و هنگامى كه به سجده مى رفت ، دستها را پيش زانوها بر زمين مى گذاشت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۲) .

۹۱ – حسرت ابليس

قال على – عليه السلام –

ان العبد اذا سجد نادى ابليس يا ويله اطاع وعصيت و سجد و ابيت

وقتى بنده سجده كرد ، ابليس فرياد يم زند واى بر من ! و اطاعت كرد ، ولى من معصيت كردم ، او سجده كرد و من از اين

عمل سرباز زدم . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۳) .

۹۲ – کراهت دمیدن در جایگاه سجده

عن لیث قال

قلت لابی عبدالله – علیه السلام – الرجل یصلی فینفخ فی موضع جبهت..قال لیس به باءس ، انما یکره ذلک ان یؤ ذی من الی جانبه

راوی می گوید از امام صادق (ع) پرسیدم اگر کسی در حال نماز به جای پیشانی اش فوت کند (چگونه است) ؟ فرمود اشکالی ندارد و کراهت آن برای این است که کسی در کنار او (از بوی بدن آن) اذیت نشود . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۵) .

۹۳ – دعا درهنگام سجده

عن سعید بن یسار قال

قلت لابی عبدالله – علیه السلام – ادعوا و انا راکع او ساجد ؟ قال فقال نعم ادع و انت ساجد فان اقرب ما یکون العبد الی الله و هو ساجد ، ادع الله لدنیاک و آخرتک

به امام صادق (ع) عرض کردم در حالی که دررکوع یا سجده هستم دعا کنم ؟ حضرت فرمود آری در حال سجده کن ، زیرا انسان در حال سجده کمترین فاصله را با خدا دارد ، پس برای دنیا و آخرتت دعا کن . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۲) .

۹۴ – سجده امام سجاد (ع) در صحرا

قال الباقر – علیه السلام –

علی بن الحسین – علیه السلام – انه ابرز الی الصحراء فتبعه مولی له فوجده ساجدا علی حجاره خشنه ، فاحصی علیه الف مره (لا اله الا الله) حقا حقا ، لااله الا الله تعبدا ، و رقا ، لااله الاالله ایمانا و صدقا) ثم رفع راءسه

امام باقر (ع) فرمود امام سجاد (ع) رو به صحرا نهاد و یکی از غلاماتش در پی او روان شد . چون به حضرت رسید او را بر روی سنگی ناهموار در حال سجده دید . گوش فرا داد و شنید که حضرت در سجده می فرماید (لااله الاالله حقا حقا ، لا اله الاالله تعبدا و رقا ، لااله الاالله ایمانا و صدقا) و آن را هزار مرتبه تکرار می کرد ، سپس سر از سجده برداشت . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۶) .

۹۵ – سجده ریاکارانه

قال علی – علیه السلام –

ان رسول الله –صلی الله علیه وآله – ابصر رجلا ـ دبرت جبهته ، فقال رسول الله –صلی الله علیه وآله – من یغالب الله یغلبه و من یخدع الله یخدعه فهلا تجافیت بجهتک عن الارض و لم تسوه خلقک ؟ !

رسول گرامی اسلام (ص) مردی را دید که پیشانی اش (بر اثر سجده ای که شاید ریاکارانه بود) زخمی شده است به او فرمود هرکس با خدا از در نیرنگ و خدعه درآید ، خداوند نیز به او می فرماید چرا پیشانی ات را از زمین جدا نمی کنی تا این چنین چهره ات را مشوه و زشت نکنی ؟ ! (بحارالانوار ، ج ۷۱

، ص ۳۴۴) .

۹۶ - سجده و رحمت الهی

قال علی - علیه السلام -

لو یعلم المصلی ما یغشاه من الرحمه لما رفع راءسه من السجود

اگر نمازگزار بداند که چقدر از رحمت (خداوند تعالی) او را فراگرفته است ، سرش را از سجده برنمیدارد . (غررالحکم ، ص ۲۶۱) .

۹۷ - سجده شکر به پاس توفیق الهی

قال الصادق - علیه السلام -

انما یسجد المصلی سجده بعد الفریضه لیشکر الله تعایل فیها علی ما من به علیه من اداء فرضه و ادنی ما یجزی ء فیها شکرالله مرات

سزاوار است که نمازگزاز به پاس توفیق خدایی در به جای آوردن نماز واجب ، سجده شکر به جای آورد و حداقل ذکر سجده ، گفتن سه بار (شکرالله) است . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۸) .

۹۸ - ثواب سجده شکر

قال الصادق - علیه السلام -

ایما مؤ من سجد لله سجده لشکر نعمه فی غیر صلاه ، کتب الله به بها عشر حسنات و محا عنه عشر سیئات و رفع له عشر درجات فی الجنان

هر مؤ منی در غیر از حال نماز سجده شکری جهت نعمتی به جای آورد ، خداوند به آن خاطر ده حسنه برای او بنویسد و ده گناه از نامه عملش پاک کند و ده درجه برای او در بهشت بالا ببرد . (ثواب الاعمال ، ص ۸۳) .

۹۹ - سجده پیامبر (ص) بعد از خواب

قال الباقر - علیه السلام -

ما استیقظ رسول الله -صلی الله علیه وآله - من نوم قط الا خر لله - عزوجل - ساجدا

هیچ گاه رسول خدا (ص) از خواب برنخاست ، جز آن که در پیشگاه خداوند به سجده می افتاد . (بحارالانوار ، ج ۱۶ ، ص ۲۵۳) .

۱۰۰ – نهایت فروتنی و خضوع

قال الصادق – علیه السلام –

ولسجود علی الارض افضل ، لانه ابلغ فی التواضع و الخضوغ لله – عزوجل –

سجده کردن بر زمین برتر است زیرا این عمل در فروتنی و اظهار خضوع در پیشگاه حق تعالی بلیغ تر می باشد . (علل الشرایع ، ص ۱۶۴) .

۱۰۱ – راز سجده بر آدم

قال تعالی یا آدم ! انما امرت الملائکه بتعظیمک بالسجود لک اذ کنت و عاء لهذه الانوار ، و لو کنت ساءلتنی بهم قبل خطیئتک ان اعصمک منها و ان افطنک لدواعی ابلیس حتی تحرز منها لکنت قد جعلت ذلک

خداوند متعال به حضرت آدم (ع) فرمود ای آدم ! البته به عنوان عظمت تو ، فرشتگان را دستور دادم تا در برابرت سجده کنند ، به خاطر آن که در ذات و سرشت تو ، نور ولایت جای دارد و چنانچه پیش از نافرمانی ، مرا (به نام) آنان می خواندی که تو را حفظ کرده و وسایلی که شیطان بدان گمراه می کند و به تو بنمایانم تا از آن دوری جویی ، چنین می کردم . (بحارالانوار ، ج ۱۱ ، ص ۱۹۲) .

۱۰۲ – شهادت جایگاه سجده در قیامت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ما من رجل یجعل جبهته فی بقعه من بقاع الارض لا شهدت له بها یوم القیامه

هرانسانی که پیشانی خود را برای سجده بر قطعه ای از زمین بگذارد ، آن زمین در روز قیامت به نفع وی شهادت خواهد داد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۷۴ ، مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۵) .

۱۰۳ – فریاد شیطان

قال الصادق – علیه السلام –

ان العبد اذا سجد فاطال السجود نادی ابلیس

وقتی بنده به سجده افتاد و سجده اش را طول داد ، شیطان فریاد زد . (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۲۶۴) .

۱۰۴ – سجده طولانی و فریاد شیطان

قال الصادق – علیه السلام –

ان العبد اذا اطال السجود حيث لایراه احد ، قال الشیطان و اویلاه اطاعوا و عصیت و سجدوا و اءبیت

به درستی انسان هنگامی که سجده را طولانی کرد ، فریاد شیطان بلند می شود که وای بر من ، ! آنها اطاعت خدا کردند و من عصیان کردم آنان سجده کردند و من نافرمانی کردم . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۳) .

۱۰۵ - حق سجود

قال الصادق - علیه السلام -

ماخسر والله من اتی بحقیقه السجود و لو کان فی العمر مره واحده

به خدا قسم کسی که حق سجود را به جای آورد و سجده حقیقی کند به هیچ وجه عنوان زیان ، متوجه او نشود ، گرچه در تمام مدت عمر چنین سجودی را یک بار به جای آورد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۶) .

۱۰۶ - اثر سجده بر تربت حسین (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

السجود علی تربه الحسین - علیه السلام - یخرق الحجب السبع

سجده بر تربت امام حسین (ع) هفت پرده و مانع را می شکافد . (بحارالانوار ، ج ۱۰۱ ، ص ۱۳۵) .

۱۰۷ - اسرار سجده کردن

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا سجد قال الله تعالی لملائکته یا ملائکتی ! اما ترون کیف تواضع بعد ارتقائه ؟ و قال لی و ان کنت جلیلا مکینا فی دنیاک ، فانا ذلیل عند الحق اذا ظهرلی ؟ سوف ارفعه بالحق و ادفع به الباطل

وقتی (بنده) سجده کرد ، خداوند خطاب به ملائکه می فرماید ملائکه من ! آیا نمی بینید چگونه بنده ام بعد از ارتقاء تواضع می کند و برای من می گوید اگر تو صاحب جلالت و مکنت در دنیا هستی ، پس من خوار در نزد تو هستم ؟ (خداوند فرماید) به زودی او را از طریق حق بالا می برم و به وسیله او باطل را دفع می کنم . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱) .

۱۰۸ - سجده مایه تقرب

قال علی - علیه السلام -

اقرب مایکون العبد من الله اذا سجد

نزدیک ترین چیزی که بنده را به خدا نزدیک می کند سجده است . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۳۳) .

۱۰۹ - راز سر برداشتن از سجده اول

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا رفع راءسه من السجده الاولی قال تعالی یا ملائکتی ! اما ترونه کیف قال (وانی و ان تواضعت لک فسوف اخلط الانتصاب فی طاعتک باذل بین یدیک

سپس زمانی که سر از سجده اول برداشت ، خداوند خطاب به ملائکه اش می فرماید ای ملائکه من ! آیا نمی بیند اورا که چگونه می گوید و به درستی که من به زودی تواضع در مقابلت را با ذل و کوچکی خواهم گمارد . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱) .

۱۱۰ - سر سجده دوم

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا سجد ثانیه قال الله تعالی لملائکه اما ترون عبدی هذا ! کیف عاد الی التواضع لی ؟ لاعیدن الیه رحمتی

و هنگامی که سجده دوم را به جا آورد ، خداوند تعالی خطاب به ملائکه خود می گوید آیا این بنده مرا نمی بینید که چگونه برای من تجدید تواضع نمود ؟ هر آینه رحمت خدا را برای او اعاده خواهم کرد . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱) .

۱۱۱ - راز سر برداشتن از سجده دوم

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا رفع راءسه قائما قال الله تعالی یا ملائکتی ! لارفعته بتواضعه کما ارتفع الی صلاته

پس زمانی که (بنده) سرش را (سجده دوم) بلند کرد و ایستاد ، خداوند تعالی می فرماید ای ملائکه من ! هر آینه او را به خاطر تواضعش در مقابل من رفعت خواهم کرد ، چنان که نماز او به سوی من بالا خواهد آمد . (بحارالانور ، ج ۸۲، ص ۲۲۱) .

۱۱۲ - فلسفه سجده بر خاک

قال علی - علیه السلام -

و لما فی ذلک من تغیر عتاق الوجوه بالتراب تواضعا و التصاق کرائم الجوارح بالارض تصاغرا

هنگامی که انسان نماز می خواند ، ساییدن گونه ها به خاک نشانه تواضع و گذراندن اعضاء شریف بر زمین دلیل کوچک و

حقارت است . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۲) .

۱۱۳ - نزدیک ترین حالت بنده به پروردگار

قال الصادق - علیه السلام -

اقرب ما یکون العبد الی الله - عزوجل - و هو ساجد ، قال الله ، عزوجل - (واسجد و اقترب)

نزدیک ترین حالت بنده به خداوند بزرگ وقتی است که در سجده است که خداوند فرمود (سجده کن و تقرب جوی) . (روضه المتقین ، ج ۲ ، ص ۳۸) .

۱۱۴ - روح سجده

قال الصادق - علیه السلام -

و السجود النفسانی فراغ القلب من الفانیات و الاقبال بکنه الهمه علی الباقیات و خلع الکبر و الحمیه و قطع العلائق الدنیویه و التحلی بالخلائق النبویه

سجده نفسانی (که روح سجده است) روها بودن دل از امور فناپذیر و روی آوردن با تمام وجود به امور جاودان و کندن کبر و تعصب بیجا و قطع همه علایق دنیوی و آراسته شدن به اخلاق نبوی است . (غرر الحکم ، ج ۲ ، ص ۱۶۵ ، چاپ دانشگاه) .

۱۱۵ - سجده قبل از طلوع آفتاب

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

و اما صلاه الفجر فان الشمس اذا طلعت تطلع علی قرن شیطان فامرنی ربی ان اصلی قبل طلوع الشمس ، صلاه الغداه و قبل ان یسجد لها الکافر لتسجد امتی الله - عزوجل - و سرعتها احب الی الله - عزوجل - و هی الصلاه التی تشهدها ملائکه اللیل و ملائکه النهار

اما نمازصبح ، پس هنگامی که آفتاب طلوع کرد ، مثل این که بر شاخهای طلوع می کند پروردگارم مرا امر فرموده که قبل از طلوع خورشید ، و قبل از آن که کافر برای آفتاب سجده کند ، نماز صبح بخوانم ؛ تا آن که امتتم برای خداوند سجده نمایند و زود به جای آوردن آن در پیشگاه خداوند محبوب تر است این نمازی است که ملائکه شب و روز شاهد آن می باشند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۹) .

۱۱۶ - اثر سجده فراوان

عن الصادق - علیه السلام -

جاء رجل الی رسول الله –صلی الله علیه وآله – فقال یا رسول الله ! کثرت ذنوبی و ضعف عملی فقال رسول الله –صلی الله علیه وآله – اکثر السجود فانه یخط الذنوب کما یحط الریح ورق الشجر

از حضرت امام صادق (ع) روایت شده است که مردی پیش پیامبر (ص) آمدو گفت یا رسول الله ! گناهان من بی شمار است ولی عمل نیک من اندک است پیامبر گرای اسلام (ص) فرمود سجده فراوان به جای آور ؛ زیرا سجده گناهان را دور سازد همچنان که باد برگ درخت را می ریزاند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۲ ،

امالی صدوق ، ج ۷۶ ، حدیث ۱۱) .

۱۱۷ - علت عدم جواز سجده بر غیر زمین

عن هشام بن الحکم قال

قلت لابی عبدالله - علیه السلام - اخبرنی عما یجوز السجود علیه و عما لایجوز ؟ قال السجود لایجوز الا علی الارض اما انبتت الارض الا ما اکل و لبس فقلت له جعلت فداک ما العله فی ذلک ؟ قال لان السجود هو الخضوع لله - عزوجل - فلاینبغی ان یکون علی ما یؤ کل و یلبس لان ابناء الدنیا عبید ما یاءکلون و یلبسون والساجد فی سجوده فی عباده الله - عزوجل - فلا ینبغی ان یضع جبهته فی سجوده علی ابناء الدنیا الذین اغتروا بغرورها و السجود علی الارض افضل لانه ابلغ فی التواضع و الخضوع لله - عزوجل - ؛

هشام بن حکم می گوید به امام صادق (ع) عرض کردم بر چه چیز سجده جایز است و بر چه چیز جایز نیست ؟ حضرت فرمود سجده تنها بر زمین و رستنی هایی که خوردنی و پوشیدنی نباشند ، جایز است عرض کردم فدایت گردم ! علت این امر چیست ؟ حضرت فرمود چون سجود ، فروتنی و خضوع برای خداوند - عزوجل - است و سزاوار نیست که بر خوردنی ها و پوشیدنی ها باشد ، زیرا دنیا پرستان بنده خوارک و پوشاک خودهستند و کسی که سر به سجدته گذارده ، در حال عبادت خدا است . پس شایسته نیست بر آنچه که دنیاطلبان را فریفته ، سجده کند و سجده بر زمین برتر است ، زیرا این سجده ، منتها مرتبه فروتنی و خضوع برای خداوند است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ،

ص ۱۴۷) .

۱۱۸ - عظمت سجده

قال علی - علیه السلام -

لویعلم لاالمصلی ما یغشاه من جلال الله ما سره ان یرفع راءسه من السجود

اگر نمازگزار بداند چه اندازه مشمول جلال الهی است هرگز راضـی نمی شود که سر از سجده بردارد . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۷ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۹) .

۱۱۹ - آداب سجده

قال علی - علیه السلام -

السـجود الجسـمانی هو وضع عتائق الوجوه علی التراب و استقبال الارض بالراحتین و الکفین و اطراف القدمین مع خشوع القلب و اخلاص النیه

سجـده کردن بـدنی ، گذاشـتن جاهـای نیکوی صورتها بر خاک و روی آوردن به زمین با دو کف دست و کناره های دو پا ، همراه خشوع دل و پاکی نیت است . (غرر الحکم ، ج ۲ ، ص ۱۶۵ ، چاپ دانشگاه) .

۱۲۰ - اسرار ذکر سجده

قال الصادق - علیه السلام -

فقال ارفع راءسک فرفعت راءسی ؛ فنظرت الی شی ء ذهب منه عقلی فاستقبلت الارض بوجهی ویدی فاءلهمت ان قلت (سبحان ربی الاعلی و بحمده) لعلو ما راءیت فقلتها سـبعا فرجعت الی نفسـی کلما قلت واحده منها تجلی عنی الغشـی ء ؛ فقعدت فصار السـجود فیه (سبحان ربی الاعلی و بحمده) و صارت القعده بین السجدتین استراحه من الغشسی و علو ما راءیت فالهمنی ربی - عزوجـل - و طـالبتنی نفس ان ارفع راءسـی ؛ فرفعت فنظرت الی ذلـک العلو فغشسـی علی فخررت لوجهی و اسـتقبلت الاـرض بوجهی ویدی و قلت (سـبحان ربی الاعلی و بحمده) فقلتها سـبعا ثم رفعت راءسـی فقعدت قبل القیام لاثنی النظر فی العلو فمن اجل ذلک صارت سجدتین و رکعه و من اجل ذلک صار القعود قبل القیام قعده خفیفه

پس فرمود (سـربردار) سر برداشتم ، چیزی دیدم که از آن عقلم از سررفت ، و به صورت و دو دست بر زمین قرار گرفتم ؛ پس الهام شده به سبب علو آنچه دیدم گفتم (سبحان ربی الاعلی و بحمده) (منزه است پروردگار برتر من و

سپاس او راست) این را هفت بار گفتم ؛ پس به خود آمدم هربارکه می گفتم حالت غشوه از من باز می شد . آنگاه نشستم از این رو ذکر (سبحان ربی الاعلی و بحمده) در سجده قرار داده شد و نشستن بین دو سجده ، استراحتی شد از آن غشوه و عظمت و والایی آنچه دیدم پس پروردگار به من الهام فرمود و خود نیز خواستم که سربلند کنم ، سربرداشتم و به آن علو و عظمت نگریستم وبیهوش شدم و بر زمین افتادم و با صورت و دو دست رو به زمین کردم و گفتم (سبحان ربی الاعلی و بحمده) این را هفت مرتبه گفتم آن گاه سربرداشتم و پیش از ایستادن نشستم تا بار دیگر به آن علو و عظمت نظر کنم از این رو (در هر رکعت نماز) دو سجده و یک رکوع مقرر شد و نیز نشستن قبل از قیام ، نشستنی کوتاه مقرر گردید . (علل الشرایع ، ج ۲ ، ص ۳۱۲) .

۱۲۱ - ایمنی از بیماری و درد و آفت

فی الحدیث

ان موسی خر ساجدا لله فاوحی الله تعالی الیه ارفع راءسک یاموسی و امر یدک فی موضع سجودک و امسح بها وجهک و ما نالته من بدنک فانه امان من کل سقم و داء و افه وعاهه

موسی (ع) در پیشگاه خدا به سجده افتاد و حق تعالی به او وحی فرمود ای موسی ! سر بردار و دست خود را به سجده گاه بکش و به صورت و آنچه از بدنت که دسترست باشد به مال ، که آن موجب ایمنی از هر بیماری و درد و آفت

است . (سفينه البحار ، ج ۱ ، ص ۵۹۹) .

۱۲۲ - ذکر سجده

فى الحديث

لما نزل قوله سبحانه (سبح اسم ربک الاعلى) قال رسول الله -صلى الله عليه وآله - اجعلوها فى سجودكم

هنگامى كه كلام الهى (سبح اسم ربک الاعلى) نازل گشت ، رسول الله (ص) فرمود آن را در سجودتان قرار دهيد ، يعنى (سبحان ربى الاعلى و بحمده) . (بحارالانوار ، ج ۵۸ ، ص ۳۴) .

۱۲۳ - آثار سجده حقيقى

عن مصباح الشريعه ، قال الصادق - عليه السلام -

ماخسر و الله من اتى بحقيقه السجود و لو كان فى العمر مره واحده و ما افلح من خلا بربه فى مثل ذلک الحال تشبيها بمخادع نفسه غافلا لاهيا عما اعده الله للساجدين من انس العاجل و راحه الاجل ولابعد عن الله ابدا من احسن تقربه فى السجود ولاقرب اليه ابدا من اساء ادبه و ضيع حرمته بتعلق قلبه بسواه فى حال سجوده فاسجد سجود متواضع لله تعايل ذليل ، علم انه خلق من تراب يطاءه الخق و انه اتخذک من نطفه يستقذرها كل احد ؛ و كون و لم يكن و قد جعل الله معنى السجود سبب التقرب اليه بالقلب و السر و الروح فمن قرب منه بعد من غيره الاترى فى الظاهر انه لايستوى حال السجود الا بالتوارى عن جميع الاشياء والاحتجاب عن كل ما تراه العيون ؟ كذلک امر الباطن فمن كان قلبه متعلقا فى صلوته بشى ء دون الله تعالى فهو قريب من ذلک الشى ء بعيد عن حقيقه ما اراد الله منه فى صلوته قال الله - عزوجل - (ما جعل الله لرجل من قلبين فى جوفه) و قال رسول الله -صلى الله عليه وآله - قال

الله تعالی لااطلع علی قلب عبد فاعلم فیه حب الاخلاص لطاعتی لوجهی و ابتغاء مرضاتی الا لولیت تقویمه و سیاسته و من اشتغل بغیری فهو من المستهزئین بنفسه و مکتوب اسمه فی دیوان الخاسرین .

به خدا سوگند ! آن کس که هرچند یک بار در تمام عمر ، حقیقت سجده را به جای آورد زیان نبرد و آن کس که همانند کسی که خود را می فریبد ، با حالت غفلت و بازیچه گرفتن آنچه خدا برای سجده کنندگان فراهم نموده است یعنی انس (با او) در حال (دنیا) و راحت و آسایش در آینده (آخرت) با پروردگار خود خلوت کند ، رستگار نشد و کسی که در سجده به خدا نیکو تقرب جست از خدا دور نشد و کسی که به خدا سوء ادب کرد و با دلبستگی به غیر او در جسده ، حرمت او را از بین برد ، به مقام قرب او نرسد ، پس سجده کن (همانند) سجده آن کسی که در برابر خداوند تعالی متواضع و خوار است و می داند که از خاکلی آفریده شده که خلق بر آن پا می نهند و خدا او را از نطفه ای که همه آن را کثیف و نجس می دانند آفریده ؛ و می داند که نبود و (به دست آفریدگار) به وجود آمد و همانا خداوند معنای (حقیقت) سجده را سبب نزدیکی جستن به او با قلب و باطن و جان قرار داد ؛ پس کسی که به او نزدیک شود ، از غیر او دور گردد آیا نمی بینی که درظاهر سجده شکل نمی گیرد

مگر آنکه همه چیز از نظرات پنهان گردد و هرچه دیدگان می بینند از تو محجوب شود ؟ همچنین است امر باطن ، پس هرکس در نماز ، دلبستگی به چیزی جز خدا داشته باشد به همان چیز نزدیک و از حقیقت آنچه خداوند درنماز او از او خواسته ، دور است . خداوند فرموده است (خدا برای احدی دو قلب در باطنش قرار نداده است) و رسول الله -صلی الله علیه وآله - فرمود (خداوند فرموده است بر قلب بنده ای واقف نشوم که در آن حب طاعت مخلصانه برای من و جهت کسب رضای من بدانم (بیابم) مگر آنکه تنظیم و تدبیر امور او را متصدی شوم و هرکس به غیر من دل مشغول دارد از آنها است که خویشتن را به مسخره گرفته اند ، و نامش در دفتر زیان کاران نوشته و ثبت است . (مصباح الشریعه ، باب ۱۶ ، بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۱۳۶) .

۱۲۴ - سجده طولانی و نجات از آتش

قال علی - علیه السلام -

طول القنوت و لسجود ینجی من عذاب النار

قنوت و سجده طولانی در نماز ، نمازگزار را از عذاب آتش نجات می دهد . (تصنیف غررالحکم ، ص ۱۷۵ ، حدیث ۳۳۳۵) .

۱۲۵ - امام سجاد (ع) و حقیقت سجده

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

کان علی بن الحسین - علیهما السلام - اذا قام الی الصلوه ، تغیر لونه فاذا سجدلم یرفع راءسه حتی یرفض عرقا

امام سجاد (ع) وقتی به نماز می ایستاد رنگش دگرگون می شد و چون به سجده می رفت سربرنمی داشت تا آنکه عرق از وی می ریخت . (فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۳۰۰) .

۱۲۶ - فلسفه دو سجده

قال علی - علیه السلام -

انه سئل ما معنی السجده الاولی قال تاءویلها اللهم انک منها خلقتنا یعنی من الارض ، و تاءویل رفع راءسک و منها اخرجتنا و السجده الثانیه والیها تعیدنا و رفع راءسک و منها تخرجنا تاره اخری

از امام علی (ع) از فلسفه اول سؤ ال شد ، فرمود سجده اول به این معنا است که خدایا ! اصل ما از خاک است و معنای سربرداشتن از سجده این است که خدایا ! ما را ازخاک خارج کردی و معنای سجده دوم این است که خدایا ! دوباره ما را به خاک برمی گردانی و سر برداشتن از سجده دوم ، به معنای این است که خدایا ! یک بار دیگر در قیامت از خاک بیرونمان خواهی کرد . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۹۱) .

۱۲۷ - زمین برای سجده گاه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

جعلت لی الارض مسجدا و طهورا

همانا زمین برای من سجده گاه و پاک کننده قرار داده شده . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۹۳) .

۱۲۸ - پاداش سجده

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ما من مسلم یسجد لله سجده الا رفعه بها درجه و حط بها عنه خطیئه

هیچ مسلمانی برای خدا سجده به جا نمی آورد مگر این که خدا یک درجه مقام او را بالا برده ، یک گناه از نامه عملش محو می کند . (المحجه البیضاء ، ج ۳۴۵) .

۱۲۹ - دوستی با خدا با سجده فراوان

سئل اباعبدالله - علیه السلام -

لم اتخذ الله ابراهیم - علیه السلام - خلیلا قال لکثره سجوده علی الارض

از امام صادق (ع) سوال شد برای چه خداوند حضرت ابراهیم (ع) را خلیل و دوست خود گرفت فرمود به خاطر سجده های زیادی که بر زمین داشت . (اسرار الصلوه ، ص ۴۲۹) .

۱۳۰ - پاداش سجده شکر

قال الصادق - علیه السلام -

من سجد سجده الشکر لنعمه و هو متوضعا کتب الله له بها عشر صلوات و محی عنه عشر خطایا عظام

کسی که در برابر نعمتی که خداوند به او داده است ، سجده شکری به جا آورد ، خداوند به خاطر همین سجده شکر ده نماز در نامه عملش می نویسد و ده گناه بزرگ را از نامه عمل او محو می کند . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۶) .

۱۳۱ - سجده یک واجب جامع

قال الصادق - علیه السلام -

وفرض علی الوجه السجود له باللیل و النهار فی مواقیت الصلوه فقال (یا ایهاالذین امنوا ارکعوا و اسجدوا و اعبدوا ربکم و افعلوا الخیر لعلکم تفلحون) و هذه فریضه جامعه علی الوجه والیدین والرجلین

خداوند بر صورت سجده را واجب کردکه شبانه روز در وقت نمازها به سجده بیفتد ؛ پس فرمود (ای کسانی که ایمان آورده اید ! رکوع و سجود نمایید و پروردگارتان را پرستش کنید و افعال خیر به جای آورید ، شاید که رستگار شوید) . آنگاه امام فرمود سجده ، واجب جامع است که مشتمل بر صورت و دستها و پاها می باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۲۸) .

۱۳۲ - تاءویل سجده

قال علی - علیه السلام -

فی تاءویل السجده الاولی ان تخطر فی نفسک و انت ساجد منها خلقتنی ورفع راءسک تخطر بقلبک و منها اخر اخرجتنی والسجده الثانیه و فیها تعیدنی و رفع راءسک تهطر بقلبک و منها تخرجنی تاره اخری

معنای سجده اول این است که در حال سجده در دلت بگذرانی که خداوند از خاک خلقم کرده و سر از سجده برداشتن یعنی خدا من را از خاک بیرون آورده و معنی سجده دوم این است که خدا من را به خاک برمی گرداند و سر از سجده دوم برداشتن ، به این معنی است که خداوند یک بار دیگر من را در قیامت از خاک بیرون می آورد . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۵) .

فصل سی و سوم ارکان نماز قنوت

آیات

۱ - قنوت فروتنی است

حافظوا علی الصلوات و الصلوه الوسطی و قوموا لله قانتین

در انجام همه نمازها (به خصوص) نماز وسطی (نماز ظهر) کوشا باشید ، برای خدا قیام کنید ، در حالی که دعا کننده هستید . (سوره بقره ، آیه ۲۳۸) .

۲ - فروتنی در نماز

یامریم اقتنی لربک و اسجدی وارکعی مع الراکعین

ای مریم (به شکرانه این نعمت) برای پروردگار خود خضوع کن ، و سجده به جای آور و با رکوع کنندگان رکوع کن . (سوره آل عمران ، آیه ۴۲) .

احادیث

۳ – قنوت سنتی واجب

قال الصادق – علیه السلام –

القنوت فی جمیع الصلوات سنه واجبه فی الرکعه الثانیه قبل الرکوع و بعد القراءه

قنوت در تمامی نمازها و در رکعت دوم ، سنتی واجب است (شاید منظور سنت مؤ کد باشد) پیش از رکوع و پس از اتمام قرائت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۹۷) .

۴ – تاءثیر قنوت و سجده طولانی

قال علی – علیه السلام –

طول القنوت و السجود ینجی من عذاب النار

قنوت و سجده طولانی در نماز ، نمازگزار را از عذاب آتش نجات می دهد . (تصنیف غرر الحکم ، ص ۱۷۵ ، حدیث ۳۳۵۳) .

۵ – حالت دستها در قنوت

قال الرضا – علیه السلام –

لاترفع یدیک بالدعاء فی المکتوبه حتی تجاوز بهما راءسک ولا باءس بذلک فی النافله و الوتر

در قنوت نماز واجب دستهایت از سر تجاوز نکند ، اما در نماز نافله و وتر مانعی نیست . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۰۴) .

۶ – قنوت از فرایض نماز

قال الصادق – علیه السلام –

فرائض الصلاه سبع الوقت ، والطهور ، و التوجه و القلبه و الرکوع و السجود ، و الدعاء

فرایض نماز ، هفت تاست وقت ، طهارت ، نیت ، قبله ، رکوع ، سجود ، و دعا (درقنوت) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۹۷) .

۷ – فراموش کردن قنوت

لعلی بن جعفر عن اخیه – علیه السلام – قال

ساءلته عن رجل نسی القنوت حتی رکع ما حاله ؟ قال – علیه السلام – تمت صلاته و لاشی ء علیه

اگر کسی قنوت را فراموش کرد و به رکوع رفت تکلیف چیست ؟ فرمود نماز را تمام کند و اشکالی ندارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۹۸) .

۸ – قنوت در رکعت دوم

عن الرضا – علیه السلام –

فیما کتب للماءمون قال کل القنوت قبل الرکوع و بعد القراءه

در نام امام رضا (ع) به ماءمون چنین آمده است قنوت پیش از رکوع و پس از قرائت (حمد و سوره) است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۹۸) .

۹ – تعبیر آیه از امام صادق (ع)

عن ابی عبدالله – علیه السلام –

فی قوله تعالی (قوموا لله قانتین) قال اقبال الرجل علی صلاته و محافظته علی وقتها

امام صادق (ع) درباره ایه (قوموا لله قانتین) فرمود (یعنی) روی آوردن انسان به نماز خود و محافظت بر وقت آن . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۰۱) .

۱۰ – نماز کامل با ذکر قنوت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

انما الصلوه تمسکن و تواضع و تضرع و تباءس و تندم و تقنع بمدیدیک فتقول اللهم اللهم فمن لم یفعل فهی خداج

حقیقت نماز اظهار مسکنت تواضع ، تضرع ، بی نوایی و ندامت است که باید دستها را در قنوت دراز کنی و با گفتن (خدایا خدایا) نماز راکامل نمایی و هرکس که این کار را انجام ندهد ، نمازش ناقص است (هرچند که قبول می باشد) . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۹) .

۱۱ – قنوت طولانی و راحتی قیامت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اطولکم قنوتا فی دار الدنیا اطولکم راحه یوم القیامه فی الموقف

راحت ترین شما در قیامت کسی است که قنوت طولای تری داشته باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۹۹) .

۱۲ – آشکار خواندن قنوت

عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

القنوت کلها جهار

همه قنوت (بهتر است) آشکار خوانده شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵ تص ۲۰۲) .

۱۳ – حالت دستها در قنوت

قال الصادق – علیه السلام –

الرغبه ان تستقبل بطن کفیک الی السماء ، والرهبه ان تجعل ظهرکفیک الی السماء و قوله (و تبتل الیه تبتیلا) قال الدعاء باءصبع واحده تشیر بها و التضرع تشیر باءصبعیک و تحرکهما و الابتهال رفع الیدین و تمدها ، و ذلک عند الدمعه ثم ادع

(رغبت) یعنی دستها را باز به طرف آسمان برداری و (رهبه) یعنی پشت دستها را به طرف آسمان نهادن ، آیه (و تتبل الیه تبتیلا) یعنی دعا خواندن و با یک انگشت در آن حال اشاره کردن و (تضرع) با دو انگشت اشاره کردن و حرکت دادن آنهاست و (ابتهال) برداشتن دو دست و کشیدن آنها می باشد و این کار در هنگام اشک ریختن است و سپس دعا کن . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۰۴) .

۱۴ – قنوت طولانی و بهترین نماز

فی خبر ابی ذر – رحمه الله – انه ساءله النبی –صلی الله علیه وآله –

ای الصلاه افضل ؟ قال طول القنوت

در روایتی آمده است ابوذر از پیامبر (ص) پرسید کدام نماز افضل است ؟ فرمود نمازی که قنوت طولانی داشته باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۰۰) .

۱۵ – ذکر صلوات در قنوت

قال الصادق – علیه السلام –

اذا صلی احدکم و لم یصل علی النبی –صلی الله علیه وآله – فی صلاته یسلک بصلاته غیر سبیل الجنه

هرگاه یکی از شما نماز بخواند و در نمازش بر پیامبر (ص) درود نفرستد ، با نماز خود به راهی غیر از راه بهشت می رود (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۸۰) .

۱۶ – پیامبر (ص) و ذکر قنوت وتر

قال الصادق – علیه السلام –

وکان رسول الله –صلی الله علیه وآله – یستغفر الله فی الوتر سبعین مره و یقول (هذا مقام العائذ بک من النار) سبع مرات

رسول خدا (ص) در قنوت نماز وتر هفتاد بار (استغفرالله) و هفت بار (هذل مقام العائذ بك من النار) (یعنی این جایگاه کسی است که از آتش به تو پناه آورده است) می گفت . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۰) .

۱۷ – بلند کردن دستها

قال النبی –صلی الله علیه وآله – لعلی – علیه السلام –

علیك برفع یدیك الی ربك و كثره تقلبهما

پیامبر خدا (ص) به علی (ع) فرمود برتو باد که دو دست خود را به سوی خدا بلند کنی و بسیار بگردانی (یعنی دستهای خود را در هنگام دعا کردن بالا و پایین بردن) . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۱) .

۱۸ – ادای قنوت با دو دست

عن ابی جعفر و ابی عبدالله – علیهما السلام –

فی تفسیر قوله تعالی (و تبتل الیه تبتیلا) ان التبتل هنا رفع الیدین فی الصلاه

در روایتی از امام باقر و امام صادق – علیه السلام – آمده است که در تفسیر آیه (و تبتل الیه تبتیلا) فرمودند (تبتل) در اینجا برداشتن دو دست در نماز می باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۳) .

۱۹ – دعایی در قنوت

عن ابی جعفر – علیه السلام –

تقول فی القنوت (اللهم اغفرلی و ارحمنی و عافنی انک علی کل شی ء قدیر)

در قنوت این دعا را بخوانید (خدایا مرا بیامرز و بر من رحم فرما و مرا عفو کن ، زیرا تو بر هر چیز توانایی .) (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۳) .

۲۰ – تعبیر آیه از امام باقر (ع)

عن ابی جعفر – علیه السلام –

فی قوله تعالی (قوموا لله قانتین) قال مطیعین راغبین

امام باقر (ع) درباره آیه (قوموا لله قانتین) فرمود (یعنی) با رغبت ، اطاعت و بندگی کردن . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۰۱) .

۲۱ – بهترین نمازها

ورد عنهم – علیهم السلام –

افضل الصلاه ما طال قنوتها

از امامان معصوم (ع) وارد شده است که بهترین نمازها آن است که قنوت آن طولانی تر باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۶) .

۲۲ – دعایی از امام باقر (ع)

قال الباقر – علیه السلام –

تقول فی قنوت الفریضه فی الایام کلها الا فی الجمعه (اللهم انی اسئلك لی و لوالدی و لولدی و اهل بیتی واخوانی فیك الیقین و العفو و المعافاه والرحمه و العافیه فی الدنیا و الاخره

امام باقر (ع) خواندن این دعا را در قنتو نمازهای واجب ، غیر از نماز جمعه سفارش فرمود (خدایا من از تو برای خود و پدر و مادر و فرزندانم و خاندان و برادران خود ، می خواهم که یقین به خودت و بخشش و عفو و مهربانی و تندرستی در دنیا و آخرت عطیا کنی) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۰۹) .

۲۳ – طول دادن قنوت نماز وتر

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اطولکم قنوتا فی الوتر اطولکم راحه یوم القیامه فی الموقوف

هرقدر که قنوت شما در نماز وتر طولانی تر باشد ، آسایش شما در موقف قیامت بیشتر است . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۲۸۷) .

۲۴ – دعای امیرالمؤ منین (ع) در قنوت

واختار ابن ابی عقیل الدعاء بما روی عن امیرالمؤ منین – علیه السلام – فی القنوت

اللهم الیك شخصت الابصار ونقلت الاقدام ، و رفعت الایدی ، و مدت الاعناق ، و انت دعیت بالالسن و الیك سرهم و نجواهم فی الاعمال ربنا افتح بیننا و بین قومنا بالحق و انت خیرالفاتحین ، اللهم انا نشکو الیك غیبه نبینا و قله عددنا و کثره عدونا ، و تظاهر الاعداء علینا ، و وقوع الفتن بنا ، ففرج ذلک اللهم بعدل تظهره و امام حق تعرفه اله الحق امین رب العالمین

ابن ابی عقیل این دعا را از علی (ع) برای قنوت برگزیده است ؛ بار خدایا ! چشمها به سوی تو است و گامها به سوی تو آمده و دستها برایت برداشته شده و گردنها کشیده شده و تو با زبانها خوانده می شوی و پنهان و نجوای اعمال بندگان نزد تو است خدایا ! میان ما وقوممان حق را فاتح کن و تو بهترین فاتحانی خدایا ! دوری پیامبر و کمی تعدادها و زیادی دشمنان و پیروزی آنهابر ما و روآوردن فتنه ها به سوی ما را تو شکوه می کنیم پس گشایش برسان با عدلی که ظاهر می سازی و پیشوای حقی که می شناسی آمین ای خدای جهانیان . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۹۷)

.

۲۵ – ذکر (العفو) در قنوت نماز وتر

قال الصادق – علیه السلام –

و کان علی بن الحسین سید العابدین – علیه السلام – یقول العفو العفو ثلاثماه مره فی الوتر فی السحر

امام سجاد (ع) در (قنوت) نماز وتر در وقت سحر سیصد بار می گفت العفو ، العفو ، (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۰) .

۲۶ – دعا برای مؤ منین

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قدم اربعین رجلا من اخوانه فدعا لهم ثم دعا لنفسه ، استجیب له فیهم و فی نفسه

از امام صادق (ع) چنین روایت شده است که فرمود کسی که در قنوت نماز وتر برای چهل مؤ من وسپس برای خود دعا کند ، خداوند دعاهای وی را مستجاب گرداند . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۴۵) .

۲۷ – کیفیت قنوت نماز وتر

قال الصادق – علیه السلام –

استغفرالله ربی و اتوب الیه فی الوتر سبعین مره تنصب یدیک الیسری ، و تعد بالیمنی الاستغفار

در قنوت نماز وتر ، هفتاد بار استغفار ، بگویید برای اینکار دست چپ را مقابل صورت قرار دهید و با دست راست استغفار را بشمارید . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۸۷) .

۲۸ – دعا بعد از کلمات فرج

عن ابن ابی عقیل

وبلغنی ان الصادق – علیه السلام – کان یاءمر شیعته ان یقتنوا بهذا بعد کلمات الفرج قال ابن الجنید ، وادناه رب اغفر و ارحم و تجاوز عما تعلم قال والذین استحب فیه مایکون حمدالله و ثناء علیه ولصلاه علی رسول الله –صلی الله علیه وآله – و الائمه صلوات الله علیهم اجمعین – و ان یتخیر لنفسه من الدعاء و للمسلمین ما هو مباح له

از ابن ابی عقیل روایت شده است که گفت به من خبر رسید که امام صادق (ع) دستور می داد به شیعیان که پس از کلمات فرج این دعا را بخوانند (رب اغفر و ارحم و تجاوز عما تعلم) و مستحب است که حمد خدا و درود بر پیامبر و ائمه در دعای قنوت باشد و برای خود و مسلمانان دعای خیر بکند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۷) .

۲۹ – دعای امیرالمؤ منین (ع)

فی الحدیث

ما علمه امیرالمؤ منین – علیه السلام – اهل القنوت ان یقولوا اللهم لک اخلصت القلوب و الیک شخصت الابصار

آن چه امیرالمؤ منین علی (ع) به قنوت کنندگان آموخت که در دعا بگویند (بارالها ! دل برای تو خالص می گردد و دیدگان انتظار به سوی تو دوخته است . (سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۴۵۰) .

۳۰ – دعای طلب مغفرت و عافیت

مرحوم ملامحسن فیض کاشانی – علیه الرحمه – دعای مذکور قبل را به صورت کامل تر چنین آورده و ترجمه کرده است

لااله الاالله الحلیم و الکریم ، لااله الاالله العلی العظیم ، سبحان الله رب السموات السبع ، و رب الارضین السبع و مافیهن و ما بینهن و ما تحتهن و ، رب العرض العظیم ، والحمدلله رب العالمین ، اللهم اغفرلنا و ارحمنا و عافنا و اعف عنا فی الدنیا و الاخره انک علی کل شی ءقدیر

نیست معبودی بجز مبعود بحق سزاوار پرستش کمالات که بردبار و بخشنده است ، نیست معبودی جز خدای یکتا وجامع همه صفات وکمال که بلند مرتبه و بزرگ است پاک و مقدس است خدا که پروردگار آسمانهای هفت گانه است و پروردگار زمینهای هفتگانه است و پروردگار آنچه در آسمانها و زمینها است و آنچه که در میان آنها است و پروردگار عرش بزرگی است که عبارت از علم حق سبحانه و تعالی است به جمیع مخلوقات ، یا جرمی که محیط است به تمامی اجساد وهمه ستایشهاو آفرینها مرخدایی را است که آفریننده جهانیان است بارخدایا ! ما را بیامرز و بر ما رحم کن و ما را از آفتها نگاه

دار و از بدیهای ما درگذر در این جهان (دنیا) و در آن جهان (آخرت) به درستی که تو بر همه چیز توانایی . (ترجمه الصلوه ، ص ۵۱) .

فصل سی و چهارم ارکان نماز تشهد

آیه

۱ – وجوب صلوات بر پیغمبر در تشهد

قال الله تبارک و تعالی

ان الله و ملائکته یصلون علی النبی یا ایهاالذین امنوا صلو عیله و سلموا تسلیما

خدا و فرشتگانش بر پیامبر درود می فرستند ، ای کسانی که ایمان آورده اید ! بر او درود فرستید و سلام گویید و کاملا تسلیم (فرمان او) باشید . (سوره احزاب ، آیه ۵۶) .

۲ – شهادتین در نماز

فقه الرضا – علیه السلام – قال

ادنی ما یجزی من التشهد الشهادتان

کمترین چیزی که در تشهد کفایت می کند ، شهادتین می باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۸۱) .

۳ – ذکر تشهد

قال علی – علیه السلام –

اذا قال العبد فی التشهد فی الاخیرتین و هو جالس (اشهد ان لااله الاالله وحده لاشریک له ، و اشهد ان محمدا عبده و رسوله) ؛

هنگامی که بنده در تشهد آخر نماز است در حالی که نشسته است بگوید (اشهد ان لااله الاالله وحده لاشریک له و اشهد ان محمدا عبده و رسوله) . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۸۳) .

۴ – معنای تشهد

قال علی – علیه السلام –

وتاءویل تشهدک تجدید الایمان و معاوده الاسلام و الاقرار بالعبث بعد الموت و تاءویل قولک السلام علیکم ورحمه الله وبرکاته ترحم عن الله سبحانه فمعنهاها هذه امان لکم من عذاب یوم القیامه

معنای تشـهد تجدیـد و تکرار شـهادتین است که تجدیـد ایمان و اسـلام است واعتراف به مبعوث شدن بعد از مرگ ، و معنای (السـلام علیکم و رحمه الله و برکاته) ازخـدا ترحم خواسـتن برای خود و همه بندگان است ؛ که این خود سـبب ایمن شدن از عذاب قیامت خواهد شد . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۵) .

۵ – ده خصلت نماز

قال الباقر – علیه السلام –

عشره من لقی الله بهن دخل الجنه شهاده ان لااله الله و ان محمدا رسول الله –صلی الله علیه وآله – و الاقرار بما جاء به من عندالله و اقام الصلوه ، و ایتاء الزکوه و صوم رمضان و حج البیت و الولایه لاولیاء الله و البراءه من اعداء الله ، و اجتناب کل مسکر

ده خصـلت است که هر کس بـا آنها خـدای را ملاقات کنـد ، وارد بهشت می گردد گواهی به وحـدانیت خداونـد ، و رسالت محمـد (ص) و اقرار به آنچه رسول خـدا (ص) از سوی خـدا برای ارشـاد مردم آورده و برپای داشـتن نماز ، و ادای زکات و روزه مـاه مبـارک رمضـان ، و حـج بیت الله الحرام ، و دوستی با دوسـتان خـدا ، و بیزاری جسـتن از دشـمنان خـدا ، و پرهیز از مشروب مستی آور . (محاسن برقی ، ص ۱۳) .

۶ – در ذکر صلوات پس از نماز کوتاهی نکنید

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

وذلـک ان الله – عزوجـل – امر جبرئیـل لیله المعراج فعرض علی قصور الجنـان ، فرایتهـا من الـذهب و الفضه ملاطها المسک و العنبر ، غیر انی راءیت لبعضـها شـرفا عالیه ، و لم اری لبعضـها فقلت یا جبرئیل ما بال هذه بلا شـرف کما شرف کما لسائر تلک القصور ؟ فقال یا محمـد ! هذه قصور المصـلین فرائضـهم الذین یکسـلون عن الصـلاه علیک ، و علی الک عبدها فان بعث ماده لبناء الشـرف من الصـلاه علی محمد و اله الطیبین بنیت له الشـرف و الا بقیت هکذا فیقال حتی یعرف فی الجنان ان القصر الذی لاشرف له هو

الذین کسل صاحبه بعد صلاته عن الصلاه علی محمد و اله الطیبین

چون خداوند - عزوجل - در شب معراج به جبرئیل دستور داد که قصرهای بهشت را به من بنماید و من آنها را از طلا و نقره دیدم که ملاطشان مشک و عنبر بود ، ولی بعضی را دارای کنگره و بارو دیدم ، که دیگری آن را نداشت از جبرئیل پرسیدم چرا این قصر کسانی است که نماز واجب خود را ادا کرده اند ، ولی تا به حال در صلوات بر تو و آل تو کوتاهی کرده اند پس چنانچه ماده ساختن کنگره را بفرستد و بر محمد و آل پاک او درود فرستد ، برای این قصر ، کنگره ساخته می شود ؛ وگرنه به همین شکل باقی می ماند پس در بهشت اعلام می شود ا شناخته شود قصری که کنگره ندارد ، قصر کسی که پس از نمازش از صلوات بر پیامبر و آل پاک اوکوتاهی ورزیده است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۸۶) .

۷ – ذکر صلوات در تشهد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من صلی و لم یذکر الصلوه علی وعلی الی سلک به غیر طریق الجنه و کذلک من ذکرت عنده و لم یصل علی

هر کس نماز بخواند وصلوات برمن وآل من نفرستد نمازش او را به سویی جز بهشت خواهد برد و همچنین است کسی که اسم من را بشنود و بر من صلوات نفرستد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۸۱ و ۲۸۸ ، و ۳۰۵) .

۸ – ذکر مستحبی قبل و بعد از تشهد

فی فلاح السائل)

یقول فی التشهد (بسم الله وبالله ، و الاسماء الحسنی کلها لله ، اشهد ان لاالله الاالله وحده لا شریک له ، و اشهد ان محمدا عبده و رسوله اللهم صل علی محمد و آل ، و تقبل شفاعته فی امته وارفع درجته) و ان اقتصر علی الشهاده لله جل جلاله بالواحدانیه و لمحمد –صلی الله علیه وآله – بالرساله و علی الصلاه علیه و اله اجزاءه ذلک

در کتاب (فلاح السائل) آمده است

نمازگزار در تشهد بگوید (بسم الله و بالله و الاسماء الحسنی کلها لله اشهد ان لااله الاالله وحده لاشریک له و اشهد ان محمدا عبده ورسوله اللهم صل علی محمد و آله محمد و تقبل شفاعته فی امته و ارفع درجته) و اگر بر شهادت به یگانگی خداوند و رسالت محمد و درود بر او و آل او اکتفا کند از او پذیرفته می شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۸۷) .

۹ – تاءثیر تشهد و سلام

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذاقمت الی الصلاه و توجهت و قراءت ام الکتاب و ما تیسر من السور ثم رکعت ، فاتممت رکوعها و سجودها و تشهدت و

سلمت غفرلک کل ذنب فما بینک و بین الصلاه التی قدمتها الی الصلاه المؤ خره فهذا لک فی صلاتک

هر گـاه به نمـاز ایسـتادی و توجه کردی (به سوی خداونـد و باحضور قلب به پیشـگاه او قرار گرفتی) و فاتحه الکتاب را قرائت نمودی و در حد امکان و میسور ، از سوره های (کوچک و یا بزرگ) قرآن خواندی ، سپس رکوع و سجود تام و

تمامی انجام دادی ، آنگاه تشهد و سلام دادی ، اثر این نماز تو ، آمرزش تمامی گناهانت می باشد که در مابین دو نمازت می باشـد ، آن نمازی که قبلا به جای آوردی و نمازی که بعـدا خواندی پس آنچه از نماز عاید تو می گردد ، همانا آمرزش کلیه گناهانت می باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۰۵) .

۱۰ – حقوق نماز

تفسیر الامام – علیه السلام – قوله – عزوجل –

(و اقیموالصلوه) هو اقـامه الصـلاه بتمـام رکوعهـا وسـجودها و مواقیتهـا و اداء حقوقهـا التی اذا لم تؤ د بحوقهـا لم یتقبلهـا رب الخلائق اتـدرون ما تلک الحقوق ؟ فهو اتباعها بالصـلاه علی محمـد و علی والهما منطویا علی الاعتقاد باءنهم افضل خیره الله و القوامون بحقوق الله و النصار لدین الله

امـام (ع) در تفسـیر آیه (و اقیموا الصـلاه) می فرمایـد یعنی اقامه نماز با کامل ادا کردن رکوع و سـجود و اوقات آن و این که حقـوق نمـاز را ادا کنـد که اگر اد نشـود ، خداونـد آن را قبـول نمی فرمایـد آیـا می دانیـد که آن حقـوق چیست ؟ آن حقوق عبارتست از این که نماز همراه با درود بر محمـد وعلی وخاندانشان باشد و نمازگزار این اعتقاد را داشـته باشد که آنان بهترین برگزیدگان خدا هستند و حقوق او را به پا داشته اند و یاران دین خدا بوده اند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۸۵) .

۱۱ – راز تشهد در بیان امام عسکری (ع)

قال العسکری – علیه السلام – فی تفسیره

ثم لا یزال یقول الله لملائکه – هکـذا فی کل رکعه – حتی اذا قعـد للتشـهد الاول و التشـهد الثانی ، قال الله تعالی یا ملائکتی قد قضـدی خـدمتی و عبادتی و قعد یثنی علی و یصـلی علی محمد نبی لاثنین علیه فی ملکوت السـموات و الارض ولاصـلین علی روحه فی الارواح فاذا صلی علی امیرالمؤ منین – علیه السلام – فی صلاته قال الله له یا عبدی ! لاصلین علیک کما صلیت علیه و لاجعلنه شفیعک کما استشفعت به

سپس مدام

خداوند تعالی - در هر رکعت از نمازی که بنده می خواند - خطاب به ملائکه چنین خواهد گفت تا زمانی که برای تشهد اول و تشهد دوم نشست در این هنگام خدای تعالی می گوید ای ملائکه من ! به تحقیق به جا آوردبنده من خدمت و عبادت مرا واکنون نشسته و ثنای مرا می کند و درود بر محمد پیغمبر من می فرستد هرآینه بر او ثنا می فرستم در ملکوت آسمانها و زمین و هر آینه درود بر روح او می فرستم ، و زمانی که درود بر امیرالمؤ منین (ع) در نمازش فرستاد ، خدا به او می گوید ای بنده من ! هرآینه من بر تو درود می فرستم ، کما اینکه تو بر علی درود می فرستی ، هر آینه او را شفیع تو قرار می دهم ، چنانچه تو به وسیله اوطلب شفاعت کردی . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱) .

۱۲ - اسرار تشهد

قال الصادق - علیه السلام -

التشهد ثناء علی الله تعالی فکن عبدا له فی السر خاضعا له فی الفعل کما انک عبد له بالقول و الدعوی وصل صدق لسانک بصفاء صدق سرک فانه خلقک عبدا و امرک ان تعبده بقلبک و لسانک و جوارحک ، و ان تحقق عبودیتک له بربوبیته لک ، و تعلم ان نواصی الخلق بیده فلیس لهم نفس و لالحظ الا باذنه و ارادته قال الله - عزوجل - (و ربک یخلق ما یشاء و یختار ما کان لهم الخیره امرهم سبحان الله و تعالی عما یشرکون) فکن عبدا شاکرا بالفعل کما انک عبد ذاکر بالقول و الدعوی

و صـل صـدق لسانـک بصـفاء سـرک فـانه خلقـک ؛ فعزوجل ان یکون اراده و مشـیه لاحـد الا بسابق ارادته و مشـیته فاسـتعمل العبودیه فی الرضـا بحکه وبالعبـاده فی اداء اوامره و قـد امرک بالصـلوه علی نبیه محمـد -صـلی الله علیه وآله - فاوصـل صـلوته بصـلوته و طاعته بطاعته و شـهادته بشهادته و انظر لایفوتک برکات معرفه حرمته ، فتحرم عن فائده صلوته و امره بالاستغفار لک و الشفاعه فیک ان اتیت بالجواجب فی الامر و النهی و السنن و الاداب ؛ و تعلم جلیل مرتبته عند الله - عزوجل - ؛

تشـهد سـتایش خداونـد تعـالی است ؛ پس در بـاطن و ضـمیر بنـده او و در عمل و کردار خاضع برای او باش ، همچنان که در سخن و ادعا اوهستی و راستی زبانت را به صـفای صدق ضـمیرت بپیوند ، که او تو را بنده آفریده و دسـتورت داده تا با قلب و زبان و (همه) اعضا و جوارحت عبادتش کنی و بـدان جهت که او پروردگار تو است ، بنـدگی او نمایی ، وبدانی که اختیار و سرنوشت خلق به دست اوست و کس را یارای هیچ نفسی و نیم نگاهی جز به توان و خواست او نیست و جز با اجازه و اراده او قـادر به انجـام کوچکترین کاری در مملکت او نمی باشـد خداونـد عزوجل فرموده (پروردگار تو آنچه بخواهـد می آفرینـد و انتخـاب واختیار می کنـد وآنان را در کارهایشان گزینش و انتخاب نیست ، منزه و برتر است خـدا از آنچه شـرک می ورزنـد) پس بنده سپاسگزار خدا باش در عمل ، آن سان که به زبان و

و ادعـا ذکر اوگویی ، و راستی زبـانت را به صـفای ضـمیرت بپیونـد که او تو را آفریـده (و از درونت آگـاه است) پس برتر و والاـتر از آن است که کسـی را بـدون آنکه نخست او اراده کنـد ، اراده ای باشـد ؛ پس بـا تسـلیم ورضـا به فرمـان او باش و با عبادت کردن به وسیله انجام اوامرش بنـدگی به جای آر و تو را به صـلوات بر پیامبرش محمد (ص) امر کرده ، پس نماز خدا را با صلوات بر پیامبر (ص) و طاعت او را با طاعت آن حضرت وشهادت (به وحدانیت) او را به شهادت (به رسالت) آنجناب وصـل کن ، و بکوش تـا برکـات معرفت حرمت آن جناب از دسـتت نرود و از بهره درود فرسـتادن او (اشاره به آیه ۱۰۳ سوره توبه) غافـل نشوی که اگر به آنچه فعـل یا ترکش واجب است و به سـنن و آداب عمل کنی ، و مرتبت بلنـد او را نزد خـداوند بـدانی او به فرمان خـدا برایت اسـتغفار کنـد و درباره ات شـفاعت نمایـد (اشاره به آیه ۱۵۹ سـوره آل عمران و آیـات دیگر) . (مصباح الشریعه ، باب ۱۷ ، بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۸۴) .

فصل سی و پنجم ارکان نماز سلام

آیه

۱ - تاءثیر سلام نماز

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا سلم من صلاته ، سلم الله علیه و سلم علیه ملائکته

پس زمانی که بنده نمازش راسلام داد ، خداوند و ملائکه بر او سلام می فرستند . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱) .

۲ - افتتاح و پایان نماز

سئل علی بن الحسین - علیهماالسلام -

ما افتتاح الصلاه ؟ قال التکبیر ، قال ما تحریمها ؟ قال التکبیر ، قال ما تحلیلها ؟ قال التسلیم ؛

از علی بن الحسین (ع) سؤ ال شـد افتتـاح نمـاز چیست ؟ فرمود تکبر سوال شـد تحریم آن چیست ؟ فرمود تکبیر سوال شـد تحلیل آن چیست ؟ فرمود سلام . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۰۳) .

۳ - سلام بعد از تشهد

قال الصادق - علیه السلام -

اذا قضیت التشهد فسلم عن یمینک و عن شمالک تقول (السلام علیکم و رحمه الله و برکاته)

هنگـامی کـه ذکر تشـهد را تمـام کردی ، بر راسـت و چـپ خـود درود فرسـت و بگـو (السـلام علیکم و رحمه الله و برکـاته) . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۰۸) .

۴ – صورت به سمت راست بعد از اسلام

سئل الصادق – علیه السلام – عن التسلیم قال

لانه تحلیل الصلاه ، قلت فلاءی عله یسلم علی الیمین ولایسلم علی الیسار ؟ قال لان الملک الموکل الذی یکتب الحسنات علی الیمین و الذی یکتب السیئات علی الیسار و الصلاه حسنات لیس فیها سیئات فلهذا یسلم علی الیمین دون الیسار

از امام جعفر صادق (ع) پرسیدند که چرا در نماز ، سلام واجب است ؟ حضرت فرمود زیرا به وسیله سلام آنچه که در حال نماز حرام بود ، بر نمازگزار حلال می شود پرسیدند چرا در وقت سلام می بایست روی به طرف راست نمود نه چپ ؟ حضرت فرمود زیرا ملکی که کارهای خوب بنده را می نویسد ، در طرف راست و ملکی که کارهای بد بنده را می نویسد ، در طرف چپ است و چون نماز همه اش خوب است وبدی در او نیست ، به طرف راست سلام داده می شود ، نه طرف چپ . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۸۱ ، ۲۸۸ ، ۳۰۵) .

۵ – اسرار اسلام نماز

قال الصادق – علیه السلام –

معنی السلام فی دبر کل صلوه الامان ای ، من ادی امرالله وسنه نبیه –صلی الله علیه وآله – خاشعا منه قلبه فله الامان من بلاء الدنیا و برائه من عذاب الاخره و السلام اسم من السماء الله تعالی ، اودعه خلقه لیستعملوا معناه فی المعاملات و الامانات و الاضافات ، و تصدیق مصاحبتهم فیما بینهم وصحه معاشرتهم و اذا اردت ان تضع السلام موضعه و تؤ دی معناه فاتق الله و لیسلم منک دینک و قلبک و عقلک و لاتدنسها بظلمه المعاصی ؛

و لتسلم حفظتك لاتبرمهم ولاتملهم و توحشهم منك بسوء معاملكت معهم ثم صديقك ثم عدوك فان من لم يسلم منه من هو الاقرب اليه فالابعد اولی و من لا يضع السلام مواضعه هذه فلا سلام و لاتسليم (خ ل سلم) و كان كاذبا فی سلامه و ان افشاه فی الخلق ؛

معنای سلام در پايان هر نماز امان است ؛ يعنی هركس كه امر خدا و سنت پيامبرش را با خشوع قلبی در مقابل خداوند به جای آورد ، از بلای دنيا در امان و از عذاب آخرت بر كنار است . و (سلام) نامی از نامهای خداوند تبارك و تعالی است كه ميان خلق خود به وديعت نهاده تا معنا و محتوای آن را در داد و ستدها ، امانتداری ها و در روابط باهم ، و برای تاءييد و تصديق همنشينان و صحت آميزش و معاشرتشان به كار ببرند . چنانچه خواستی (سلام) را جای خود نهی و (حق) معنای آن را ادا كنی ، بايد از خدا پروا كنی و دين ، دل و عقلت از (گزند و آسيب) خودت در سلامت باشد وآنها را به تيرگی گناهان نيالايی ؛ و بايد فرشتگان نگهبانت را سلامت بداری ، آنها را نيازاری و ملولشان نسازی و با بد رفتاری با ايشان آنان را از خود نترسانی ؛ آنگاه دوستت و سپس دشمنت (بايد از جانب تو در سلامت باشند) كه هركس نزديک ترين كس به او از دست او در سلامت نباشد ، به طريق اولی دورترين كس از او در سلامت نخواهد بود وهر كس كه سلام

را در جایگاههایش ننهد ، (او را) نه سلامی است و نه تسلیمی و در سلام گفتنش دروغگو است ، هرچند که بلند و آشکار در میان مردم سلام بگوید . (مصباح الشریعه ، باب ۱۸ ، بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۳۰۷) .

۶ - خروج از نماز با سلام

و منهم من قال

انه یخرج من الصلاه بالتسلیم ، و هو ظاهر الشیخین

بعضی از فقها گفته اند که می توان از حالت نماز با سلام خارج شد که نظر شیخین هم این است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۰۲) .

۷ - مراد از تحریم و تحلیل نماز

قال الصادق - علیه السلام -

تحریم الصلاه التکبیر ، و تحلیلها التسلیم

تحریم نماز ، تکبیر است و تحلیل آن سلام . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۱۰) .

پی نوشتها

۱- در حدیثی از امام باقر (ع) نقل شده که فرمود: منظور این آیه این است که هرگاه انسان چیزی از نوافل را برخود فرض می کند همواره به آن ادامه دهد. (تفسیر نورالثقلین ، ج ۵ ص ۴۵۷)

۲- سوره ذاریات ، آیه ۱۷

۳- سوره طور، آیه ۴۸

۴- سوره جمعه ، آیه ۹

۵- سوره عنکبوت آیه ۲۹

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانه‌ای
قائمیه
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹